

LATVIJAS UNIVERSITĀTE

PROMOCIJAS DARBS

Rīga 2014

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
Humanitāro zinātņu fakultāte

Laura Treimane

**VALODAS REGISTRS PARLAMENTĀ:
SISTĒMISKI FUNKCIONĀLAIS SKATĪJUMS**

Promocijas darbs
filoloģijas doktora (Dr.philol) zinātniskā grāda iegūšanai

Nozare: Valodniecība
Apakšnozare: Lietišķā valodniecība

Zinātniskā vadītāja:
Dr. philol. asoc. prof. **Jeļena Dorošenko**

Rīga 2014

Promocijas darbs izstrādāts Latvijas Universitātes Humanitāro zinātņu fakultātes Anglistikas nodaļā laika posmā no 2009. gada līdz 2014.gadam.

Darbs izstrādāts ar Eiropas Sociālā fonda atbalstu projektā
“Atbalsts doktora studijām Latvijas Universitātē”
Nr.2009/0138/ 1DP/1.1.2.1.2./ 09/IPIA/ VIAA/004

Darba struktūra: ievads, piecas nodaļas, secinājumi un tēzes, literatūras un avotu saraksts, trīs pielikumi.

Darba forma: disertācija valodniecības nozarē, lietišķās valodniecības apakšnozarē

Darba zinātniskā vadītāja:

Dr. philol. asociētā profesore **Jeļena Dorošenko**

Darba recenzenti:

1. **Ina Druviete**, *Dr. habil.philol.* profesore, Latvijas Universitātē;
2. **Linda Lauze**, *Dr.philol.* profesore, Liepājas Universitātē;
3. **Tatjana Stoikova**, *Dr.philol.* vadošā pētniece, Ventspils Augstskola.

Promocijas darba aizstāvēšana notiks Latvijas Universitātes Valodniecības zinātņu nozares promocijas padomes atklātā sēdē 2014.gada 4.novembrī plkst. 16.30 Latvijas Universitātes Humanitāro zinātņu fakultātē Rīgā, Visvalža ielā 4A.

Ar promocijas darbu un tā kopsavilkumu var iepazīties
Latvijas Universitātes Bibliotēkā Rīgā, Kalpaka bulvārī 4.

LU Valodniecības zinātņu nozares promocijas padomes priekšsēdētāja

Dr. habil.philol. **Dace Markus**

LU Valodniecības zinātņu nozares promocijas padomes sekretāre

Dr.philol. **Maija Brēde**

© Latvijas Universitāte, 2014

© Laura Treimane, 2014

SATURA RĀDĪTĀJS

IEVADS	3
I. PARLAMENTA DEBATES KĀ INSTITUCIONĀLA SAZIŅA	9
1.1. Institūcijas jēdziens sabiedrības un kultūras izziņā	9
1.2. Parlamentārās saziņas pētījumi Latvijā un pasaulē.....	11
II. REĢISTRA JĒDZIENS VALODNIECĪBĀ.....	13
2.1. Valodas funkcionālais stils, funkcionālais paveids un reģistrs	13
2.2. Valodas reģistrs – teksts kontekstā	17
2.3. Valodas funkcionālo stilu diferenciacija	22
III. TEKSTA UN KONTEKSTA PARAMETRI REĢISTRA ANALĪZĒ	23
3.1. Valodas forma, hierarhiskā organizācija un funkcionalitāte	23
3.1.1. <i>Teksta analīzes metodes</i>	24
3.1.2. <i>Starppersoniskā metafunkcija jeb izteikuma subjektīvā nozīme.....</i>	26
3.1.3. <i>Morfoloģijas un leksikas statistiska analīze</i>	30
3.1.4. <i>Teikuma struktūras analīze.....</i>	33
3.2. Statusa un lomu attieksmes kā konteksta faktori	36
IV. VALODAS REĢISTRS PARLAMENTĀ.....	40
4.1. Parlamentārās saziņas dalībnieku statuss un lomas.....	40
4.2. Stenogrammu atlases un apstrādes principi	43
4.3. Parlamentārā teksta morfoloģija, leksiskā semantika un sintakse	45
4.3.1. <i>Biežuma rādītāji</i>	46
4.3.2. <i>Vārdu atvasināšana un kopu analīze</i>	61
4.3.3. <i>Vietniekvārds un tā konsituatīvā realizācija</i>	77
4.3.4. <i>Lietvārds un tā konsituatīvā realizācija.....</i>	83
4.3.5. <i>Darbības vārda izteiksme un teikuma funkcionālā struktūra</i>	98
V. PĒTĪJUMA REZULTĀTU APKOPOJUMS UN IZVĒRTĒJUMS	103
5.1. Teorētiskie jautājumi	103
5.2. Empīriskā valodas datu izpēte.....	106
5.3. Valodas reģistrs parlamentā	113
SECINĀJUMI	115
TĒZES	118
IZMANTOTĀ LITERATŪRA UN AVOTI	119
1. pielikums. Teorētiskie materiāli	124
2. pielikums. Terminu vārdnīca.....	128
3. pielikums. Kvantitatīvās analīzes rezultāti	133

TABULAS

1. Institūcija un situācija SFV valodas analīzes modelī
2. SFV metafunkcionālās realizācijas princips
3. Starppersoniskās metafunkcijas realizācija saziņā
4. Teikuma izteiksmes funkcionalitāte konsituācijā
5. Dalībnieku savstarpējo attiecību aspekti konsituācijā
6. Vārdformas ar augstāko biežuma rādītāju
7. Vārdformas ar augstu biežuma rādītāju
8. Vārdlietojumu sadalījums vārdšķiru grupās
9. Vārdu kopu apstrādes princips
10. Vārdu kopu analīzes rezultāti
11. Uzrunas formu biežuma rādītāji
12. Statusa un lomu atspoguļojums uzrunas formu lietojumā
13. Teikuma struktūra un funkcionalitāte konsituācijā

ATTĒLI

1. Valodas reģistra analīzes komponenti
2. Manuālas un automatizētas teksta analīzes iespējas
3. Vārdformu apkaimes noteikšana
4. Vārdlietojumu relatīvais sadalījums vārdšķiru grupās
5. Kvantitatīvo datu grafiska atveide

IEVADS

Ierosmi promocijas darbam „Valodas reģistrs parlamentā: sistēmiski funkcionālais skatījums” ir sniegusi interese par valodas reģistra jēdzienu funkcionālās valodniecības tradīcijā. Latviešu valodniecībā valodas reģistrs pagaidām ticis izzināts salīdzinoši maz, trūkst plašāka pētījuma par šī jēdziena izpratni un analīzes principiem. Promocijas darbā veikta reģistra jēdziena izpēte sistēmiski funkcionālajā valodniecībā, to skatot kopsakarā ar latviešu valodnieku atziņām valodas funkcionalitātes izpētē, valodas funkcionālo stilu un paveidu diferenciacijā. Atklāta valodas kvantitatīvo mērījumu nozīme reģistra raksturošanā, empīriski analizējot Latvijas Republikas Saeimas debates. Pētījumā meklēti risinājumi šīs saziņas vispusīgai analīzei, aptverot gan tās valodiskos, gan ārpus valodiskos aspektus.

Promocijas darba **teorētisko pamatu** veido reģistra teorija sistēmiski funkcionālajā valodniecībā, kurā valoda skatīta sociāli semiotiskā rakursā. Sistēmiski funkcionālajā modelī valodas resursi ir saistīti ar noteiktu nozīmes segmentu – noteikta realitātes aspekta atspoguļojumu. Valodas reģistru raksturo kvantitatīvi novērotas tendences valodas līdzekļu izvēlē – morfoloģisko, leksiski semantisko un sintaktisko formu blīvējumi noteiktā funkcionālā kontekstā.

Promocijas darba **izpētes objekts** ir mūsdienu parlamentārā mutvārdu saziņa Latvijā. Pētījumam ir sinhronisks raksturs – analizētas noteikta laika perioda Latvijas Republikas Saeimas debates, atspoguļojot likumdevēja valodu mūsdienu parlamentā.

Promocijas darba **mērķis** ir sniegt Latvijas parlamentārās saziņas kā funkcionāla valodas paveida – reģistra raksturojumu.

Lai sasniegtu promocijas darba mērķi, ir izvirzīti šādi **darba uzdevumi**:

- Veikt pētījuma teorētiskā materiāla analīzi – sistēmiski funkcionālās reģistra teorijas un tās konceptu padziļinātu kritisku analīzi;
- Izstrādāt kritērijus darba empīrisku datu analīzei – saziņas sistēmiski funkcionālas analīzes modeli. Kritēriju kopā ietvert saziņas valodiskās (morfoloģiskās, leksiski semantiskās un sintaktiskās) un ārpus valodiskās (konsituatīvās) iezīmes, nosakot to kvalitatīvi un kvantitatīvi analizējamus aspektus;
- Veikt integrētu Saeimas debašu teksta un konteksta analīzi saskaņā ar teorētiskajā daļā izstrādātajiem kritērijiem;

- Identificēt pazīmes, kas ļauj uzskatīt Saeimas debates par funkcionālas ievirzes valodas lietojumu – reģistru. Balstoties uz empīriskajiem novērojumiem, sniegt Latvijas parlamentārās saziņas raksturojumu;
- Apkopot analīzes rezultātus, izdarīt secinājumus attiecībā uz reģistra analīzes parametru praktisko izmantojumu teksta analīzei.

Empīrisko datu bāzi veido Latvijas Republikas 10. un 11. Saeimas plenārsēžu stenogrammu korpuss, kurā iekļauts materiāls no 73 Saeimas sēdēm, kas notikušas no 2010. gada 2. novembra līdz 2012. gada 22. martam. Kopējais vārdlietojumu skaits – 1 184 011, analizēto runas datu apjoms – 1 119 076 vārdlietojumu. Empīriskā materiāla analīzē promocijas darba uzdevumu īstenošanai izmantotas šādas **metodes**:

- **Kvantitatīvā metode** – veikta korpusa morfoloģijas un leksiskās semantikas statistiska analīze. Izmantojot programmu *MonoConc Pro* un *Microsoft Excel* iespējas, iegūta korpusa kvantitatīvā aina – vārdformu biežums, vārdu atvasināšanas sakarības, korpusa morfoloģiskā un leksiski semantiskā struktūra. Analīzē izmantota aprakstošā statistikas pieeja, lai raksturotu izlases materiāla kvantitatīvo ainu, un secinošās statistikas pieeja, lai, izmantojot izlases materiālu raksturojošos parametrus, izdarītu secinājumus par tā reprezentēto saziņu. Kvantitatīvo datu grafiskai atveidošanai izmantota programma *Voyant Cirrus*;
- **Kvalitatīvā metode** – balstoties uz korpusa analīzes rezultātiem, veikta valodas vienību padziļināta analīze. Veikta valodas vienību iekšējā interpretācija, raksturojot analizējamās vienības pēc to valodiskās apkaimes. Izmantots ārējās interpretācijas paņēmieni – valodas vienību interpretācija pēc to sakariem ar ārpusvalodas parādībām – situatīvā un institucionālā konteksta faktoriem.

Literatūra un avoti

Promocijas darbā izmantoti ārvalstu autoru pētījumi sistēmiski funkcionālajā valodniecībā, korpuslingvistikā un statistiskajā valodniecībā. Sistēmiski funkcionālās tradīcijas apguvei ir izmantota jaunākā šīs nozares literatūra, kas atspoguļo Maikla Halideja (*Michael Alexander Kirkwood Halliday*), Rukvaijas Hasanā (*Ruqaya Hasan*), Sjūzenas Eģinsas (*Suzanne Eggins*), Džonatana Vebstera (*Johnathan Webster*), Keitas Pointonas (*Cate Poynton*) u.c. ievērojamāko pētnieku ieguldījumu, īpaši Halliday, M.A.K., Webster, J. (Ed) (2009) *The Essential Halliday*, kas veidots kā teorētisko

atziņu apkopojums, Halliday, M.A.K., Webster J. J. (Eds) (2009) *Continuum Companion to Systemic Functional Linguistics*, kurā iezīmēti nākotnes pētniecības virzieni sistēmiski funkcionālajā skolā. No latviešu valodniecības avotiem izmantoti Dainas Nītiņas, Jāņa Rozenberga, Andras Kalnačas, Zigrīdas Vinčelas, Ilzes Lokmanes, Inas Druvietes, Jāņa Valdmaņa un citu autoru pētījumi un atziņas latviešu morfoloģijā, sintaksē, stilistikā un pragmatikā, īpaši Nītiņa, D. (2001) *Latviešu valodas morfoloģija*; Nītiņa, D. (2007) *Valodniecības jautājumi*; Nītiņa, D., Iljinska, L., Platonova, M. (2008) *Nozīme valodā: lingvistiskie un ekstralingvistiskie aspekti*, Rozenbergs, J. (1995) *Latviešu valodas stilistika* un (1986) *Teksta lingvistika un valodas prakse*; Kalnača, A. (2011) *Morfoloģijas stilistika*; Lokmane, I. (sast.) (2009) *Valoda: nozīme un forma. Plašsaziņas līdzekļu valoda*; Vinčela, Z. (2011) *Leksikas un gramatisko formu lietojuma īpatnības studentu elektroniskajos tekstos angļu valodā* u.c. Ieskatam vārdu etimoloģijā izmantota Konstantīna Karuļa *Latviešu valodas etimoloģijas vārdnīca* (1992).

Empīriskās analīzes metodoloģija izstrādāta, izvērtējot gan Latvijas, gan citu valstu parlamentārās valodas pētījumus, tostarp Rozenvalds, J. (red.) (2007) *Parlamentārais diskurss Latvijā. Saeimas plenārsēžu datorizētā analīze*; Chojnicka, J. (2012) *Linguistic Markers of Stance in Latvian Parliamentary Debates. A Study Based on Recordings of Sittings of the Latvian Parliament*. Korpusa analīze veikta, izmantojot valodas kvantitatīvās pētniecības materiālus: Kļaviņa, S. (1980) *Statistika valodniecībā* un (1968) *Statistiskās metodes valodniecībā*; Auziņa, I. (red.) (2012) *Latviešu valoda digitālajā vidē: datorlingvistika*; Halliday, M.A.K., Webster, J. (sast.) (2005) *Computational and Quantitative Studies*; Tešitelova, M. (1992) *Quantitative Linguistics*; Popescu, I., Altmann, G. (2009) *Word Frequency Studies*. Terminoloģijas jautājumi risināti, izmantojot Latvijas Universitātes Latviešu valodas institūta rakstu krājumu *Aktuālas tendences terminoloģijas teorijā un praksē* (2013), kā arī Latvijas Zinātņu akadēmijas akadēmisko terminu datu bāzi un citus avotus terminoloģijā.

Pētījuma novitāte un starpdisciplinārītāte

Pētījuma starpdisciplināro raksturu apliecina tā plašais teorētiskā materiāla aptvērums, iztīrējot gan latviešu, gan cittautu valodnieku atziņas funkcionālisma tradīcijā. Izmantojot sistēmiski funkcionālās valodniecības nostādnes, veikta latviešu teksta materiāla analīze, aplūkoti funkcionālisma terminoloģijas latviskošanas aspekti, tādējādi pētījumā saskaras angļu un latviešu valodniecības jautājumi. Sintezējot teorētiskās atziņas un izstrādājot teksta analīzes parametrus un metodoloģiju, darbā

iztirzāta stilistikas, valodas statistikas un korpuslingvistikas problemātika. Darbā veiktā teorētiskā materiāla analīze un izstrādātais teksta sistēmiski funkcionālas analīzes modelis var kalpot kā izziņas materiāls lietišķās valodniecības studentiem, kurus saista sistēmiski funkcionāla pieeja valodas izpētei. Lai atklātu kvantitatīvās likumsakarības parlamentārās valodas lietojumā, pētījumam ir izstrādāta jauna datu bāze – datorizētai analīzei pielāgots 10. un 11. Saeimas stenogrammu korpus, kas ir izmantojams arī citos parlamentārās saziņas pētījumos. Valodas reģistra raksturošanai ir nepieciešams identificēt biežāk sastopamās morfoloģiskās, leksiski semantiskās un sintaktiskās struktūras tekstos, kas pieder pie noteiktas funkcionālas saziņas situācijas. Darbā ir izstrādāti kritēriji Latvijas parlamenta valodas kā funkcionāla valodas paveida – reģistra – analīzei. Darba novitāte slēpjas kompleksajā valodisko un ārpusvalodisko parametru aptvērumā un metodoloģiskajā daudzpusībā, izmantojot valodniecībā atzītas metodes, kā arī autores individuāli izstrādātu pieeju, grupējot valodiskos datus kopās pēc vārdarināšanas sakarībām. Līdz ar to darba novitāti apliecina ne tikai teorētisko parametru sintēze, bet arī to izmantojums empīriskā analīzē.

Darbs strukturēts šādi:

1. nodaļā analizēts institūcijas jēdziens un valodas loma institucionālajā saziņā. Apspriesti nozīmīgākie parlamentārās saziņas pētījumi Latvijā un pasaulē;
 2. nodaļa ietver darba teorētiskā materiāla izklāstu, sniedzot reģistra jēdziena skaidrojumu no izmantotās teorijas skatupunkta. Analizētas latviešu valodnieku atziņas radniecīgu terminu – funkcionālā stila, funkcionālā valodas paveida, runas žanra – izpratnē;
 3. nodaļā raksturoti reģistra analīzes principi. Izstrādāts saziņas sistēmiski funkcionālas analīzes modelis, kurā aptverti teksta un konteksta parametri, pievēršot uzmanību subjektivitātes izpaudumam saziņā;
 4. nodaļā analizēts valodas reģistrs Latvijas parlamentā. Veikta datu empīriskā izpēte, iztirzāta parlamentārā teksta un konteksta mijiedarbība;
 5. nodaļā apkopoti un izvērtēti pētījuma rezultāti. Balstoties uz empīrisko izpēti, sniegts Latvijas parlamentārās valodas reģistra raksturojums;
- Secinājumu daļā ietverti spriedumi, kas izriet no rezultātiem, iezīmētas jomas turpmākai diskusijai. Tēzes raksturo galvenās pētījuma atziņas;
- Izmantotā literatūra un avoti ietver drukāto un tiešsaistē pieejamo literatūru, uzziņas avotus;

1. pielikumā iekļauti izmantotie teorētiskie materiāli angļu valodā;
2. pielikums veidots kā promocijas darbā izmantoto terminu apkopojums;
3. pielikums ietver korpusa kvantitatīvās analīzes darba materiālu.

Pētījuma rezultāti publicēti četros zinātniskos rakstu krājumos:

1. Treimane, L. (2012) *Retorikas stratēģijas parlamenta debatēs: laika un telpas aspekts*. Liepājas Universitātes 16. Starptautiskās zinātniskās konferences materiāli „Vārds un tā pētīšanas aspekti” Liepāja: LiepA. 16 (II), 278. - 290.lpp.
2. Treimane, L. (2011) *Pieklājības formulas kā parlamentārā diskursa marķieri* Liepājas Universitātes 15. Starptautiskās zinātniskās konferences materiāli „Vārds un tā pētīšanas aspekti ”, Liepāja: LiepA, 15(II) 341.-351.lpp.
3. Treimane, L. (2011) *Analyzing Parliamentary Discourse: Systemic Functional Perspective*. Journal of Linguistics „Kalbotyra”, Vol. 63(3), Vilnius: University of Vilnius, pp.78-94.
4. Treimane, L. (2010) *Maikla Halideja sistēmiski funkcionālā teorija un tās latviskošanas aspekti*. Daugavpils Universitātes 52.Starptautiskās zinātniskās konferences materiāli, Daugavpils: Saule, 335. – 340.lpp.

Pētījuma rezultāti prezentēti deviņās starptautiskās zinātniskās konferencēs Latvijā un ārpus tās:

1. *The 24th European Systemic Functional Linguistics Conference and Workshop „Language in a Digital Age: Be not Afraid of Digitality”*, Koventrijas Universitāte, Lielbritānija, 2013.gada 1. – 3.jūlijs. Referāts „*Conventionalization of Parliamentary Text: Loss of the Interpersonal Meaning in Verbatim Reports*”.
2. Liepājas Universitātes 17.Starptautiskā zinātniskā konference „Vārds un tā pētīšanas aspekti”, 2012.gada 1.-2.decembris. Referāts „*Izteiksmes sintakse un funkcionālā semantika*”.
3. *The 23rd European Systemic Functional Linguistics Conference and Workshop „Permeable Contexts and Hybrid Discourses”*, Boloņas Universitāte, Itālija, 2012.gada 9.-12.jūlijs. Referāts „*Dynamics of Tenor in Latvian Parliamentary Talk*”.

4. Daugavpils Universitātes Starptautiskā zinātniskā konference „XXII Zinātniskie lasījumi”, 2012.gada 26.-27.janvāris. Darba grupa „Angļu valodas kontrastīvais un sociolingvistiskais aspekts”. Referāts „*Contextual Approach to Parliamentary Discourse Analysis*”.
5. Liepājas Universitātes 16. Starptautiskā zinātniskā konference „Vārds un tā pētīšanas aspekti”, 2011.gada 1.-2.decembris. Referāts „Retorikas stratēģijas parlamenta debatēs: sistēmiski funkcionālais skatījums”.
6. Ventspils Augstskolas 1.Starptautiskā zinātniskā valodniecības doktorantu konference „Via Scientiarum”, 2011.gada 25.-26.marts. Referāts „Nominalizācijas piemēri parlamenta debatēs”.
7. Liepājas Universitātes 15. Starptautiskā zinātniskā konference „Vārds un tā pētīšanas aspekti”, 2010.gada 2.-3.decembris. Referāts „Pieklājības formulas kā parlamentārā diskursa marķieri”.
8. *The 2nd International Conference of Applied Linguistics „Languages and People: Dialogues and Contacts”*, Viļņas Universitāte, Lietuva, 2010.gada 23.-24.septembris. Referāts „*Analyzing Parliamentary Discourse: Systemic Functional Perspective*”.
9. Daugavpils Universitātes 52. Starptautiskā zinātniskā konference, 2010.gada 14. – 17.aprīlis. Referāts “Maikla Halideja sistēmiski funkcionālā teorija un tās latviskošanas aspekti”.

I. PARLAMENTA DEBATES KĀ INSTITUCIONĀLA SAZIŅA

Kā liecina vārda *parlaments* izcelsme (franču val. *parler* – ‘runāt’), parlaments ir vieta sarunām (Skeat 2005, 373). Sākotnēji vārds lietots ar nozīmi ‘sanāksme, sapulce’, tikai vēlāk, no 13.gs. tas iegūst mūsdienu pārstāvniecības institūcijas nozīmi. Parlaments ietver kopības, kolektīva ideju, kur būtiska ir indivīdu komunikācija kopēja mērķa vārdā – sarunāšanās, viedokļu apmaiņa, diskusijas, debates. Parlamentā dzirdamā valoda nav skatāma kā individuāls valodas lietojums, tā jāanalizē kā valodas lietojums kolektīvā, kura pamatā ir individuālu viedokļu konfrontācija. Šajā nodaļā izvērtēta institūcijas jēdziena interpretācija un valodas loma institucionālajā saziņā. Apspriesti nozīmīgākie valodnieciskie pētījumi parlamenta kā demokrātijas institūcijas izziņā Latvijā un pasaulē.

1.1. Institūcijas jēdziens sabiedrības un kultūras izziņā

Kā liecina vārda *institūcija* izcelsme (latīņu val. *instituere* – ‘dibināt’, ‘sakārtot’, ‘mācīt’) (Etymonline), institūcija nav patvaļīgs, stihisks veidojums, tā ir mērķtiecīgi radīta sistēma, kurā pastāv sava kārtība. Institūciju ir iespējams skaidrot divējādi: 1) valstisks vai sabiedrisks veidojums – iestāde vai organizācija, kura pilnvarota veikt noteiktus uzdevumus kādā valsts vai sabiedriskās dzīves nozarē un kuras rīcībā šo uzdevumu veikšanai ir noteiktas juridiskas pilnvaras un materiālie, garīgie un finansiālie resursi; 2) organizācija vai personu grupa, kas identificējama pēc īpaša nosaukuma un darbojas vai var darboties kā vienība (AkadTerm). Institūcijas jēdziena pētniecībā nozīmīgs devums ir antropologam Bronislavam Malinovskim (*Bronislaw Malinowski*) (Malinowski 1944; Matthiessen 2009), kuru saista ar britu funkcionālisma tradīcijas un tātad arī sistēmiski funkcionālās valodniecības pirmsākumiem (Sampson 1980). B. Malinovska sabiedrības un kultūras teorijas centrā ir institūcija kā sabiedrības organizācijas apakšsistēma, kas kalpo sabiedrības vajadzību apmierināšanai. Jebkuras kultūras pazīme ir sabiedrības organizācija grupās, kas pakļaujas saviem likumiem, tradīcijām, paražām. Antropologs uzskata, ka kultūra pastāv un tā ir jāpēta kā autonomu un vienlaikus koordinētu institūciju kopums, jo tieši institūcija ir kultūras mērvienība. Jebkura kultūras iniciatīva kļūst par kultūras faktu tikai tad, kad tā tiek skatīta kā daļa no kopējas koordinētas grupas aktivitātes. Kultūras objekti, artefakti, tradīcijas, idejas kļūst nozīmīgas tikai institūcijas kontekstā (Malinowski 1944, 154-155).

Institūcijas var šķirt pēc to mērķa, uzbūves principiem, normām, materiālā aparāta, funkcijām, darbības rezultātiem (ibid.). Institūcijā pastāv savi institucionālās uzvedības paradumi un lomas, tās darbība ir vērsta uz kāda sociāla uzdevuma īstenošanu, piemēram, ģimenes institūcija rūpējas un audzina, izglītības institūcija izglīto, ārstniecības institūcija konsultē un ārstē, militāra institūcija nodrošina kārtību un drošību. Indivīds ievēro šīs uzvedības normas un veic uzdevumus, kas saskan ar institūcijas virsuzdevumu, kā arī pakļaujas institūcijā akceptētajai autoritātei. B. Malinovskis uzsver, ka tikai sociālām normām atbilstoša “organizēta uzvedība” (*organized behaviour*) ļauj indivīdam izpildīt savu institucionālo uzdevumu, sniedzot savu devumu kultūrai (ibid.). Par uzvedību var uzskatīt gan neverbālās, gan verbālās (valodiskās) izpausmes.

Viens no sistēmiski funkcionālās valodniecības skolas ievērojamākajiem pārstāvjiem Kristians Matiesens (*Christian Matthiessen*) pēta sabiedrības institucionālās uzbūves saistību ar valodas lietojumu. Matiesens uzskata, ka tieši institūcijas mērķiem un uzdevumiem atbilstošais valodas lietojums, valodiskās uzvedības paradumi nosaka institūcijas būtību, nevis konkrētā institucionālā vide (ibid. 46). Valodas lietojumam institūcijā ir funkcionāla ievirze, piemēram, ziņošana, konsultēšana, mācīšana, tāpēc institucionālās lomas parasti ir saistītas ar savu „reģistra repertuāru” (Matthiessen 2009, 46). Lai sekmīgi īstenotu savu specifisko funkciju, dalībniekam ir jāpārvalda attiecīgajai lomai atbilstošie valodas resursi (ibid. 48). Institūcijas dalībnieku valoda izsaka institūcijas mērķus, uzdevumus, noteikumus un vienlaikus kalpo to īstenošanai. Institūciju kā vidi, sociālās normas, noteikumus un uzdevumus var uzskatīt par valodas lietojuma institucionālo kontekstu. Tas veido valodas lietojuma oficiālo ietvaru un nosaka subjektīvās attieksmes izpausmes robežas.

Institūcijas teorija rosina jautājumus, uz kuriem meklētas atbildes šajā darbā. Cik lielā mērā parlamenta institūcijā var izpausties tās dalībnieku individualitāte – subjektīvā attieksme un vērtējums? Vai parlamenta institūcija kā kolektīvā identitāte ļauj izpausties indivīdam kā subjektīvajai identitātei? Kādi valodiskie resursi kalpo subjektīvās pozīcijas izpaudumam institucionālā kontekstā, kā tie analizējami? Šajā pētījumā analizēti valodas resursi subjektīvā redzējuma, sprieduma, vērtējuma paušanai, kas tiek aktivizēti parlamentārās saziņas situācijā, nosakot, kāda ir šo resursu sociāli semiotiskā nozīme.

1.2. Parlamentārās saziņas pētījumi Latvijā un pasaulē

Latvijas parlamentārās valodas specifika ir vairāku nozīmīgu pētījumu temats, tomēr pētnieciskās pieejas ir atšķirīgas. Viens no nozīmīgākajiem ir Latvijas Universitātes izdotais Jura Rozenvalda, Ilzes Auziņas, Sergeja Kruka, Dites Liepas, Jāņa Juzefoviča un citu Latvijas augstskolu pētnieku rakstu krājums, kas atklāj dažādas Latvijas parlamentārās saziņas šķautnes datortehnoloģiju tvērumā (Rozenvalds 2007). Veicot 5. – 8. Saeimas plenārsēžu stenogrammu datorizētu analīzi, autori aplūko dažādus politiskās leksikas elementus un izdara secinājumus par jautājumiem, kas ir likumdevēju uzmanības lokā, par argumentācijas veidu, attiecībām starp frakcijām un deputātiem. Daži autori (I. Auziņa, J. Rozenvalds) Saeimas stenogrammu analīzei izmantojuši programmu *MonoConc Pro*, iegūstot informāciju par sēdēs lietoto vārdformu statistisko biežumu, izplatītākajiem vārdu savienojumiem un to valodisko apkaimi. Lai gan krājumā apkopotajos pētījumos tiek analizēti dažādi parlamentārās saziņas aspekti un izmantotas metodoloģiski atšķirīgas pieejas, tos vieno centieni izmantot datortehnoloģiju sniegtās iespējas valodas izpētē.

Sabiedriskās politikas centra „Providus” pētījumā (Golubeva, Rožukalne, Kažoka 2007) veikts Saeimas plenārsēžu debašu monitorings 2007. gadā, atklājot neiecietības izpausmes, cieņpilnas argumentācijas un ētikas normu pārkāpumus 9. Saeimas deputātu retorikā. Analizēts izslēdzošo un iekļaujošo valodas līdzekļu lietojums, kā arī deputātu nepiedienīgas izteiksmes gadījumi attiecībā uz dažādām sabiedrības grupām. Izmantojot Saeimas 2007. gada plenārsēžu darba kārtības, pētījumā identificētas arī jaunās likumdošanas iniciatīvas, kas var ietekmēt pilsonisko līdzdalību un dažādu sabiedrības grupu tiesības. Tādējādi var teikt, ka pētījumā ir izmantota kritiskās diskursa analīzes pieeja, jo neiecietība un “citādo” izslēgšana politiskajā runā ir saistāma ar varas un ideoloģijas manipulatīvo spēku.

Jāmin arī Poznaņas Universitātē aizstāvētais promocijas darbs, kurā parlamenta debates traktētas kā īpašs žanrs politiskajā diskursā (Chojnicka 2012). Balstoties uz attieksmes (*stance*) interpretāciju valodniecībā, darbā pētīti t.s. diskursa marķieri (*discourse markers*) Latvijas parlamentā – valodas līdzekļi, kas pauž runātāja attieksmi pret teiktā saturu. Pētījumā apspriesta atsevišķu valodas sistēmas elementu loma subjektīvās attieksmes paušanā. Analizējot 9. Saeimas 2009. gada plenārsēžu stenogrammas, autore identificē vārdus un vārdu savienojumus, kas Saeimas debatēs funkcionē kā subjektīvās pieredzes, pārsteiguma, atstāstījuma un norobežošanās stratēģijas. Savukārt Latvijas Universitātē aizstāvētajā Dites Liepas promocijas darbā

par Latvijas preses valodu valstiskās neatkarības atjaunošanas procesā iztīrāta arī politiskā retorika, proti, apspriests folkloras elementu izmantojums 8. un 9. Saeimas priekšvēlēšanu kampaņā (Liepa 2010). Tā līdzšinējos pētījumos autori ir koncentrējušies uz tos interesējošiem Latvijas parlamentārās saziņas aspektiem, veicot selektīvu teksta parametru analīzi. Vispusīgs pētījums, kas raksturotu parlamenta valodu kā noteiktas funkcionālās ievirzes valodas lietojumu, līdz šim nav veikts.

Izvērtējot parlamentārās saziņas pētījumus pasaulē, kā nozīmīgākie jāmin tādi autori kā Pols Beilijs (*Paul Bayley*), Kornēlija Ilī (*Cornelia Ilie*) un Teuns Van Deiks (*Teun Van Dijk*) (Bayley 2004; Ilie 2003, 2006; Van Dijk 2004). T. van Deiks atzīst, ka parlamentāro saziņu lielā mērā nosaka tieši konteksta faktori – kur un kā tā notiek, kas ir tās dalībnieki, tāpēc parlamentā lietotās valodas analīzei ir nepieciešama „kontekstuāla” pieeja (Van Dijk 2004, 340). Kontekstuāla pieeja valodas pētniecībai tiek izmantota sistēmiski funkcionālajā valodniecībā, kurā valoda skatīta kopsakarā ar plašākām sociālām norisēm – situācijā, institūcijā un sabiedrībā (Eggins 2004; Halliday, Webster 2002; 2005; 2009a; 2009b). Valodas resursu izvēli (tekstveidi) nosaka institucionālais mērķis un uzdevumi, tā ietvaros teksts pielāgojas konkrētās situācijas nosacījumiem – runas brīdī aktuālajam apstākļu salikumam jeb runas situācijai. Teksta ciešā mijiedarbība ar kontekstu ir ietilpināta valodas reģistra jēdzienā.

II. REĢISTRA JĒDZIENS VALODNIECĪBĀ

Latviešu valodniecībā funkcionālisma atziņas ienākušas jau 20. gadsimta 50. gados ar Artura Ozola pētījumiem, vēlāk tās turpinājuši Inta Freimane, Jānis Rozenbergs, Jūlijs Kārklīšs, Jānis Valdmanis, Andra Kalnača, Ilze Lokmane, Maija Brēde u.c. Autoru pētījumu lokā ir valodas daudzveidīgās funkcionalitātes aspekti sabiedrībā. Valodas reģistra jēdziens latviešu valodniecībā pētīts salīdzinoši maz, līdz ar to arī termins *reģistrs* netiek plaši lietots. Šajā nodaļā aplūkota reģistra jēdziena interpretācija valodniecībā, iezīmēti reģistra, funkcionālā stila un runas žanra saskarsmes punkti. Raksturota pieeja reģistra analīzei sistēmiski funkcionālajā valodniecībā.

2.1. Valodas funkcionālais stils, funkcionālais paveids un reģistrs

Kā daudzu aizguvumu, kas latviešu valodā ienākuši no ģermāņu valodām, arī vārda *reģistrs* cilme meklējama latīņu valodā: *regerere* – ‘ierakstīt’; prefikss *re-* ‘atpakaļ’, *gerere* – ‘nest’ (Skeat 1993, 174). Latviešu valodā vārds *reģistrs* tradicionāli tiek lietots ar nozīmi ‘ieraksts’, ‘uzskaite’, ‘kartotēka’, ‘žurnāls’, ‘rādītājs’ u.c. tādās jomās kā informātika, bibliotēkzinātne, muzeoloģija, muzikoloģija (AkadTerm). Lai gan valodniecības pētījumos pēc angļu valodas parauga nereti tiek lietots apzīmējums *valodas reģistrs* (Karapetjana, 2007; Valdmanis 1999; Vinčela 2011), valodniecības terminoloģijas avotos termins nav skaidrots. Valodniecības terminu vārdnīcās *reģistrs* vispār nav iekļauts (VPSV 2007; VTV 1963), savukārt Latvijas Zinātņu akadēmijas akadēmisko terminu datu bāzē šis termins nav skaidrots valodniecības kontekstā (AkadTerm). Minētais izskaidrojams ar to, ka pagaidām latviešu valodniecībā ir samērā maz pētījumu par valodas reģistra jēdzienu salīdzinājumā ar radniecīgiem terminiem. Cits skaidrojums var būt apstākļi, ka vārda *reģistrs* etimoloģijā nav ar valodu saistītas semantikas atšķirībā, piemēram, no žargona, kura sākotnējā nozīme latīņu valodā ir saistīta ar valodu, runas veidu, proti, *garrere* – ‘plāpāt, tukši, muļķīgi runāt’ (Skeat 1993, 224; Skeat 2005, 271), vai stila, kas cēlies no latīņu valodas vārda *stilus* – ‘uzgalis rakstīšanai, rakstīšanas veids’ (ibid. 478; Skeat 2005, 526).

Pārņemot kādu terminu no svešvalodas, būtiski ir saprast, kā tas iekļaujas esošajā terminu un jēdzienu sistēmā, ko jaunu tas ienes zinātnes nozarē. Latviešu terminologi iebilst pret jaunu svešvalodas terminu nekritisku pārņemšanu, dodot priekšroku latviskiem vārdiem. Vienlaikus tiek atzīts, ka jaunu terminu aizgūšana ir likumsakarīgs process, jo valoda nepārtraukti attīstās (Baldučiks, Bušs, Pūtele, Zuicena

2013; Nītiņa et al. 2008; Skujiņa 2002). Arī valodniecībā, ieviešot jaunu terminu, ir nepieciešams apzināt šī termina saistību ar citiem radniecīgiem apzīmējumiem un tā devumu valodas daudzveidīgo procesu izpratnei.

Latviešu valodniecībā valodas reģistra jautājums iekļaujas valodas daudzveidīgā izmantojuma izpētē saistībā ar sabiedrības darbības jomām. Kā norāda Jānis Rozenbergs, valodas lietotājs atkarībā no runas satura un viņa darbības sfēras komunikācijas efektīvāka rezultāta dēļ izvēlas vispiemērotākos valodas resursus. Tādējādi notiek valodas līdzekļu atlase, kas dažādās komunikācijas sfērās nostiprinās par tradīciju, veidojot noteiktus valodas paveidus – stilus un citus valodas variantus, to žanus un tipus. Valodas paveidus un to tipus var klasificēt, ņemot vērā šādus faktorus: matērija (mutvārdu vai rakstveida), forma (struktūra), funkcija (sociālais uzdevums), semantika (emocionāli ekspresīvie izteiksmes līdzekļi), norma (atbilstība literārās valodas normām) (Rozenbergs 1995, 77 – 78). Funkcionālais aspekts ir valodu paveidu un to tipu klasifikācija atkarībā no valodas sociālajām funkcijām. Šajā aspektā J. Rozenbergs izšķir piecus funkcionālos stilus latviešu valodā: zinātniskās un populārzinātniskās valodas stils; lietišķo rakstu valodas stils; publicistikas valodas stils, literārās sarunvalodas stils; daiļliteratūras valodas stils (ibid. 81 – 82). Tādējādi J. Rozenberga stilu funkcionālajā klasifikācijā netiek ietverta oficiālās (lietišķās) saziņas mutvārdu forma, tiek vērtēta tikai lietišķās saziņas rakstu valoda. Vienlaikus autors norāda, ka valodas stilu klasifikācijā nav vienvērtības ne principu izvēlē, ne terminoloģijā, tā atzīstot, ka stilu klasifikācijā ir iespējami citi risinājumi (ibid.).

Plašāk funkcionālo stilu katgeorizāciju tver Daina Nītiņa, Larisa Iljinska un Marina Platonova. Autores norāda, ka funkcionālie stili saistās ar valodas izmantošanas atšķirībām dažādās cilvēka darbības jomās (Nītiņa, Iljinska, Platonova 2008, 109). Sabiedriskajā dzīvē var definēt dažādas sfēras vai funkcionālas situācijas, kas iezīmējas ar atšķirīgu valodas paveidu vai variantu, respektīvi, stilu izmantošanu, piemēram: valsts vara un politika – oficiālais, direktīvais, birokrātiskais vai ideoloģiskais (propagandas) stils; jurisprudences un tiesību sistēma – juridisko dokumentu un tiesu valodas stils; tautsaimniecība un ekonomika – lietišķo rakstu, tehniskās dokumentācijas, darījumu vai biznesa valodas stils; izglītība un zinātne – didaktiskais, akadēmiskais vai zinātnes valodas stils; reliģija, baznīcas ceremonijas – kanoniskais vai baznīcas valodas stils; daiļliteratūra – poētiskais, mākslinieciski beletristiskais stils; ikdiena un sadzīve – neoficiālais vai familiārais stils, ikdienas runa, žargons vai slengs. Analizējot un salīdzinot dažādus tekstus, var noteikt atsevišķiem funkcionālajiem stilu raksturīgās

pazīmes, to leksisko un gramatisko izteiksmes līdzekļu īpatnības un diferenciālās stilistikās iezīmes. Vienlaikus autore atzīmē, ka stilu klasifikācijai nav raksturīga vienvērtība, funkcionālie stili ir samērā vispārīgs un līdz ar to abstrakts dalījums. Praksē stilu robežas nav noteiktas un ir plūstošas (ibid. 111). Uz funkcionālā stila analīzes daudzpusību norāda arī Sarma Kļaviņa: „Stilus reprezentē tekstu kopumi, bet katrs teksts ir valodas sistēmas un normas, lingvistisko un ekstralingvistisko, objektīvo un subjektīvo faktoru sarežģītas mijiedarbes rezultāts.” (Kļaviņa 1980, 95). S. Kļaviņa uzsver valodas kvantitatīvā aspekta nozīmi funkcionālo stilu diferencēšanā: „Par funkcionāliem stiliem uzskatāmi literārās valodas paveidi, kas atbilst noteiktām cilvēku darbības un saziņas sfērām un kas atšķiras viens no otra ar būtiskām valodas līdzekļu biežumu svārstībām.” (Kļaviņa 1980, 96).

Ize Lokmane uzskata, ka funkcionālo stilu klasifikācija nevar pilnībā aptvert situāciju un apstākļu dažādību. Saziņas līdzekļu izvēle saziņas situācijā var pārsniegt viena stila robežas, turklāt stili ir mainīgi, tie turpina attīstīties un diferencēties. I. Lokmane apstrīd tradicionālo pieņēmumu, ka funkcionālais stils balstās uz divām simetriskām, savstarpēji atkarīgām pazīmju grupām – lingvistiskās (valodiskās) pazīmes jeb valodas līdzekļu atlase un ekstralingvistiskās (ārpusvalodiskās) pazīmes jeb saziņas joma. Tā kā minēto pazīmju kopu nozīmīgums valodas funkcionālo variantu noteikšanā var atšķirties, autore uzskata, ka ir lietderīgi šķirt jēdzienus *funkcionālais stils*, ko nosaka galvenokārt pēc valodas līdzekļu atlases, un *funkcionālais paveids* – situatīvi nosacīts un uz lietojuma jomu balstīts valodas lietojums (Lokmane 2009, 8). Vienlaikus autore norāda, ka runas stilistikā, kas pēta mutvārdu tekstus, tiek šķirti teksti, kam ir daudz zemāka vispārinājuma pakāpe nekā funkcionālajiem stiliem un paveidiem. Šie tipi ir runas žanri. Funkcionālie stili, funkcionālie paveidi un runas žanri ir dažādu abstrakcijas pakāpju parādības un starp tiem nav tiešas atbilstības vai paralēlisma. Funkcionālajā stilā var izmantot dažādus paveidus, tāpat kā runas žanri var kombinēt dažādus stila elementus. I. Lokmane uzskata, ka pasaules valodniecībā termins *reģistrs* tiek lietots tieši runas žanra nozīmē kā viena stila paveids vai stilu kombinācija, piemēram, telefona sarunu reģistrs, sporta komentāru reģistrs, reklāmas reģistrs (Lokmane 2009, 11). Tādējādi I. Lokmanes ieskatā *reģistrs* ir attiecināms uz runātu tekstu ļoti šaurā, specializētā jomā, kur valodas resursu klāstu runā nosaka specifisks saziņas uzdevums un apstākļi.

Jānis Valdmanis aplūko šķīrumu starp valodas variācijām atkarībā no valodas lietotāja un variācijām atkarībā no valodas lietojuma. Valodas variācijas, kas saistās ar valodas lietotāja īpašībām, identitāti (piederību kādai sociālai klasei, dzimumam, vecuma grupai), parasti apzīmē ar terminu *dialekts*, savukārt variācijas, kas saistās ar valodas lietojumu, tradicionāli apzīmē ar terminu *stils* (Valdmanis 1999, 180). J. Valdmanis uzskata, ka sociāli nozīmīgu valodas variāciju (valodas dažādu lietojumu) apzīmēšanai ir dodama priekšroka apzīmējumam *reģistrs* (ibid.). Autors pamato, ka pēdējo desmit gadu laikā valodas lietojumā ir konstatējamas būtiskas izmaiņas, kas ir īpaši skārušas periodisko izdevumu valodu. Šīs izmaiņas ir grūti izskaidrot no tradicionālo stilistisko normu viedokļa (ibid.). Valodas reģistra jēdziens tiek veidots atšķirīgi no stila jēdziena, to veido trīs parametri, kuriem ir vislielākā ietekme uz valodas lietojumu – veids, nozare un tonis. Tā J. Valdmaņa interpretācijā reģistru, atšķirībā no stila, ir iespējams raksturot trīs no valodas lietojuma neatkarīgu faktoru kategorijās. Līdzīgos uzskatos ir Zigrīda Vinčela (2011), kas valodas reģistru traktē kā leksikas un gramatikas formu izvēli diskursā, ko ietekmē valodas komunikatīvā konteksta faktori – nozare, tonis un veids. Z. Vinčela risinājusi reģistra analīzes praktiskos aspektus, norādot, ka reģistru raksturo „leksikas un gramatikas formu variēšana, lai, piemērojoties komunikatīvajai situācijai, veiksmīgi sazinātos dažādās dzīves jomās” (ibid. 353). Tādējādi Z. Vinčela uzsver valodas formas kvantitatīvo variāciju nozīmi reģistra raksturošanā.

Var teikt, ka latviešu valodniecībā pieņemtajā jēdzienu sistēmā valodas reģistra jēdzienam vistuvākā ir funkcionālā stila un funkcionālā paveida kā no saziņas jomas atkarīga, situatīvi nosacīta valodas lietojuma izpratne, uzsverot valodas formas potenciālu tekstu stilistiskā un situatīvā dažādošanā. Tomēr šādā rakursā pietrūkst valodas kā sistēmas elementu sistēmiska saistījuma ar konkrētiem situācijas aspektiem, proti, valodas lietojuma aprakstā nav ietverts situācijas komponentu apraksts, kas risināts sistēmiski funkcionālajā valodniecībā. No sistēmiski funkcionālā skatpunkta reģistrs attiecas gan uz mutvārdu, gan rakstveida tekstu, uzskatot, ka arī rakstītam tekstam ir situatīvs konteksts. Reģistra analīzē valodas līdzekļi tiek saistīti ar noteiktu nozīmes segmentu realitātes atspoguļojumā, atklājot valodas formas un funkcijas dinamiku valodas lietojuma situācijā.

2.2. Valodas reģistrs – teksts kontekstā

Sistēmiski funkcionālā valodniecība ir saistāma ar britu funkcionālisma tradīciju – Londonas valodniecības skolu, kuras spilgtākais pārstāvis ir Džons Fērts (*John Rupert Firth*), kas savukārt idejiski balstījies antropologa B. Malinovska sabiedrības un kultūras pētījumos. Dž. Fērts konteksta jēdzienu integrēja valodas teorijā, uzskatot, ka situatīvais konteksts ir nozīmi ietekmējošs faktors. “Nozīme ir funkcija kontekstā”, t.i., nozīme ir izteikuma „funkcionalitāte kontekstā” (Sampson 1980, 226). Uzskatot, ka situāciju nepieciešams ietvert valodas aprakstā kā atsevišķu valodas analīzes līmeni, Dž.Fērts izstrādāja konteksta aprakstu, kurā situatīvo kontekstu veido: 1) saziņā iesaistītie dalībnieki (personas un personības); 2) dalībnieku verbālā un neverbālā darbība; 3) verbālās darbības efekts (iespaids); 4) ar saziņu saistītie priekšmeti (Firth 1957; Hasan 2009). Neizvēršot plašāku diskusiju par to, cik pamatots ir minētais konteksta apraksts, var secināt, ka valodnieks ir centies sistematizēt valodas situatīvo fonu.

Balstoties uz Dž. Fērtas valodas teoriju, valodas un situatīvā konteksta izpēti turpina viņa skolnieks Maikls Halidejs (*Michael Alexander Kirkwood Halliday*), aizsākot jaunu valodniecības virzienu – sistēmiski funkcionālo valodniecību (turpmāk – SFV). SFV raksturo četras pamatnostādnes (Eggins 2004; Halliday, Webster 2009a, 2009b). Valoda tiek traktēta kā:

- 1) funkcionāla sistēma – valodas lietojumam piemīt funkcija;
- 2) semantiska sistēma – valodas funkcija ir izteikt nozīmi, jēgu;
- 3) kontekstatkarīga sistēma – valodas resursi ir sistēmiski saistīti ar ārpusvalodas realitātes (konteksta) aspektiem;
- 4) semiotiska sistēma – valodas līdzekļu izvēle ir semiotisks process, t.i., nozīme tiek izteikta, izvēloties no paradigmātiskās izvēļu kopas.

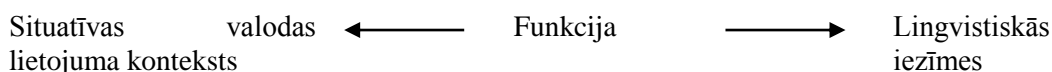
SFV skata valodu „sociāli semiotiskā” rakursā (*language as social semiotic*), pētot, kā valoda funkcionē sabiedrībā ikdienas situācijās (Eggins 2004, 3). Valodas reģistrs ir teksta un konteksta saskarsmes punkts – valodas funkcionāls variants, kurā valodas formas (morfoloģijas, leksiskās semantikas un sintakses) izvēli nosaka institucionālā un situatīvā konteksta elementu konfigurācija. Citiem vārdiem, reģistrs ir valodas lietojums atkarībā no konteksta diktētajiem noteikumiem. Atkarībā no darbības jomas un konkrētās lomas ir nepieciešams pārvaldīt attiecīgajai situācijai nepieciešamo valodas reģistru, lai saziņa noritētu sekmīgi. Tādējādi reģistra analīzei nepieciešama gan teksta, gan konteksta aspektu integrēta analīze.

Sistēmiski funkcionālajā skatījumā institūcija un situācija ir valodas realizācijas apakšsistēmas, kas ir cieši saistītas. Institūcija ir kultūras pamats, kolektīvās eksistences forma, tās ietvaros var veidoties dažādas situācijas konfigurācijas. Starp saziņas institucionālo ietvaru un situatīvo kontekstu nav liekama vienādības zīme, jo pirmais ir salīdzinoši nemainīgs saziņas formāts, kas veidojies pakāpeniski, kultūras ietekmē, savukārt otrais nav pilnībā prognozējams – tas var būt pakļauts apstākļu izraisītām, neparedzētām izmaiņām. Situatīvais konteksts ir valodas lietojuma brīdī nozīmīgie apstākļi – konkrēts atskaites punkts laikā un telpā. Lai gan ir iespējams atskatīties uz situāciju pagātnē, paredzēt situācijas nākotnē, runāt par „situācijas attīstību”, situācija vienmēr ir kādu apstākļu kombinācija konkrētā brīdī. Institūcijas un situācijas vieta SFV valodas analīzes modelī atspoguļota 1.tabulā (Halliday, Webster 2009a, 241; 1.pielikums „Teorētiskie materiāli”).

1.tabula. Institūcija un situācija SFV valodas analīzes modelī

Līmenis	Realizācijas sistēma	Realizācijas apakšsistēma	Gadījums
Konteksts	Kultūra	Institūcija/Situācijas veids	Situācija
Semantika	Semantiskā sistēma	Reģistrs/Teksta veids	Teksta vēstījums
Leksika un gramatika	Gramatiskā sistēma	Reģistrs/Teksta veids	Teksta formulējums

Reģistra analīzē ir šķirami jēdzieni *teksts*, *izteikums* un *diskurss* jeb *saziņa*, kas nozīmes ziņā ir ļoti tuvi, tomēr atklāj atšķirīgu skatījumu uz valodu. Teksts ir valodas lietojums bez attieksmes pret runas situāciju, izteikums – teksta lietojums situatīvā kontekstā, savukārt diskurss jeb saziņa ir teksts, kas skatīts plašākā – sabiedrības un kultūras kontekstā, piemēram, akadēmiskā saziņa, politiskā saziņa, parlamentārā saziņa (Halliday, Webster 2009a, 247; Lokmane 2005, 12). Reģistrs ir teksta lietojuma situatīvā kontekstā raksturojums, kur teksta morfoloģiskās, leksiski semantiskās un sintaktiskās (valodiskās) iezīmes tiek saistītas institucionālajiem un situatīvajiem (ārpusvalodiskajiem) faktoriem. Šāds reģistra traktējums ļauj secināt, ka reģistra analīzē nepieciešams aptvert valodas formas un funkcionalitātes aspektus mijiedarbībā. Reģistra analīzes galvenie segmenti ir atspoguļoti 1.attēlā (Biber, Conrad 2009, 6; 1.pielikums „Teorētiskie materiāli”).

1.attēls. Valodas reģistra analīzes komponenti

Saskaņā ar 1.attēlā redzamo shēmu reģistra analīzei ir jāaptver trīs saziņas aspekti. Reģistru raksturo valodas līdzekļu izvēle, balstoties uz valodas funkcionālo uzdevumu situācijā – situatīvo kontekstu, kas ir objektīvie apstākļi, kuri ietekmē saziņas dalībnieka lingvistisko uzvedību. Balstoties uz Dž. Fērta situatīvā konteksta raksturojumu, M. Halidejs piedāvā situatīvā konteksta modeli, ko veido trīs vektori – semiotiskas abstrakcijas – saziņas joma, nozare (*field*), saziņas dalībnieks (*tenor*) un saziņas veids, kas ietver teksta organizāciju (*mode*) (Halliday, Hasan 1991, 45; Halliday, Webster 2009b, 55). Latviešu valodnieku ieskatā (Valdmanis 1999; Vinčela 2011) *tenor* ir tulkojams kā *tonis*, tomēr šajā darbā lietots plašāks apzīmējums *dalībnieks*, ar to saprotot saziņā iesaistīto personu sociālo lomu sistēmu un tās izpaudumu tekstā (2.pielikums „Terminu vārdnīca”).

Sistēmiski funkcionālajā skatījumā katram situatīvā konteksta vektoram atbilst valodas metafunkcija – valodas resursi noteikta nozīmes aspekta paušanai. SFV tiek šķirtas trīs metafunkcijas, kuras atbilst trīs iepriekšminētajiem situatīvā konteksta komponentiem: 1) idejiskā metafunkcija – objektīvās īstenības atspoguļojums, nosaucot faktus, lietas, parādības, to īpašības, kādas tās ir realitātē (saziņas joma, nozare); 2) starppersoniskā metafunkcija – realitātes subjektīvs attainojums, izmantojot valodas resursus attieksmes, emociju, vērtējuma paušanai un savstarpējo attiecību veidošanai (saziņas dalībnieks); 3) tekstuālā metafunkcija – īstenības atspoguļojums tekstā, veidojot tā loģisku sakārtojumu vienotā veselumā (saziņas veids) (Halliday 2009a, 263-266). Tiek lietots termins *metafunkcija*, nevis *funkcija*, jo tas attiecas nevis uz atsevišķa izteikuma funkciju, bet valodas sistēmas funkcionālo komponentu kopumā, kas ietver savu valodas resursu klāstu (Halliday, Matthiessen 1999, 528; Halliday 2009a, 263; Halliday, Webster 2009b, 159). Teksta un konteksta mijiedarbības princips ir valodas metafunkcionālās realizācijas matrica (*Function-Rank Matrix*) (Lukin et al. 2008, 193).

Halliday's function-rank matrix is a detailed claim about the realizational relation between the stratum of lexicogrammar and that of the 'components' of the semantic system (...). These components are the semantic analogue of the variables of the context (i.e. of field, tenor and mode) (Lukin, Moore, Herke, Wegener, Wu 2008, 193)

(tulk. – Halideja funkcijas–pakāpes matrica ir detalizēts apraksts, kas atklāj realizācijas saikni starp leksikas un gramatikas slāni un semantiskās sistēmas „komponentiem”. [...] Šie komponenti ir konteksta mainīgo lielumu (t.i., saziņas jomas, dalībnieka un veida) semantiskie ekvivalenti.)

Piemēram, darbības vārda gramatiskā pazīme – pavēles izteiksme saziņā tiek realizēta kā rīkojums, kas apliecina runātāja lingvistiskās pilnvaras konkrētajā situācijā. Savukārt vēlējuma izteiksme daudz lielākā mērā respektē adresāta tiesības atbildēt noraidoši, tātad liecina par citādu sociālo attiecību struktūru. Teksta saistījumam ir noteikt loma tekstuālās nozīmes veidošanā, piemēram, elipses vai aizvietoējuma lietojums ietver netiešu norādi, ko adresāts rekonstruē, balstoties uz iepriekš saņemtu informāciju. Tādā veidā teksta autors vienkāršo saziņu, pieņemot, ka daļa no informācijas teksta adresātam jau ir zināma. Savukārt tāda stratēģija kā atkārtojums darbojas pretēji, akcentējot konkrēto parādību un pievēršot tai īpašu klausītāja uzmanību. Leksikas un gramatikas atbilstība valodas metafunkcijām un situatīvā konteksta komponentiem atspoguļota 2.tabulā. Valodas metafunkcionālās realizācijas modelī iekļauti M. Halideja funkcijas – pakāpes matricā iestrādātie parametri (Halliday, Webster 2009b, 85; Halliday, Webster 2009a, 58-59), tos attiecinot uz latviešu valodas gramatisko sistēmu. Funkcijas – pakāpes matricā metafunkcionālā realizācija aptver trīs reģistra analīzes aspektus – situatīvo kontekstu, metafunkcijas un lingvistiskos resursus to īstenošanai (Biber, Conrad 2009, 6). Lingvistiski metafunkcionālajā realizācijā piedalās morfoloģija un leksika, to sintaktiskās un jēdzieniskās attieksmes, kas ir nosakāmas gan kvalitatīvi, gan kvantitatīvi (Halliday, Webster 2005, 156; Halliday, Webster 2009b, 85; Halliday, Webster 2009a, 58-59; 1.pielikums „Teorētiskie materiāli”).

2.tabula. SFV metafunkcionālās realizācijas princips

Konteksta komponents	Meta-funkcija	Meta-funkcionālais uzdevums	Realizācija saziņā	Realizācija tekstā
Nozare	Idejiskā	Realitātes nosaukšana un raksturošana	Loģiski semantiskās attieksmes	Lietvārds (skaitlis, locījums); Darbības vārds (locījums, transitivitāte); Apstākļa vārds; Īpašības vārds
Dalībnieks	Starp-personiskā	Realitātes subjektivizācija	Izteikumu apmaiņas struktūra; Attieksmes izpaušums, vērtējums Uzrunas	Darbības vārds (izteiksme, modalitāte, polaritāte); Vietniekvārds (personas, piederības); Īpašības vārds (salīdzinājuma pakāpe)
Veids	Tekstuālā	Realitātes strukturēšana	Informācijas struktūra, (tēma un rēma); Teksta saistījums; Nominalizācija	Vietniekvārds (norādāmais, jautājuma); Saiklis; Darbības vārds (kārtā); Elipse, aizvietojuums.

Sistēmiski funkcionālo skatījumu uz valodu izsaka valodas formas un funkcijas nedalāmība – gramatiskās formas elementi un to paradigmātiskās attieksmes (dzimte, locījums, kārtā, skaitlis, u.c.) saistās ar noteiktu nozīmes segmentu realitātes atspoguļojumā (Halliday, Matthiessen 2004; Halliday Webster 2003). Tādējādi valodas formas jēga ir tās funkcionalitātē, kas piemīt ikvienam gramatiskās formas elementam, pat morfēmai un fonēmai. Valodas hierarhiski sistēmiskā organizācija ir mērķtiecīga – valodas formas elementi kalpo noteiktu sociāli semiotisku funkciju īstenošanai (Halliday, Mattiessen 2004; Halliday 1973).

2.3. Valodas funkcionālo stilu diferenciacija

Paralēles ar SFV reģistra analīzes principiem var atrast latviešu valodnieku atziņās attiecībā uz valodas stilu diferenciaciju. Latviešu valodas stilistikā risināts jautājums par teksta un konteksta šķirumu. I. Lokmane norāda, ka „valodniecībā šķir divu veidu kontekstus: šaurākā nozīmē konteksts ir izteikuma valodiskā apkaime, plašākā nozīmē konteksts ietver sevī arī situatīvo apkaime, visus apstākļus, kas ir svarīgi izteikuma interpretācijā.” (Lokmane 2005, 32). Ar SFV sasauca I. Lokmanes atziņa, ka termins *konsituācija* (situatīvais konteksts) paredz valodas elementu attieksmes gan ar valodisko apkaime, gan nevalodiskiem faktoriem (ibid.) Minētais atbilst SFV nostādnei, ka konsituācija nav tikai ārpusvalodiskie apstākļi, tas ir arī šo apstākļu loģisks, sistēmisks saistījums ar elementiem valodā – tekstā.

Teksta saistību ar situatīvo kontekstu apliecina J. Rozenberga teksta definīcija: „Teksts ir valodas rakstveida vai mutvārdu realizējums komunikācijā, kura saturu, formu, kā arī apjomu nosaka informācijas specifika, sazināšanās situācija un informācijas veidotāja (teksta autora jeb komunikatora) subjektīvā attieksme gan pret izteikto saturu, gan teksta uztvērējiem jeb percipientiem (lasītājiem vai klausītājiem).” (Rozenbergs 1995, 31). Tātad teksts pastāv komunikatīvā situācijā, pie kuras pieder arī subjektīvais aspekts – teksta autora attieksme pret izteikuma saturu un adresātu.

D. Nītiņa norāda, ka valodas formas semantika apliecina tās patstāvīgās stilistiskās potences, proti, valodas formas aspektiem (morfoloģijai, leksikai, sintaksei) ir stilistisks izmantojums. Atbilstošā konsituācijā nozīmīga var kļūt jebkura morfoloģiska forma vai kategorija, arī tāda, kas parasti ir stilistiski vai emocionāli neitrāla. Morfo-stilistiskās potences ir meklējamas gramatisko formu sinonīmijā un polisēmijā, formu blīvējumos, morfoloģisko formu un kategoriju lietošanas biežumā, to aktualizācijā (Nītiņa et al. 2008, 91 - 92). A. Kalnača analizē dažādu vārdsķirņu stilistiskās funkcijas, atklājot valodas formu dažādību pragmatiskā aspektā, un norāda, ka svarīgu stilistisku papildinformāciju var ietvert arī gramatisko elementu blīvējumi un lietojuma biežums noteikta tipa tekstos, tā aktivizējot gan valodas sistēmas morfoloģiskos, gan sintaktiskos resursus (Kalnača 2011, 6). Tādējādi tekstu funkcionālas diferenciacijas jautājumi latviešu valodniecībā faktiski ir risināti stilistikas ietvaros.

III. TEKSTA UN KONTEKSTA PARAMETRI REĢISTRA ANALĪZĒ

SFV valodas reģistrs traktēts kā valodas formas aspektu sistēmisks saistījums ar situatīvā konteksta faktoriem. Balstoties uz SFV reģistra interpretāciju, pētījumā ir izstrādāti analīzes parametri, pievēršot uzmanību valodas sistēmas morfoloģijas, leksiskās semantikas un sintakses elementiem starppersoniskās metafunkcijas īstenošanai parlamentā. Šajā nodaļā sniegts pētāmā valodas materiāla – parlamentārās saziņas – analīzes parametru pamatojums un raksturojums, aptverot gan valodiskos (tekstuālos), gan ārpusvalodiskos (kontekstuālos) saziņas elementus – parlamenta dalībnieku statusu un lomas.

3.1. Valodas forma, hierarhiskā organizācija un funkcionalitāte

Valodas funkcionālais izmantojums ir skatāms saistībā ar tās formas elementu hierarhisko sakārtojumu. Kā norāda D. Nītiņa, valodas formas vienības ir sakārtotas hierarhiskā sistēmā, kur no zemāka līmeņa veidojas augstāka līmeņa vienības. Valodas līmeņos apvienojas vai var apvienot valodas vienības pēc kopīgām pazīmēm – fonoloģijas līmenis, morfoloģijas līmenis, leksikas un sintakses līmenis. Kā papildu līmenis minams vārddarināšanas līmenis – vārdu atvasināšana, tās tipi un formanti, vārdu savienošana salikteņos un konversija (Nītiņa 2007, 62). A. Kalnača atzīmē, ka gramatika ir hierarhiska sistēma, kas kalpo cilvēka iespējami veiksmīgai saziņai. Tas noteicis gramatisko formu un konstrukciju polifunkcionālo dabu – blakus primārajām funkcijām attīstās arī dažādas konteksta un situācijas noteiktas nozīmes (Kalnača 2011, 6).

Arī J. Rozenbergs atzīst, ka funkcionālo stilu atšķirības pastāv un tās var identificēt dažādos valodas līmeņos – fonētikas, morfoloģijas, leksikas un sintakses līmenī. Morfoloģijas līmenī galvenā izteiksmes forma ir vārdu šķiras un to gramatiskās kategorijas, šajā līmenī darbojas visi stilistisko potenču realizēšanās veidi, to skaitā relatīvais lietojuma biežums un blīvēšana (Rozenbergs 1995, 27). Savukārt leksikas līmeņa parādību galvenā izteiksmes forma ir vārds vai tā ekvivalents (frazeoloģisms u.c.), kas veic nominatīvo (nosaucošo) funkciju. Leksika ir galvenā semantikas izteicēja valodā (ibid. 29). J. Rozenbergs norāda: „Vārdu, resp., vārdu nozīmju (leksiski semantisko variantu) relatīvais lietojuma biežums ir viens no visbūtiskākajiem to stilistisko potenču realizēšanas veidiem, kam ir gan kvantitatīvs, gan kvalitatīvs

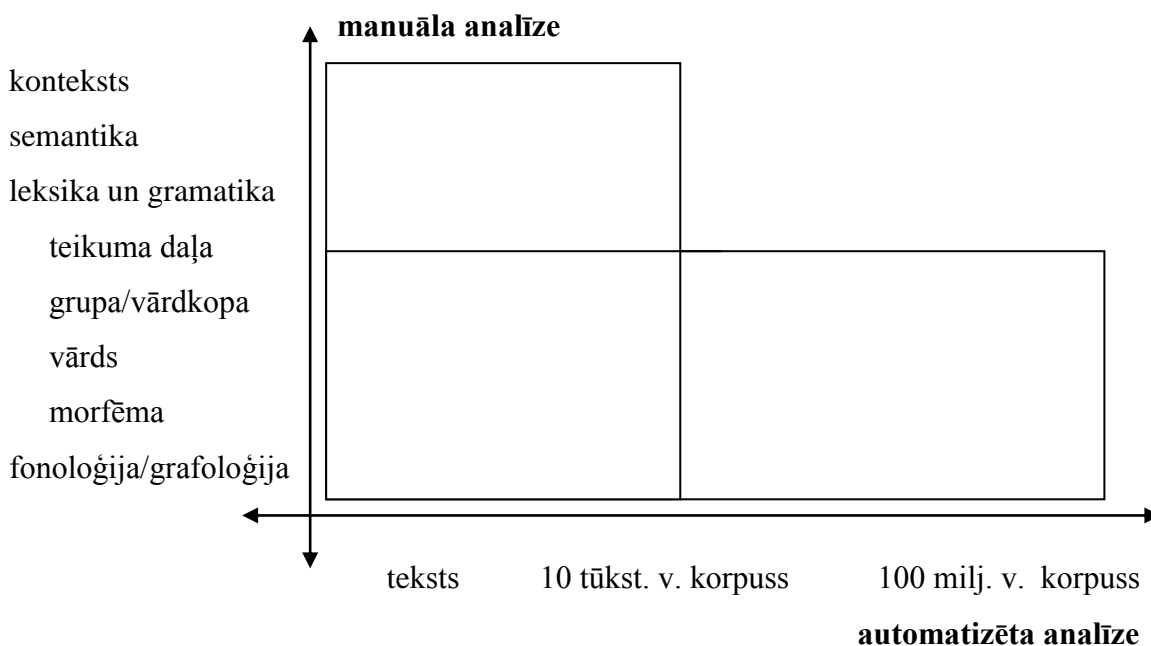
raksturs.” (ibid. 30). Sintakses līmenī sastopamās stilistiskās potences var izpausties teikuma pakāpē kā noteikts sintaktiskais saistījums starp teikuma komponentiem, teksta līmenī – kā komunikācijas akts, izmantojot valodas resursus „noteiktam mērķim, nolūkam, ar noteiktu komunikatora attieksmi pret komunikācijas saturu, adresātu, situāciju.” (ibid. 32). Autors norāda: „Jāņem vērā, ka valodas stilistisko līdzekļu dalījums pa valodas līmeņiem ir ērts attiecīgo parādību kvalifikācijas, klasifikācijas, t.i., analīzes, paņēmieni, bet būtībā kura katra valodas parādība, arī stilistikā, savu pilnīgo izteiksmi iegūst tikai runā/tekstā.” (ibid. 31). Tādējādi tiek uzsvērta valodas hierarhisko līmeņu robežu nosacītība tās stilistiskā potenciāla raksturošanā. Tas ir ņemts vērā, šim pētījumam izstrādājot saziņas sistēmiski funkcionālas analīzes modeli. Izvēlēto teksta vienību saistība ar vienu konkrētu funkcionalitātes aspektu ir nosacīta, teksta vienības pilnībā realizējas tikai saistījumā ar citiem valodas elementiem.

3.1.1. Teksta analīzes metodes

Teksta analīzi var veikt divējādi – manuāli, kas nozīmē, ka teksta kritēriju atlase un analīze balstās uz cilvēkresursiem, vai automatizēti – teksta kritēriju atlasī un analīzi galvenokārt veic datorprogramma. Manuāla un automatizēta metode viena otru papildina attiecībā uz empīriski apgūtā materiāla apjomu (kvantitāti) un plašumu (kvalitāti) (Mathiessen 2009, 52-53). Manuālā analīze ļauj padziļināti ieskatīties visos valodas līmeņos – no fonētikas līdz kontekstam, tāpēc tā aptver kvalitatīvi plašāku valodas materiālu. Vienlaikus manuāla analīze ir ierobežota apjoma ziņā, jo šāda analīze ir laikietilpīgs process – no atsevišķiem teksta paraugiem līdz nelielām datu bāzēm. Savukārt automatizēta analīze nav šajā ziņā ierobežota, to var izmantot ļoti apjomīga korpusa izpētei (10 tūkst. līdz 100 milj. vārdu), un tā prasa daudz mazāk laika.

Automatizētā analīze ļauj aptvert ļoti daudzveidīgu valodas materiālu, kas ir būtiski, analizējot un salīdzinot valodas lietojumu dažādās sabiedrības grupās, nosakot dažādu funkcionālu valodas variantu atšķirības. Tomēr automatizēta analīze parasti nesniedzas tālāk par leksiku un gramatiku (no morfēmas līdz teikumam). Plašākus semantikas un konteksta slāņus kvantitatīvā analīzē atspoguļot ir sarežģīti (2. attēls) (Mathiessen 2009, 53; 1.pielikums „Teorētiskie materiāli”). Būtisks aspekts ir kvantitatīvās analīzes materiāla apjoms. Atkarībā no pētniecības mērķa ir jāizšķiras par korpusa uzbūvi. Korpusu var veidot sabalansētu, atspoguļojot valodas dažādību. To var veidot arī kā homogēnu materiālu – teksti, kas pieder pie viena funkcionālā stila, žanra,

vēsturiska perioda, autora vai kuriem ir cits vienojošs faktors (Auziņa 2010; Těšitelová 1992).

2. attēls. Manuālas un automatizētas teksta analīzes iespējas

Manuāla analīze ļauj gūt kvalitatīvus valodas datus, savukārt automatizēta – kvantitatīvus. Kvantitatīvie valodas dati ir skaitliski izteikti, matemātiski izmērāmi un salīdzināmi valodas fakti. Valodas fakti tiek raksturoti skaitļos, kas izsaka to daudzumu, izplatību un saistību ar citiem faktiem. Kvantitatīva analīze ir deduktīva, tā tiek veikta, lai empīriski pārbaudītu iepriekš formulētu teoriju, proti, dati tiek interpretēti no teorijas skatpunkta. Kvalitatīvie valodas dati ļauj spriest par atsevišķu valodas faktu specifiskām īpatnībām, un šāda analīze ir induktīva – balstoties uz kvalitatīvu pētījumu, var formulēt jaunu teoriju vai hipotēzi (Rasinger 2008, 10 - 12).

I. Lokmane uzskata, ka funkcionālo stilu pētniecībā kvantitatīvās pazīmes nereti ir svarīgākas par kvalitatīvajām (Lokmane 2009, 10). Līdzīgos uzskatos ir S. Kļaviņa, kas uzsver valodas vārdu krājuma statistisko raksturojumu nozīmi un plašo izmantojumu valodas pētīšanā un sabiedrības praksē (Kļaviņa 1968, 33). Autore pamato: „Kā rāda novērojumi, valodas stili atšķiras savā starpā ne tik daudz ar pašiem elementiem, cik ar to lietošanas varbūtībām. Tāpēc valodas stilu diferenciācijas problēmai nav tikai kvalitatīvs, bet arī kvantitatīvs raksturs. Ir jāiegūst varbūtību dati par katra valodas elementa funkcionēšanu dažādos stilos.” (Kļaviņa 1968, 36). Minētais ir attiecināms arī uz valodas reģistru, kuru raksturo pazīmju regularitāte – kvantitatīvi nosakāmi lingvistisku elementu blīvējumi – atvasināšanas principu vienveidība,

atsevišķu vārdšķiru pārsvars, specializētas leksikas izvēle, sintakses struktūru atkārtotāšanās. Arī J. Rozenbergs norāda, ka, lai noteiktu teksta piederību valodas paveidam, ir nepieciešams savs minimums pazīmju, īpatnību specifikas. Valodas paveidu diferenciacijā svarīgas ir ne tikai kvalitatīvās, bet arī kvantitatīvās atšķirības, proti, attiecīgo izteiksmes līdzekļu relatīvais lietojuma biežums un blīvējumi, šo varbūtību un biežumu savstarpējās attiecības (Rozenbergs 1995, 80). Tāpēc, autors rezumē, lai objektīvi noteiktu un raksturotu stilus, ir nepieciešams izmantot matemātiskās lingvistikas metodes (ibid. 81).

Izvērtējot šim pētījumam izmantojamās metodes, secināts, ka ir nepieciešams kombinēt kvalitatīvo un kvantitatīvo metodi, aptverot pēc iespējas plašu valodas materiālu un nosakot minimālo valodas pazīmju kopu, pēc kuras ir raksturojams pētāmais materiāls. Vienlaikus pētījumā lielāks uzsvars likts uz kvantitatīvo izpēti, ņemot vērā, ka pētījuma mērķis ir konstatēt likumsakarības valodas līdzekļu izvēlē noteiktā sabiedrības grupā. Pētījumā pamatā izmantota deduktīva pieeja, empīriski pārbaudot izmantotās teorētiskās nostādnes.

3.1.2. Starppersoniskā metafunkcija jeb izteikuma subjektīvā nozīme

Starppersoniskā metafunkcija, kā liecina tās nosaukums, ir valodas resursi, kas izsaka diskursā iesaistīto personu identitāti – kā runātā vai rakstītā teksta autors sevi pozicionē attiecībā pret teksta vēstījumu un tā adresātiem (lasītājiem, klausītājiem). Starppersoniskā metafunkcija ir saistīta ar realitātes subjektīvu attainojumu, tie ir valodas resursi attiecības, emociju, vērtējuma paušanai, savstarpējo attiecību veidošanai. Jebkuram tekstam piemīt noteikta subjektivizācijas pakāpe – tas ietver tiešas vai netiešas norādes uz izteikuma autora lomu situācijā, subjektīvo pieredzi, tā redzējumu, vērtējumu, viedokli attiecībā uz vēstījuma saturu. Kā norāda I. Lokmane, teikumu semantiku var papildināt dažādas subjektīvas nozīmes, kuru izteikšanas līdzekļi ir atšķirīgi un meklējami dažādos valodas līmeņos. Subjektīvas nozīmes var pievienot ne tikai runātāja attiecība pret saturu, bet arī pret adresātu (Lokmane 2005, 24 – 25). Autore atsaucas uz čehu valodnieku František Danešu (*František Daneš*), kurš uzskata, ka subjektīvās nozīmes komponenti aktualizējas runā, tie raksturo izteikumu kā dinamisku, kontekstatkarīgu vienību. Subjektīvais aspekts (runātāja attiecība pret ziņojuma saturu un adresātu) pieder pie izteikuma komunikatīvās struktūras, kas tiek īstenots gan ar gramatiskiem, gan ar negramatiskiem līdzekļiem (intonācija, uzsvars u.c.) (Lokmane 2005, 25). Savukārt J. Rozenbergs atzīmē, ka pie teksta modalitātes

kategorijas, ko izsaka ar fonētiskiem, leksiskiem un gramatiskiem līdzekļiem, pieder subjektīvā modalitātē, kas norāda uz teksta autora attieksmi pret runas objektu (Rozenbergs 1986, 36 – 51). Valodas relatīvie lielumi raksturo ne tikai tekstu piederību noteiktam funkcionālam stilam, bet arī raksturo tos no emocionāli ekspresīvā viedokļa. Minēto ilustrē vietniekvārds *es*. „Tur, kur personiskais *es* visspilgtāk tiek izpausts, tur ir arī vislielākais relatīvais vietniekvārda *es* lietojuma biežums, bet tur, kur no subjektivisma jāvairās, tur vietniekvārda *es* relatīvais lietojuma biežums ir mazāks vai šis vārds vispār netiek lietots” (Rozenbergs 1995, 28).

Sistēmiski funkcionālajā skatījumā subjektīvā nozīme ir izteikuma sasaiste ar autoru, no kura pozīcijas tas tiek pausts. Teksts ietver norādes gan uz izteikuma autora, gan uz citu saziņas dalībnieku identitāti, to semiotiskajām attieksmēm, kas SFV tiek traktēts kā saziņas starppersoniskais komponents. Balstoties uz SFV funkcijas – pakāpes matricu, šajā pētījumā izstrādāts un izmantots saziņas analīzes modelis, kurā pievērsta uzmanību savstarpēji saistītiem parametriem starppersoniskās metafunkcijas (jeb subjektīvās nozīmes) realizācijai, atspoguļojot šo parametru atbilstību valodas hierarhiskajai sistēmai, kā arī nosakot izmantojamo analīzes metodi (3.tabula). Tā kā modelī ir integrēti vairāku SFV autoru teorētiskie parametri (Halliday 2009; Lukin, et al. 2008; Eggins, Martin 1997; Eggins 2004; Fawcett 2000, 2005, 2010), tos izmantojot latviešu valodas teksta analīzei, modelis ir uzskatāms par eksperimentālu, jo iezīmē varbūtējās atbildes starp morfoloģiju, leksisko semantiku, sintaksi un konsituāciju, kas ir jāpārbauda datu empīriskā analīzē.

Pētījumam izstrādātais analīzes modelis (3.tabula), balstās uz sistēmiski funkcionālo pieeju valodas analīzei, kur valodu veido četri līmeņi: fonoloģija un morfoloģija (skaņa un zilbe), leksika un gramatika (vārds un teikums), semantika (nozīme) un situatīvais konteksts (konsituācija) (Eggins 2004; Halliday, Mathiessen 2004). Minētais ir raksturojams kā sistēmisks skatījums uz valodu – valodas elementi ir sakārtoti hierarhiskos līmeņos un pakāpēs no fonēmas līdz teikumam. Vienas pakāpes elements sastāv no vairākiem zemākas pakāpes elementiem, piemēram, teikumu veido vārdkopas, vārdkopu veido vārdi, vārdu – morfēmas (sakne, priedēklis, piedēklis, galotne), morfēmu – fonēmas (skaņas). Valodas funkcionālo variantu (reģistru) atšķirības ir identificējamās visos valodas līmeņos. Reģistru raksturo valodas strukturālo elementu attieksmju likumības, kas galvenokārt ir identificējamās valodas kvantitatīvā izpētē. Kā norāda M. Halidejs, korpusa analīzē iespējams kvantitatīvi konstatēt valodas

reģistram raksturīgās sistemātiskās leksikas un gramatikas iezīmes (Halliday, Webster 2005, 156).

Lai atspoguļotu starppersoniskās dimensijas aspektus, pētījumā izstrādātajā modelī valodas vienības tekstā saistītas ar to konsituatīvo realizāciju. *Realizācija tekstā* ir valodas elementu denotatīvā jeb pamatnozīme. Semantikas līmenī denotācija ir vārda jēdzieniskais saturs bez stilistiskiem, emocionāliem u.c. nozīmes uzslāņojumiem (AkadTerm). Šajā gadījumā tas ir valodas satura un formas pamatkomponents, kas nepakļaujas interpretācijai. Piemēram, viena no lietvārda galotnes (morfēmas) pamatnozīmēm latviešu valodā ir gramatiskās dzimtes demarkācija. *Realizācija konsituācijā* ir doto elementu papildu konotatīvā nozīme. Semantikas līmenī konotācija ir stilistisko, emocionāli ekspresīvo un citu denotatīvajā nozīmē neiekļaujamo elementu kopums (ibid.). Šajā gadījumā – valodas formas un satura papildu komponents, kas tiek iegūts noteiktā situatīvā kontekstā. Piemēram, vīriešu dzimtes lietvārda galotnes lietojums daudzskaitlī noteiktā kontekstā var tikt interpretēts kā izslēdzoša stratēģija attiecībā uz sievietēm. Tādējādi valodas formas aspekti – morfēmas, vārdšķiras, to sintaktiskās attieksmes, blīvējumi tekstā – ir jāanalizē kopsakarā ar to nozīmi funkcionālajā situācijā.

Izstrādātajā modelī aplūkota nozīmju veidošanās saziņas starppersoniskajā (attiecību) aspektā, proti, kā konkrētie valodas elementi veido savstarpējās attiecības, kāds ir runātāju vēstījums citiem situācijas dalībniekiem, izmantojot tieši šos leksikas un gramatikas resursus. Analizējot valodas formas aspektus, pievērsta uzmanība šādām sociāli semiotiskām (konsituatīvām) norisēm:

- 1) Atkārtošana (nozīmes atkārtošana, blīvi lietojot vienas saknes vārdformas);
- 2) Vispārinājums (netieša, vispārināta norāde uz situācijas dalībniekiem (indivīdiem), tos pozicionējot institūcijas kontekstā);
- 3) Identifikācija (tieša norāde uz situācijas dalībniekiem, nosaucot to statusu un lomas);
- 4) Distancēšanās (darbības, procesa iniciators vai virzītājs tiek neutralizēts);
- 5) Subjektivizācija (runātāja subjektīvās attieksmes pastiprinājums);
- 6) Hierarhija (teikuma strukturālās atšķirības, kas liecina par saziņā pastāvošajām varas pozīcijām).

3. tabula. Starppersoniskās metafunkcijas realizācija saziņā

Valodas līmenis	Teksta vienība	Gramatiskā kategorija	Realizācija tekstā - denotācija	Realizācija konsituācijā - konotācija	Analīzes metode
Morfoloģija	Morfēma	Sakne	Atvasināšana, vārddarināšana	Atkārtošana	Kvantitatīvā – leksiskās statistikas analīze
	Personas vietniekvārds	Dzimte, skaitlis	Netieša norāde uz personu	Vispārinājums (indivīds un institūcija)	
	Partikula	(<i>nelokāma vārdšķira</i>)	Nozīmes pastiprinājums	Subjektivizācija	
Leksiskā semantika	Lietvārds vai lietvārda vārdkopa (Īpašības vārds)	Lietvārda locījums (Īpašības vārda salīdzinājuma pakāpe)	Uzrunas formas	Identifikācija (statuss un loma)	Kvalitatīvā – teikuma sintaktiskās struktūras analīze
		Nominalizācija	Nomināla sintagma	Distancēšanās	
Sintakse	Darbības vārds vai darbības vārda vārdkopa	Darbības vārda izteiksme: Pavēles Īstenības Atstāstījuma Vēlējuma Vajadzības		Hierarhija (simetriska vai asimetriska lingvistiskā uzvedība)	Kvalitatīvā – teikuma sintaktiskās struktūras analīze
	Teikums	Teikuma struktūra: Informācijas apmaiņa Darbības piedāvājums			

Kā redzams 3.tabulā, analīzē tiek šķirti patstāvīgi vārdi un palīgvārdi. Patstāvīgiem vārdiem ir patstāvīga nozīme, un tie teikumā var būt teikuma locekļi (VPSV 2007, 291). Latviešu valodā pie patstāvīgo vārdu grupas pieder lielākā daļa leksikas – lietvārdi, darbības vārdi, īpašības vārdi, apstākļa vārdi, skaitļa vārdi, vietniekvārdi. Lielāko daļu patstāvīgo vārdu var locīt (LU MII). Par palīgvārdiem

latviešu valodā tiek uzskatīti nelokāmi vārdi, kam nav patstāvīgas leksiskās nozīmes un kas teikumā nevar būt teikuma locekļi. Pie palīgvārdu grupas latviešu valodā pieder partikulas, saikļi un prievārdi (VPSV 2007, 275). Palīgvārdiem teikumā ir palīgelementa funkcija, tie norāda uz attieksmēm starp patstāvīgajiem vārdiem, to pausto nozīmi – priekšmetiem, parādībām, darbībām, procesiem, pazīmēm.

Izstrādātajā modelī ir iekļauti gan palīgvārdi, gan patstāvīgie vārdi, proti, partikula, lietvārds, personas vietniekvārds un darbības vārds, jo ikvienam no šiem elementiem ir patstāvīga situatīva nozīme. Tādējādi funkcionālā valodas izpētē patstāvīgo un palīgvārdu gramatisks šķērums nav principiāli būtisks. To apliecina arī J. Rozenberga atziņa, ka funkcionālos stilus veido visi valodas strukturālie elementi, nozīmīgs ir to sakārtojums. Valodas stilu veido valodas elementu kvalitatīvās un kvantitatīvās attiecības (Rozenbergs 1995, 83). Kvalitatīvi kā sinonīmija, polisēmija, kvantitatīvi kā relatīvais lietojuma biežums un blīvēšana (ibid.). Pētījumā valodas formālie aspekti, to loma starppersoniskās metafunkcijas realizācijā analizēta, apvienojot kvantitatīvo un kvalitatīvo metodi. No kvantitatīvā skatupunkta analizēts lietvārda, vietniekvārda un partikulas lietojums, tos aplūkojot biežuma saraksta analīzē, kā arī korpusa leksiski semantiskās kompozīcijas analīzē, strukturējot lingvistiskos datus kopās. Kvalitatīvi teikuma ietvaros aplūkota gramatiskā un funkcionāli semantiskā struktūra. Analīzes rezultāti interpretēti no izmantotās teorijas skatupunkta – kā pētāmā valodas reģistra sistēmiskie raksturlielumi.

3.1.3. Morfoloģijas un leksikas statistiska analīze

Kvantitatīvi analizēti starppersoniskie valodas elementi morfoleksikas robežās, nosakot vārddarināšanas elementus, vārdšķiru attiecību korpusā, īpašu uzmanību pievēršot personas vietniekvārdiem, partikulām un lietvārdiem, to līdzdalībai starppersoniskās metafunkcijas realizācijā. Minēto parametru identificēšanai un analīzei izmantota aprakstošas un secinošas statistikas pieeja. Lai identificētu izvēlētos parametrus korpusā, to kvantitatīvos rādītājus, veikta korpusa leksiskās statistikas analīze – korpusa biežuma saraksta un vārdšķiru lietojuma analīze, vārdlietojumu valodiskās apkaimes analīze. Sniegta atrasto likumsakarību interpretācija no diskursa dinamikas perspektīvas, kā pētāmajam valodas reģistram raksturīgas iezīmes. Korpusa leksiski semantiska analīze veikta, strukturējot lingvistiskos datus kopās pēc atvasināšanas sakarībām.

Lietvārds

Lietvārda vispārinātā jeb kategoriālā nozīme ir priekšmetiskuma nojēgums. Tas nosauc lietas, parādības, priekšmetus (Nītiņa 2001, 9). SFV matricā lietvārds pamatā nosaka saziņas tematiku, tātad īsteno idejisko metafunkciju, tomēr šī vārdšķira piedalās arī starppersoniskās metafunkcijas realizācijā. Saziņas starppersoniskajā plāksnē lietvārds kalpo saziņas dalībnieku uzrunāšanai vai nosaukšanai (identifikācijai), kas tekstā tiek īstenots kā tiešas uzrunas formas vai uzrunas formas, kurās nosaukts personas amats. Parlamentā ar lietvārdu palīdzību tiek veidoti sociālās lomas (dalībniekus) identificējoši apzīmējumi – deputāts, ministrs, Saeimas priekšsēdētājs, Ministru prezidents un citas lomas, kas ir būtiskas šajā runas situācijā (*Bērziņa kungs!*, *Godātais Valsts prezidenta kungs!*). Lietvārda vārdkopā var ietilpināt arī personas raksturojošus apzīmējumus, kas tiek īstenoti ar īpašības vārdu (*cienījamie, ļoti cienījamais, augsti godātais*), tādējādi lietvārds ļauj veidot uzrunas formas, kas ietver subjektīvās attieksmes vai vērtējuma vēstījumu (*Godātie kolēģi!*, *Augstā Saeima!*, *Dārgie pilsoņi!*).

Kvantitatīvā analīze veikta, lai noteiktu un klasificētu uzrunas formu veidus, atklātu to semantiku un izdarītu secinājumus par uzrunas formās iekodētajām parlamentārās saziņas dalībnieku attiecībām – statusu un tā ietvaros īstenotajām lomām. Lietvārdu grupā analizējami arī tādi lietvārdi, kas atvasināti no citām vārdšķirām jeb t.s. nominalizācijas gadījumi. „Kad kāds process, attieksme, darbība, īpašība tiek uztverts vispārināti, tie kļūst par domu priekšmetiem, kurus izteic lietvārds” (Nītiņa 2001, 22). Nominalizācija ir morfoloģiska pārvērtība, kurā darbības vārds vai cita vārdšķira tiek papildināta ar morfēmu, un rezultātā tiek izveidots lietvārds. No konteksta skatupunkta nominalizācija veido no subjektīvās identitātes attālinātu (distancētu) saziņas struktūru, jo procesa virzītājs, iniciators vai īstenotājs tiek apslēpts, un izteikuma galvenā ass (subjekts) ir pats process, darbība. Izvērtējot nepieciešamās analīzes metodes, secināts, ka nominalizācija ir uzskatāma par robežgadījumu, kas analizējams gan no leksikas, gan sintakses perspektīvas, jo vārda morfoloģiskās izmaiņas rada teikuma struktūras izmaiņas.

Vietniekvārds

Kā norāda D.Nītiņa (2001, 48), vietniekvārdi jeb pronomeni ir valodas zīmes, kas norāda uz jau iepriekš ar lietvārdiem, īpašības vārdiem u. c vārdiem nosauktām lietām, parādībām un pazīmēm. Šīs valodas zīmes rāda lietu sakārtojumu mūsu domās,

to uzdevumu noteiktā situācijā vai runas momentā. Ar vietniekvārdu palīdzību tiek veikta situācijas, ar to saistīto personu, priekšmetu, pazīmju, norišu klasifikācija pēc savstarpējo attieksmju un funkcionālajām pazīmēm. Konkrētas parādības, priekšmeti, pazīmes tiek it kā otrreiz kodētas pēc to funkcionālās slodzes, savstarpējām attiecībām noteiktā situācijā vai runas brīdī (ibid.). Personas vietniekvārdi ir vietniekvārdu grupa, kas identificē personu saziņā, to nekonkretizējot. Grupējot personas vietniekvārdus pēc to leksiskās semantikas, ir šķirami pirmās un otrās personas vietniekvārdi *es*, *mēs*, *tu jūs* un trešās personas vietniekvārdi *viņš*, *viņa*, *viņi*, *viņas*.

Vienskaitļa pirmās personas vietniekvārds *es* norāda, ka darītājs ir pats runātājs vai rakstītājs, proti, runas darbības, runas akta aizsācējs vai iniciators (ibid. 52 - 54). Uz personām – darītāju grupu, kurā ietilpst runātājs, runas akta aizsācējs, norāda daudzskaitļa pirmās personas vietniekvārda *mēs* locījumu formas jeb t.s. autora jeb oratora daudzskaitlis, kas ir runātāju paņēmieni, lai veicinātu dialogu ar auditoriju. Uz vienu vai vairākām personām, ko runātājs uzrunā un kas ir runas partneri, norāda otrās personas vietniekvārds *tu* un tā daudzskaitļa forma *jūs*. Trešās personas vietniekvārdi *viņš*, *viņa*, *viņi*, *viņas* norāda uz personu vai vairākām personām, kas ir pieminētas, taču nav ne pats runātājs, ne uzrunātā persona, bet kāds cits. Pētāmajā materiālā analizēts personas vietniekvārdu lietojums, lai atklātu semiotiskās attieksmes starp saziņā tieši un netieši iesaistītajām personām, to vietu institūcijas kontekstā. Personu vietniekvārdu kvantitatīvā analīze ļauj salīdzināt šo valodas zīmju sastopamības biežumu, kā arī galvenos semantiskos laukus, kuros funkcionē to apzīmētie tiešie un netiešie saziņas dalībnieki.

Partikula un darbības vārds

Partikula ir nelokāms leksikas elements, kas piešķir teikumam papildu nozīmes niansi. Partikula ir palīgvārds, kas pauž runātāja vai rakstītāja attieksmi pret teikumā raksturoto situāciju, izteic teikuma komunikatīvo statusu (Letonika). Tā var pastiprināt, pavājināt, ierobežot vai izcelt kāda vārda nozīmi. Tādēļ partikula ir interesanta tieši no saziņas starppersoniskās perspektīvas. Savukārt darbības vārda kategoriālā nozīme saistās ar darbības, procesa, norises, stāvokļa nojēgumu. Reālās īstenības norišu daudzējādība nosaka darbības vārdu semantisko daudzveidību (Nītiņa 2001, 63). Analizējot lietvārdu un personas vietniekvārdu lietojumu, pievērsta uzmanība šo vārdšķiru spējai piesaistīt darbības vārdu kā izteicēju, kā arī izvērtēts partikulas lietojums darbības vārdu modificējošā nozīmē. Darbības vārdus var nosacīti grupēt pēc

to leksiskās semantikas. Lai raksturotu lietvārdu, personas vietniekvārdu un partikulu apkaimi, analizējot morfoleksiskās statistikas ainu, darbības vārdi grupēti pēc autores izvēlēta principa, lai noteiktu galvenos semantiskos laukus palamentā, kuros funkcionē iepriekš minētie saziņas elementi:

- 1) Kognitīvie un gribas procesi (domāt, saprast, apzināties);
- 2) Jušanas un emociju pieredze (dzirdēt, redzēt, just, priecāties);
- 3) Verbālie procesi (runāt, teikt, informēt, atkārtot);
- 4) Neverbālie procesi – kustības verbi (iet, nākt, celties, sēsties);
- 5) Citi neverbāli procesi (balsot, reģistrēties, vēlēties).

Morfoleksikas līmenī aplūkota vārddarināšana, veidojot vienas saknes vārddarināšanas ligzdas. Jebkuru vārdu var reducēt līdz tā pamatelementam – vārda saknei, kas izsaka vārda pamatnozīmi. Kā norāda D.Nītiņa, sakne ir svarīgākā vārda sastāvdaļa – galvenā vārda leksiskās nozīmes nesēja (Nītiņa 1991, 55). Vārda sakne ir mazākā nedalāmā formas vienība – morfēma, uz kuras bāzes iespējams veidot vārdus, to atvasinājumus, t.i., tuvas nozīmes vārdus. Kopu analīze veikta, izmantojot sistēmiski funkcionālo pieeju valodas izpētei, kuras pamatā ir valodas formas un funkcijas ciešā saistība. Funkcionalitāte piemīt arī tiem gramatiskās formas elementiem, kas atrodas vizuālākajā valodas hierarhiskās sistēmas līmenī – fonēmām un morfēmām. Kopu analīzē, grupējot leksikas materiālu pēc atvasināšanas sakarībām un reducējot līdz pamatvārda saknei, atklājas morfoloģiskās formas daudzveidība un funkcionālitate saziņā. Konstatētie vārddarināšanas principi un vārdšķiru lietojums atklāj formas aspektu sociāli semiotisko nozīmi.

3.1.4. Teikuma struktūras analīze

J. Rozenberga traktējumā sintakse ir valodas augstākais līmenis, kura izteiksmes līdzeklis ir teksts, kas veic pasaules izzināšanas un sabiedrības locekļu sazināšanās funkcijas. Pie šīm funkcijām pieder arī subjektīvo attieksmi komunicējošās funkcijas – vērtējumu, jūtas un emocijas, gribas izpauduma funkcijas (Rozenbergs 1995, 31). I. Lokmane sintaksi skaidro no metodoloģijas viedokļa, norādot, ka sintakse nodarbojas galvenokārt ar sintagmātisko sakaru izpēti (Lokmane 2005, 8). Uz sintagmātiskajiem sakariem ir balstīta distributīvā jeb kontekstoloģiskā analīze. Dinamiskās sintakses pētījumos svarīga ir plaša apkaime, kas ietver ne tikai kontekstu, bet arī runas situāciju, proti – kontekstuālā un situatīvā apkaime (ibid.).

Sintakses analīze šajā pētījumā veikta, lai noteiktu, kā teikuma formulējums saistās ar saziņas dalībnieku institucionālajām varas attiecībām, sociālo lomu hierarhiju. Aplūkojot teikuma struktūru, pētīta darbības vārdu gramatiskās izteiksmes formas mijiedarbība ar teikuma struktūras funkciju konsituācijā, īstenojot noteiktus saziņas uzdevumus – izsakot kādas darbības piedāvājumu klausītājiem vai apmainoties ar informāciju. Teikuma strukturālās atšķirības saistītas ar dalībnieku lingvistiskās uzvedības dinamiku – simetrisku vai asimetrisku lingvistisku uzvedību, kas atklāj saziņā pastāvošās varas attiecības. Teikuma strukturālo atšķirību apzīmēšanai izmantoti latviešu valodniecības termini *divkopu teikums* (teikums, kura gramatiskajā centrā ir abi virslocekļi — teikuma priekšmets un izteicējs) un *vienkopas teikums* (teikums, kura gramatiskajā centrā ir tikai viens virsloceklis), savukārt teikums, kurā nav gramatiskā centra un kura sakars ar vārdiem citos konteksta teikumos ir nepredikatīvs, apzīmēts ar terminu *bezkopas teikums* (AkadTerm). No SVF skatpunkta strukturālās atšķirības izsaka termini *minor clause* (bezkopu teikums un vienkopas teikums) un *major clause* (divkopas teikums) (Halliday, Matthiessen 2004; 2.pielikums „Terminu vārdnīca”).

Analizējot tekstu sintakses līmenī, noteikta darbības vārdu gramatiskā izteiksme. Darbības vārda izteiksmes analīze balstās uz latviešu valodā pieņemto piecu gramatisko izteiksmju paradigmu, kurā izteiksmi veido ar darbības vārdu laiku formām vai ar morfoloģisku formantu, tātad kā darbības vārda formālo pazīmi – īstenības, pavēles, vēlējuma, vajadzības, atstāstījuma izteiksmi. Savukārt teikuma funkcionālās realizācijas analīzē izmantota SFV teikuma struktūras funkcionālā paradigma (Fawcett 2005, 2010). Balstoties uz SFV pieeju, teikums kā gramatikas elementu sintagma var funkcionēt kā informācijas apmaiņa vai darbības piedāvājums. Darbības vārda un teikuma struktūras analīzē robeža starp gramatisko pazīmi un tās funkciju tekstā ir nosacīta, jo darbības vārda izteiksme un teikuma sintagmātiskā struktūra (forma) ir vienlaikus funkcija tekstā, tādēļ sintakses līmenī izstrādātajā modelī netiek šķirti teksta gramatiskās un funkcionālās analīzes segmenti (3. tabula).

SFV matricā izteiksme (*mood*) uzskatīta par starppersoniskās nozīmes īstenotāju gramatikas (sintakses) līmenī. Angļu valodas izteiksmes paradigmā valodas lietotājam ir izvēle starp īstenības izteiksmi (*Indicative*) ar sešām laika kategorijām un pavēles izteiksmi (*Imperative*). Īstenības izteiksme savukārt var tikt izteikta apgalvojuma,

deklaratīvā (*Declarative*) vai jautājuma formā (*Interrogative*)¹ (Halliday, Matthiessen 2004, 135-136; Thompson 2004, 37). Izteiksmi realizē subjekta un verba attieksmes – vārdu kārtība teikumā. Daži SFV autori norāda, ka tradicionālais izteiksmes dalījums ir problemātisks, jo ārpus izteiksmes paradigmas paliek svarīgi starppersoniskās nozīmes elementi – izteikumi, kas neietver predikātu, bet kuriem ir nozīmīga funkcija runas situācijā – uzruna, sveiciens, pateicība, brīdinājums (Fawcett 2005; 2010). Arī latviešu valodniecībā izteiksmes kategorizācija netiek vērtēta viennozīmīgi. A. Kalnača atzīmē, ka tradicionālā sistēma ir vairākkārt kritizēta, norādot, ka vajadzības un atstāstījuma izteiksme dažādu semantisku un sintaktisku iemeslu dēļ nav uzskatāma par atsevišķu izteiksmi (Kalnača 2012, 122). Šādi iebildumi liecina, ka, iespējams, tradicionālais skatījums uz izteiksmi nav pietiekams, lai veiktu izsmeļošu teikuma struktūras analīzi.

Nemot vērā minēto, izteiksme ir saistāma ar teikuma struktūru komunikatīvā aspektā, nosakot ne tikai teikuma formālās (sintaktiskās), bet arī funkcionālās pazīmes. No funkcionālās perspektīvas tiek pievērsta uzmanību izteikuma komunikatīvajam aspektam jeb funkcijai runā, t.i., saziņas lomu sadalījuma (runātājs, rakstītājs jeb autors un klausītājs, lasītājs jeb adresāts) un ar tām saistīto uzdevumu aspektā. SFV autoru ieskatā izteikumu funkcionāls nošķirums ir ne tikai vēlams, bet nepieciešams, jo nereti starp izteikumiem nav formālu atšķirību, t.i., to gramatiskā forma ir identiska, taču saziņā izteikumu funkcijas būtiski atšķiras (Fawcett 2010, 16-18). Piemēram, īstenības izteiksmē var tikt pausts gan apgalvojums, konstatējot kādu faktu, gan tikt iniciēta darbība, kad izteiksmei ir rīkojuma funkcija, kas ir bieži sastopama stratēģija parlamentā (*Sākam 10.Saeimas pirmo sēdi*).

Lai šķirtu šādus gadījumus, galvenās izvēles izteiksmes funkcionālajā paradigmā ir izteikums kā informācijas apmaiņa un izteikums kā darbības piedāvājums. Balstoties uz kvantitatīviem angļu valodas korpusa pētījumiem, SFV ir izstrādāta sistēma, kurā ietvertas varbūtējās izvēles izteiksmes paradigmā (informācijas apmaiņas un darbības piedāvājuma tipi). 4. tabulā parādītas galvenās izvēles teikuma struktūras funkcionālajā paradigmā (Fawcett 2005, 2010).

¹ Vēlējuma izteiksmei (*Subjunctive*) mūsdienu angļu gramatikā vairs netiek pievērsta liela vērība (Rothstein, Thieroff 2010, 110). Arī funkcionālajā gramatikā tā nav iekļauta izteiksmes paradigmā (Halliday, Matthiessen 2004, 114).

4.tabula. Teikuma izteiksmes funkcionalitāte konsituācijā

Informācijas apmaiņa	Sniegums
	Pieprasījums
	Izsaukums
	Apstiprinājuma pieprasījums
Darbības piedāvājums	Sev
	Sev un adresātam
	Adresātam
	Trešai personai

Izvērtējot parlamentārās saziņas semantisko struktūru, var izdarīt secinājumus par šīs saziņas ievirzi – tā ir vērsta uz informācijas apmaiņu vai darbību. Piemēram, parlamenta debašu kontekstā izteikums *Balsosim par likumprojektu!* vērtējams kā darbības piedāvājums (piedāvājums balsot), savukārt izteikums *Likumprojekts pirmajā lasījumā pieņemts* uzskatāms par informācijas apmaiņu, kur notikums (likumprojekta pieņemšana) ir pozicionēts tagadnē. Analizējot Saeimas stenogrammas, var atklāt sakarības starp gramatiskās izteiksmes un teikuma struktūras lietojumu latviešu valodā. Gramatiskās izteiksmes un teikuma funkcionālās struktūras paradigmas var tikt lietotas savstarpēji papildinoši, lai diferencētu tos gadījumus, kas ir identiski gramatiskās formas ziņā, taču atšķiras komunikatīvā mērķa ziņā. Funkcionāli diferencējot izteikumu tipus, iespējams izdarīt secinājumus par izteikumu funkcijām saziņā un varas attiecībām konkrētajā situācijā. Analizējot tekstu, iespējams noteikt izteikumu funkcionālo struktūru (vai debašu retorikā izteikumi pārsvarā formulēti kā darbības piedāvājums vai informācijas apmaiņa un attiecīgi, vai saziņa ir orientēta uz darbību vai informācijas, domu, viedokļu apmaiņu). Tādējādi darbības vārda gramatiskās izteiksmes un teikuma funkcionālās struktūras attieksmes ir saistāmas ar plašākām norisēm sociālo attiecību jomā.

3.2. Statusa un lomu attieksmes kā konteksta faktori

Saskaņā ar SFV reģistra teoriju dalībnieks ir sociālo attiecību sistēma, kas tiek atspoguļota tekstā un vienlaikus ar teksta palīdzību tiek veidota. Kā uzskata SFV autori, jebkura saziņa notiek specifisku, kontekstuāli nosacītu lomu ietvaros (Eggins 2004, 99). Lomas nosaka sabiedrības locekļu verbālās un neverbālās uzvedības paradumus. Sociologs Roberts Mertons (*Robert Merton*) ir pētījis lomu saistību ar

sociālo statusu. R.Mertons apgalvo, ka statuss, ko indivīds ieņem sabiedrībā, bieži ietver nevis vienu, bet vairākas lomas, kurās indivīds darbojas attiecībā pret citiem sabiedrības locekļiem. Kā piemēru autors min medicīnas studenta statusu, kas ietver virkni lomu attiecībās ar ārstu, sociālajiem darbiniekiem, medicīnas personālu, tehniskajiem darbiniekiem, citiem studentiem utt. (Merton, Sztompka 1996, 113). Tātad sociālās lomas ir dažādi uzvedības paradumi jeb modeļi, kas raksturīgi indivīdam attiecībā pret citiem sabiedrības locekļiem sociālā statusa ietvaros. Saskaņā ar R. Mertona lomu teoriju svarīgi šķirt jēdzienus *lomu kopums (role-set)* – dažādas lomas, kas saistītas ar vienu statusu, ko indivīds ieņem konkrētā situācijā, un *statusu kopums (status-set)*, kas apzīmē atšķirīgus statusus, ko indivīds ieņem dažādos institucionālos kontekstos, piemēram, ārsts, profesors, priekšsēdētājs, tēvs, partijas biedrs (ibid.).

SFV pētniece Keita Pointona (*Cate Poynton*) piedāvā saziņas dalībnieku attiecību sistēmisku raksturojumu no konteksta skatupunkta, nosakot trīs galvenās vērtības sociālo attiecību paradigmā: varas attiecības, saskarsme un emocijas. K. Pointonas paradigmā dalībnieku attiecības tiek raksturotas kā faktoru kopums, kas ietekmē tekstveidi un vienlaikus tiek konstruēti ar teksta palīdzību. Šādā tvērumā dalībnieku statusa un lomu aspekti iekļaujas kompleksā attiecību sistēmā, taču tiek skatīti atšķirīgā rakursā, proti, statuss pieder pie varas attiecību dimensijas, savukārt lomas – pie saskarsmes dimensijas. K. Pointonas dalībnieku attiecību raksturojums ir sniegts 5. tabulā (Poynton 1989, 77; 1.pielikums „Teorētiskie materiāli”).

5.tabula. Dalībnieku savstarpējo attiecību aspekti konsituācijā

DALĪBNIKES	VARAS ATTIECĪBAS	Vienlīdzīgas
		Pakārtotas
	SASKARSME	Regularitāte
		Intensitāte
		Lomu dažādība
		Fokuss
	EMOCIJAS	Paustas
		Nepaustas

Varas dimensiju veido vienlīdzīgas vai pakārtotas attiecības, kurās pastāv zināma hierarhija. K. Pointona uzskata, ka nevienlīdzīgām jeb pakārtotām attiecībām var būt četri cēloņi: 1) fizisks pārkums; 2) vara – sociāli akceptēta nevienlīdzība

(piemēram, bērns pret vecākiem, priekšnieks pret padoto, skolotājs pret skolēnu); 3) statuss – relatīva nevienlīdzība, ko nosaka sociālais *status quo* – stāvoklis sabiedrībā kā piederība kādai privilīģētai sociālai grupai, pateicoties ekonomiskai pārticībai (augstākiem ienākumiem), izcelsmei, amatam, izglītības līmenim, dzīvesvietai; 4) kompetence – pārkums, ko sniedz zināšanas vai iemaņas, ko indivīds pārvalda.

Saskarsmes dimensija jeb kontakts ir sociālā distance starp dalībniekiem. Saskarsmi raksturo četras dimensijas: 1) regularitāte; 2) intensitāte; 3) lomu dažādība; 4) fokuss. Saskarsme var notikt reti vai regulāri, saskarsmes intensitāte var būt virspusēja (kas ir saistīts ar retu saskarsmi) vai padziļināta; ja saskarsme ir bieža, tā var būt īslaicīga (piemēram, tikšanās ir biežas, bet īslaicīgas) vai izvērsta. Lomu dažādība izsaka iespējas variēt saskarsmes dalībnieku attiecību modeļus. Lomas ir vienveidīgas, ja vienā un tajā pašā situācijā tās nemainās, vai daudzveidīgas, ja, piemēram, dalībnieki var mainīties lomām. Emocijas ir subjektīvā reakcija situācijā, tā vai nu tiek aktīvi pausta (pozitīva vai negatīva) vai netiek atklāti pausta. Minētie faktori primāri ir uztverami kā konsituatīvie faktori, kas ietekmē valodas lietojumu.

Lai atspoguļotu dalībnieku attiecību paradigmā pastāvošās likumības no valodas viedokļa, lingvistiskās uzvedības raksturojumam institucionālā kontekstā izmantojams šķīrums starp asimetrisku („vienvirziena”) un simetrisku („divvirziena”) lingvistisku uzvedību (Poynton 1989, 79). Minētais šķīrums ir galvenokārt attiecināms uz varas (statusa) dimensiju, kā arī saskarsmes (lomu dažādības) dimensiju, jo pastāv tieša saistība starp lingvistiskās uzvedības dinamiku un dalībnieka vietu sociālo attiecību hierarhijā, kā arī lomu sadalījumu konkrētajā situācijā. Par sociālu pārkumu liecina asimetriska jeb vienvirziena lingvistiska uzvedība, kur tikai viena puse ir tiesīga ietekmēt saziņas gaitu. Asimetriska uzvedība ir saziņas stratēģija, kurā dalībnieks tiecas ietekmēt citu dalībnieku lingvistisko uzvedību, t.i., uzņemties galvenā dalībnieka (iniciatora) vai zinātāja (eksperta) lomu, noteikt saziņas virzību – izvirzīt saziņas tematus, nosaukt runātājus, pārtraukt citus saziņas dalībniekus, izteikt aizrādījumus, komentārus, piezīmes, izvēlēties kontekstam atbilstošas vai gluži otrādi – neatbilstošas uzrunas formas, ieviest dažāda veida lingvistiskas sankcijas, ierobežojumus, piemēram, aizliegt izteikties, izteikties tieši, nevis aplinkus, uzdot jautājumus, nevis atbildēt. Par vienlīdzīgām sociālām attiecībām liecina simetriska jeb „divvirziena” lingvistiska uzvedība, kur minētās tiesības ir abām pusēm.

Saziņa notiek, ievērojot vienlīdzības principu – ko atļaujas viena puse, to drīkst arī otra, tādējādi tiek respektētas abu pušu tiesības ietekmēt saziņas gaitu.

Institucionālās lomas un statuss, dalībnieku attiecību aspekti zināmā mērā pastāv ārpus teksta, vienlaikus dalībnieku attiecības ar teksta palīdzību tiek nepārtraukti veidotas no jauna. Līdz ar to dalībnieku attiecību aspekti pilnībā tiek īstenoti un atklājas tekstveidē. Lingvistiskās uzvedības dinamika, kas liecina par attiecību hierarhiju, primāri ir konstatējama sintakses līmenī. Teikuma struktūras analīze saistījumā ar darbības vārda gramatisko izteiksmi parāda, kāda ir debašu dalībnieku lingvistiskās uzvedības dinamika – cik lielā mērā runātājs uzņemas galvenā dalībnieka lomu un nosaka saziņas gaitu, vai tiek respektētas visu dalībnieku lingvistiskās tiesības un brīvība. Pamatojoties uz pētījumā izstrādāto teksta sistēmiski funkcionālas analīzes modeli, SFV sociālo attiecību semiotikas analīzi (Poynton 1989), kā arī statusa un lomu kopuma teoriju (Merton, Sztompka 1996), turpmākajā analīzē pievērsta uzmanība dalībnieku savstarpējo attiecību izpauzumam parlamentā, kas tiek panākts ar lingvistisku resursu pārdomātu lietojumu – no morfoloģijas līdz sintaksei.

IV. VALODAS REĢISTRS PARLAMENTĀ

Kā uzskata T. Van Deiks, valodas lietojums parlamentā ir ne tik daudz tekstuāli (stilistiski, tematiski), kā situatīvi (kontekstuāli) determinēts, jo īpašu un atšķirīgu no citiem to padara tādi konteksta faktori kā sociālā vide (parlamenta institūcija), saziņas mērķis vai virsuzdevums (likumdošana), dalībnieku sabiedriskais statuss (deputāti).

[...] parliamentary debates are primarily (and rather trivially) defined by the fact that the people engaging in these debates are Members of Parliament, that the debates take place in the political institution of Parliament, and that the MP's are 'doing politics' or 'doing legislation' among other contextual features. (Van Dijk 2004, 339).

(tulk. – [...] parlamenta debates galvenokārt (un visai pašsaprotami) nosaka fakts, ka debatēs piedalās deputāti, debates notiek politiskā institūcijā – parlamentā un ka deputāti „nodarbojas ar politiku” vai „nodarbojas ar likumdošanu”, un citas konteksta iezīmes)

No SFV skatupunkta raugoties, reģistra kā no situācijas atkarīga valodas lietojuma iezīmes atklājas tikai teksta un konteksta aptvērumā, atspoguļojot to savstarpējo mijiedarbību. Pētījumā ir nepieciešams īstenot vispusīgu parlamentārās saziņas izpēti, kas iespējams, apvienojot situatīvo faktoru un teksta kvalitatīvu un kvantitatīvu izpēti. Šajā nodaļā analizēts valodas lietojums Latvijas parlamentā. Raksturoti teksta apstrādes principi reprezentatīva materiāla izveidei, pamatota analīzes metodes izvēle. Analizēti Saeimas stenogrammu teksta morfoloģijas, leksiskās semantikas un gramatikas elementi, kas kalpo subjektīvās attieksmes izpaudumam, savstarpējo attiecību veidošanai, varas attiecību, lomu un statusa ietekmes nostiprināšanai. Izvērtēts dalībnieku statuss un lomas kā institucionālie faktori, kas ietekmē tekstveidi.

4.1. **Parlamentārās saziņas dalībnieku statuss un lomas**

Latvijas parlaments (Saeima) ir likumdošanas institūcija, kura galvenā norise – likumprojektu izskatīšana un debates notiek caur runāto vārdu. Lai gan valodai ir liela nozīme likumdošanas procesā, Latvijas parlamentā valodas lietojums nav normēts. Saeimas Kārtības rullis nosaka lietu izskatīšanas kārtību, bet nereglamentē valodas lietojumu likumdošanas procesā. Deputāta Ētikas kodeksā ir vien pāris norādījumu attiecībā uz pieļaujamo izteiksmes formu, ko deputāts drīkst un ko nedrīkst atļauties savā rīcībā un runā. Sniegti vispārīgi ieteikumi, proti, „deputāts izkopj savu runas un

valsts valodas prasmi”, „deputāts izvairās no vārdiem, žestiem un citādas rīcības, kas var būt aizskaroša, kā arī nelieto apvainojošus vai ar Saeimas cieņu nesavienojamus izteicienus”, „deputāts nelieto tādus izteikumus un neatbalsta tādu rīcību, ko var uztvert kā aicinājumu uz pretlikumīgu darbību” (LR Saeimas Kārtības rullis 2012). Tā kā pilnīga informācija par parlamentā pieļaujamo izteiksmes formu netiek sniegta, var teikt, ka Latvijas parlamentārā saziņa nav lingvistiski normēta. Tā ir oficiālās saziņas praksē un kultūrā sakņotu tradīciju, nevis paša parlamenta izstrādātu normu nosacīta, un lielā mērā balstās uz indivīdu subjektīviem priekšstatiem un izpratni par to, kas ir korekta oficiālā saziņa.

Latvijas Satversme nosaka, ka Saeimas sēdes var notikt tikai parlamenta ēkā, tātad konkrētā ģeogrāfiskā punktā Latvijas kartē. Saeima savas sēdes notur Rīgā, un tikai ārkārtas apstākļu dēļ tā var sanākt citā vietā. Arī sēžu zāles iekārtojums nav mazsvarīgs. Debates notiek īpaši iekārtotā amfiteātra formas zālē, kuras centrā uz paaugstinājuma atrodas Prezidijs un telpas visaugstāko vietu ieņem priekšsēdētājs, simbolizējot varas centru. Debatētāji saka runas no īpaša paaugstinājuma jeb tribīnes, uzrunājot ne tikai klausītājus zālē, bet savā ziņā visu sabiedrību. Tādējādi debašu norises vietai ir liela simboliska nozīme. Parlamenta debates notiek pēc principiem, kurus iespējams ievērot tikai konkrētajā vidē, proti, kārtība, kādā iespējams pieteikties debatēm, uzstāties no tribīnes, izteikt iebildumus runātājam, ir pielāgota videi, kurā notiek debates. Tādēļ var teikt, ka Latvijas parlamenta kā institūcijas izpētē vienlīdz liela nozīme ir gan lingvistiskajiem (teksta) aspektiem, gan ekstralingvistiskajām (konteksta) reālijām.

Latvijas parlamenta kā institūcijas uzdevumu un funkcijas, šīs saziņas galvenos dalībniekus un to pilnvaras nosaka Latvijas Republikas Satversme, Saeimas Kārtības rullis un Deputātu Ētikas kodekss. Pie institucionālajiem faktoriem pieder arī sociālā statusa un lomu struktūra, ko daļēji nosaka parlamenta iekšējās kārtības noteikumi un citi šīs institūcijas darbību reglamentējoši dokumenti, daļēji – parlamenta iekšienē pastāvošie nerakstītie attiecību likumi. Tieši statuss un loma nereti novelk lingvistiskās brīvības robežas un nosaka saziņas gaitu, no kuras atkāpes nav pieļaujamas.

Kā nosaka Saeimas Kārtības rullis (LR Saeimas Kārtības rullis 2012), Saeimas sēdēs var runāt (debatēt) tikai:

- 1) Valsts prezidents;
- 2) Saeimas deputāts;
- 3) Ministru prezidents;

- 4) Ministru prezidenta biedrs;
- 5) ministrs, valsts ministrs;
- 6) ministriju parlamentārais sekretārs;
- 7) ārvalstu un starptautisko organizāciju amatpersonas.²

Kārtības rullī sniegtais uzskaitījums faktiski attiecas uz statusu, kādu konkrētā persona ieņem parlamenta debašu situācijā un sabiedrībā. Debašu kontekstā interesanta ir statusa un lomu pārklāšanās. Atšķirībā no citiem debašu dalībniekiem, kuru statuss pieļauj lomu dažādību, Valsts prezidents sēdē piedalās tikai un vienīgi kā Valsts prezidents, tas pats attiecas uz Ministru prezidentu. Savukārt Saeimas deputāta statuss ietver virkni lomu, kas praktiski izpaužas kā ieņemamais amats likumdevēja institūcijas struktūrā. Deputāts var būt:

- 1) Saeimas priekšsēdētājs, Saeimas priekšsēdētāja biedrs, Saeimas sekretārs, Saeimas sekretāra biedrs, komisijas vai apakškomisijas priekšsēdētājs;
- 2) komisijas vai apakškomisijas priekšsēdētāja vietnieks, sekretārs, tās loceklis/deputāts;
- 3) frakcijas vadītājs, frakcijas vadītāja vietnieks, frakcijas loceklis/deputāts;
- 4) parlamentārās grupas vai delegācijas vadītājs, tās loceklis/deputāts;
- 5) ministrijas parlamentārais sekretārs (LR Saeima).

R.Mertona skatījumā šīs ir lomas jeb dažādi „uzvedības modeļi” attiecībā pret dažādiem sabiedrības locekļiem viena statusa ietvaros – deputāts kā frakcijas vadītājs, deputāts kā komisijas priekšsēdētājs vai kā parlamentārais sekretārs, utt. Parlamentā loma jeb uzvedības modelis ir nevis izturēšanās, bet funkcijas un pienākumi konkrētās struktūrvienības vai funkcionālās vienības ietvaros. Debašu laikā Saeimas deputāts parasti uzstājas noteiktā situatīvā lomā – kā komisijas vadītājs, kā parlamentārais sekretārs vai vienkārši kā „ierindas” deputāts, kā deputāti sevi bieži apzīmē. Debatēs loma un statuss ir lingvistiski konstruēti atkarībā no tā, kā runātāju uzrunā vai piesaka sēdes vadītājs vai kā runātājs pats sevi pozicionē (*Vārds Ekonomikas ministrijas parlamentārajam sekretāram; Man kā ierindas deputātam...*). Lai gan statuss un loma ir uzskatāmi par konteksta faktoriem, vienlaikus šie attiecību aspekti tiek konstruēti lingvistiski. Ja statuss un loma lingvistiski tiek ignorēti, veidojas atšķirīgs konteksts.

² Autores novērojumi gan liecina, ka Kārtības rullī minētais uzskaitījums nav pilnīgs un būtu koriģējams. No Saeimas tribīnes mēdz uzstāties arī citas valsts amatpersonas, piemēram, tiesībsargs.

Lai gūtu iespējami vispusīgu pētāmā valodas funkcionālā paveida (reģistra) ainu, ārpusvalodiskie aspekti, pie kā pieder arī statuss un lomas, ir saistāmi ar valodiskajiem parametriem. Nepieciešams analizēt gan atsevišķu izteikumu struktūru, gan valodas lietojuma tendences plašākā materiālā, kas atspoguļo plašu saziņā iesaistīto dalībnieku loku un to dominējošās lingvistisko līdzekļu izvēles. Tas iespējams, izmantojot reprezentatīvu valodas materiālu un kombinētu pētniecisko pieeju.

4.2. Stenogrammu atlases un apstrādes principi

Parlamentārās saziņas teksts ir fiksēts internetā pieejamās stenogrammās, kas ir galvenais šīs saziņas izpētes avots, ļaujot veikt neierobežoti plašu šīs saziņas analīzi. Kā norāda Ilze Auziņa (2010), Latvijā dažādās institūcijās, dažādiem pētījumiem tiek uzkrāti runas dati, un ir svarīgi datus apstrādāt un glabāt tādā formātā, lai tie būtu ērti savietojami ar citiem līdzīgiem datiem un, ja nepieciešams, integrējami vienotā sistēmā. Ņemot vērā, ka pašreiz datorizētai apstrādei pieejams tikai iepriekšējo sasaukumu, proti, 5. – 9. Saeimas sēžu stenogrammu korpuss, ko izstrādājis Latvijas Universitātes Matemātikas un informātikas institūts, pētījumam bija nepieciešams sagatavot jaunāku materiālu. Lai atspoguļotu valodas kvantitatīvos faktus sinhroniskā rakursā (valodas lietojums šodienas parlamentā), pētījumam tika izveidots 10. un 11. Saeimas stenogrammu korpuss – reprezentatīvs pierakstītas runas datu masīvs elektroniskā formā, kas izmantojams, lai veiktu precīzu un fokusētu kvantitatīvu valodas datorizētu atlasī un analīzi³. Korpusa izveidē tika ņemts vērā, ka nosacīts mūsdienu valodas korpusa minimums ir viens miljons vārdlietojumu (Auziņa 2010). Lai izveidotu reprezentatīvu materiālu kvantitatīvajai analīzei, tika izmantotas tiešsaistē pieejamās 10. un 11. Saeimas sēžu stenogrammas (LR Saeima). Stenogrammas tika atlasītas no Saeimas stenogrammu arhīva un apkopototas teksta (*txt*) formātā, kura sākotnējais pilnais apjoms ir 1 184 011 vārdlietojumu.

Izvērtējot iegūtā materiāla piemērotību datorizētai analīzei, tika secināts, ka tiešsaistē ir pieejami sēžu atreferējumi, kas tiek pakļauti rediģēšanai, līdz ar to iegūtais materiāls reprezentē Saeimas saziņas uzlabotu, „piegludinātu” versiju. Runa netiek fonētiski transkribēta un prosodiski marķēta, tā tiek tikai ortogrāfiski pierakstīta, turklāt stenogrammas tiek rediģētas, līdz ar to materiāls neatspoguļo pilnīgu runas ainu – pazūd tādas spontanitātes iezīmes kā atkārtošana, vilcināšanās, pārteikšanās, runas pārklāšanās, kļūdainais sākums, uzsvars, pauze u.c. Stenogrammās parādās atsevišķi

³ *Korpuss* – transkribētas runas masīvs, kas izmantojams valodas analīzei un aprakstam (LU MII).

runas spontanitātes elementi – smieklī, izsaučieni, aplausi. Šī informācija, kas ir uzskatāma par metadatiem (runātāju identitāte, amats un piederība politiskam blokam, sēdes norises aspekti) un ir jānošķir no runas datiem, stenogrammās ir iezīmēta ar iekavām. No runātā teksta ar iekavām nodalīti aplausi (*Aplausi.*), smieklī (*Zālē smieklī.*), troksnis (*Troksnis zālē nerimstas.*), ar sēdes norisi saistīti aspekti (*Skan valsts himna*), (*Pārtraukums.*) u.c. Stenogrammās atsevišķi norādīts arī runātāju ieņemamais amats (*Valsts prezidents*), kā arī piederība politiskajam blokam (*PLL frakcija*).

Korpuss apstrādāts ar programmu *MonoConc Pro*, kas ir latviešu valodas tekstu analizē pārbaudīts instruments (Rozenvalds 2007; Auziņa 2012). Pirms korpusa ievadišanas programmā tika veikta papildu korpusa apstrāde teksta formātā, lai iezīmētu informāciju, kas attiecas uz runātāju identitāti – personas vārda un uzvārda saīsinājumus (*E.Cilinskis, A.Bērziņš*). Šāda manipulācija ir iespējama, ņemot vērā, ka runātājā tekstā tiek minēts personas pilns vārds un uzvārds, saīsinātas formas tiek lietotas tikai paskaidrojošajā teksta daļā. Apstrāde veikta automatizēti, izmantojot aizvietošanas funkciju, lai stenogrammā lietotos personu vārdus un uzvārdus aizvietotu ar apzīmējumiem, kas programmā tiek atpazīti un netiek uzskatīti par runas datiem. Atsevišķi tika izvērtēta stenogrammās atrodamā informācija, kas ietver izsaučienus vai komentārus no zāles (*No zāles dep. J.Urbanovičs: „Nolasi!”*), (*No zāles: „Balsosim!”*). Saeimas Kārtības rullis pieļauj starpsaučienus no zāles sēdes laikā, tomēr sarunas starp runātāju tribīnē un deputātiem nav atļautas (LR Saeimas Kārtības rullis 2012). Atsevišķos latviešu valodas pētījumos šie saziņas elementi traktēti kā Saeimas metateksts, jo tas atsaucas un apraksta citu tekstu – debates (Seile 2012; Lokmane 2005). Šajā darbā deputātu izsaučieni un komentāri netika pievienoti runas datiem, jo šie izteikumi pilnvērtīgi neiekļaujas pētāmajā materiālā. Turklāt tie veido nelielu daļu no kopējā runātā teksta apjoma un gandrīz nemaina kvantitatīvos rezultātus. Ievadot korpusa datus programmā *MonoConc Pro*, aktivizēta iespēja atpazīt un izlaist iezīmētos metadatus, līdz ar to analizētā runātā teksta apjoms ir 1 119 076 vārdlietojumu, un teksta daļa, kas nepieder pie analizētajiem runas datiem, ir aptuveni 6% no kopējā vārdu skaita.

Atbilstoši korpusa izveides principiem (Auziņa 2010; 2012), kvantitatīvajai analīzei izveidotais korpuss raksturojams kā vienvalodas speciāls runātā teksta korpuss, kas atspoguļo latviešu valodas lietojumu konkrētā institūcijā – Latvijas parlamentā. Tajā ietvertas publiskas debates, tātad tam ir dialoga struktūra. Korpuss ir sinhronisks, jo ietver datus par valodas lietojumu noteiktā laikposmā – 10. un 11. Saeimas sēdes laika

posmā no 2010. gada 2.novembra līdz 2012. gada 22.martam. Lai gan korpusā iekļautās stenogrammas tiek rediģētas, līdz ar to tās neatspoguļo „īstu” runu, tekstu korpusu uzskatāms par reprezentatīvu gan apjoma, gan satura ziņā, jo materiāls, kas ietver vairāk nekā miljonu vārdlietojumu, atspoguļo plašu parlamentārajā saziņā iesaistīto sociālo lomu spektru, tematiku un runātāju izteiksmes stilistisko dažādību. Šajā darbā empīriski analizēts depersonalizēts Saeimas teksts – runātāju identitāte un politiskā piederība netiek apspriesta, jo analīzes mērķis ir atklāt parlamentāro saziņu semiotiskā aspektā, nosakot konsituatīvi definēto lomu dinamiku un ar šīm lomām saistīto lingvistisko uzvedību. Politiskās piederības ietekme uz lingvistisko līdzekļu izvēli neapšaubāmi ir pētīšanas vērts temats, tomēr tas jau ir skatāms citā – sociolingvistiskā aspektā.

Pētījumam izveidotais 10. un 11. Saeimas sēžu stenogrammu korpusi reprezentē noteiktas funkcionālas ievirzes valodu – runāto tekstu parlamenta situācijā. Lai gan 73 analizētās Saeimas stenogrammas ir daudzveidīgas tematikas ziņā, to vienojošais faktors ir parlamentārā situācija un saziņas institucionālais ietvars – likumdošana. Lai nonāktu pie vispusīga rezultāta, šajā pētījumā izstrādāts analīzes metodoloģiskais ietvars, kurā sintezētas kvantitatīvās un kvalitatīvās metodes. Pētījuma empīriskās analīzes pamatu veido parlamenta stenogrammu kvantitatīva analīze, kuras rezultāti tiek interpretēti no SFV valodas reģistra teorijas skatupunkta. Analīzes mērķis ir iegūt stenogrammu korpusa kopējo kvantitatīvo ainu un, balstoties uz empīriskajiem novērojumiem, izdarīt secinājumus par valodas reģistru parlamentā. Kvalitatīvi analizēti korpusa fragmenti, uzmanību pievēršot sēdes vadītājas kā šīs saziņas galvenā aktora izteikumu funkcionālajai struktūrai, kā arī iztirzāti citi saziņas starppersoniskās dimensijas aspekti, kas nav nosakāmi ar kvantitatīvām metodēm.

4.3. Parlamentārā teksta morfoloģija, leksiskā semantika un sintakse

Kā uzsvērts SFV, reģistrs ir noteiktu lingvistisku izvēļu sistemātisks pārsvars, tādēļ tieši kvantitatīvie leksikas un gramatikas rādītāji ļauj spriest par attiecīgā reģistra īpatnībām (Halliday, Webster 2005, 60, 66). Arī valodas statistikas pētījumos tiek atzīts, ka kvantitatīva analīze ļauj spriest par valodas pazīmju regularitāti, likumsakarībām un tendencēm valodas lietojumā plašāka valodas lietotāju lokā (Těšitelová 1992, 13). No statistikas skatupunkta materiāls, ko veido visi pētāmie objekti, ir uzskatāms par ģenerālkopu jeb universu. Universa daļu, ko pakļauj tiešai apstrādei, uzskata par izlasi jeb paraugkopu. Izlases pētījumu mērķis ir universa īpatnību noskaidrošana. Lai gan iegūtie dati raksturo izlasi, tos var attiecināt uz universu ar nosacījumu, ka izlases

materiāls universu atspoguļo vispusīgi un ir reprezentatīvs apjoma ziņā, t.i., nodrošina rezultātu ticamību (Kļaviņa 1980, 15-17). Šajā pētījumā izveidotais stenogrammu korpuss ir uzskatāms par izlasi, tās galvenie statistiski pētāmie elementi ir vārdi. Par universu var uzskatīt visas Saeimas stenogrammas, kas atspoguļo notikušās Saeimas sēdes, kā arī tās, kas vēl notiks, proti, tiek pētīts pārmaiņām atvērts, dinamisks saziņas process.

Statistisko analīzi parasti veido trīs etapi: apraksts, analīze un prognoze (Jakubaitis 1981, 27). Stenogrammu korpusa kvantitatīvā analīze veikta minētajos trīs etapos, proti: 1) veicot datu mērījumus; 2) sniedzot datu aprakstu un skaidrojot atrastās sakarības; 3) izsakot pieņēmumus jeb prognozējot datu iespējamās izmaiņas (Gries 2009; EST). Analizējot korpusa runas datus kvantitatīvi, ir iespējams aptvert valodas lietojuma kopējo ainu, noteikt pētāmās leksikas specifiskās pazīmes, to sakarības un identificēt jomas, kuras nepieciešams analizēt plašāk. Novērojumi izlases materiālā, t.i., analizētajās Saeimas stenogrammās ļauj sniegt visa pētāmā universa – Latvijas parlamentārās saziņas raksturojumu.

Empīriskās analīzes pamatā ir sistēmiski funkcionālā pieeja valodas izpētei, valodas sistēmas formas aspektus saistot ar tās funkcionalitāti. SFV tiek uzskatīts, ka gramatikas elementi un to paradigmātiskās attieksmes (dzimte, locījums, kārtā, skaitlis u.c.) saistās ar noteiktu nozīmes segmentu realitātes atspoguļojumā (Halliday, Matthiessen 2004; Halliday Webster 2003). Kvantitatīvi novērotas tendences gramatikas elementu izvēlē relatīvi vienveidīgā situācijā plašākā valodas lietotāju lokā ļauj izšķirt funkcionālai situācijai raksturīgu valodas lietojumu – reģistru. Arī latviešu valodnieki norāda, ka valodas funkcionālo paveidu īpatnības atklājas dažādos valodas līmeņos – no fonēmas līdz sintaksei. Formas elementiem piemīt sava gramatiska nozīme, kas bez pamatinformācijas var izteikt arī papildinformāciju (Rozenbergs 1995; Nītiņa et al. 2008; Kalnača 2001). Šajā analīzē pievērsta uzmanība morfoloģijas un leksikas līmenim, kurā galvenā izpausmes forma ir vārdformas, to atvasināšanas elementi un vārdšķiras, to biežums. Sintakses līmenī analizēta gramatiskā izteiksme un tās funkcionalitāte saziņā.

4.3.1. Biežuma rādītāji

Korpusa runas datu analīze sāka ar pamatmetodi aprakstošajā statistikā - biežuma saraksta izveidi, lai konstatētu pētāmo parādību (vārdformu) matemātiskās sakarības – absolūto un relatīvo biežumu materiālā. Biežāk sastopamo elementu saraksts

jebkurā pētījumā ļauj plaši pārskatīt analizējamo materiālu, tā pazīmju sakārtojumu (Gries 2009, 96). Novērojumi attiecībā uz pazīmju sakārtojumu izlases materiālā ļauj izteikt pieņēmumu par statistisko populāciju – plašāko iespējamo materiālu, uz ko ir iespējams attiecināt iegūtos rezultātus (Woods, Fletcher, Hughes 1986, 49). Šajā ziņā relatīvie rādītāji ir nozīmīgāki par absolūtajiem, jo relatīvais biežums ir no konkrētās izlases apjoma neatkarīgs elementa biežuma raksturojums (Auziņa 2007, 18). Tādējādi relatīvā biežuma rādītāji izlases materiālā ļauj izteikt pieņēmumu par statistiskajā populācijā pastāvošajām pazīmju attiecībām.

No SFV skatupunkta leksikas biežuma rādītāji ļauj noteikt dominējošās valodas reģistra iezīmes (Halliday, Webster 2005, 66). Šajā pētījumā biežāk lietoto vārdu saraksts ekscerpēts, lai raksturotu izlases materiālu gan no gramatiskās piederības (patstāvīgo un palīgvārdu, vārdšķiru attiecība), gan no tematikas viedokļa (vārdu semantika), pievēršot īpašu uzmanību elementiem, kas kalpo kā subjektīvās attieksmes nesēji, proti, valodas resursiem starppersoniskās metafunkcijas īstenošanai. Izmantojot programmas *MonoConc Pro* iespējas, noteiktas biežāk lietotās vārdformas korpusā, to raksturīgākā valodiskā apkaime, veikta vārdlietojumu absolūtā un relatīvā biežuma analīze⁴.

Lai īstenotu stenogrammu korpusa biežuma analīzi, pēc korpusa ielādēšanas programmā aktivizēta funkcija *Korpusa biežuma saraksts*, ar tās palīdzību vārdformas sakārtotas dilstošā secībā, sākot no biežāk lietotās vārdformas un beidzot ar korpusa marginālajiem elementiem. Kopējais korpusa biežuma saraksts ļauj analizēt 10 000 atšķirīgas vārdformas (maksimālais iespējamais skaits šajā *MonoConc Pro* funkcijā). Atlasīto vārdformu lietojumu skaits ir 1 036 636, kas veido 92,6493%, tātad lielāko daļu no vārdlietojumu skaita 1 119 076. Minētais vārdlietojumu skaits biežuma sarakstā – 1 036 636, kas ir pieejams statistiskai analīzei, uzskatīts par izlases jeb paraugkopas kopējo apjomu N . Analizējot biežuma sarakstu, noteikts vārdformu lietojuma biežums absolūtos skaitļos F un relatīvais biežums f (absolūtā biežuma attiecība pret kopējo vārdlietojumu skaitu N). Relatīvais biežums f aprēķināts, izsakot absolūtā biežuma F attiecību pret kopējo izlases apjomu N ($f = F/N$) (Kļaviņa 1980, 22). Relatīvais biežums ir pazīmes sastopamības iespēja salīdzinājumā ar citiem elementiem, pēc tās nosakāma pazīmes sastopamības varbūtība universā (ibid.) Nosakot lingvistisko pazīmju

⁴ *Leksēma* - vārds kā abstrakta vispārīnāta valodas leksikas sistēmas pamatvienība un valodas struktūrelements ar tā gramatisko formu sistēmu un nozīmēm; *vārdforma* – noteikas leksēmas morfoloģiska forma; *vārdlietojums* – vārdformas lietojums (Kļaviņa 1980, 17; LVV; AkadTerm).

sastopamību analizētajā stenogrammu korpusā (paraugkopā), iespējams izdarīt secinājumus par to sastopamības varbūtību parlamentārajā saziņā (ģenerālkopā).

Kā norāda Marija Tešitelova (*Marie Tešitelová*), vārdu biežuma analizē leksikas kopā var nošķirt atsevišķus segmentus, piemēram, vārdi ar augstāko un zemāko biežuma rādītāju, kas ir attiecīgi pirmās 10 un pēdējās 10 vārdformas biežuma sarakstā (Tešitelová 1992, 70-72). Kvantitatīvi analizējot jebkuras valodas vārdu krājumu, pirmajā grupā pārsvarā ietilpst vārdi, kam ir būtiska loma teksta saistījuma nodrošināšanā – saikļi, prievārdi, vietniekvārdi, darbības vārda *būt* formas, dažās valodās artikuli. Vārdi ar zemāko biežuma rādītāju ir saraksta pēdējās 10 vārdformas, kas ietver elementus valodas perifērijā, tajā ir tendence parādīties valodā retāk sastopamiem vārdiem. Pēc identiska principa var aplūkot arī šaurāku valodas materiālu, nosakot tā pazīmes – patstāvīgo un palīgvārdu attiecību, vārdšķiru lietojumu. No biežuma saraksta ekscerpēti atsevišķi leksikas segmenti – vārdformas ar augstāko un zemāko biežuma rādītāju, kā arī 100 biežāk lietotās vārdformas. Vārdformu biežuma rādītāji (absolūtais un relatīvais lietojuma biežums) stenogrammu korpusā parādīti 6. un 7. tabulā.

6. tabula. Vārdformas ar augstāko biežuma rādītāju

1.	2.	3.	4.
Nr.p.k.	Vārdforma	Absolūtais biežums korpusā N (F)	Relatīvais biežums korpusā N (f)
1.	<i>un</i>	35469	3,1695
2.	<i>ir</i>	32336	2,8895
3.	<i>par</i>	22419	2,0034
4.	<i>ka</i>	15070	1,3466
5.	<i>ar</i>	9427	0,8424
6.	<i>lūdzu</i>	9341	0,8350
7.	<i>es</i>	9214	0,8234
8.	<i>nav</i>	9055	0,8091
9.	<i>to</i>	8956	0,8003
10.	<i>arī</i>	8651	0,7730
Kopā		159938	14,2922

Pētāmā korpusa analīze, lai gan aptver šauru latviešu valodas segmentu, apliecina minēto likumību attiecībā uz biežāk lietotajiem vārdiem. Kā redzams 6.tabulā, pētītajā stenogrammu materiālā visbiežāk sastopami palīgvārdi – saikļi *un*, *ka*, darbības vārda *būt* formas *ir*, *nav*, prievārdi *par*, *ar*; vietniekvārdi *es*, *to*, partikula *arī*, kā arī vārds *lūdzu* – darbības vārds vai partikula atkarībā no konteksta (6. tabulas 2. aile). Atšķirībā no citām vārdformām, kas var būt jebkura latviešu valodas tekstu korpusa biežuma saraksta augšgalā, *lūdzu* augstais biežuma rādītājs ir uzskatāms par parlamentārās

saziņas specifisku iezīmi, jo likumprojektu izskatīšanas gaitā *lūdzu* pieder pie sēdes vadītāja galveno lingvistisko instrumentu klāsta – *Lūdzu balsošanas režīmu!*, *Lūdzu zvanu!*, *Lūdzu rezultātu!*, *Lūdzu ieņemiet vietas!*, *Lūdzu ieslēgt mikrofonu deputātam...!*

10 vārdu sarakstā ar zemāko biežuma rādītāju ir 5 lietvārdi (*mutēs, tilpumu, mapītē, Ritvara, kvorums*), no kuriem viens ir personvārds un viens izteikts deminutīva formā, 2 darbības vārdi (*aizstāvat, izpildāms*), 2 īpašības vārdi (*oficiālas, tiešais*), 1 apstākļa vārds (*spītīgi*). Šis saraksts veido 0,00003% no visiem vārdlietojumiem. Vārdi ar zemāko biežuma rādītāju paši par sevi nav nozīmīgi izlases kopas raksturošanai, tomēr šajā gadījumā ir interesanta retāk sastopamo vārdu apkaime, jo tā saistās ar savdabīgiem, nereti ironiskiem izteikumiem, piemēram:

... tas, ko mēs dzirdam no viena otra deputāta mutēs, jau šodien netieši par to liecina.

...pozīcija spītīgi turpina Latvijas parlamentā jau sen iedibināto kārtību, ka neviens racionāls priekšlikums netiek atbalstīts.

...ministrija diezgan spītīgi un ilgstoši šos priekšlikumus neņēma vērā.

...visi viedokļi, kurus valdība saņem, tiek diktēti un sakārtoti mapītēs: vienā mapītē, kur valsts nosaka, ka tā neiesaistīsies tievedībā, otrā mapītē – ka iesaistīsies.

Iepriekš aplūkotie teksta segmenti atspoguļo ļoti šauru vārdu krājuma daļu, tāpēc tika izgūts lielāks leksikas segments, ko veido 100 biežāk sastopamās vārdformas. Minētais skaits noteikts, lai iegūtu reprezentatīvus biežuma datus, ņemot vērā korpusa kopējo apjomu – vairāk nekā miljons vārdlietojumu. Tāpat kā 100 deputāti pārstāv Latvijas iedzīvotājus Saeimā, 100 biežāk lietotās vārdformas reprezentē parlamentārās leksikas pamatfondu, tās ir galvenās vārdformas, kuras saziņā izmanto Saeimas deputāti, un to analīze ļauj izdarīt zināmus secinājumus par parlamentārās leksikas daudzveidību. Analīze veikta, lai atklātu tendences leksikas lietojumā Saeimā, izvērtējot vārdformu morfoloģiju (piederību vārdšķirām, palīgvārdu un patstāvīgo vārdu attiecību) un to semantiku (konkrētās vārdformas nozīmes komponentu).

7.tabulā atspoguļotas vārdformas ar augstu biežuma rādītāju – 100 biežāk sastopamās vārdformas no kopējā to vārdu skaita, kas ietverti biežuma sarakstā, to lietojumu absolūtais un relatīvais biežums korpusā. Kā liecina *MonoConc Pro* biežuma rādījumi, bieži lietoto vārdformu sarakstu veido 437293 vārdlietojumu jeb vairāk nekā 39% no kopējā vārdlietojumu skaita korpusā.

7. tabula. Vārdformas ar augstu biežuma radītāju

1.	2.	3.	4.	5.
Nr. p.k.	Vārdforma	Vārdšķiras vērtība	Absolūtais biežums korpusā N (F)	Relatīvais biežums korpusā N (f)
1.	<i>un</i>	6	35469	3,1695
2.	<i>ir</i>	2	32336	2,8895
3.	<i>par</i>	7	22419	2,0034
4.	<i>ka</i>	6	15070	1,3466
5.	<i>ar</i>	7	9427	0,8424
6.	<i>lūdzu</i>	2	9341	0,8350
7.	<i>es</i>	5	9214	0,8234
8.	<i>nav</i>	2	9055	0,8091
9.	<i>to</i>	5	8956	0,8003
10.	<i>arī</i>	8	8651	0,7730
11.	<i>mēs</i>	5	7718	0,6897
12.	<i>paldies</i>	10	7107	0,6351
13.	<i>no</i>	7	6663	0,5547
14.	<i>priekšlikums</i>	1	6643	0,5936
15.	<i>deputāti</i>	1	6429	0,5745
16.	<i>tas</i>	5	6337	0,5663
17.	<i>kas</i>	5	6031	0,5389
18.	<i>vai</i>	6	5970	0,5335
19.	<i>tā</i>	5	5903	0,5275
20.	<i>komisijas</i>	1	5720	0,5111
21.	<i>kā</i>	6	5636	0,5036
22.	<i>atbalstīts</i>	2	5563	0,4971
23.	<i>valsts</i>	1	5300	0,4736
24.	<i>bet</i>	6	5200	0,4647
25.	<i>Saeimas</i>	1	5120	0,4575
26.	<i>šo</i>	5	4948	0,4422
27.	<i>uz</i>	7	4851	0,4335
28.	<i>priekšlikumu</i>	1	4735	0,4231
29.	<i>darba</i>	1	4570	0,4084
30.	<i>Latvijas</i>	1	4273	0,3818
31.	<i>pret</i>	7	4029	0,3600
32.	<i>komisija</i>	1	3895	0,3481
33.	<i>likumprojektu</i>	1	3734	0,3337
34.	<i>likumprojekts</i>	1	3686	0,3294
35.	<i>lai</i>	6	3625	0,3239
36.	<i>kolēģi</i>	1	3550	0,3172
37.	<i>tad</i>	4	3447	0,3080
38.	<i>ja</i>	6	3361	0,3003
39.	<i>lasījumā</i>	1	3262	0,2915
40.	<i>grozījumi</i>	1	3061	0,2660
41.	<i>mums</i>	5	2977	0,2660
42.	<i>atbalsta</i>	2	2947	0,2633
43.	<i>ko</i>	5	2918	0,2608
44.	<i>ļoti</i>	4	2841	0,2539
45.	<i>jau</i>	4	2787	0,2490
46.	<i>mūsu</i>	5	2743	0,2451
47.	<i>rezultātu</i>	1	2664	0,2381
48.	<i>gan</i>	6	2645	0,2364
49.	<i>bija</i>	2	2643	0,2362

50.	<i>zvanu</i>	1	2603	0,2326
51.	<i>režīmu</i>	1	2599	0,2322
52.	<i>līdz</i>	7	2581	0,2306
53.	<i>balsošanas</i>	1	2567	0,2294
54.	<i>jo</i>	6	2548	0,2277
55.	<i>balsosim</i>	2	2490	0,2225
56.	<i>deputātiem</i>	1	2479	0,2215
57.	<i>tātad</i>	8	2467	0,2204
58.	<i>atturas</i>	2	2443	0,2183
59.	<i>pēc</i>	7	2420	0,2162
60.	<i>jūs</i>	5	2395	0,2140
61.	<i>finanšu</i>	1	2386	0,2132
62.	<i>vārds</i>	1	2381	0,2128
63.	<i>budžeta</i>	1	2363	0,2112
64.	<i>jautājums</i>	1	2341	0,2092
65.	<i>likumā</i>	1	2293	0,2049
66.	<i>kārtības</i>	1	2248	0,2009
67.	<i>tikai</i>	8	2234	0,1996
68.	<i>vārdā</i>	1	2228	0,1991
69.	<i>ministru</i>	1	2094	0,1871
70.	<i>juridiskā</i>	3	2056	0,1837
71.	<i>šis</i>	5	2051	0,1833
72.	<i>likumprojekta</i>	1	2040	0,1823
73.	<i>Eiropas</i>	1	2009	0,1795
74.	<i>iesniegšanas</i>	1	2006	0,1793
75.	<i>atbalstīt</i>	2	1958	0,1750
76.	<i>gada</i>	1	1912	0,1709
77.	<i>būtu</i>	2	1898	0,1696
78.	<i>būs</i>	2	1855	0,1658
79.	<i>vēl</i>	4	1789	0,1599
80.	<i>komisijai</i>	1	1771	0,1583
81.	<i>man</i>	5	1770	0,1582
82.	<i>tiek</i>	2	1756	0,1569
83.	<i>nodokļu</i>	1	1696	0,1516
84.	<i>deputātam</i>	1	1695	0,1515
85.	<i>pirmajā</i>	9	1660	0,1483
86.	<i>aicinu</i>	2	1649	0,1474
87.	<i>lēmuma</i>	1	1641	0,1466
88.	<i>biroja</i>	1	1636	0,1462
89.	<i>šajā</i>	5	1632	0,1458
90.	<i>godātie</i>	3	1630	0,1457
91.	<i>kungs</i>	1	1624	0,1451
92.	<i>šeit</i>	5	1593	0,1423
93.	<i>piekrīt</i>	2	1590	0,1421
94.	<i>tās</i>	5	1585	0,1416
95.	<i>ne</i>	8	1581	0,1413
96.	<i>var</i>	2	1562	0,1396
97.	<i>deputāts</i>	1	1541	0,1377
98.	<i>kad</i>	4	1525	0,1363
99.	<i>nu</i>	8	1483	0,1325
100.	<i>nākamais</i>	3	1469	0,1313
Kopā			437293	39,0285

Izvērtējot 100 biežāk lietoto vārdu sarakstu, vispirms tika diferencēta vārdformu piederība vārdšķirām analizētajā vārdu grupā. Lai datus varētu apstrādāt kvantitatīvi, vārdšķirām piešķirtas skaitliskas vērtības: lietvārds – 1, darbības vārds – 2, īpašības vārds – 3, apstākļa vārds – 4, vietniekvārds – 5, saiklis – 6, prievārds – 7, partikula – 8, skaitļa vārds – 9, izsaukmes vārds – 10. Katrai vārdformai noteikta attiecīgā skaitliskā vērtība, piemēram, *deputāts* – 1, *aicinu* – 2, *nākamis* – 3, utt. (7.tabulas 3.aile). Gadījumos, kad vārdšķiras identificēšanai nepieciešams konteksts, proti, atrastās vārdformas ir homoformas, piemēram, *lūdzu*, *nu*, *tad*, *jau*, *kad* u.c., tika atsevišķi izvērtēta konkrētās vārdformas labā un kreisā apkaime, kas savukārt ļauj noteikt piederību vārdšķiru grupām. Šādu iespēju nodrošina *MonoConc Pro* meklēšanas funkcija, kas, atlasot konkrētās vārdformas lietojumu, parāda arī lietojuma kontekstu. Piemēram, vārds *lūdzu* 9341 no kopskaitā 10158 gadījumiem lietots kā darbības vārds – *Lūdzu noteikt priekšlikumu iesniegšanas termiņu!*, *Lūdzu atbalstīt šo priekšlikumu!* Pārējos 817 gadījumos tas teikumā lietots kā izsaukmes vārds – *Lūdzu, Bērziņa kungs!* Vārdformu sakārtojums *MonoConc Pro* meklētājā, kas uzskatāmi atspoguļo vārdformu apkaimes noteikšanas metodi, atspoguļots 3. attēlā. Nosakot vārdformu piederību vārdšķirām, veiktas atbilstošas korekcijas sākotnējā biežuma sarakstā, šķirot gadījumus, kad sastopamas homoformas, un izslēdzot no saraksta vārdformas, kuru skaits ir nepietiekams, lai tiktu iekļauts 100 biežāk lietotu vārdformu sarakstā.

... šiem izvirzītajiem kandidātiem! Tātad, **lūdzu**, kas „par”? Paldies. Kas „pret”? Pret - ...
 ... solījumu apstiprināt ar savu parakstu. **Lūdzu**, vārds deputātam Dzintaram Ābiķim! ((D ..
 ... tie kolēģi! Kas par šo lēmuma projektu, **lūdzu**, paceliet roku! Paldies. Kas pret? Kas ...
 ... ja jūs gribat noraidīt šo kandidatūru. **Lūdzu** nesvītrot un neizdarīt papildu atzīmes. ...
 ... ti, jūs tiksiet ar zvanu aicināti zālē. **Lūdzu** būt uzmanīgiem un nenokavēt to brīdi, k ...
 ... su skaitītāji ir sagatavojušies darbam? **Lūdzu** Ingmāru Līdaku balsu skaitītāju vārdā v ...
 ... zālē atpakaļ ar zvanu. Tātad pagaidām, **lūdzu**, balsošana. Un līdz tam brīdim pārtrauk .
 ... nu viņu ieņemt vietu Saeimas Prezidijā. **Lūdzu!** Arī nākamais darba kārtības punkts ir ...
 ... jau ir zināma vēlēšanu kārtība. Tātad, **lūdzu**, ieņemiet vietas rindā pie balsošanas! ...
 ... ! (Sēdes vadītāja.) Cienījamie kolēģi! **Lūdzu**, ieņemiet vietas! Balsu skaitītāji ir g ...
 ... aicinu ieņemt vietu Saeimas Prezidijā. **Lūdzu!** Nākamais darba kārtības jautājums ir ...
 ... adurska un Māra Kučinska kandidatūras. **Lūdzu** balsu skaitītājus ziņot par vēlēšanu kā .

3.attēls. Vārdformu apkaimes noteikšana

Vērtējot 100 biežāk lietoto vārdu rādījumus vārdsķiru griezumā (7.tabula), konstatējams, ka šajā sarakstā ietilpst saikļi – *un, ka, vai, bet, lai, ja*, prievārdi *par, ar, no, uz*. No vietniekvārdiem visbiežāk lietoti *es, mēs, tas, šo, mums, mūsu, jūs, man, šis, šajā*. Samērā bieži tiek lietotas partikulas – *arī, tāpat, tikai, nu* un citi vārdi, kam runā ir papildinoša, nozīmi pastiprinoša funkcija. Kā liecina rezultāti, no patstāvīgajiem vārdiem lielāko daļu veido lietvārdu formas – *priekšlikums, deputāti, komisijas, valsts, Saeimas, priekšlikumu, darba, Latvijas, komisija, likumprojektu, likumprojekts, kolēģi, lasījumā, grozījumi, rezultātu, zvanu, režīmu, ministru*, u.c. Pie lietvārdiem pieder parlamentārajā saziņā tieši un netieši iesaistītus dalībniekus nosaucoši apzīmējumi, kas labi raksturo galvenos šīs institucionālās saziņas aktorus, to sociāli semiotiskās attieksmes. Var teikt, ka visus saziņas dalībniekus var raksturot attiecībā pret deputāta amatu – deputāts, komisija (daži deputāti), Saeima (visi deputāti), Latvija (deputāti un to pārstāvētie vēlētāji), kolēģis (deputāti attiecībā cits pret citu), ministrs (deputāts, kas uz laiku nolīcis mandātu). Interesanti, ka biežuma sarakstā nav iekļauts neviens lietvārds ar sieviešu dzimtes galotni, amata nosaukumi *deputāts, ministrs, uzrunas kolēģis, kungs*, kas sastopami tikai vīriešu dzimtē vienskaitlī un daudzskaitlī, norāda, ka valodas līdzekļu izvēlē dominē vīriešu dzimtes formas.

Lietvārdi arī nosaka parlamentārās saziņas tematiku. Spriežot pēc biežuma saraksta, Latvijas parlamentārās saziņas tematika ir priekšlikumi, likums, likumprojekti, grozījumi, finanses, budžets, nodokļi, Latvija, Eiropa, u.c. Noteiktu daļu veido no darbības vārda atvasināti lietvārdi – *lasījumā, grozījumi, balsošanas, iesniegšanas* – parlamentārās saziņas priekšmetiskotie procesi, kas ir abstrahēti no darītāja, tātad attiecas uz visiem:

Priekšlikumu iesniegšanas termiņš otrajam lasījumam – 1.novembris.

Pēc balsošanas, kad būs apkopoti balsošanas rezultāti...

Lietvārdu *rezultātu, zvanu, režīmu, balsošanas* augstā vieta sarakstā atspoguļo sēdes vadītāja lingvistisko rutīnu – *Lūdzu balsošanas režīmu! Lūdzu zvanu! Lūdzu rezultātu!*, ko var uzskatīt par šī valodas funkcionālā paveida raksturīgu iezīmi.

Zīmīgi, ka biežāk lietoto patstāvīgo vārdu vidū salīdzinoši neliels ir darbības vārdu īpatsvars un tiem ir ļoti šaura, „parlamentāra” semantika – *ir, lūdzu, nav, atbalstīts, atbalsta, bija, balsosim, atturas, tiek, atbalstīt, aicinu, piekrīt, var*. Ja neskaita *būt, tikt, varēt* formas, pārējie verbi attiecas uz specifisko parlamenta procedūru, izskatot likumprojektus. Var teikt, ka minētie darbības vārdi nosauc parlamentā

realizētās galvenās darbības – balsot, atbalstīt, piekrist, atturēties. Šie ir uzskatāmi par parlamentāro darbību raksturojošiem verbiem. Svarīgi arī, ka šie verbi lielākoties ir sastopami sēdes vadītāja retorikā un veido ierastas lingvistiskas konstrukcijas:

Balsosim par likumprojekta „Grozījuma Saeimas Kārtības rullī” atbalstīšanu trešajā lasījumā!

Deputāti piekrīt.

Lūdzu rezultātu! Par – 91, pret un atturas – nav. Lēmums pieņemts!

Aicinu atbalstīt savukārt ir deputātu iecienīta frāze, kas parasti tiek izteikta argumentācijas noslēgumā.

Īpašības vārdu un apstākļa vārdu formas analizēto 100 vārdu vidū praktiski nav atrodamas – atrasti tikai daži īpašības vārdi – *godātie, nākamais, juridiskā* un apstākļa vārdi *ļoti, tad, šeit, kad*, u.c. Minētais liecina par izteiksmes ziņā nabadzīgu valodu, jo tieši īpašības vārdi un apstākļa vārdi piešķir tekstam daudzveidību un krāsainību, raksturojot ar lietvārdiem un darbības vārdiem paustās parādības un procesus. Saskaņā ar metafunkcionālās realizācijas modeli, valodas idejisko metafunkciju galvenokārt īsteno patstāvīgie vārdi, tie izsaka saziņas tematu. Var teikt, ka biežāk lietotie patstāvīgie vārdi – lietvārdi un darbības vārdi – ir parlamentārās saziņas atslēgas vārdi, tajos ietverta saziņas galvenā tematika. Tā kā lietvārdiem ir ievērojams pārsvars pār citām vārdšķirām, var secināt, ka saziņa balstās uz priekšmetiskiem nojēgumiem, kas lielākoties tiek tikai nosaukti, nevis raksturoti.

Vērtējot personu vietniekvārdu lietojumu, redzams, ka biežāk lietoti vietniekvārdi *es* un *mēs*, kas ļauj secināt, ka institucionālā identitāte ir duāla, to veido *es* un *mēs* identitāte. Kā liecina korpuss, *es* un *mēs* lietojums ir gandrīz līdzvērtīgs biežuma ziņā, liecinot par subjektīvās un institucionālās pozīcijas dinamisku mijiedarbību. *Es* un *mēs* šajā saziņas situācijā ir gandrīz līdzvērtīgās pozīcijās, tie pastāv cieši līdzās.

Analīze uzmanība tika pievērsta arī vārdformu *jau, gan, tad* lietojumam partikulas funkcijā. Vārdformas *jau* lietojumā biežāk sastopams laika apstākļa vārds, salīdzinoši nedaudz, bet interesantos gadījumos fiksēts partikulas lietojums, kurā izteikumam tiek piešķirta papildu subjektivitātes nokrāsa. Nereti šiem izteikumiem ir ironiska pieskaņa, pretnostatot vēlamo un esošo vai akcentējot izteiktā paradoks, pretrunu, paužot nožēlu vai vilšanos. Salīdzinājumā ar apstākļa vārdu formas *jau* lietojums partikulas nozīmē nav izteikts.

Būtu jau ļoti labi, ja šeit klātesošie ekspremjeri būtu bijuši tik čakli jeb tik darbīgi un nākuši uz pieprasījumiem...

Ja jau reiz mums šodien ir „valodas diena”, tad atgādināšu teikto par to, kas mums šajās diskusijās ir permanentā un fleksibilā daļa.

Nu tā jau mēs varam līdz absurdam aiziet!

Mani jau neklausās.

Vārdforma *gan* lielākoties atrasta salikto saikļu *gan...gan, lai gan, kaut gan, nevis... bet gan...*lietojumā. Partikulas lietojumā šī forma akcentē kādu runātāja izvēlētu teikuma daļu, kas ir īpaši svarīga, vai arī runātājs akcentē savu personisko pozīciju, kas var būt pretrunā ar iepriekš pausto.

Nu šis mans teikums gan neattiecas uz iepriekšējiem dažiem debatētājiem, kuri guva patiesu prieku šeit no tribīnes, viens ar otru šeit rotaļājoties.

Tiesa gan, spriedums vēl nav stājies spēkā.

Vairāk gan redzu, ka šobrīd izbraucēju atgriešanas ir neiespējama misija.

Vārdformas *tad* lietojumā reizēm grūti šķirt apstākļa vārda un partikulas lietojumu.

Un tad faktiski tas ir kompleksi.

Un tad ieradās Aivars Lembergs...

Partikulas nozīmē šīs formas sastopamas salīdzinoši reti, līdz ar to nav kvantitatīvi nozīmīgas. Tomēr to lietojumā skaidri iezīmējas subjektīvā attieksme, kas nereti ir ironiska, kritizējoša, pat izsmejoša. Minētais apliecina partikulas lomu subjektīvās attieksmēs marķēšanā.

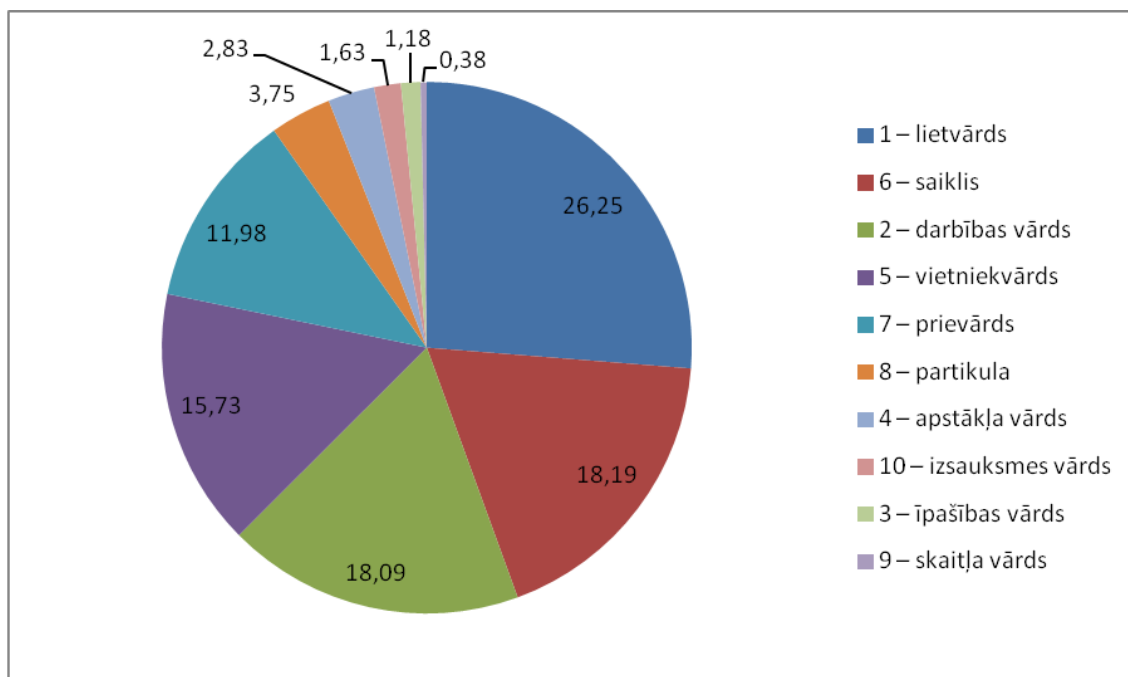
100 biežāk lietoto vārdformu sadalījums atbilstoši piederībai vārdšķirām tuvāk analizēts 8. tabulā. Izmantojot programmu *Microsoft Excel*, atlasītās vārdformas grupētas pēc piederības vārdšķirām, summējot to absolūtos un relatīvos lietojuma rādījumus (8. tabulas 3. un 4. aile). Vārdšķiras sakārtotas dilstošā secībā atbilstoši sastopamības biežumam 100 biežāk lietoto vārdu sarakstā, sākot ar biežāk sastopamo un beidzot ar visretāk lietoto vārdšķiru šajā grupā (8. tabulas 1. un 2.aile). Vārdšķiru procentuālā attiecība 100 biežāk lietoto vārdu sarakstā tika aprēķināta, nosakot vārdlietojumu skaitu katrā vārdšķirā attiecībā pret kopējo vārdlietojumu skaitu šajā grupā (437293 jeb 100%) (8. tabulas 5. aile). Šajā gadījumā 100 vārdu sarakstā kopējais vārdlietojumu skaits apzīmēts ar *n* (daļa no kopēja skaita *N*).

8. tabula. Vārdlietojumu sadalījums vārdšķiru grupās

1.	2.	3.	4.	5.
Nr.p. k.	Vārdšķiras vērtība	Absolūtais vārdlietojumu biežums korpusā <i>N</i> (<i>F</i>)	Relatīvais vārdlietojumu biežums korpusā <i>N</i> (<i>f</i>) %	Relatīvais vārdlietojumu biežums 100 vārdu sarakstā <i>n</i> (<i>f</i>) (%)
1.	1	114795	10,2507	26,25
2.	6	79524	7,1062	18,19
3.	2	79086	7,0674	18,09
4.	5	68771	6,1454	15,73
5.	7	52390	4,6408	11,98
6.	8	16416	1,4668	3,75
7.	4	12389	1,1071	2,83
8.	10	7107	0,6351	1,63
9.	3	5155	0,4607	1,18
10.	9	1660	0,1483	0,38
Kopā		437293	39,0285	100

Kā liecina 8.tabulā atspoguļotie rezultāti, vārdšķiru relatīvais lietojuma biežums 100 biežāk lietoto vārdu sarakstā (8.tabulas 5.aile) korelē ar to secīgo sakārtojumu korpusā, ko veic *MonoCon Pro* (8.tabulas 3. un 4.aile), no kā secināms, ka 100 biežāk lietoto vārdu saraksts atklāj likumības, kas ir attiecināmas uz visu analizēto materiālu. Vārdšķiru relatīvā attiecība analizētajā grupā ļauj prognozēt vārdšķiru sadalījumu korpusā, jo 100 biežāk lietotie vārdi veido reprezentatīvu daļu no kopējā vārdlietojumu skaita (gandrīz 40%). Tomēr, lai arī rezultāti ir indikatīvi, pilnīgai precizitātei būtu nepieciešams veikt vārdšķiru analīzi visā analizētajā korpusā.

Vārdšķiru attiecība ir šāda: lietvārds (26,25%), saiklis (18,19%), darbības vārds (18,09%), vietniekvārds (15,73%), prievārds (11,98%), partikula (3,75%), apstākļa vārds (2,83%), izsaukmes vārds (1,63%), īpašības vārds (1,18%), skaitļa vārds (0,38)%, tātad vārdšķiru secība pēc lietojuma biežuma ir: lietvārds, saiklis, darbības vārds, vietniekvārds, prievārds, partikula, apstākļa vārds, izsaukmes vārds, īpašības vārds, skaitļa vārds. Vārdšķiru relatīvais sadalījums 100 biežāk lietoto vārdu sarakstā grafiski atspoguļots 4. attēlā.

4.attēls. Vārdlietojumu relatīvais sadalījums vārdšķirņu grupās

Patstāvīgo vārdu secība (lietvārds, darbības vārds, vietniekvārds, apstākļa vārds, īpašības vārds) liecina, ka galvenā loma ir lietvārdam, tātad dominē priekšmetiskie nojēgumi. Lietvārdam seko darbības vārds – darbības un procesi. Īpašības vārdu un apstākļa vārdu salīdzinoši nelielais īpatsvars liecina par zināmu izteiksmes vienvērtību un valodas līdzekļu vienpusīgumu. Tā kā īpašības vārdu īpatsvars ir neliels (nedaudz vairāk kā 1%), secināms, ka apzīmētāja funkcijas teikumā veic lietvārdi vai darbības vārdi, kas tikai pieblīvē tekstu ar jauniem priekšmetiem un procesiem.

Pirmais ir finanšu ministra priekšlikums, kurā tiek precizētas normas, kas nosaka ar PVN apliekamās personas un to reģistrāciju attiecībā uz būvniecības pakalpojumu saņemšanu.

Ceturtais priekšlikums nosaka pārejas noteikumus attiecībā uz iepriekš noslēgtajiem līgumiem par būvniecības pakalpojumiem.

Palīgvārdi (ja pie tiem pieskaita arī izsaukmes vārdu) veido nozīmīgu daļu no kopējā skaita – vairāk nekā 35%, kas ir aptuveni trešdaļa. Palīgvārdu secība (saiklis, prievārds, partikula, izsaukmes vārds) liecina, ka nozīmīgāki ir valodas elementi, kas nodrošina gramatiskā saistījuma attiecības. Partikulu lietojuma biežums nav vērtējams kā augsts, tomēr šo elementu lietojums ir sastopams teikumos, kam ir izteikti subjektīva nokrāsa.

Nu nevar vienlaicīgi deļot dažādās ballēs...

Diezin vai viņi būs ļojāli Latvijai.

Tur nevar darīt gandrīz itin neko.

Izvērtējot 7. un 8. tabulā atspoguļotos biežuma saraksta rādījumus, vārdšķiru lietojuma un morfoloģijas aspektā akcentējami šādi aspekti: lietvārdu, tostarp substantivēto konstrukciju, un darbības vārdu pārsvars pār citām vārdšķirām, kas liecina par tendenci veidot saziņu priekšmetu un procesu kategorijās; palīgvārdu salīdzinoši augsts rādītājs attiecībā pret patstāvīgajiem vārdiem (vairāk nekā trešdaļa), kas liecina, ka saziņā dominē sarežģītas teikuma pakārtojuma un sakārtojuma konstrukcijas; personas vietniekvārdu *es*, *man* un *mēs*, *mums* un piederības vietniekvārdu *mūsu* biežs lietojums, kas lielā mērā nosaka institucionālās identitātes duālismu; vienskaitļa un daudzskaitļa vīriešu dzimtes galotņu pārsvars pār sieviešu dzimtes galotnēm uzrunas formās (*kungs*) un personas identificējošos apzīmējumos (*deputāts*, *deputātam*, *deputāti*), kas norāda uz tendenci lingvistiski ignorēt klātesošās sievietes.

Leksiskā piesātinātība, daudzveidība un atkārtotāšanās

Kā tiek uzskatīts SFV, salīdzinot ar rakstītu tekstu, runātajā tekstā parasti ir lielāks palīgvārdu īpatsvars, jo runa ir spontāna, pakļauta mainīgajai situācijas dinamikai (Eggins 2004, 97; Halliday, Webster 2003, 229). Runātā tekstā var būt sarežģītākas teikuma konstrukcijas, līdz ar to ir nepieciešams vairāk palīgvārdu, kas nodrošina gramatisko saistījumu. Biežs palīgvārdu lietojums liecina par sarežģītām, kompleksām konstrukcijām, augstu teksta sarežģītības pakāpi. Rakstītā tekstā savukārt parasti ir augstāks leksiskais blīvums (vairāk patstāvīgo vārdu) un lakoniskākas teikuma konstrukcijas (ibid). Teksta pazīme, kas SFV definēta kā teksta leksiskais blīvums, kvantitatīvi aprēķināma, izsakot to kā patstāvīgo vārdu skaitu teikumā/tekstā attiecībā pret visiem vārdiem teikumā/tekstā (Eggins 2004, 97; Halliday, Webster 2003, 329). Aprēķinu var pārbaudīt atsevišķu teikumu analīzē, piemēram šādā teikumā: *Uzsvars tiks likts gan uz darba tirgus pieprasīto zināšanu un prasmju attīstīšanu, gan skolotāju un pasniedzēju profesionālās kvalifikācijas, gan izglītības kvalitātes standartu pilnveidošanu*. Nozīmes ziņā patstāvīgu vārdu skaits šajā teikumā ir 17, kopējais vārdu skaits – 23. Teikuma leksiskā blīvuma indekss saskaņā ar šo formulu ir $17/23 = 0,73$ jeb 73%.

Kvantitatīvajā valodniecībā leksisko blīvumu traktē arī kā teksta saturisko piesātinātību (Těšitelová 1992, 76), tomēr šeit var rasties principiāli iebildumi. Lai gan šādi iespējams noteikt patstāvīgo vārdu attiecību pret palīgvārdiem, nav pamata to attiecināt uz teksta saturisko piesātinātību. Pirmkārt, nav skaidrs, kāda patstāvīgo un palīgvārdu attiecība ir uzskatāma par satura ziņā piesātināta teksta pazīmi, t.i., kur no kvantitatīvās perspektīvas novelkamas satura ziņā bagāta teksta robeža. Otrkārt, apšaubāms ir pieņēmums, ka teksta saturisko piesātinātību ir iespējams noteikt tikai pēc teksta formālajiem aspektiem – vārdu piederības tai vai citai kategorijai.

Lai gan patstāvīgiem vārdiem atšķirībā no palīgvārdiem piemīt patstāvīga leksiska nozīme, to lietojums vēl nenodrošina izteikuma nozīmīgumu. Jēgpilna teikuma veidošanai nepietiek tikai ar matemātiski precīzi aprēķinātu patstāvīgo vārdu lietojumu. Tādas pazīmes kā liekvārdība (tukšvārdība, daudzvārdība un dubultvārdība), kas pieder pie leksikostilistikajiem trūkumiem, var piemist arī teikumiem ar lielu patstāvīgo vārdu īpatsvaru. Kā norāda J.Rozenbergs, valodas spēks slēpjas prasmē nedaudzos vārdos pateikt daudz. Izteikties īsi, lakoniski ir liela māka (Rozenbergs 1995, 205). Nominalizēto konstrukciju lietojums, kas matemātiski palielina lietvārdu skaitu teikumā, var nevis veicināt teikuma saturisko piesātinātību, bet gluži otrādi – to mazināt. Nereti tieši nominalizētās konstrukcijas mazina teikuma nozīmīgumu, vēstījums iegūst vispārinājuma nokrāsu, tam trūkst konkrētības un līdz ar to satura. Ilustrācijai der šāds piemērs:

Ekonomisko interešu apdraudējuma novēršanas jomā Latvijas stratēģiskajās interesēs ir stabilas un prognozējamās ekonomiskās vides radīšana, uzņēmējdarbības attīstības veicināšana, ārējos tirgos pieprasītu preču ražošana un valsts ģeogrāfiskā stāvokļa izmantošana, lai palielinātu budžeta ieņēmumus un nodrošinātu nodarbinātības līmeņa celšanu.

Kopējais vārdu skaits teikumā – 37, no tiem patstāvīgie vārdi – 33. Teksta leksiskais blīvums ir 89%, tātad ļoti augsts rādītājs. Leksiskā blīvuma kvantitatīva aprēķināšana ļauj noskaidrot patstāvīgo un palīgvārdu attiecību, tomēr rezultāts nav viennozīmīgi interpretējams. Ir jāvērtē arī loģiski semantiskās attiecības katrā teikumā, kas nav izmērāmas kvantitatīvi. Analizētā materiāla leksiskā piesātinātība noteikta, izsakot patstāvīgo vārdu attiecību pret visiem vārdiem biežuma sarakstā (7. tabula) (Eggins 2004, 97). Analīzē noteiktais patstāvīgo vārdu īpatsvars traktēts kā leksiskā piesātinātība, tomēr netiek izdarīti plašāki secinājumi par saziņas saturisko piesātinātību, ņemot vērā, ka analizēts atsevišķs leksikas segments. Izsakot leksiski patstāvīgo vārdformu lietojumu skaitu pret visām vārdformām (8. tabula), noteikts

leksiskais blīvums – 64% (patstāvīgo vārdu īpatsvars pret visiem vārdiem). Balstoties uz statistiskās analīzes principiem, ir iespējams noteikt arī teksta leksisko daudzveidību. Leksiskā daudzveidība ir aprēķināma, nosakot leksēmu kopējo skaitu, kur leksēma ir vārdu krājuma vienība jeb vārda pamatforma, no kā tiek atvasinātas dažādas vārdformas. Leksiskās daudzveidības indekss ir aprēķināms, izsakot leksisko vienību skaitu L pret kopējo vārdlietojumu skaitu N (Kļaviņa 1980, 17-18; Sūna 2005, 26). Tātad teksta leksiskās daudzveidības indekss aprēķināms, izsakot to kā L attiecību pret N (ibid.). Šajā gadījumā tiek analizēts, cik daudz tekstā atrodams jēdzieniski patstāvīgu vienību. Savukārt vārdu vidējās atkārtotības (iterācijas) indekss ir nosakāms, izsakot kopējo vārdlietojumu skaitu pret leksēmu skaitu jeb N pret L (Kļaviņa 1980, 21; Sūna 2005, 26). Lai veiktu leksiskās daudzveidības un atkārtotības analīzi, nepietiek ar biežuma datiem, ko ģenerē programma *MonoConc Pro*. Ir nepieciešams noteikt korpusa leksisko struktūru, t.i, atlasīt leksiski patstāvīgās vienības (leksēmas), kas šajā darbā veikts, strukturējot lingvistiskos datus kopās (4.3.2. sadaļa „Vārdu atvasināšana un kopu analīze”).

Kvantitatīvo datu vizualizācija

Korpusa biežuma saraksta vizualizācijai izmantota tiešsaistes programma *Voyant Cirrus* (Voyant Tools 2014). Ievadot programmā korpusu, iegūta biežāk lietoto vārdformu grafiska vizualizācija – atslēgvārdu mākonis (5. attēls). Par lietojuma biežumu šādā tvērumā liecina vārdformu izmērs – jo biežāk lietots vārds, jo lielākiem burtiem tas atveidots. Ar programmu *Voyant Cirrus* nav iespējams iezīmēt un izlaist metadatus (runātāju identitāti, izsauceņus un komentārus no zāles), līdz ar to rezultāti nav precīzi savietojami ar *MonoConc Pro* datiem. Tomēr, ņemot vērā, ka metadati veido nelielu daļu no kopējā apjoma, datu vizualizācija uzskatāmi, koncentrētā veidā atspoguļo biežāk lietotos vārdus parlamentā. Kā redzams 5. attēlā, uzkrītošs ir vārdformu *un, ir, par, ka, lūdzu, nav, mēs* u.c. vārdformu lietojums, kas atbilst 100 biežāk lietoto vārdu saraksta sakarībām. Šāds grafisks attēls var kalpot kā pētāmā valodas reģistra vizualizācija, kurā sakopoti saziņā biežāk lietotie vārdi – saziņas

sadalot līdzīgās pazīmes grupās (McEnery, Wilson 2004, 95). Kopu analīze ļauj sistematizēt datu materiālu, nosakot pazīmju savstarpējās sakarības, kas atvieglo datu interpretācijas uzdevumu.

Pētnieciskās pieejas izvēli, strukturējot teksta materiālu kopās, nosaka apstākļi, ka latviešu valodai kā fleksīvai valodai piemīt locīšanas spēja (*kopīgs, kopīga, kopīgiem, kopīgus*), atvasināšanas spēja, no vienas vārdšķiras veidojot citas (*kopā, kopīgs, kopums, apkopot*), kā arī spēja savienot vārdus, veidojot salikteņus (*kopsolis, kopprodukts, koptēls*). Tādējādi vārda saknei ir daudzveidīgas realizācijas iespējas. Teksta materiāls strukturēts, par pamatpazīmi uzskatot sakni, kas veido radniecīgas nozīmes vārdus (*maksa, maksātājs, pārmaksāt, izmaksas*). Vienas saknes vārdi tekstā ir izkliedēti un nav identificējami, analizējot tekstu kvalitatīvi, turpretim no kvantitatīvā skatupunta iespējams šos vārdus identificēt un sistematizēt kā piederīgus noteiktai vārdu grupai.

Veidojot kopas, par to pamatu uzskatīta vārda sakne, nevis leksēma, jo sakne ir precīzāk identificējama vienība. Valodniecībā vienas saknes vai radniecīgu vārdu saimes komponentu kārtojumu pēc motivācijas (atvasināšanas) attieksmes sauc par vārddarināšanas ligzdu – vārddarināšanas ķēdēs un tipos izkārtots vienas saknes darinājumu jeb atvasinājumu kopums (Nītiņa 2007, 62; Nītiņa 1991, 59; AkadTerm). Analīze veikta, skatot korpusu kā datu kopumu, kuru veido kvantitatīvi identificējami leksikas blīvējumi – radniecīgas nozīmes vienas saknes vārddarinājumi, kas traktēti kā specifiskajam valodas reģistram raksturīgi semantiski kodoli. No korpusa izgūto vienas saknes vārdu kopu jeb vārddarināšanas ligzdu analīze veikta, lai raksturotu datu materiāla morfoloģisko un leksiski semantisko kompozīciju:

1) Korpusa leksiski semantiskā uzbūve

Sakne ir radniecīgu vārdu saimes vārdiem kopīgs formāls un semantisks kodols, morfēmiski tālāk nedalāms segments, ar kuru saistīta vārda visa leksiskā nozīme vai tās galvenā daļa (Letonika). No biežuma saraksta ekscerpētās vārdu saknes, kas ir vārddarināšanas ligzdu pamatā, veido kopu semantisko kodolu. Izveidojot vienas saknes vārdformu kopas, iespējams noteikt korpusa leksisko kompozīciju, t.i., patstāvīgo leksēmu skaitu korpusā, katras leksēmas dominējošo vārdformu un tās nozīmi, piemēram, leksēmas *darbs* pamatā ir sakne *dar*, tās biežāk lietotā vārdforma ir lietvārda ģenitīva forma *darba*. Patstāvīgās leksēmas veido parlamentārās saziņas tematikas kodu, tās ļauj noteikt korpusa tematisko struktūru;

2) Korpusa morfoloģiskā uzbūve

Identificējot katrā kopā biežāk sastopamo vārdšķiru, iespējams noteikt konkrētās nozīmes, ko izsaka vārda sakne, dominējošo nesēju – lietvārds, darbības vārds, īpašības vārds, apstāklis, cita vārdšķira. Tādējādi nozīme caur tās morfoloģisko nesēju iegūst papildu konsituatīvu nokrāsu. Piemēram, parlamentā nozīme *lemt* galvenokārt tiek izteikta ar darbības vārda palīdzību, nosaucot darītāju – lēmuma pieņēmēju vai netieši norādot uz to – *mēs lemjam, komisija lēma, valdībā tika lemts*. Savukārt saknes *ties* nozīme lielākoties tiek pausta ar lietvārda starpniecību, veidojot priekšmetiskus nojēgumus, kas pastāv augstākā abstrakcijas pakāpē un ir aktori paši par sevi – *tieslietas, tiesiskums, tiesvedība, tiesāšanās*.

Vārdu kopu izveides principi

Vārdu kopu veidošanas mērķis ir identificēt radniecīgu vārdu grupas (vārdarināšanas ligzdas), par pamatu ņemot vienas saknes vārdus un nosakot vārdšķiru proporcijas vienas kopas ietvaros. No *MonoConc Pro* tika izgūts pilns biežuma saraksts, kurā vārdlietojumi sakārtoti dilstošā secībā pēc to absolūtā un relatīvā biežuma. Saraksts tālāk apstrādāts ar *Microsoft Excel* programmu, izmantojot tās iespējas atlasīt un sakārtot datu materiālu pēc vienotām pazīmēm, respektīvi, pēc vārdā ietvertās burtkopas. Piemēram, vārdarināšanas ligzda *brīv* tiek izveidota, atlasot visas vārdformas, kas satur burtkopu *brīv* – *brīvs, brīvi, brīvība, atbrīvošana* utt.

Ekcerpējot materiālu, tika izveidotas 147 kopas, katrā no tām ietverts minimālais skaits – 10 vienas saknes radniecīgas nozīmes vārdformas (3. pielikums „Kvantitatīvās analīzes rezultāti”). Vārdu grupas veido šādas vārdu saknes: *aic, bals, biedr, brīv, bij, bū, būv, cel, cien, cieš, cilv, cit, cīn, dal, dar, darb, daudz, daž, dāv, de+batre (fr.), de+putare (lat.), dis+ quaterre (lat.), dom, dot, droš, dzim, dzird, dzīv, ex+facere (lat.), oikonomia (gr.), elektrum (lat., gr.), es, factum (lat.), finis (lat.), forma (lat.), galv, gat, god, grib, groz, griez, gūt, ilg, in+statuere (lat.), inter+esse (lat), īpaš, īst, jaun, jaut, ius (lat.), candidus (lat.), com+legare (lat.), concretus (lat.), com quaerere (lat.), kāp, kop, kļaut, credere (lat.), lab, laik, latv, lēm, liec, liel, liet, lik, līdz, lūg, main, maks, mant, mat, mēģ, mēr, min, minus (lat.), maz, natio (lat.), nāk, norma (lat.), ņem, organ (lat.), parler (fr.), pild, persona (lat.), piln, pils, planum (lat.), plaš, polis (gr.), pras, pre caedere (lat.), pro fateri (lat.), ras, rad, rād, redz, regula (lat.), re+ gerere (lat.), ris, rīk, run, rob, ros, saist, sarg, sauk, sāk, skaidr, skat, snieg, sol, specialis (lat.), spēj, spēk,*

starp, stāt, stāv, stipr, strād, šķir, svar, struktus (lat.), taut, teik, ties, turp, vad, vaj, vald, valst, veic, veid, veik, ves, vėl, vēr, vērt, vien, vies, viet, virz, zaud, zīm, zin, ziņ.

No izveidotajām kopām lielāko daļu veido mantoto vārdu saknes (*dar, god, dzird, dzīv u.c.*), taču sastopamas arī svešvārdu (aizgūtu vārdu) saknes, kam lielākoties ir latīņu vai franču valodas cilme (*forma, de+putare, dis+quater u.c.*). Grupās iekļauti arī salikteņi, kas atbilst kopas pamatsemantikai. Atsevišķām kopām var nosacīti nodalīt apakškopas, par atšķirīgu pazīmi uzskatot morfoloģijas elementus, kas piešķir vārdiem noteiktu nozīmes nokrāsu – priedēkļi un piedēkļi, piemēram, sakne *stāv*, priedēkļi *aiz, pa, pār*; sakne *dal*, priedēklis *pie*; sakne *dar*, priedēklis *iz*; sakne *dom*, priedēklis *pa*; sakne *dot*, priedēklis *no*; sakne *galv*, priedēklis *ap*; sakne *strād*, priedēklis *iz*; sakne *jaun*, priedēklis *at*; sakne *liel*, priedēklis *pa*; sakne *maz*, priedēklis *sa*; sakne *nāk*, priedēklis *no*; sakne *teik*, priedēkļi *iz, no, pa*; sakne *ņem*, priedēkļi *pie, sa, uz*; sakne *redz*, priedēklis *pa*; sakne *skat*, priedēkļi *iz, uz*; sakne *snieg*, priedēkļi *ie, sa*; sakne *veid*, priedēklis *iz*; sakne *vėl*, priedēklis *ie*; sakne *vērt*, priedēkļi *no, iz*; sakne *vien*, priedēklis *pie*; sakne *ziņ*, priedēklis *pa*; sakne *būt*, tās nenoteiksmes, pagātnes un tagadnes formu atvasinājumi u.c.

Par lietvārdiem uzskatītas arī substantivētās vārdformas, savukārt pie darbības vārdiem tiek pieskaitītas arī to divdabja formas. Jāpiebilst, ka kopu analizē kvantitatīvi pētītas vārdšķiras, ne to funkcijas teikumā (teikuma locekļi), jo pēdējo noteikšana ir iespējama, analizējot katru gadījumu atsevišķi. Vārdu grupās iekļautajiem vārdiem lielākajā daļā gadījumu ir radniecīga nozīme, tomēr atsevišķos gadījumos vienas cilmes vārdiem var būt atšķirīgas nozīmes (*piemērs, piemēram, piemērot, piemērošana*), kas attiecīgi šķirti. Gadījumi, kad sastopami homonīmi – formas ziņā identiski vārdlietojumi, kas var reprezentēt vairāk nekā vienu vārdšķiru un ir diferencējami atkarībā no konteksta (*piemēram, aizbraukt uz dažām vietām* – lietvārds, *vietām līst* – apstāklis; *tiesa ir pieņēmusi lēmumu* - lietvārds, *tas ir tiesa* - apstāklis), konkrētie gadījumi analizēti tuvāk, ar programmas palīdzību nosakot lietojuma kontekstu, diferencējot vārdšķiras un to attiecīgi atspoguļojot kopā. Piemēram, veicot papildu vārdu apkaimes analīzi, tika konstatēts, ka no kopējā vārdlietojuma skaita – 46, vārds *vietām* visos gadījumos ir lietvārds, tas sastopams tādos vārdu savienojumos kā *darba vietām, notikuma vietām, citām vietām, robežas šķēršošanas vietām, ieslodzījuma vietām* u.c. Savukārt no kopējā skaita – 11, vārds *ceļam* 7 gadījumos ir darbības vārds – *ceļam nodokļus, ceļam akcīzi*, 4 gadījumos tas ir lietvārds – *mūsu ceļam, kas ejams*,

ceļam tiek veikts remonts. Šajos gadījumos relatīvais biežums nav atsevišķi noteikts, jo to neatļauj izmantotā datorprogramma.

Lai nepieļautu kopu pārklāšanos, t.i., viena un tā paša vārda iekļaušanu divās kopās, noteikts princips, pēc kādiem grupēti salikteņi. Par salikteņa pamatkopu uzskatīts tā elements, kas pauž salikteņa pamatnozīmi (*brīvvalsts* ir *valsts*, attiecīgi vārds *brīvvalsts* netiek pieskatīts pie kopas, kuras sakne ir *brīv* – *brīvi*, *brīvība*, *brīvprātīgi*, bet gan pie kopas *val* – *valstsvīrs*, *valstiskums*, *valstiski*). Atsevišķos gadījumos par salikteņa pamatnozīmi uzskatīts palīgvārds, piemēram, sakne *starp* – *starpautiski*. Vienas kopas ietvaros var atsevišķi nošķirt atšķirīgas grupas. Vispirms atlasīti un sargrupēti vienas saknes vārdi, pēc tam nodalītas vārdu grupas, ko vieno līdzīgas pazīmes, piemēram, saknes *skat* kopas ietvaros var nošķirt vārdus, kas veidoti ar priedēkļiem *uz-*, *iz-*, *pār-* *at-*, u.c. Kopu analīzē galvenokārt vērtētas vārdlietojumu formālās pazīmes, t.i., to morfoloģiskā uzbūve. Vārdu semantiskās (nozīmes) pazīmes uzskatītas par otršķirīgām, piemēram, vārdlietojumi *īpašs*, *īpaši*, *īpašnieks*, *īpašums* iekļauti vienā kopā un kopas ietvaros nosacīti segmentēti pēc to nozīmes atšķirībām. Minimālais vārdlietojumu skaits 10 noteikts, lai noteiktu analizējamā materiāla ierobežojumu, līdz ar to kopu analīzē nav ietverti pilnīgi visi biežāk lietotie vārdi. Piemēram, viens no biežāk lietotajiem vārdiem *paldies* nav iekļaujams neviena grupā, tāpēc nav iekļauts kopu analīzē. Tādējādi kopu analīze veido daļu no korpusa kvantitatīvās ainas, datu kopumu skatot nedaudz citādā rakursā nekā tas veikts biežuma saraksta analīzē.

No aprakstošās statistikas viedokļa korpusu var uzskatīt par paraugkopu (izlases materiāls), savukārt izveidotās vārdu grupas ir apakškopas, kuru vienojoša pazīme ir sakne. Vispirms ekscerpētas visas vārdformas, kas pieder pie attiecīgās vārda saknes. Tās sakārtotas dilstošā secībā, sākot ar biežāk lietoto vārdformu, norādot tās biežuma rādītāju un procentuālo īpatsvaru korpusā. Katrā kopā noteikta vārdformas piederība konkrētai vārdšķirai, identificējot četras patstāvīgo vārdu grupas – lietvārds, darbības vārds, īpašības vārds un apstākļa vārds, un piekto grupu, kurā ietilpst pārējās vārdšķiras, tās sīkāk nenodalot, ņemot vērā, ka atvasinājumus un salikteņus pamatā veido patstāvīgi vārdi. No statistikas viedokļa vārdšķira pieder pie kvalitatīvo datu tipa, t.i., datu pazīmēm ir dažādas īpašības, ko var fiksēt, bet ne izmērīt uz skaitļu skalas (Johnson 2010, 23). Tāpēc, lai noteiktu vārdšķiru kvantitatīvās attieksmes, tām tika piešķirtas skaitliskas vērtības: lietvārds – 1, darbības vārds – 2, īpašības vārds – 3, apstākļa vārds – 4, cita vārdšķira – 5.

Kopā noteiktas ar konkrēto sakni sastopamās vārdfformas (atvasinājumi), to lietojumu skaits un īpatsvars no kopējā vārdlietojumu skaita, kā arī kopas vidējais lielums – elementu grupā biežāk sastopamā vērtība jeb moda (Johnson 2010, 77). Šajā gadījumā elementu kopas moda ir vārdšķira. Piemēram, ja vārddarināšanas ligzdā ir 10 vārdformu veidi, kas 2 gadījumos ir lietvārdi, 3 gadījumos darbības vārdi un 5 gadījumos ir īpašības vārdi, tad kopas moda ir īpašības vārds. Pēc šāda principa tiek noteikta visbiežāk sastopamā vērtība katrā kopā. Nosakot biežāk sastopamo vērtību, iespējams izdarīt secinājums par konkrētās nozīmes, ko pauž kopas sakne, morfoloģisko dažādību vārddarināšanas ligzdā. Kopu apstrādes princips atspoguļots 9.tabulā.

9. tabula. Vārdu kopu apstrādes princips

1.	2.	3.	4.	5.
Kopas sakne	Absolūtais biežums korpusā N (F)	Relatīvais biežums korpusā N (f) %	Vārdforma	Vārdšķiras vērtība
valst	5300	0,004736	valsts	1
	496	0,000443	valsti	1
	427	0,000382	valstī	1
	293	0,000262	valstij	1
	293	0,000262	valstu	1
	281	0,000251	valstīm	1
	185	0,000165	valstīs	1
	165	0,000147	valstis	1
	20	0,000018	valstisko	3
	14	0,000013	valstiskuma	1
	14	0,000013	valstiski	4
	13	0,000012	valstiskās	3
	8	0,000007	valstsvīrs	1
Kopā	7509	0,671100%	Vērtība	1

Apstrādājot korpusa datus, izveidotas 147 vārdu kopas (izlases apakškopas), ko veido gan latviešu valodas vārdu, gan svešvārdu saknes, tādējādi materiāls atspoguļo aizgūtās un mantotās leksikas lietojuma dinamiku parlamenta saziņā. Saknes noteiktas, vadoties pēc latviešu valodas un svešvalodu etimoloģijas avotiem (LEV 1992; Skeat, 1993, 2005; Etymonline). Kopu analīzes rezultāti apkopoti 10.tabulā. Tajā atsevišķi norādīts konkrētās vārda saknes lietojuma absolūtais un relatīvais biežums korpusā, kā arī noteikta biežāk sastopamā vērtība – vārdforma, kas visbiežāk lietota ar konkrēto sakni. Norādīts arī saknes atvasinājumu skaits un vērtība (vārdšķira), kas dominē

konkrētajā vārddarināšanas ligzdā. Pilna kvantitatīvās analīzes aina iekļauta 3. pielikumā „Kvantitatīvās analīzes rezultāti”.

10. tabula. Vārdu kopu analīzes rezultāti

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
Nr.p. k.	Kopas sakne (cilme)	Absol. biežums korpusā N (F)	Relat. (%) biežums korpusā N (f)	Biežāk lietotā vārdforma korpusā N	Atvas. skaits	Vērtība
1.	<i>lik</i>	15974	1,4274	<i>likumā</i>	25	1
2.	<i>de putare (lat.)</i>	15882	1,4192	<i>deputāti</i>	12	1
3.	<i>lūg</i>	11645	1,0406	<i>lūdzu</i>	14	2
4.	<i>viens</i>	8581	0,7667	<i>viens</i>	101	3
5.	<i>latv</i>	8060	0,7202	<i>Latvijas</i>	14	1
6.	<i>valst</i>	7594	0,6787	<i>valsts</i>	14	1
7.	<i>bals</i>	7456	0,6662	<i>balsošanas</i>	45	2
8.	<i>darb</i>	6727	0,6012	<i>darba</i>	29	1
9.	<i>minus (lat.)</i>	6334	0,5660	<i>ministru</i>	17	1
10.	<i>būt</i>	6112	0,5463	<i>būtu</i>	14	2
11.	<i>groz</i>	5824	0,5205	<i>grozījumi</i>	21	1
12.	<i>snieg</i>	5674	0,5071	<i>iesniegšanas</i>	68	2
13.	<i>nāk</i>	5363	0,4795	<i>nākamais</i>	90	2
14.	<i>teik</i>	5040	0,4511	<i>noteikt</i>	80	2
15.	<i>ņem</i>	5022	0,4486	<i>pieņemts</i>	83	2
16.	<i>ties</i>	4730	0,4226	<i>tiesas</i>	48	1
17.	<i>liet</i>	4611	0,4119	<i>lietu</i>	31	1
18.	<i>jaut</i>	4433	0,3961	<i>jautājums</i>	12	1
19.	<i>com legare (lat.)</i>	4155	0,3713	<i>kolēģi</i>	11	1
20.	<i>vald</i>	4080	0,3644	<i>valdības</i>	29	1
21.	<i>skat</i>	4004	0,358	<i>izskatīt</i>	60	2
22.	<i>bij</i>	3978	0,3556	<i>bija</i>	14	2
23.	<i>ius (lat.)</i>	3951	0,3532	<i>juridiskā</i>	12	3
24.	<i>run</i>	3624	0,3244	<i>runa</i>	53	2
25.	<i>vēl</i>	3558	0,3181	<i>vēlēšanu</i>	58	2
26.	<i>lēm</i>	3337	0,2983	<i>lēmuma</i>	20	2
28.	<i>god</i>	3235	0,2892	<i>godātie</i>	18	3
29.	<i>cit</i>	3124	0,2791	<i>citū</i>	21	3
30.	<i>polis (gr.)</i>	2973	0,2658	<i>politikas</i>	46	1
31.	<i>dot</i>	2867	0,2563	<i>nodot</i>	45	2
32.	<i>finis (lat.)</i>	2813	0,2515	<i>finanšu</i>	15	1
33.	<i>laik</i>	2760	0,2466	<i>laikā</i>	14	1
34.	<i>dom</i>	2741	0,2451	<i>domāju</i>	43	2
35.	<i>lab</i>	2728	0,2437	<i>labi</i>	46	3
36.	<i>redz</i>	2692	0,2407	<i>paredz</i>	48	2
37.	<i>spēj</i>	2527	0,2258	<i>iespējams</i>	34	3
38.	<i>cilv</i>	2503	0,2238	<i>cilvēki</i>	10	1
39.	<i>rād</i>	2490	0,2225	<i>parādnieka</i>	55	2
40.	<i>zin</i>	2486	0,2221	<i>zinātnes</i>	60	2
41.	<i>es</i>	2392	0,2141	<i>esam</i>	21	2
42.	<i>aic</i>	2178	0,1947	<i>aicinu</i>	22	2

43.	<i>līdz</i>	2172	0,194	<i>līdzekļu</i>	60	1
44.	<i>biedr</i>	2169	0,194	<i>sabiedrības</i>	36	1
45.	<i>piln</i>	2146	0,1919	<i>pilnīgi</i>	21	3
46.	<i>grib</i>	2143	0,1915	<i>gribu</i>	18	2
47.	<i>cien</i>	1970	0,1761	<i>cienījamie</i>	17	3
48.	<i>sāk</i>	1928	0,1726	<i>sākam</i>	44	2
49.	<i>droš</i>	1925	0,1721	<i>drošības</i>	36	1
50.	<i>liel</i>	1914	0,1709	<i>liela</i>	46	3
51.	<i>stāv</i>	1861	0,1662	<i>aizstāvēt</i>	64	1
52.	<i>taut</i>	1856	0,1658	<i>tautas</i>	16	1
53.	<i>daudz</i>	1855	0,1658	<i>daudz</i>	17	3
54.	<i>strād</i>	1850	0,165	<i>strādāsim</i>	43	2
55.	<i>mēr</i>	1848	0,1652	<i>piemēram</i>	30	1
56.	<i>veid</i>	1827	0,1631	<i>veidā</i>	41	2
57.	<i>dzīv</i>	1808	0,1616	<i>iedzīvotāju</i>	42	1
58.	<i>maz</i>	1779	0,1592	<i>mazāk</i>	63	2
59.	<i>ziņ</i>	1644	0,147	<i>apziņas</i>	37	1
60.	<i>de batre (fr.)</i>	1604	0,1433	<i>debates</i>	10	1
61.	<i>oikonomia (gr.)</i>	1588	0,1418	<i>ekonomikas</i>	18	3
62.	<i>turp</i>	1545	0,1383	<i>turpināt</i>	25	2
63.	<i>stipr</i>	1543	0,1379	<i>apstiprināšanu</i>	37	2
64.	<i>pild</i>	1532	0,1371	<i>pildīt</i>	32	2
65.	<i>forma (lat.)</i>	1518	0,136	<i>informācijas</i>	30	1
66.	<i>dar</i>	1431	0,128	<i>izdarīt</i>	36	2
67.	<i>jaun</i>	1399	0,1251	<i>jaunu</i>	40	3
68.	<i>maks</i>	1291	0,1153	<i>maksājumu</i>	51	2
69.	<i>vaj</i>	1393	0,1243	<i>vajadzētu</i>	17	2
70.	<i>persona (lat.)</i>	1390	0,1244	<i>personu</i>	19	1
71.	<i>kļau</i>	1307	0,1167	<i>iekļauts</i>	14	2
72.	<i>starp</i>	1286	0,115	<i>starp</i>	29	3
73.	<i>pras</i>	1227	0,1096	<i>pieprasījumu</i>	26	1
74.	<i>īpaš</i>	1224	0,1093	<i>īpaši</i>	22	1
75.	<i>veik</i>	1223	0,1095	<i>veikt</i>	42	2
76.	<i>kop</i>	1222	0,1092	<i>kopumā</i>	28	3
77.	<i>sarg</i>	1216	0,1088	<i>aizsardzības</i>	18	1
78.	<i>saist</i>	1211	0,1211	<i>saistībā</i>	26	2
79.	<i>pils</i>	1162	0,1037	<i>pilsētas</i>	28	1
80.	<i>viet</i>	1094	0,098	<i>vietas</i>	19	1
81.	<i>skaidr</i>	1074	0,096	<i>skaidri</i>	26	3
82.	<i>cel</i>	1063	0,0955	<i>iecelšanu</i>	37	1
83.	<i>cieš</i>	1057	0,0946	<i>nepieciešams</i>	16	3
84.	<i>zīm</i>	1057	0,0945	<i>nozīmē</i>	29	1
85.	<i>dal</i>	1035	0,0924	<i> piedalīties</i>	42	1
86.	<i>min</i>	1032	0,0922	<i>minēto</i>	22	2
87.	<i>daž</i>	1025	0,0918	<i>daži</i>	20	3
88.	<i>ros</i>	1014	0,0906	<i>ierosina</i>	16	2
89.	<i>vēr</i>	1003	0,0895	<i>vērā</i>	20	2
90.	<i>norma (lat.)</i>	995	0,0889	<i>normas</i>	17	3
91.	<i>parler (fr., lat.)</i>	983	0,0877	<i>parlamentārās</i>	11	3
92.	<i>mat</i>	982	0,0878	<i>pamatā</i>	37	1
93.	<i>inter esse (lat.)</i>	957	0,0854	<i>intereses</i>	15	3

94.	<i>vērt</i>	950	0,0852	<i>vērtības</i>	32	2
95.	<i>sauk</i>	906	0,0812	<i>atsaukšanu</i>	43	2
96.	<i>vad</i>	899	0,0803	<i>vadītāja</i>	32	1
97.	<i>svar</i>	867	0,0775	<i>svarīgi</i>	24	3
98.	<i>candidus (lat.)</i>	859	0,0767	<i>kandidātu</i>	12	1
99.	<i>re gerere (lat.)</i>	839	0,075	<i>reģistrācijas</i>	16	1
100.	<i>gūt</i>	537	0,0479	<i>iegūt</i>	28	2
101.	<i>natio (lat.)</i>	835	0,0748	<i>nacionālās</i>	12	3
102.	<i>spēk</i>	811	0,0724	<i>spēkā</i>	14	1
103.	<i>dāv</i>	797	0,0712	<i> piedāvā</i>	25	2
104.	<i>concretus (lat.)</i>	777	0,0693	<i>konkrēti</i>	18	3
105.	<i>pre caedere (lat.)</i>	773	0,0690	<i>precīzi</i>	19	2
106.	<i>mant</i>	718	0,0643	<i>izmantot</i>	24	2
107.	<i>brīv</i>	707	0,0632	<i>brīvībai</i>	24	3
108.	<i>gat</i>	706	0,0629	<i>gatavi</i>	25	2
109.	<i>virz</i>	685	0,0612	<i>virzīt</i>	35	2
110.	<i>risin</i>	656	0,0587	<i>risinājumu</i>	27	2
111.	<i>kāp</i>	645	0,0575	<i>pārkāpumu</i>	21	1
112.	<i>dis quatere (lat.)</i>	643	0,0575	<i>diskusijas</i>	17	2
113.	<i>liec</i>	617	0,0552	<i>liecina</i>	21	2
114.	<i>stāt</i>	613	0,0551	<i>stājas</i>	39	2
115.	<i>factum (lat.)</i>	599	0,0535	<i>faktiski</i>	11	1
116.	<i>rad</i>	595	0,0533	<i>rada</i>	34	2
117.	<i>šķir</i>	572	0,0511	<i>piešķirt</i>	22	2
118.	<i>rob</i>	550	0,0492	<i>robežas</i>	22	1
119.	<i>planum (lat.)</i>	545	0,0486	<i>plānošanas</i>	22	2
120.	<i>galv</i>	542	0,0487	<i>galvenais</i>	18	3
121.	<i>regula (lat.)</i>	517	0,0463	<i>regulējums</i>	21	1
122.	<i>īst</i>	502	0,0449	<i>īstenībā</i>	17	1
123.	<i>electrum (lat.gr.)</i>	492	0,0440	<i>elektronisko</i>	15	1
124.	<i>ilg</i>	468	0,0420	<i>ilgi</i>	18	3
125.	<i>pro fateri (lat.)</i>	461	0,0027	<i>profesionālās</i>	22	1
126.	<i>organ (lat.)</i>	454	0,0405	<i>organizācijas</i>	12	1
127.	<i>in statuere (lat.)</i>	425	0,0380	<i>institūciju</i>	10	1
128.	<i>sol</i>	383	0,0341	<i>solījumu</i>	13	1
129.	<i>main</i>	360	0,0323	<i>mainīt</i>	17	2
130.	<i>plaš</i>	351	0,0315	<i>plašsaziņas</i>	12	3
131.	<i>vies</i>	349	0,0312	<i>ieviest</i>	12	2
132.	<i>mēģ</i>	343	0,0306	<i>mēģina</i>	13	2
133.	<i>ves</i>	308	0,0275	<i>veselības</i>	10	3
134.	<i>struktus (lat.)</i>	307	0,0275	<i>struktūrfondu</i>	15	1
135.	<i>būv</i>	306	0,0274	<i>būvniecības</i>	11	1
136.	<i>rast</i>	274	0,0245	<i>atrast</i>	13	2
137.	<i>com quaerere (lat.)</i>	267	0,0238	<i>konkurētspējas</i>	11	1
138.	<i>dzird</i>	263	0,0236	<i>dzirdēt</i>	11	2
139.	<i>veic</i>	247	0,0220	<i>veicināt</i>	42	2
140.	<i>cīn</i>	244	0,0216	<i>cīnīties</i>	12	2

141.	<i>zaud</i>	242	0,0217	<i>zaudējumus</i>	13	2
142.	<i>ex facere (lat.)</i>	228	0,0203	<i>efektīvu</i>	12	3
143.	<i>rīk</i>	225	0,0202	<i>rīkoties</i>	11	2
144.	<i>credere (lat.)</i>	220	0,0196	<i>kredītu</i>	13	1
145.	<i>specialis (lat.)</i>	210	0,0188	<i>speciālisti</i>	10	3
146.	<i>griez</i>	200	0,0179	<i>atgriezties</i>	13	2
147.	<i>dzim</i>	157	0,0140	<i>dzimšanas</i>	11	1
Kopā		309 901	27,6012	Kopā	4021	2

Kā redzams 10.tabulā, kopu analīzē aptvertais apjoms ir 309 901 vārdlietojumu, kuru relatīvais biežums veido nepilnus 30% no visa vārdlietojumu skaita korpusā. Kopējais aptvertais vārdlietojumu skaits ir aptuveni trešā daļa no visa analizētā materiāla – 1 036 636 vārdlietojumiem. Ekscerpētās vārdu saknes ir sakārtotas pēc to biežuma rādītājiem dilstošā secībā. Biežuma rādītāji norāda konkrētas vārda saknes sastopamību korpusā, ietverot visas vārdformas, kas veidotas ar šo sakni. Norādīta arī vārdforma, kas ir konkrētās saknes biežāk sastopamā forma vārddarināšanas ligzdā pret kopējo skaitu korpusā, piemēram, saknes *bals* visbiežāk lietotā vārdforma ir *balsošanas*, saknes *lik* biežāk lietotā vārdforma ir *likumā*, saknes *groz* – *grozījumi*.

Kopu analīze atklāj izlases materiālu citādā rakursā nekā biežuma saraksts. Biežuma sarakstā iekļautas atsevišķas vārdformas pēc to sastopamības biežuma, savukārt vārdformu grupēšana atklāj vienas saknes realizācijas daudzveidību. Tādējādi, salīdzinot abas pieejas, var runāt par vertikālo sakārtojumu – ekscerpēto sakņu sakārtojums pēc to biežuma korpusā, un horizontālo izkliedi – katras saknes iespējamais atvasinājumu skaits. Kopu analīzes rezultāti atklāj korpusa leksiski semantisko struktūru, kā teksts ir strukturēts (vārdšķiru lietojums) un kāds ir teksta pamatvēstījums (semantiskie lauki). Kvantitatīvās likumsakarības leksikas lietojumā ļauj raksturot attiecīgo valodas funkcionālo paveidu – reģistru. Lai gan analīzē netika iekļautas pilnīgi visas vārdu saknes, bet tikai tās, kuru minimālais vārdformu skaits ir 10, kopu analīzes rezultāti ir reprezentatīvi un atklāj parlamentārajā saziņā visplašāk un visdaudzveidīgāk izmantotās leksikas vienības, to izmantojumu.

Svešvārdu lietojums

Valodas vārdu krājumā šķir mantoto un aizgūto leksiku. Par mantoto leksiku uzskata vārdus, kuru pirmsākumi ir saistāmi ar izcelšanos no radniecīgām valodām kopēja pirmavota. Savukārt aizguvumi ir radušies saskarsmes ar citām valodām jeb valodu kontaktu rezultātā (Nītiņa 2007, 87; LU MII). Lai gan precīzi diferencēt aizgūtās

un mantotās leksikas slāni ir sarežģīti – un tas arī nav šī pētījuma uzdevums – analizētajā materiālā var identificēt vārdu grupas, ko veido no citām valodām pārņemta leksika. No 10. tabulā iekļautajām vārdu saknēm 31 veido svešvārdus, kas lielākajā daļā gadījumu ir internacionālismi. Pie svešvārdiem pieder vārdformas *deputāti, ministru, kolēģi, juridiskā, politikas, finanšu, debates, ekonomikas, informācijas, personu, normas, parlamenta, intereses, kandidātu, reģistrācijas, nacionālās, konkrēti, precīzi, diskusijas, faktiski, plānošanas, regulējums, elektronisko, profesionālās, organizācijas, institūciju, struktūrfondu, konkurētspējas, efektīvu, kredītu, speciālisti*. Minēto leksikas elementu cilme meklējama latīņu, franču, kā arī dažos gadījumos grieķu valodā. Salīdzinot biežuma rādītājus, secināms, ka šie svešvārdi veido pavisam nelielu daļu no analizētās leksikas – 53949 vārdlietojumi, kas ir aptuveni piektā daļa no analizē aptvertā vārdlietojumu skaita (309 901). Savukārt pret kopējo vārdlietojumu skaitu korpusā svešvārdu relatīvais biežums ir ievērojami mazāks – tikai aptuveni 4,8%.

Izvērtējot vārdu kopas, atrasti arī vienas un tās pašas vai tuvas nozīmes mantotās leksikas elementi un to aizgūtie ekvivalenti, kas tiek lietoti ar atšķirīgu nozīmes nokrāsu – *tiesisks/juridisks, likums/regulējums, valstisks/tautas/nacionāls, norma/noteikums, noteiks/konkrēts*, pie tam, kā liecina kvantitatīvie rezultāti, biežuma ziņā zināms pārsvars ir mantotajiem vārdiem. Piemēram, sakne *ties* lietota 4730 reizes, kamēr *ius* – 3951 reizes. Sakne *lik* – 15974 vārdlietojumos, *regula* – tikai 517. Sakne *valst* – 7594, *taut* – 1856, *natio* – tikai 835. Tā kā šis nav etimoloģisks pētījums, kopu analīzē tikai iezīmēta svešvārdu – internacionālismu cilme. Ir nepieciešama padziļināta analīze, lai precīzi diferencētu aizgūto vārdu morfoloģiskās sastāvdaļas un noteiktu to izcelsmi, kas meklējama gan Eiropas senajās valodās, gan baltu, slāvu, somugru, ģermāņu valodu saimēs. Tomēr svešvārdu – internacionālismu lietojuma dinamika, ko atklāj šī pētījuma kvantitatīvie dati, apliecina latviešu valodas potenciālu sarežģītajā likumdošanas jomā.

Analīzē uzskatāmi redzams vārdšķiru lietojums, kas saskan ar biežuma saraksta analīzē izdarīto novērojumu. 147 kopās 75 gadījumos vārda sakne visbiežāk realizēta kā lietvārds, 40 gadījumos – kā darbības vārds, 23 – īpašības vārds, 5 – apstākļa vārds, 3 – cita vārdforma. Tātad arī šādā rakursā analizējot korpusu, uzkrītošs ir lietvārda un darbības vārda pārsvars. 10. tabulā ir katrai vārda saknei ir norādīta vārdforma, kas ir biežāk lietotā šīs saknes vārdforma korpusā. Attiecīgi var identificēt vārdšķiru, kuras sastopamības biežums ļauj to uzskatīt par konkrētās nozīmes dominējošo nesēju. Piemēram, kopā *valst* par biežāk lietoto vērtību (vārdšķiru) var uzskatīt lietvārdu, jo

vairākums nozīmju šajā grupā ir izteikti ar lietvārda *valsts* starpniecību, savukārt *ius* visvairāk lietotā vārdforma ir īpašības vārds *juridiskā*.

Vārdšķiras kā nozīmes nesēji

Nosakot katras saknes dominējošo nozīmes nesēju, iespējams identificēt galvenos saziņas elementus – lietas, parādības, to īpašības, darbības un procesus, to veidus. Ar lietvārda palīdzību nozīme tiek izteikta kā parādība, darbības vai procesa rezultāts, piešķirot nozīmei konkrētības vai pabeigtības nokrāsu. Lietvārda lietojums attiecībā uz procesu neitralizē darītāju – darītājs vai indicators vairs nav aktuāls. Darbības vārds izsaka nozīmi kā procesu vai darbību, akcentējot tā dinamiku laikā un piesaistot darbības veicēju vai iniciatoru. Īpašības vārds pauž kādu pazīmi, īpašību, raksturiezīmi kā kādu parādību papildinošu, raksturojošu elementu. Savukārt apstākļa vārds ir darbības veidu raksturojoša nozīme. Savā ziņā arī pašai vārda saknei ir noteiktas vārdšķiras pazīmes, piemēram, *mat, nac, taut, valst* pauž priekšmetu, parādību, *veic, dod, griez, groz* pauž darbību, kustību, *maz, liel, daudz* pauž īpašību, *turp* pauž apstākli. Tāpēc ir interesanti novērot, kā sakne realizējas saziņā.

Lietvārda lietojums attiecībā uz parādībām, procesiem akcentē to eksistenci ārpus laika dimensijas un mazina darītāja nozīmi. Ekscerpētajā materiālā priekšmetiskos nojēgumus var nosacīti sadalīt piecās grupās:

- 1) Sociālās lomas un statusu, sabiedrības pastāvēšanas formas raksturojoši apzīmējumi – deputāts, ministrs, kandidāts, kolēģis, vadītājs, speciālists, cilvēks, persona, parlaments, valdība, institūcija, organizācija, sabiedrība, pilsēta, valsts, tauta, iedzīvotāji, Latvija.

Tauta ir vienīgais jūsu darba devējs.

Cilvēki badā nomirs!

Tad pamodās Latvijas pilsētu savienība.

- 2) Ar likumdevēja darbu saistītie jēdzieni – lēmums, norma, regulējums, grozījumi, debates, balsošana, iesniegšana, vēlēšanas, plānošana, ziņojums, izpilde, reģistrācija.

Esošā likuma norma ir nesaprātīga.

Šis nav taisnīgs regulējums.

Komisijas lēmums beigu beigās bija vērsties pie premjera...

- 3) Tautsaimniecības jomas un apakšnozares – finanses, ekonomika, zinātne, aizsardzība, būvniecība, veselība, plašsaziņas (līdzekļi, telpa).

Jurisprudence ir ārkārtīgi sazarota zinātne.

Sfēras, kuras mēs uzņemamies vadīt no jauna – satiksme un veselība...

- 4) Subjektīvu vai institucionālu pieredzi un rīcību raksturojoši apzīmējumi – zaudējums, solījums, palīdzība, iespēja, risinājums, intereses, prasības, pārkāpums.

Tur bija gan sekmes, gan arī zaudējumi.

Nacionālās un etniskās intereses nav viens un tas pats.

- 5) Abstrakti jēdzieni – politika, darbs, tiesa, likums, vērtības, brīvība, informācija.

Mūsu vērtības ir arī mūsu cilvēkresursi.

Šī politika jau nozīmēja mūsu tautai nopietnas ciešanas.

Saziņā visbiežāk lietoti sabiedrību, tās pastāvēšanas formas raksturojoši apzīmējumi, kas faktiski ir šīs saziņas galvenās darbojošās personas. Daudz sastopami arī ar likumdevēja darbu saistīti jēdzieni likumdošanas jomā, pie tiem pieder arī ļoti tehniski, ar sēdes gaitu saistīti apzīmējumi – *reģistrācija, ziņojums, balsošana*.

Darbības vārds, kas izsaka darbības, procesa nojēgumus akcentē šīs darbības, procesa dinamiku laikā un ļauj identificēt procesa vai darbības iniciatoru, virzītāju, darītāju. Ekscerpētajā materiālā ietvertos darbības vārdus var nosacīti sadalīt trīs grupās:

- 1) Vispārīgas nozīmes – lūgt, dot, aizstāvēt, piedalīties, piedāvāt, nodrošināt, nozīmēt, izmantot, ņemt, iegūt, ievērot, stiprināt, piešķirt, radīt, mēģināt, mainīt, veicināt, cīnīties, atrast, atgriezties, rīkoties, iestāties;
- 2) Ar likumdevēja darbu saistītas nozīmes – izskatīt, izstrādāt, noteikt, sākt, turpināt, iekļaut, ierosināt, virzīt, izvirzīt, sagatavot, ieviest;
- 3) Ar subjektīvo pieredzi, uztveri saistītas nozīmes – domāt, aicināt, gribēt, redzēt, minēt, dzirdēt.

Zīmīgi, ka vispārīgas nozīmes grupā ir vairāki verbi ar spēka un cīņas semantiku – cīnīties, stiprināt, aizstāvēt, kā arī verbi, kas pauž proaktīvu pozīciju – mainīt, veicināt, rīkoties, mēģināt, radīt u.c. Analīzē atrasts nedaudz gadījumu, kad lietvārda un darbības vārda jēdzienus paskaidro īpašības vārds un apstākļa vārds. Ar īpašības vārdu tiek paustas šādas īpašības un kvalitātes: *juridisks, godīgs/ godājams/cienījams, cits, labs, liels, jauns, svarīgs, gatavs*, u.c, apstākļa vārds lietots reti šādās modificējošās nozīmēs: *pilnīgi, mazāk, daudz, skaidri, faktiski*.

Kopu analīzes rezultāti atklāj leksikas lietojuma varbūtību parlamenta situācijā, proti, izlases materiāla analīze ļauj izdarīt prognozes attiecībā uz visu materiālu – ģenerālkopu jeb parlamentāro saziņu. Tā ļauj prognozēt tendences leksikas lietojumā parlamentā. Vienlaikus, analizējot vārdšķiru lietojumu, noteikta vārdšķiru lietojuma dažādība vienā vārddarināšanas ligzdā (kopas moda vērtība), neņemot vērā vārdformas sastopamības rādītājus korpusā. Piemēram, vārddarināšanas ligzdā *bals* biežāk lietots kā darbības vārds, taču, izvērtējot šīs saknes vārdformu lietojuma biežuma rādītājus, secināms, ka korpusā visbiežāk lietots šīs saknes lietvārds – *balsošanas* (2567). Tāpēc kopas moda atspoguļo vārda saknes realizācijas diapazonu vārddarināšanas ligzdā, kas var atšķirties no vārdšķiru lietojuma dinamikas korpusā.

Atvasinājumi

10.tabulā atspoguļots arī atvasinājumu skaits un dominējošā vārdšķiras vērtība vārddarināšanas ligzdā. Noteikta vārda sakne, kurai atrasts visvairāk atvasinātu formu. Izvērtējot atvasinājumu skaitu, par vienu vārdformu uzskatītas arī homoformas vārdšķiras, piemēram, *lūdzu* kā darbības vārds un *lūdzu* kā partikula. Vārddarināšanas ligzdā iekļauti arī atvasinājumi, kas ietver līdzskaņu miju, piemēram, *nākt*, *nākam*, *nāciet*; *gūt*, *guvām*, *gūsim*. Analīzes rezultāti parāda, kā atvasināto formu dažādības rādītājs korelē ar vārdformu kopējo lietojumu skaitu korpusā. Redzams, ka dažas saknes tiek lietotas plašākā atvasinājumu diapazonā, tomēr to lietojuma biežums ir zems, savukārt citu sakņu atvasinājums skaits ir neliels, toties tām ir augsts biežuma rādītājs. Aizgūtie vārdi parasti tiek lietoti šaurākā, specializētākā nozīmē, valodas pamatmateriālu veido mantotie vārdi. Šo pieņēmumu apliecina arī rezultāti attiecībā uz atvasinājumu skaitu. Saeimas retorikā vislielākais atvasinājumu skaits ir latviešu valodas vārdu saknēm: *vien* – 101 atvasinājums (*viens*, *savienības*, *vienotība*, *apvienība*), *nāk* – 90, *ņem* – 83 (*pieņemts*, *uzņemoties*, *apņemos*, *ieņemiet*), *teik* – 80 (*noteikt*, *teiksim*, *noteikumi*, *pieteikušies*), *snieg* – 68 (*iesniegšanas*, *iesniegumu*, *sasniegt*, *sasniegumiem*), *maz* – 63 (*mazāk*, *samazināt*, *samazināšana*, *mazākumtautību*), *skat* (*izskatīt*, *uzskatu*, *skatījumā*, *uzskatiem*), *zin* (*zinātnes*, *zināšanu*, *zināmā*, *atzinumu*), *līdz* (*līdzekļu*, *palīdzību*, *atlīdzības*, *salīdzināt*) – 60, *vēl* (*vēlēšanu*, *vēlos*, *priekšvēlēšanu*, *nevēlas*) – 58, *rād* (*parādnieka*, *parāda*, *norāda*) – 55 u.c. Ekscerpēto vārdu sakņu biežuma rādītājs korpusā apliecina, ka šie vārdi ne vienmēr pieder pie biežāk lietotās leksikas, proti, nepastāv tieša sakarība starp kopējo lietojuma

biežumu un atvasinājumu skaitu⁵. Saknes lietojums var būt rets, bet daudzveidīgs, vai biežs un vienveidīgs. Piemēram, salīdzinoši daudz izmantotajai saknei *sauk* (43 atvasinājumi) korpusā ir tikai 906 vārdlietojumi, sakne *veic* (42 atvasinājumi) korpusā lietota 247 reizes. Savukārt salīdzinoši neliels atvasinājumu skaits (14) konstatēts saknei *lūg*, kas pieder pie biežāk lietotajām saknēm korpusā – 11645, bieži lietotajai saknei *latv* (8060) ir tikai 14 atvasinājumi, tikpat daudz atvasinājumu ir saknei *valst* (7594).

Savukārt svešvārdu atvasinājumu skaits nepārsniedz 46, lielākās daļas aizgūto sakņu atvasinājumu skaits ir neliels – līdz 20. No aizgūtajām morfēmām visvairāk izmantota grieķu cilmes sakne *polis* tādos vārdos kā *politikas*, *politisko*, *politiķis*, *politiska* (46 atvasinājumi), latīņu cilmes saknes *forma* – *informācijas*, *informēja*, *formula*, *formāls* (30), *pro+* *fateri* – *profesionālās*, *profesijām*, *profesors*, *profesionālismu* (22), *planum* – *plānošanas*, *plāno*, *plānoti*, *plāni* (22 atvasinājumi), *regula* – 21. Vērtējot aizgūto un mantoto vārdu morfēmas, secināms, ka vairāk atvasinājumu raksturīgs latviešu valodas vārdiem, tātad saziņā plašāk tiek izmantoti mantotās leksikas resursi. Var secināt, ka mantotā leksika vieglāk pakļaujas spontānas runas vajadzībām un tās izmantojums var būt ievērojami daudzveidīgāks. Par to liecina arī vārdšķiru variācijas. Vārddarināšanas ligzdās, ko veido aizgūtās morfēmas, pārsvarā iekļaujas ne vairāk kā 3 vārdšķiras, piemēram, *dis+* *quatere* (lat.) – lietvārds un darbības vārds, *ex+**facere* (lat.) – lietvārds, īpašības vārds un apstākļa vārds, *parler* (fr.) – lietvārds, īpašības vārds, *specialis* (lat.) – lietvārds, īpašības vārds, apstākļa vārds, *struktus* (lat.) – lietvārds, īpašības vārds. Tādējādi kopu analīze atklāj noteiktu parlamentārās saziņas šķautni – mantotās un aizgūtās leksikas lietojuma dinamiku.

Leksiskā daudzveidība un atkārtotā

Strukturējot lingvistiskos datus kopās, noteikts korpusa leksiskās daudzveidības indekss. Tas veikts, izsakot leksisko vienību skaitu *L* pret kopējo vārdlietojumu skaitu *N* (Kļaviņa 1980, 17-18; Sūna 2005, 26). Sakārtojot vārdformas pēc vārdu saknēm, iegūtas jēdzieniski patstāvīgu vienību grupas. Vārddarināšanas ligzdās pārsvarā iekļaujas patstāvīgi vārdi, t.i., atvasinājumus veido lietvārdi, darbības vārdi, apstākļa vārdi un īpašības vārdi. Šajā gadījumā pie leksiski patstāvīgām vienībām netiek pieskaitīti

⁵ Izvērtējot vārdu sakņu biežumu, 10.tabulas rezultātu interpretācijā ņemti vērā 7.tabulā atspoguļotie rādītāji, kur zemākais sastopamības rādītājs ir 1469 vārdlietojumi.

vietniekvārdi, jo tie neveido atvasinājumus. Tāpat vārdu grupās praktiski nav sastopami saikļi, partikulas un prievārdi (izņēmumi ir *lūdzu* – partikula, *starp* – prievārds) un skaitļa vārdi (izņēmums – *viens*). Summējot absolūtā biežuma rādītājus, iegūts patstāvīgo leksēmu lietojuma biežums absolūtos skaitļos – 309 901 (10. tabulas 3. aile). Izsakot šo vienību lietojuma biežumu pret kopējo vārdlietojumu skaitu korpusā 1 036 636, noteikts, ka leksiski patstāvīgas vienības, kas ietvertas kopu analīzē, veido apmēram 30% no visiem vārdlietojumiem.

Savukārt, summējot katras vārda saknes atvasinājumu skaitu (10. tabulas 6. aile), iegūts leksiski patstāvīgo vienību skaits – 4021 (kopējais atšķirīgu vārdformu skaits). Izsakot šo vienību skaitu pret kopējo vārdlietojuma skaitu, iegūts leksiskās daudzveidības indekss – 0,00038. Kā norāda S.Kļaviņa, vārdu vidējās atkārtotības (iterācijas) indekss ir nosakāms, izsakot kopējo vārdlietojumu skaitu pret leksēmu skaitu jeb N pret L (Kļaviņa 1980, 21; Sūna 2005, 26). Izsakot 1 036 636 pret 4021, iegūts iterācijas indekss 257,8. Tomēr, ņemot vērā, ka kopās nav iekļautas pilnīgi visas vārdformas, minētie aprēķini ir tikai indikatīvi leksiskās daudzveidības raksturojumi.

Kopu analīzes rezultātu interpretācija

Kopu analīzes rezultātu interpretācijā ir jāņem vērā vairāki apsvērumi. Pirmkārt, analīzē aptverta tikai daļa no vārdu saknēm, nosakot noteiktu atvasinājumu skaita minimumu – 10 vārdformas. Otrkārt, pastāv iespēja, ka datu apstrādē kāds atvasinājums nav pamanīts. Lai gan dati apstrādāti automātiski (ekscerpētas vārdformas, kas ietver noteiktu burtkopu), pastāv zināma kļūdas iespēja, piemēram, izlaistas atvasinājumu formas, kas ietver līdzskaņu miju. Treškārt, kļūda ir iespējama, nosakot vārdformu piederību vārdšķirām un attiecīgi aprēķinot vārddarināšanas līgšanas biežāk sastopamo vērtību, kas ir neizbēgami, strādājot ar tik apjomīgu datu materiālu. Līdz ar to nav iespējams precīzi noteikt korpusa leksiskās piesātinātības, daudzveidības un atkārtotības indeksu un veikt citus statistiskus mērījumus. Jāuzsver, ka šajā darbā veiktās leksikas kvantitatīvās analīzes mērķis nav matemātiski nevainojams aprēķins. Darbā pētīts, kā iespējams grupēt un analizēt valodiskos datus kvantitatīvi, rezultātus traktējot no valodas reģistra teorijas skatupunkta. Pētījums parāda, kā valodas formas kvantitatīvais aspekts raksturo valodas funkcionālo realizāciju konsituācijā.

4.3.3. Vietniekvārds un tā konsituatīvā realizācija

Analizētajā stenogrammu korpusā kvantitatīvā aspektā tika tuvāk analizētas vārdšķiras, kas uzskatāmas par starppersoniskās metafunkcijas lingvistisko realizāciju. Pie tām saskaņā ar pētījumam izstrādāto analīzes modeli pieder personas vietniekvārds. A. Kalnača norāda, ka vietniekvārdi pozicionē dalībnieku – teksta autora un adresāta – lomu tekstveidē un teksta saturiskajā organizācijā (Kalnača 2011). Savukārt D. Nītiņa atzīmē, ka vietniekvārdu nozīme ir atkarīga no konteksta, tiem piemīt plašas un daudzveidīgas funkcijas. Vietniekvārdi dod iespēju atklāt attieksmes, kādas pastāv starp konsituācijā pieminētajām personām un parādībām (Nītiņa et.al. 2008, 94). Pirmās un otrās personas vietniekvārdi attiecas uz runas situācijā klātesošiem dalībniekiem, līdz ar to no konsituācijas perspektīvas *es*, *tu*, *mēs*, *jūs* ir saziņā tieši iesaistīto dalībnieku apzīmējumi. Lai gan *mēs* un *jūs* var attiekties uz personām ārpus konkrētās situācijas (piemēram, *mēs* kā Latvijas sabiedrība, Latvijas iedzīvotāji, *jūs* kā opozīcija, ministri, Ministru kabineta locekļi), noteiktiem šo personu grupu pārstāvjiem ir jābūt klātesošiem runas situācijā. Trešās personas vietniekvārdi attiecas uz personām, kas atrodas ārpus runas situācijas, jo attiecībā uz klātesošiem saziņas dalībniekiem pieklājība neļauj lietot trešās personas vietniekvārdus. Personas, uz kurām tiek šādi norādīts, uzskatāmas par netiešajiem saziņas dalībniekiem.

Saskaņā ar izstrādāto modeli ar vietniekvārda palīdzību tiek izteikta netieša, vispārināta norāde uz situācijas dalībniekiem, tos pozicionējot institūcijas kontekstā. Personas un piederības vietniekvārdu secība biežuma sarakstā ir šāda: *es*, *mēs*, *mums*, *jūs*, *man*, tātad galvenās personas, uz kurām konsituācijā tiek norādīts jeb tiek izeikta netieša, vispārināta norāde, ir *es*, *mēs* un *jūs*. Programmā *MonoConc Pro* aktivizējot funkciju *Vārdkopu biežums*, noteikti vietniekvārda formu biežāk sastopamie savienojumi. Personas vietniekvārds *es* izsaka un akcentē teksta autora identitāti attiecībā pret (un atšķirībā no) citiem. Vietniekvārds ir izmantojams arī runājot vispārīgi par personas būtību, būtisko personā (LVV). *Es* un *mēs* kā biežāk lietotie personas vietniekvārdi Saeimas saziņā norāda uz individuālās un institucionālās identitātes ciešo mijiedarbību. Ņemot vērā, ka parastā vārdu secība teikumā latviešu valodā ir teikuma priekšmets un izteicējs, nevis otrādi, ir būtiski noteikt vārdformas, kas atrodas meklētās vārdformas labajā apkaimē, kur *es* kā teikuma priekšmets saistās ar izteicēju. Minētās pozīcijas savienojumi meklēti korpusā, lai raksturotu subjektīvās identitātes kā darītāja

izpausmi saziņā, proti, *es* kā teikuma priekšmeta attieksmes ar izteicēju (verbālo, nominālo vai adverbālo izteicēju).

Korpusa dati liecina, ka labajā apkaimē aiz meklētās vārdfformas visbiežāk sastopams darbības vārds. Atrasti savienojumi ar šādiem darbības vārdiem (iekavās norādīts biežuma rādītājs): *domāju* (903) *aicinu* (765), *gribu* (599), *esmu* (267), *apņemos* (236), *uzskatu* (221), *gribētu* (215), *lūdzu* (213), *saprotu* (173), *vēlos* (159), *ceru* (140), *atvainojos* (138), *varu* (126), *teicu* (90), *nezinu* (80), *nevaru* (64), *biju*, *runāju* (57), *zinu* (53), *neesmu* (47), *negribu*, *varētu* (44), *piekrītu* (41), *runāšu*, *atgādinu* (40), *nedomāju* (36), *atceros* (34), *redzu* (33), *balsošu* (30), *saku*, *teiktu* (27), *atbalstu*, *būtu* (23), *vēlētos* (22), *atgādināšu*, *neredzu* (21), *negribētu* (19), *piedāvāju*, *nerunāšu*, *mēģināšu*, *dodu* (17), *dzirdēju* (16), *novēlu*, *aicinātu*, *teikšu* (15), *ierosinu*, *uzsveru*, *pieņemu* (14), *minēju*, *pateicos*, *redzēju*, *sapratu*, *atļausos* (13), *balsoju*, *neatkārtošu*, *pateikšu*, *pieļauju* (12), *nemaldos*, *neatbalstu*, *minēšu* (11), *ticu*, *skatos*, *dzīvoju* (10), *rosinu*, *iesaku*, *apsveicu*, *nerunāju*, *paskaidrošu* (9), *sāku*, *uzdevu*, *nebiju*, *nesaprotu*, *baidos*, *citēju*, *saņēmu*, *šaubos*, *nesaukšu*, *paskatījos* (8), *apzinos*, *neatceros*, *pazīstu*, *saskatu*, *pateicu*, *atkārtošu* (7), *centīšos*, *atkārtoju*, *nebalsošu*, *vēršos*, *neapšaubu*, *pievienojos*, *klūdos*, *neticu*, *vēršu*, *izmantošu*, *strādāju*, *informēju* (6), *neteikšu*, *nešaubos*, *iesniedzu*, *nolēmu*, *aicināšu*, *nevarēju*, *atsaucu*, *nesaku*, *atradu*, *atbalstīšu*, *uzskatīju*, *darīšu*, *piedalījos*, *priecājos*, *nepiekrītu*, *dzirdu*, *jautāju*, *nedzirdēju*, *lūgšu* (5), *nevēlos*, *nebalsoju*, *pieteicos*, *atbalstīju*, *aicināju*, *iedomājos*, *saklausīju*, *vēlu*, *sākšu*, *gaidu*, *drīkstu*, *varēju*, *paļaujos*, *nācu*, *kluvu*, *citēšu*, *pārstāvu*, *jūtos*, *neatradu*, *neaicinu*, *nebūšu*, *jūtu*, *ieteiktu*, *nāku*, *neuzskatu*, *pievēršu* (4), *klausos*, *vēlējos*, *deklarēju*, *nemēģināšu*, *izstāstīšu*, *paredzu*, *paprasīju*, *atbildu*, *prasīju*, *tiku*, *neticēju*, *paziņoju*, *konstatēju*, *jutu*, *izmantoju*, *lasu*, *netaisos*, *neredzēju*, *nolasīšu*, *nokavēju*, *atzīstu*, *pārzinu*, *nepateikšu*, *noskaidroju*, *iepazinos*, *izsaku*, *nevarētu*, *uzzināju*, *pastāstīšu*, *beigšu*, *atļaujos*, *turpināšu*, *nepazīstu*, *lasīšu* (3).

Sarakstā ietvertie darbības vārdi pārstāv plašu un daudzveidīgu semantisko lauku – kognitīvie un gribas procesi (*domāju*, *apņemos*, *uzskatu*, *vēlos*, *ticu*), jutekļu un emociju pieredze (*redzu*, *klausos*, *jūtos*, *priecājos*), verbālie procesi (*atbildu*, *citēju*, *atkārtoju*, *informēju*, *minēju*, *nerunāšu*), neverbālie procesi (*strādāju*, *gaidu*, *pārstāvu*, *saņēmu*) un citi procesi. Kā liecina kvantitatīvie dati, personas vietniekvārds *es* dominē savienojumos ar darbības vārdiem, kas pauž tādus apziņas un gribas procesus kā domāt, gribēt, uzskatīt, saprast, apņemties, vēlēties, zināt, atcerēties, tostarp ar darbības vārdiem, kuru pārnēstā nozīme ir saistāma ar šiem procesiem – aicināt (rosināt), redzēt

(saprast), dzirdēt (būt informētam, uzzināt), ticēt (būt pārliecinātam). Runātājs akcentē subjektīvo nostāju apspriestajā jautājumā.

Es domāju, ka tam piekrīt ikviens šeit sēdošais.

Jāsaka tā, ka es piekrītu premjeram.

Es uzskatu, ka šie abi jautājumi ir bezgala svarīgi.

Frāze *es apņemos* pārsvarā tiek lietota, dodot deputāta svinīgo zvērestu (pēdējais zvēresta teikums), tātad šajā gadījumā verbs lietots deklarātīvi.

Es apņemos ievērot Latvijas Satversmi un likumus.

Otra biežāk lietotā verbu grupa ir verbālie procesi – *teicu, runāju, runāšu, atgādinu, saku, teiktu, atgādināšu, minēju, uc.* Ar tiem veidotās frāzes kalpo kā pieturas punkti argumentācijā, tās palīdz klausītājiem sekot līdz izteiktā saturam.

Kāpēc es par to runāju?

Kā jau es minēju, priekšlikumos būtu vērts ieklausīties.

Tādējādi subjektīvais *es* galvenokārt ir saistīts ar apziņas, gribas procesu, kā arī verbālo, runas procesu semantiku. Arī biežāk lietotie savienojumi ar palīgverbiem *gribu, gribētu, esmu, biju* liecina par šo likumsakarību – *gribu teikt* (123), *gribu atgādināt* (95), *gribu pateikt* (91), *gribu uzsvērt* (51), *gribu runāt* (37), *gribētu teikt* (49), *gribētu pateikt* (13), *gribētu runāt* (11), *gribētu uzsvērt* (9), *esmu pārliecināts* (52), *esmu dzirdējis* (t.i., uzzinājis) (15) u.c.

Citi semantiskie lauki nav pārstāvēti tik blīvi. Vietniekvārda *es* lietojums ar darbības vārdu labi raksturo *es* kā parlamentārās saziņas dalībnieka rīcības robežas. *Es* lielākoties pauž domas, vēlmi, cerību, uzskatus, apņemšanos, izpratni. *Es* atvainojas, lūdz, cer, vēlas. Līdz ar to individuālā identitāte ir pasīvi reflektējoša, ne aktīvu darbību izsakoša, tā galvenokārt saistās ar pārdomu vai viedokļa izpaudumu, nevis rīcību. No minētajiem savienojumiem lielākā daļa izteikti tagadnes formā, fiksējot esošo stāvokli. Daudz mazāk ir gadījumu, kuros pausta nākotnes apņemšanās kaut ko paveikt vai apspriesta rīcība pagātnē.

Vietniekvārda *es* datīva forma *man* atrasta 1770 gadījumos. Arī šīs formas labā apkaime raksturo jomas, kurās tiek īstenotas *es* attieksmes ar predikātu: *šķiet* (357), *ir* (279), *liekas* (121), *nav* (66), *bija* (42), *būtu* (28), *gribētos, jāsaka* (24), *rodas* (13), *nebija* (12), *gribas, radās* (10), *būs* (9), *nākas, negribētos, patīk* (5), *likās, šķita, negribas, jāteic, nebūs* (4), *nešķiet, jāizsaka, jaatzīst, jāpiekrīt, izdevās, nācās, gribējās* (3). Izteicēja formu dažādība, saistoties ar *man*, ir daudz ierobežotāka. Visvairāk

sastopami izteikumi, kas pauž pieņēmumu – *man šķiet, man liekas*, kā arī savienojumi ar palīgverbiem – *man ir, man nav, man bija, man būtu*.

Personas vietiekvārds *mēs* izsaka teksta autora identitāti kopā ar kādu vai kādiem attiecībā pret citiem (LVV). Autors identificējas ar saviem klausītājiem, ir daļa no tiem. Kopējais šīs vārdformas biežums ir 7718. Analizējot tā labo apkaimi, atrasti šādi darbības vārdi: *esam* (628), *varam* (421), *runājam* (244), *redzam* (161), *varētu* (157), *zinām* (141), *nevaram* (136), *gribam* (133), *sākam* (83), *turpinām* (76), *reģistrējamies* (74), *uzskatām* (71), *paskatāmies* (53), *vēlamies* (51), *neesam* (50), *varēsīm* (49), *būsim* (44) *aicinām* (43), *skatāmies* (36), *dzīvojam*, *pieņēsim*, *atbalstām* (31), *būtu*, *bijām* (29), *skatījām* (27), *domājam*, *saņēsim* (26), *ejam* (25), *saprotam* (24), *sakām*, *nedrīkstam* (23) *balsosim* (22) *darīsim* (21) *balsojam*, *runājām* (20) *dzirdējām* (19) *atbalstīsim*, *skatām* (18) *dzirdam*, *izskatām* (17) *darām*, *lūdzam*, *izskatījām*, *turpināsīm* (16) *redzējām* (15) *nonāksim*, *nezinām*, *spēsīm*, *pieņemam* (14) *nonākam* (13) *nosakām* (12) *iesniedzām*, *pieņēsim*, *plānojam*, *ierosinām*, *runāsim* *ceram* (12) *pieņemsim*, *atceramies*, *diskutējām*, *sākām*, *radīsim* (11) *dodam*, *strādājam*, *vienojāmies* (10) *uzklausījām*, *mēģinām*, *konstatējām*, *samazinām*, *negribam* *veidojam*, *nonācām*, *sāksim* (9) *tiksīm*, *atbalstījām*, *maksājam*, *nevarēsīm*, *iegūstam*, *solījām*, *pārejam*, *gribētu*, *palielinām*, *nobalsojām*, *gaidām*, *sasniesim*, *neatbalstām*, *varējām* (8) *lemjam*, *skatīsim*, *saņemam*, *strādāsīm*, *iestājamies*, *ņemam*, *veicam*, *spējam*, *aicinājām*, *nevarētu*, *redzēsīm*, *nerunājam*, *apzināmies*, *debatējam* (7) *nolemām*, *aicinātu*, *mēģināsīm*, *lemsim*, *saprastu*, *cīnāmies*, *pasakām*, *nebūsīm*, *neatbaltījām*, *atbalstītu*, *lasām*, *debatējam*, *salīdzinām* (6) *maksāsīm*, *ceļam*, *domājām*, *vadāmies*, *saucam*, *dosim*, *atgriezāmies*, *rīkojamies*, *lēmām*, *zaudējam*, *atsakāmies*, *palielināsīm*, *attīstīsīm*, *nobalsosim*, *nodrošināsīm*, *nespējam*, *veidosim*, *izdarām*, *radām*, *neatbalstīsīm* (5) *diskutējam*, *vērtējām*, *apstiprinājām*, *izveidojām*, *paņemam*, *iestājamies*, *vēlam*, *taisāmies*, *lūdzām*, *pieprasījām*, *neredzam*, *zināsīm*, *ieraudzījām*, *cīnīsīmies*, *nevarējām*, *atrodāmies*, *virzāmies*, *piegalāmies*, *stiprinām*, *ņemsim*, *neskatām*, *uzticāmies*, *izdarīsīm*, *klūsīm*, *uzzinājām*, *izdarījām*, *uzliekam*, *panāksim*, *uzskatījām*, *rīkosīmies*, *nepieņemam*, *aizstāvam* (4) *prasām*, *teiksim*, *izskatīsīm*, *ierakstam*, *nododam*, *iesim*, *gatavojam*, *sapratām*, *paredzējām*, *skatījāmies*, *sasauksim*, *uzsākam*, *nepiekrītam*, *nodarbojamies*, *paredzam*, *pievienojāmies*, *apspriežam*, *dzīvosim*, *grozām*, *paskatīsīmies*, *mēģinājām*, *skatītos*, *virzīsīmies*, *nespēsīm*, *saglabājam*, *saskaramies*, *uzdevām*, *gribējām*, *mēdzam*, *mīlam*, *tikāmies*, *turpinātu*, *sāktu*, *vērtējam*, *dotu*, *cenšāmies*, *noteiksim*, *stāvam*, *dodāmies*, *pieņemsim*, *noskaidrojām*, *atgriezīsīmies*,

risinām, apskatām, uzvilksim, strādājām, uzlabosim, dabūsim, drīkstam, atzīstam, pieņemtu, palikām, rūpēsimies, balsojām, saskatām, jautājām, atrastu, samazināsim, minam, darījām, nedzīvojam, noņemam, rosinām, piešķiram, pieminam, liksim, sagaidīsim, investējam, veicinām, ietaupīsim, tērējam, veiksīm, noraidījām (3).

Kā liecina rezultāti, biežuma rādītājam samazinoties, palielinās vārdformu daudzveidība, uz ko šis rādītājs ir attiecināms, t.i., ir tikai viena vārdforma ar augstāko rādītāju *esam* – 628, savukārt ar zemāko rādītāju 3 atrastas 73 vārdformas. Vairākas ar augstāko biežuma rādītāju atrastās vārdformas funkcionē palīgnozīmē kā daļa no salikta izteicēja, piemēram, *Mēs esam liecinieki, Mēs esam vienoti*, vai modālās konstrukcijās – *Mēs varam sākt, Mēs gribam runāt*. Lai gan *es* un *mēs* lietojuma semantika ir līdzīga, *mēs* lietojumā iezīmējas nedaudz aktīvāka pozīcija – *varam, runājam, sākam, turpinām, reģistrējamies, piedāvājam, atbalstām*. Pie debašu dalībnieku retorikas pieder konstrukcijas, ko veido kognitīvie verbi – *zinām, redzam* (t.i., saprotam), *gribam, uzskatām, vēlamies, atbalstām*.

Mēs redzam, ka pozitīva tendence ir arī jaunu uzņēmumu rašanās.

Mēs zinām Jūsu argumentus un tos cienām.

Mēs uzskatām, ka ir nepieciešams konsolidēt mūsu budžetu.

Būtiski, ka atsevišķas frāzes, kas ietver vārdus *sākam, turpinām, reģistrējamies*, pieder pie sēdes vadītāja lingvistisko resursu klāsta, ar ko izskaidrojams to augstais biežuma rādītājs:

Sākam debates!

Sākam izskatīt apstiprināto sēdes darba kartību.

Turpinām 10.Saeimas pirmo sēdi!

Pirms mēs reģistrējamies, gribu informēt...

Tādējādi *mēs* neverbāla darbība, kas saistīta ar parlamentāra darba specifiku (balsošana, reģistrēšanās), konsituācijā notiek lielākoties pēc sēdes vadītājas iniciatīvas.

Personas vietniekvārds *jūs* izsaka divu vai vairāku cilvēku identitāti, kurus uzrunā vai pie kuriem vēršas. *Jūs* var būt lietots kā pieklājības forma, uzrunājot vienu cilvēku, vēršoties pie viena cilvēka (LVV). Abos gadījumos distance starp izteikuma autoru un uzrunātajām personām ir lielāka nekā, lietojot personas vietniekvārdu *mēs*. Jāpiebilst, ka Saeimas stenogrammās šie divi gadījumi pārsvarā netiek diferencēti ar lielo sākuma burtu, tādēļ, nenosakot izteikuma adresātu katrā atsevišķā gadījumā, nav

iespējams noteikt, vai uzruna attiecas uz visiem klausītājiem vai kādu konkrēti. *Jūs* kopējais vārdlietojumu skaits – 2395, tātad mazāk nekā *es* un *mēs*.

Nosakot labo apkaimi, atrasti šādi darbības vārdi: *esat* (115), *zināt* (61), *varat* (53), *tiekat* (48) *gribat*, *redzat* (46), *domājat* (23), *varētu*, *teicāt* (22), *runājat*, *neesat* (21), *sakāt* (19), *tiksiet* (17) *bijāt* (16) *aicināt*, *vēlaties* (14) *redzēsiet* (13) *atceraties*, *uzskatāt* (10) *runājat*, *piedāvājat* (9) *redzētu*, *izlaidāt* (8), *balsojāt*, *varēsiet* (7), *paskatāties*, *lūdzat*, *redzējāt*, *sākat*, *paskatītos*, *dzirdējāt*, *minējāt* (6), *uzstājat*, *balsojat* (5), *pārzināt*, *neatbalstāt*, *nevarētu*, *izlasījāt*, *darīsiet*, *negribat* (4), *atsaucāties*, *atbalstītu*, *nesaprotat*, *varējāt*, *turpināt*, *kritizējāt*, *saprotat*, *aizstāvat*, *baidāties*, *lūdzāt*, *sniedzāt*, *sapratāt*, *pieminējāt*, *apgalvojat*, *nobalsojāt*, *balsosiet*, *cenšaties*, *klusējat*, *runāsiet*, *atbalstīsiet*, *devāt* (3). Izvērtējot *jūs* apkaimi, secināms, ka dominē kognitīvos procesus un verbālu darbību raksturojoši darbības vārdi, tātad pamatā tiek apspriests klausītāju domu gājiens, viedoklis, pārliecība, kā arī izteiktās atziņas un spriedumi.

Es domāju, ka jūs novērtēsiet manus argumentus.

Jūs mani kaut kā pārpratāt un mēģinājat manu runu apturēt.

Attiecībā uz *jūs* atrasti gadījumi, kuros tiek apspriesti arī citi šīs personas relaizācijas aspekti:

Jūs ar saviem izteikumiem darāt kaunu.

Jūs vienkārši neesat piemērots šim amatam.

Vai jūs apjēdzat vispār, ar ko komisija nodarbojas?

Izvērtējot *jūs* lietojuma apkaimi, jāsecina, ka no visām personām tieši *jūs* visvairāk izpelnās negācijas un pārmetumus. *Jūs* faktiski funkcionē kā oponents runātājam, tas tiek pretnostatīts *es* un *mēs*, nereti arī *viņi*.

Vai jūs ierosināt sūtīt mūsu karavīrus (resp. viņus) arī tur aizstāvēt cilvēktiesības?

Salīdzinājumam personas vietniekvārdu grupā tika izvērtēts arī personas vietniekvārds *viņi*, kas korpusā lietots daudz mazāk gadījumos – 964 vārdlietojumi, tāpēc tas nav iekļauts biežāk lietoto vārdu sarakstā. Kā liecina korpusa dati, tekstā ir mazāk atsauču uz klātneesošām, saziņā netieši iesaistītām personām. *Viņi ir un būs mūsējie, viņi ir un būs piederīgi Latvijas valstij!* Trešās personas vietniekvārda *viņi* lietojumā atrasti savienojumi ar darbības vārdiem *ir* (127), *var* (20), *nav* (17), *varētu* (16), *saka* (14), *grib*, *bija*, *būs*, *teica* (12), *nevar*, *zina* (10), *būtu*, *saņem* (9), *dzīvo* (8), *pateica*, *varēs*, *dara*, *vēlas* (7), *strādā*, *brauc* (6), *aizstāv*, *nezina*, *uzticas* (5), *balso*,

spēs, sāk, runā, negrib, redz, nemaksā, uzskata (4), varēja, tiek, nebija, sāka, tiks, teiks, esot, maksā, saprot, nolēma, lūdz, gaida (3).

Viņi semantiskie lauki ir apziņas un gribas procesi, kā arī verbālie, runas procesi, tomēr atsaukšanās uz *viņiem* konsituācijā ir ļoti nenozīmīga, tātad šie dalībnieki ir mazāk svarīgi. Kvantitatīvi analizējot korpusu, nav iespējams noteikt konkrētas personu grupas, uz kurām attiecināts trešās personas vietniekvārds, jo referents var nebūt minēts vārdformas tuvākajā apkaimē. Līdz ar to kvantitatīvie dati atklāj trešo personu nosaukšanas biežumu saziņā, tomēr neatklāj to identitāti, kas jāvērtē katrā gadījumā atsevišķi.

Tie ir ķīnieši! Viņi savu izaugsmi ir spējuši panākt tieši ar šo savu spēju - ar pacietību!

Mēs tiešām barosim lietuviešus, mēs barosim igauņus. Viņi tur labāk pirks..

Redziet, tie ierēdņi... Viņi jau nāca uz komisiju...

Daudzi mūsu ļaudis svešās zemēs strādā ilgas stundas, lai apgādātu savas ģimenes šeit. Arī viņus reizēm pārņem izmisums.

Personas vietniekvārdu lietojuma dinamika akcentē saziņas dialoga struktūru – saziņa galvenokārt notiek starp pirmās personas vienskaitli un daudzskaitli (*es, mēs*) un otrās personas daudzskaitli (*jūs, Jūs*), piesaistot trešās personas vietniekvārdu formas kā netiešos dalībniekus, t.i., lieciniekus (*viņš, viņa, viņi*).

4.3.4. Lietvārds un tā konsituatīvā realizācija

Lietvārds vispirms analizēts saistībā ar uzrunas formu lietojumu un semantiku, aplūkojot šo elementu valodisko apkaimi. Kopu analīze atklāja, ka visvairāk saziņā tiek lietoti sabiedrību, tas pastāvēšanas formas raksturojoši apzīmējumi, kas faktiski ir šīs saziņas galvenās darbojošas personas. Pie šīs lietvārdu grupas pieder personas identificējoši apzīmējumi, kas identificēti arī biežāk lietoto vārdu sarakstā: *priekšsēdētājs, deputāts, kolēģis, ministrs, kungs*. Minētie lietvārdi veido uzrunas formas, kas parlamentā kalpo kā dalībnieku sociālo statusu un lomas nosaucoši apzīmējumi.

Uzrunas formas

Kā uzskata Jānis Juzefovičs, „deputātu debates Saeimas plenārsēdē ir ne tikai institucionāla darbība (...), bet arī sociāla un semiotiska prakse. Parlamentārais diskurss piešķir realitātei noteiktas iezīmes un arī veido sociālās attiecības.” (Juzefovičs 2007, 106). Sociālās attiecības un lomas, ka arī statuss tiek konstruēts vispirms ar uzrunu formu un tajos iekļauto apzīmētāju palīdzību, piemēram, uzruna *Godātie kolēģi!* signalizē solidaritāti un pozicionē dalībniekus kā līdzvērtīgus sarunu biedrus, savukārt uzruna *Augsti godātais priekšsēdētāj!* liecina par uzrunātās personas īpašo statusu, augstāku vietu attiecību hierarhijā. Tomēr uzrunas formas, tāpat kā citi lingvistiskie aspekti, Saeimas Kārtības rullī nav normētas (Saeimas Kārtības rullis 2012). To izvēli nosaka Latvijā pieņemtā oficiālā etiķete un protokols (Odiņa 2009), kā arī parlamentārās saziņas ierašas un katra deputāta individuālais runas stils. Var teikt, ka uzrunu lietojums Latvijas parlamentā ir brīvas izvēles un tradīciju motivēts, nevis institucionālu normu nosacīts. Saskaņā ar izstrādāto teksta analīzes modeli uzrunas ir lietvārda vārdkopas semantiskā realizācija, kas konsituācijā identificē saziņas dalībnieku statusu un lomas.

Uzrunas formu lietojums ir izteikta pētāmā valodas reģistra pazīme, jo daudzas no lietotajām formām sastopamas tikai parlamenta situācijā. Kvantitatīvi pētot uzrunas formu lietojumu kā specifiska valodas funkcionāla paveida (reģistra) raksturojošu iezīmi, nosakāmas biežāk sastopamās personu identificējošas lietvārda konstrukcijas, to tipiskākā apkaime un semantika, kas savukārt ļauj izdarīt secinājumus par saziņas dalībnieku attiecībām – lingvistiskās uzvedības dinamiku un sociālās hierarhijas niansēm. Personu identificējoši apzīmējumi un uzrunas pētītas kvantitatīvi, jo leksēmas, kas veido uzrunas formas un personas nosaucošus apzīmējumus (*deputāts, kolēģis, kungs, kundze*), ir iespējams identificēt kā atsevišķas vienības plašākā datu materiālā. Analīzes pamats ir lietvārda vārdkopa, nevis lietvārds, jo tajā var ietilpt citas vārdšķiras, visbiežāk īpašības vārdi, kas ir nozīmīgi starppersonisko attiecību signāli, jo sniedz papildu subjektīvi marķētu informāciju – pauž runātāja attieksmi, emocijas, vērtējumu (*Godātie kolēģi, Cienījamā priekšsēdētāja*).

Kvantitatīvajā pētījumā galvenokārt pievērsta uzmanība uzrunas formām vokatīvā, kas ir tieša vēršanās pie sarunas biedra, tā iesaistīšana saziņā, ietverti arī daži apzīmējumi, kas tikai nosauc (identificē) personu. Korpusa izpēte veikta, vispirms meklējot atsevišķas burtkopas un to tipiskākos savienojumus. Apkopojot rezultātus, uzrunas formas (vārdkopas) grupētas pēc elementa, kas uzskatāms par vārdkopas

neatkarīgo elementu jeb pakārtotāju un ko papildina atkarīgie jeb pakārtotie elementi. Daļā gadījumu uzrunas neatkarīgais elements jeb pakārtotājs ir lietvārds (sugas vārds) vienskaitlī vai daudzskaitlī – *deputāts, kungs, kundze, kolēģis*, ko paskaidro īpašības vārds – *cienījamais, godātais, godājamie*, utt. Sastopamas arī vārdkopas, kurās pakārtotais elements ir lietvārds (sugas vārds vai īpašvārds) ģenitīvā. Piemēram, uzrunā ietverts uzvārds no gramatikas viedokļa uzskatāms par vārdkopas pakārtoto elementu, jo tas paskaidro neatkarīgo elementu *kungs (Bērziņa kungs)* (11.tabula).

11.tabula. Uzrunas formu biežuma rādītāji

1.	2.	3.	4.	5.	6.
Nr. p.k	Vārdkopas neatkarīgais elements	Burtkopas meklējums korpusā N	Burtkopas kopējais skaits korpusā N (F)	Vārdkopas variants	Atrasto gadījumu skaits korpusā N (F)
1.	kungs/-dze	kung kundz	2866 1026	[Uzvārds ģen.] <i>kungs!</i> [Uzvārds ģen.] <i>kundze!</i> <i>Cienījamā</i> [uzvārds ģen.] <i>kundze!</i> <i>Augsti godātā</i> <i>priekšsēdētājas kundze!</i> <i>Ministru prezidenta kungs!</i> <i>Ļoti cienījamā</i> <i>priekšsēdētājas kundze!</i> <i>Godājamā priekšsēdētājas</i> <i>kundze!</i> <i>Valsts prezidenta kungs!</i>	2035 987 165 69 23 12 10 20
2.	kolēģis/-e	kolēģ	4189	<i>Godātie kolēģi!</i> <i>Cienījamie kolēģi!</i> <i>Kolēģi deputāti!</i> <i>Godājamie kolēģi!</i> <i>Dārgie kolēģi!</i> <i>Mīļie kolēģi!</i> <i>Cienītie kolēģi!</i>	191 113 25 24 11 7 4
3.	deputāts/-e	deputāt	16001	<i>Cienījamie Saeimas</i> <i>deputāti!</i> <i>Godātie deputāti!</i> <i>Godājamie deputāti!</i> <i>Cienījamie deputāti!</i> <i>Cienījamās deputātes!</i> <i>Cienītās deputātes!</i>	825 228 162 86 39 8
4.	priekšsēdētājs/-a	priekšsēd	1201	<i>Cienījamā priekšsēdētāja!</i> <i>Cienījamā Saeimas</i> <i>priekšsēdētāja!</i> <i>Ļoti cienījamā</i> <i>priekšsēdētāja!</i> <i>Augsti godātā</i> <i>priekšsēdētāja!</i> <i>Godājamā priekšsēdētāja!</i> <i>Cienījamo priekšsēdētāj!</i>	689 121 87 18 7 3
5.	Prezidijs	prezidij	1271	<i>Cienījamo Prezidij!</i>	66

6.	Saeima	saeim	7399	<i>Augstā Saeima!</i>	23
7.	klātesošie	klatesoš	42	<i>Godātie klātesošie!</i> <i>Cienījamie klātesošie!</i> <i>Godājamie klātesošie!</i>	23 14 5
8.	<i>Citi</i>		142	<i>Cienījamās dāmas un kungi!</i> <i>Dāmas un kungi!</i> <i>Cienījamie kolēģi deputāti!</i> <i>Ļoti cienījamās deputātes kundzes!</i>	83 54 3 2
Kopā					6242

11. tabulā vārdformas grupētas pēc vārdkopas neatkarīgā elementa un atbilstošā meklējuma korpusā (burtkopas). Nosakot meklētās burtkopas apkaimi, fiksētas biežāk sastopamās vārdkopas ar šo burtkopu, piemēram, *Godātie deputāti*, *Cienījamie deputāti*. Atrastie gadījumi sakārtoti dilstošā secībā, sākot ar biežāk sastopamo vārdkopu, beigās minot marginālos, retāk sastopamos gadījumus. Balstoties uz apkaimes analīzi, meklētas atsevišķas vārdkopas un noteikts to sastopamības biežums. Kvantitatīva analīze atklāj interesantas sakarības uzrunu lietojumā un atspoguļo savstarpējo attiecību gaisotni parlamenta ikdienas darbā. Burtkopa *kung* tekstā fiksēta ievērojami biežāk nekā *kundz*, kas liecina par vīriešu skaitlisku pārsvaru parlamentā, kā arī, iespējams, lielāku vīriešu aktivitāti debatēs. No gramatikas viedokļa pie uzrunu grupas, kurā pakārtotājs ir lietvārds *kungs* vai *kundze*, jāpieskaita tādas kā uzrunas *Priekšsēdētājas kundze!*, *Ļoti cienījamā priekšsēdētājas kundze!*, *Valsts prezidenta kungs!*, *Ministru prezidenta kungs!* jo šajos gadījumos lietvārdi *priekšsēdētāja*, *prezidents* ģenitīva locījumā ir paskaidrojošie elementi, lai gan šie, neapšaubāmi, uzskatāmi par uzrunas semantisko centru.

Burtkopa *kolēģ* korpusā fiksēta 4189 reizes, lielākajā daļā gadījumu savienojumos ar apzīmējumiem *godātais*, *godājamais*, *cienītais*, *cienījamais*. Lai gan nozīmes atšķirības starp šiem apzīmējumiem ir nelielas, *cienījamie*, *godājamie* ietver norādi uz vēlamo stāvokli (tie, kas jāciens, jāgodā), kamēr *cienītie*, *godātie* norāda uz esošo stāvokli (tie, kas tiek cienīti, godāti). Pie retāk sastopamām formām pieder tādas konstrukcijas kā *Augsti godātie kolēģi!*, kas, varētu teikt, ir atkāpe no ierastās uzrunas politikas apzīmējumus *augsti godātais* attiecināt tikai uz Prezidija locekļiem. Tā ir atkāpe arī no Latvijas oficiālās saziņas protokola, jo apzīmējumu *augsti godātais* pieņemts attiecināt tikai uz augstākajām amatpersonām – prezidentu, Saeimas priekšsēdētāju, Ministru prezidentu (Odiņa 2009). Tādās uzrunās kā *Kolēģi un kolēģes!* respektēta sieviešu klātbūtne, diferencējot sieviešu un vīriešu dzimtes galotni, kas

diemžēl ir visai reta parādība parlamentā. Uzrunas ar sieviešu dzimtes galotni *-es* (*Cienītās kolēģes! Cienījamās kolēģes! Kolēģes!*) fiksētas tikai 46 reizes, kas, ņemot vērā kopējo korpusa apjomu, ir ļoti zems rādītājs. Tas pats attiecas uz vārdu *deputāti*, kas lielākajā daļā gadījumu lietots ar vīriešu dzimtes galotni, un tikai pāris gadījumos uzsvērtā sieviešu kārtas deputāšu klātbūtne. Ina Druviete norāda, ka latviešu valodā pastāv lieliska iespēja izvairīties no seksisma, jo gandrīz ikvienas profesijas vai amata nosaukumam iespējams veidot gan vīriešu, gan sieviešu dzimtes formu. Kā uzskata I. Druviete, sievietēm, kas attiecībā uz sevi lieto nosaukumus ar vīriešu dzimtes galotni, ir sievišķās identitātes vai mazvērtības problēmas (Druviete 2001).

Iespējams, ka lietvārda sieviešu dzimtes galotņu diferenciacija Saeimas retorikā izpaužas nevis zema sieviešu pašvērtējuma, bet laika trūkuma dēļ, jo nokaitētā debašu gaisotnē, kad runātāja laiks ir ierobežots, dzimumu lingvistiska demarkācija var šķist otršķirīga. Turklāt sēdes vadītāja tiek uzrunāta ar pareizo galotni, tātad problēmas ir ar daudzskaitļa, nevis vienskaitļa formām. Vēl jāmin fakts, ka leksēma *kolēģis* vairumā gadījumu tiek lietota daudzskaitlī. Tikai vienā gadījumā fiksēta vienskaitļa forma *Tas, godājamais kolēģi, nav korekti!* Vienskaitļa lietojums nedaudz maina uzrunas semantiku, tā iegūst negatīvāku nokrāsu. Atsevišķos gadījumos fiksēta sarkastiska pieskaņa *Es gribētu tomēr kolēģim Zaķim teikt: Kolēģi Zaķi, esiet konsekvents!* Uzrunā *Godājamie Saeimas kolēģi!* akcentēta konsituatīvā nosacītība, proti, dalībnieki ir kolēģi parlamenta institūcijas kontekstā, bet citā situācijā, iespējams, tie ir diametrāli pretējās pozīcijās. Protams, ka leksēma *kolēģis* nav sastopama tikai uzrunas formās, fiksēti arī citi lietojumi, piemēram, *..darba cēlienu traucē Saeimas kolēģi*. Interesants ir arī apzīmējums *opozīcijas kolēģi*, kas faktiski ietver pretrunu, jo opozīcijas un pozīcijas deputāti darbojas pretējās politiskās nometnēs. 11 gadījumos lietotas uzrunas *Dārgie kolēģi*, mazliet retāk (7 gadījumos) lietots apzīmējums *Mīļie kolēģi!*, kas vērtējams kā izņēmuma gadījums.

Saskaņā ar kvantitatīvās analīzes rezultātiem, leksēma *deputāts* ir viens no biežāk lietotajiem vārdiem parlamentā, līdztekus tādiem vārdiem kā *priekšlikums*, *paldies*, *sēde*, *vadītāja*. Tas tekstā atrasts vairāk nekā 16 tūkstošos gadījumos, ļaujot to uzskatīt par pētāmā valodas reģistra pazīmi. Kā liecina korpusa dati, deputātu kā saziņas aktošu darbību lingvistiski definē sēdes vadītāja, kuras izteikumu klāstā bieži sastopamas šādas vārdkopas: (deputāti) *atbalsta* (2672), *piekrīt* (1549), *neiebilst* (755), *lūdz* (154). Kā liecina korpusa dati, uzrunas formas veido tikai nelielu daļu no šīs leksēmas lietojuma, tātad lielākajā daļā gadījumu tas tiek lietots, lai identificētu

personas, tādēļ var teikt, ka leksēma *deputāts* realizē ne tik daudz starppersonisko, kā idejisko metafunkciju (konstruē faktisko realitāti).

Uzrunas formas ir galvenais resurss statusa un lomu komunikēšanai parlamentā, kas kalpo kā uzskatāmākais šo attiecību aspektu signāls. Šādas lomas pastāv tikai parlamenta situācijā, citos apstākļos šie paši dalībnieki ir citās attiecībās, tiem ir citas lomas. Analizējot korpusa materiālu, pievērsta uzmanība vārdu savienojumiem, kas lietoti, lai identificētu (uzrunātu) saziņas dalībnieku, nosakot uzrunu atbilstību pārstāvētajam statusam un lomai statusa ietvaros. Statusa un lomu analīzes rezultāti atspoguļoti 12.tabulā, kur iekļauts uzrunātās vai nosauktās personas apzīmējums, kas lietots attiecībā uz adresātu, kā arī fiksēts, vai uzrunā identificēts personas statuss parlamenta situācijā un loma šī statusa ietvaros. Analīzē iekļautas ne vien uzrunas formas, bet arī personu nosaucoši apzīmējumi, jo nereti saziņa notiek nevis 2. personā, tieši uzrunājot, bet 3. personā, netieši nosaucot personu (*Vārds Juridiskās komisijas referentam..*).

12.tabulā apkopoti un sargrupēti pēc semantiskās pazīmes atrastie uzrunu tipi. Tas, vai uzrunā ir ietverts statuss, tiek noteikts, balstoties uz Kārtības rullī sniegto informāciju par personām, kas drīkst piedalīties debatēs. Lomas tiek noteiktas, izpētot tiešsaistē pieejamo informāciju par ieņemajamiem amatiem parlamenta struktūrvienībās (komisijās, apakškomisijās, Prezidijā), kā arī ministrijās un citās valsts pārvaldes institūcijās. Šāda papildu (ekstralingvistiska jeb kontekstuāla) informācija ir būtiska, lai konstatētu, vai uzrunā tiek identificēta kāda no personas konsituatīvajām lomām. Konkrēto personu vārdi analīzē netiek iekļauti, jo personālijas šajā pētījumā nav būtiskas. Uzrunas formā var un var nebūt ietverts statuss un loma. Piemēram, *Godātie ministri!* un *Godātie kolēģi!* ir sintaktiski identiskas formas, taču vienā tiek ietverts adresāta statuss, savukārt otrā tiek netieši pausta runātāja subjektīvā attieksme pret adresātu un situāciju ka tādu (tiek uzsvērts solidaritātes princips).

12.tabula. Statusa un lomu atspoguļojums uzrunas formu lietojumā

1.	2.	3.	4.
Nr. p.k.	Uzrunātās/nosauktās personas apzīmējums	Statusa identifikācija (+/-/~)	Lomas identifikācija (+/-/~)
1.	[...]	-	-
	[...] kungs	-	-
	[...] kundze	-	-
2.	Deputāts [...]	+	-
	Deputāte [...]	+	-
	Deputāti!	+	-
	Deputātes un Saeimas deputāti!	+	-
	Godātie deputāti!	+	-
	Cienījamās deputātes!	+	-
	Deputāts [...] ievēlēts no [...]	+	-
3.	Kolēģi!	-	-
	Cienījamie kolēģi!	-	-
	Cienītie kolēģi!	-	-
	Godātie kolēģi!	-	-
4.	Budžeta un finanšu (nodokļu) komisijas referents	-	~
	Godātie Juridiskās komisijas locekļi!	-	+
	Kolēģi no Budžeta un finanšu (nodokļu) komisijas	-	~
	Cienījamie deputāti, kuri strādā Mandātu, ētikas un iesniegumu komisijā!	+	+
5.	Godātais Ministru prezidenta kungs	+	-
	Ministru prezidenta kungs!	+	-
	Latvijas Republikas Ministru prezidents [...].	+	-
	Augsti godātais Ministru prezidenta kungs!	+	-
	Premjera kungs!	+	-
	Ministru prezident!	+	-
	Finanšu ministrs [...]	+	-
	Tieslietu ministrs [...]	+	-
	Godātie ministri!	+	-
	Ministri!	+	-
Klātesošie valdības locekļi!	~	-	

	<i>Iekšlietu ministrijas parlamentārais sekretārs [...]</i>	+	+
6.	<i>Augsti godājamā Saeimas vadība!</i>	-	~
	<i>Godātā Saeimas priekšsēdētājas kundze!</i>	-	+
	<i>Cienījamā Saeimas priekšsēdētājas kundze!</i>	-	+
	<i>Cienītā priekšsēdētājas kundze!</i>	-	+
	<i>Priekšsēdētājas kundze!</i>	-	+
	<i>Ļoti cienījamā Saeimas priekšsēdētājas kundze!</i>	-	+
	<i>Augsti godātā priekšsēdētājas kundze!</i>	-	+
	<i>Godātais sēdes vadītāja kungs!</i>	-	+
	<i>Godātais sēdes vadītāj!</i>	-	+
	<i>Godāto sēdes vadītāj!</i>	-	+
	<i>Augsti godātais sēdes vadītāja kungs!</i>	-	+
	<i>Augsti godātais Prezidij!</i>	-	~
	<i>Augsti godājamais Saeimas Prezidij!</i>	-	~
	<i>Cienījamais Prezidij!</i>	-	~
	<i>Prezidij!</i>	-	~
	<i>Saeimas sekretāra biedrs [...]</i>	-	+
7.	<i>Dāmas un kungi!</i>	-	-
	<i>Augstā Saeima!</i>	~	-
	<i>Visi klātesošie!</i>	-	-

Izmantotie simboli:

- [...] vārda, uzvārda izlaidums
- + pazīme identificēta
- pazīme nav identificēta
- ~ pazīme identificēta daļēji vai neprecīzi

12.tabulā ir fiksēti biežāk lietotie uzrunu tipi. Statusa vai lomas indentifikācija tiek uzskatīta par neprecīzu, ja uzrunā uz tiem ir norāde, tomēr tā tieši nenosauc konkrēto lomu vai statusu, piemēram *komisijas referents* var būt gan komisijas priekšsēdētājs, sekretārs vai jebkurš cits tās loceklis. 1. grupā apkopotas neitrālas uzrunas, kurās nosaukts personas vārds, uzvārds. Šajā gadījumā netiek identificēts nedz personas statuss, nedz loma, līdz ar to no sociālo attiecību skatupunkta šīs uzrunas ir mazāk nozīmīgas. 2. grupā iekļautas deputāta statusu nosaucošas uzrunas, kas akcentē (arī – atgādina) personu identitāti konkrētajā kontekstā. Šajā gadījumā apzīmējumu var papildināt attieksmes izpaudumi *cienījamās, godājamie*, lai gan šie apzīmējumi ir zaudējuši stilistisko ekspresivitāti to bieža lietojuma dēļ. 3. grupu veido leksēmu *kolēģis*

ietverošas uzrunas, kas ir parlamentā ierastas, solidaritāti un vienlīdzību signalizējošas uzrunas formas. Lai gan šajā gadījumā netiek identificēta nedz loma, nedz statuss, tieši šī tipa uzrunas veido sociālo attiecību gaisotni, proti, tās uzsver nepieciešamību saglabāt koleģiālas un draudzīgas attiecības par spīti politiskajām pretrunām. Jāpiebilst, ka uzrunas *Kolēģi! Godātie kolēģi! Cienījamie kolēģi!* var traktēt gan kā vēršanos tikai pie citiem deputātiem, gan kā vēršanos pie visiem zālē sēdošajiem, tostarp Ministru kabineta pārstāvjiem.

4. grupā iekļauti apzīmējumi, kuros ietverta informācija par deputāta lomu kādā struktūrvienībā, visbiežāk komisijas referents jeb ziņotājs par likumprojektu un priekšsēdētājs. Šeit vērojama diezgan liela nekonsekvence apzīmējumu lietojumā, tomēr svarīgi, ka tiek identificēta adresāta loma (funkcija) parlamenta struktūrā. 5. grupā ir apzīmējumi, kas attiecināti uz Ministru kabineta locekļiem, kuri regulāri piedalās sēdēs. Attiecībā uz Ministru kabineta pārstāvjiem tiek nosaukts statuss, kas ir šo personu identitāte šajā kontekstā. Svarīgi, ka parlamentārais sekretārs var būt gan statuss, gan loma. Šis amats ir uzskatāms par lomu tādā gadījumā, ja persona parlamentārā sekretāra uzdevumus veic vienlaikus ar deputāta (statusa) pienākumiem. Taču parlamentārā sekretāra amata pienākumus var pildīt arī persona, kas nav parlamenta deputāts.

Savukārt 6. grupā Prezidija locekļu apzīmējumi liecina, ka šeit konsekventi tiek lietoti lomas nosaucoši apzīmējumi – *priekšsēdētājs, sēdes vadītājs, sekretārs, nevis, piemēram, Prezidija deputāti*. Visbeidzot, atrasti daži mazāk raksturīgi piemēri (7. grupa), kuros statuss un loma netiek pausti vai tiek pausti netieši. Kā liecina analīze, tekstā praktiski nav sastopamas uzrunas formas, kurās ietverta norāde gan uz statusu, gan lomu vienlaicīgi. Par tādu gadījumu var uzskatīt vienu uzrunu *Cienījamie deputāti, kuri strādā Mandātu, ētikas un iesniegumu komisijā*, kā arī apzīmējumu *Iekšlietu ministrijas parlamentārais sekretārs*, kas var tiks interpretēts kā statusu un lomu vienlaicīgi nosaucošs apzīmējums. Interesanta ir uz Prezidija locekļiem attiecināto uzrunu semantika. Attiecībā uz Saeimas priekšsēdētāju nav viennozīmīgi vērtējams statusa un lomu dalījums. Jebkurš parlamenta loceklis, tiekot ievēlēts, iegūst tautas priekšstāvja – Saeimas deputāta statusu. Konkrētu amatu parlamenta institūcijā, kas attiecas arī uz priekšsēdētāja amatu, deputāts iegūst tikai sava statusa ietvaros.

Saeimas priekšsēdētājs saskaņā ar Kārtības rulli drīkst piedalīties debatēs tikai kā deputāts, bet kā priekšsēdētājam dalība personai debatēs ir liegta. Lai gan, Malinovska vārdiem runājot, priekšsēdētājs ir likumdošanas institūcijas „galvenā autoritāte” (Malinowski 1944, 154-155), kas nosaka debašu gaitu, paradoksāli, ka priekšsēdētāju nevar uzskatīt par pilnvērtīgu debašu dalībnieku. Priekšsēdētāja loma liedz personai piedalīties debatēs, to pieļauj tikai deputāta statuss. Tātad formāli Saeimas priekšsēdētājs ir loma, bet statuss ir Saeimas deputāts. Tomēr, kā liecina stenogrammas, Saeimas priekšsēdētāja loma parlamentā un sabiedrībā tiek uztverta kā īpašs, augstāk stāvošas personas statuss. Spriežot pēc stenogrammu materiāla, uzrunājot sēdes vadītāju, tiek konsekventi identificēta specifiskā loma, nevis statuss. Jāpiebilst, ka analizētajā sēdē vadītāja vietu uz laiku ieņem priekšsēdētājas biedrs, pārņemot vadītāja funkcijas. Kopumā var teikt, ka attiecībā uz valdības pārstāvjiem dominē statusu identificējoši apzīmējumi, savukārt uzrunās attiecībā uz Prezidija locekļiem ietverta konkrētās lomas norāde, nevis statusa apzīmējums.

Nominalizācija

Biežuma rādītāji liecina, ka noteiktu leksikas daļu veido par lietvārdiem pārveidoti darbības vārdi, īpašības vārdi, apstākļa vārdi – *lasījums, grozījums, balsošana, iesniegšana*. Latviešu valodniecībā tiek lietots termins *substantivācija*, skaidrojot to šādi: „Nemainoties formā, taču iegūstot citu nozīmi un substantīvisku lietojumu, lietvārdos pāriet īpašības vārdi, lokāmie divdabji, atsevišķi vietniekvārdi un skaitļa vārdi” (Nītiņa 2001, 22). SFV lietotais termins *nominalizācija* ir plašāks – tas raksturo tekstveides principu, vēstījumu izsakot priekšmetiskās kategorijās (Halliday, Webster 2009a, 53). Šajā pētījumā termins *nominalizācija* lietots, runājot par valodas lietojumu, kurā dominē priekšmetiski prekonstrukti (nominālās sintagmas). Sistēmiski funkcionālajā skatījumā nominalizācija ļauj veidot no subjektīvās identitātes attālinātu saziņas struktūru, jo procesa virzītājs, iniciators, darītājs tiek apslēpts, un izteikuma galvenā ass ir pats process, notikums. Tā kā darītāja nav, notikums attiecas uz visiem un ir visu kopēja atbildība. Tekstveidē tiek dota priekšroka lietvārda, nevis darbības vārda konstrukcijām, tādējādi saziņa balstās uz lietu, parādību, priekšmetu attieksmēm, nevis attieksmēm starp procesiem un to virzītājiem. Parlamentā tās pārsvarā ir darbības, kas ir šķietami neatkarīgas no darītāja – *lēmuma pieņemšana, balsošana par likumprojektu, pirmais lasījums, nākamais balsojums, sistēmas pilnveidošana, birokrātijas mazināšana, valdības apstiprināšana, u.c.*

Patstāvīga birokrātijas mazināšana un valdības darbības caurskatāmības stiprināšana joprojām ir prioritāte.

Šīsdienas balsojums par valdības apstiprināšanu ir arī lēmums par Latvijas ekonomikas stabilizācijas programmas turpināšanu un sekmīgu pabeigšanu, par esošās ārpolitikas un drošības politikas pārmantojamību.

Lietvārda analīzē nominalizācijas gadījumi vispirms tika aplūkoti no kvantitatīvā skatpunkta. Tika identificētas divas biežāk lietotās lietvārdu grupas, kuras veido izskaņas *-šan* (*iesniegšana, piešķiršana, atbalstīšana, iecelšana*) un *-jum* (*lasījums, grozījums, balsojums, saskaņojums*), jo lietvārdi ar šīm izskaņām ir bieži dzirdami Saeimas sēdēs. Analizējot korpusa biežuma sarakstu, tika apkopotas vārdformas ar šīm burtkopām un to biežuma rādītāji. Nosakot minēto burtkopu sastopamību, iespējams izdarīt secinājumus par biežāk lietotajām nominalizācijas formām un to lietojumu parlamentā.

Korpusā tika identificētas vārdformas ar izskaņu *-šana* šādā secībā pēc kvantitatīvajiem rādītājiem: *balsošana* (27380), *iesniegšana* (2122), *vēlēšanas* (1653), *atbalstīšana* (981), *izskatīšana* (863), *novēršana* (575), *atzīšana* (309), *iecelšana* (240), *saukšana* (232), *zināšanas* (193), *samazināšana* (154), *ieviešana* (144), *lasīšana* (140), *piekrišana* (135), *nodrošināšana* (134), *īstenošana* (129), *palielināšana* (111), *piešķiršana* (102), *atlaišana* (101), *atsaukšana* (100), *deklarēšana* (92), *apsaimniekošana* (91), *uzlabošana* (86), *pildīšana* (76), *dibināšana* (38). Saraksta augšgalā ir *balsošana, iesniegšana* un *vēlēšanas*, ievērojams pārsvars ir arī lietvārdiem *atbalstīšana* un *izskatīšana*, tātad lietvārdi ar izteiktu parlamentāru semantiku.

Korpusā tika identificētas vārdformas ar izskaņu *-jum* šādā secībā pēc kvantitatīvajiem rādītājiem: *grozījums* (5173), *lasījums* (5717), *jautājums* (4431), *gadījums* (1325), *balsojums* (943), *starp/paziņojums* (686), *pieprasījums* (449), *līdz/tiešmaksājums* (265), *solījums* (248), *līdz/finansējums* (218), *atvaļinājums* (183), *nosacījums* (181), *pieņēmējums* (147), *ie/noguldījums* (147), *no/izvērtējums* (146), *zaudējums* (145), *gan/no/darījums* (142), *redzējums* (55), *iz/mēģinājums* (54), *ap/galvojums* (53), *pasūtījums* (50), *ap/aiz/ie/vainojums* (23), *atgādinājums* (11), *pielietojums* (4), *apkopojums* (4). Arī šajā gadījumā aaraksta augšgalā ir darbības, kas ir daļa no parlamentāras procedūras – *grozījums lasījums, jautājums, gadījums, balsojums*.

Kopējais vārdlietojumu skaits ar burtkopu *šana* ir 17 053, savukārt ar burtkopu *jum* – 24301, tātad kopā nominalizēto darbības vārdu formas ar meklētajām izskaņām ir

41 354 jeb aptuveni 3% no kopējā aptvertā vārdlietojumu skaita. Analizējot burtkopas *šan* meklējuma rezultātus, secināts, ka vairums lietvārdu ar šo izskaņu tiek lietoti teikumos *Lūdzu, balsošanas režīmu!* (2438), citi piemēri sastopami lietvārdam raksturīgās, parlamentā bieži lietotās konstrukcijās ar prievārdu – *Kandidatūras tiek liktas uz balsošanu, Es arī gribu izteikt savu viedokli par balsošanas motīviem, Katram no mums pirms balsošanas jāatbild uz vienu jautājumu*, u.c. Atradumi ar leksēmu *balsošana* ietver arī tādus lietvārdus kā *nobalšana*, kas ir ieguvis specifisku nokrāsu saistībā ar tautas referendumu, *izbalšana*, kas saistāms ar amatpersonas atbilstības amatam negatīvu vērtējumu, *pārbalšana*, kas pieder pie parlamentārās leksikas attiecībā uz atkārtotu balsošanu. Tādējādi priedēklis ievērojami paplašina iespējamo semantisko lauku. Leksēmas *iesniegšana* visbiežāk sastopamie savienojumi ir *priekšlikumu iesniegšanas termiņš* (1972), citas biežāk sastopamās apkaimes – *deklarācijas iesniegšana, likumprojektu iesniegšana, saraksta iesniegšana, pieprasījumu iesniegšana, prasības iesniegšana. Izskatīšana* biežāk sastopamā apkaime ir *likumprojektu izskatīšana* (67), *pirmajā lasījumā* (57), *otrajā lasījumā* (52). Leksēma *vēlēšanas* atrasta 1653 gadījumos, pie tiem pieder gan daudzskaitlinieks *vēlēšanas*, tostarp ar priedēkļiem *priekš, pirms* un *pēc* – *priekšvēlēšanu aģitācija, pirmsvēlēšanu kampaņa, pēcvēlēšanu situācija*, gan citas nozīmes lietvārds *vēlēšanās* (*pēc pušu brīvas vēlēšanās, tas izriet no nevēlēšanās.*), kas tekstā atrasts tikai pāris gadījumos. Kā arī darbības vārds *vēlēt*, kas lietvārda formā tiek lietots kā *ievēlēšana* (348) (*amatpersonu ievēlēšana*), *pārvēlēšana* (7) (*pārvēlēšana amatā*).

Lietvārda *deklarēšana* apkaime visbiežāk ir *stāvokļa* (32) un *dzīvesvietas* (14) – *mantiskā stāvokļa deklarēšanas likums, dzīvesvietas deklarēšanas likums, skaidras naudas deklarēšana, uc.* Bieži tiek lietoti apzīmējumi *naudas atmazgāšana* un *līdzekļu atmazgāšana*. Leksēmas *novēršana* apkaime ļauj spriest par to, kas šajā valstī visvairāk ir novēršams – *korupcija* (421), *konflikts* (27), *nemaksāšana*, (14), *apdraudējums* (11), *izšķērdēšana* (8) tādus savienojumus kā *Aizsardzības, iekšlietu un korupcijas novēršanas komisija, Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs, Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā, militārā apdraudējuma novēršana, uc.*

Subjektīvā neitralizācija

Kā norāda J. Juzefovičs, nominalizācija ir veids, kā slēpt subjektivitāti un izteikties netieši. Nominalizācija ļauj „distancēties, uzveļot atbildību kādai anonīmai, klātneesošai trešajai personai (...). Runātājs ir tikai pasīvs novērotājs, kas apraksta

realitāti, nevis aktīvs līdzdalībnieks.” (Juzefovičs 2007, 109). Vēl labāk to pateicis Sergejs Kruks: „Runātājs var izvairīties no precizitātes un konkrētības: nominalizācija neitralizē laika, personas, skaitļa un izteiksmes norādes, kuras verbiem ir obligātas (...). Tā ļauj konstatēt esošo vai vēlamo lietu stāvokli, neparedzot darbības, kas mainītu situāciju, un neapņemas tās īstenot.” (Kruks 2008). Tādējādi pētnieki akcentē šīs gramatiskās parādības negatīvo ietekmi uz saziņas kultūru.

SFV avotos nominalizācija traktēta kā gramatiskā metafora (Halliday, Webster 2002; 2004). Valoda ir semiotiska sistēma, tā ir resurss nozīmes, jēgas izteikšanai (grieķu valodā *sēmeiōtikós* – ‘nozīmīgs’). Viena no semiotiskas sistēmas īpašībām ir metafora – atkāpe no pieņemtā, tradicionālā. Metafora ir nozīmes pārnese, kas balstīts uz analogiju, vienu reāliju vai parādību raksturojot ar citu. Parasti ar šo apzīmējumu saprot leksisko metaforu, taču SFV avotos metaforas jēdziens attiecināts arī uz gramatiku, traktējot to kā nozīmes pārnese ar gramatiskas pārvērtības palīdzību, kur viena gramatikas sistēma tiek aizstāta citu, piemēram, ciešamā kārtā tiek aizvietota ar darāmo, nolieguma forma ar apgalvojumu (Halliday, Webster 2002, 219-222; Halliday, Webster 2004, 586-636). Nominalizācija ir gramatiskā metafora tādā izpratnē, ka viena un tā pati vēstījuma jēga tiek izteikta ar citas gramatiskas konstrukcijas palīdzību. Visbiežāk sastopami gadījumi, kad darbības vārds, kas izsaka darbību, tiek pārvērsts par lietvārdu, taču par lietvārdu var pārveidot arī citas vārdšķiras, visbiežāk īpašības vārdu (īpašība, kvalitāte) un apstākļa vārdu (apstāklis, veids) (Halliday, Webster 2009a, 126-127).

No SFV skatupunkta šī gramatiskā metafora vienlaikus kalpo gan teksta (realitātes strukturēšanas), gan starppersoniskās (realitātes subjektivizācijas) nozīmes īstenošanai. Ar šī procesa palīdzību tiek noslēpta personiskā atbildība, jo nav jāsniedz norādes uz darbības iniciatoru, procesa virzītājspēku un tiek mainīta teksta, tātad realitātes struktūra (Halliday, Webster 2009b, 85). Organizējot tekstu lietu, parādību un notikumu, nevis darbību un procesu kategorijās, nav nepieciešams minēt darītāju, tādējādi iespējams noslēpt runātāja personisko saistību ar izteikuma saturu. Runātājs var distancēties no notiekošā un novelt atbildību uz abstraktiem un šķietami nekontrolējamiem procesiem. Iepriekš citētais kāda 10. Saeimas deputāta izteikums ir spilgts šādas norobežošanās piemērs. Izteikumā netiek sniegtas nekādas norādes uz darītāju.

Ekonomisko interešu apdraudējuma novēršanas jomā Latvijas stratēģiskajās interesēs ir stabilas un prognozējamās ekonomiskās vides radīšana, uzņēmējdarbības attīstības veicināšana, ārējos tirgos pieprasītu preču ražošana un valsts ģeogrāfiskā stāvokļa izmantošana, lai palielinātu budžeta ieņēmumus un nodrošinātu nodarbinātības līmeņa celšanu.

Kas apdraud, kas novērš, kas rada, attīsta, veicina, izmanto? Tas paliek klausītāja brīvas interpretācijas ziņā. Kā liecina analizētā budžeta pieņemšanas sēdes stenogramma, šādu nominalizētu konstrukciju lietojums parlamentā ir ikdienišķa prakse. Gandrīz katrs runātājs savā argumentācijā, lai pastiprinātu izteikuma nozīmi, balstās uz lietvārdu konstrukcijām. Izteikums iegūst vispārinājuma nokrāsu – nav darītāja un process notiek pats no sevis, tāpēc tas attiecas uz visiem, nevis kādu konkrēti.

Tādēļ es aicinu jūs visus, godātie deputāti, budžeta konsolidācijas pasākumus vērtēt kopainā ar skatījumu uz valsts finanšu stabilizāciju, konkurētspējas atjaunošanu un krīzes pārvarēšanu...

Lai arī turpmāk nodrošinātu deficīta samazināšanu, 2012.gadā tāpat būs nepieciešams veikt konsolidāciju, bet tā varētu tikt veikta uz ekonomikas pieauguma, ēnu ekonomikas apjoma samazināšanas un pakāpeniskas strukturālo reformu īstenošanas rēķina.

Tā kā netiek minēts darītājs, *konkurētspējas atjaunošana, deficīta samazināšana, ēnu ekonomikas apjoma samazināšana, strukturālo reformu īstenošana* nav vairs tikai runātāja, bet visas sabiedrības problēma un atbildība. Lietojot nominalizētas konstrukcijas, individuālais vienskaitlis *es, tu, viņš, viņa* tiek neitralizēts, izteikums attiecas uz „institucionālo” daudzskaitli *mēs, jūs, viņi, viņas* – mēs samazināsim, jūs atjaunosiet, viņi un viņas īstēnos. Tādējādi nominalizācija darbojas kā subjektīvo identitāti neitralizējoša stratēģija, tā priekšplānā izvirza institucionālo identitāti, kas ir *mēs* visi kopā un vienlaikus neviens konkrēti. *Konkurētspējas atjaunošana, deficīta samazināšana, ēnu ekonomikas apjoma samazināšana, strukturālo reformu īstenošana* kļūst par institucionālo uzdevumu. Tā kā laiku galvenokārt izsaka darbības vārda forma, atsakoties no darbības vārda vārdkopas, laika norādes arī vairs nav būtiskas. Darbības, kuras izsaka lietvārds, zaudē aktualitāti laikā, tās vairs neattiecas ne uz pagātņi, ne tagadni, ne nākotni, tās vienkārši notiek. Klausītāja uzmanība tiek novirzīta no norises laikā uz pašu procesu, kas ir aktuāls šeit un tagad. Pazaudējot darītāju, tā vien šķiet, ka parlamentā apspriestie procesi ir kā laikapstākļi – tie notiek stihiski, paši no sevis, ar tiem ir jāreķinās, bet tos ietekmēt nav iespējams.

..no valsts budžeta finansēto amatpersonu atlīdzības jomā, maigi izsakoties, valdīja liela nesakārtotība.

...šeit es runāju par viņa pamatalgu un, proti, arī vēl šo turēšanu un pārstāvību atsevišķās valdēs un padomēs

...atrast kompromisus un resursus tērēt nevis vienam otra apkarošanā, bet gan valsts izaugsmes veicināšanā.

Kaut arī ir parādījušās ekonomiskās atkopšanās pazīmes, mēs joprojām esam krīzes pārvarēšanas fāzē.

Finanšu ministrija ir izstrādājusi ēnu ekonomikas apkarošanas plānu 2010.-2013.gadam, kas ietver 61 pasākumu nodokļu politikas, administratīvā sloga samazināšanas, kontrolējošo iestāžu kapacitātes celšanas un citās jomās.

Tomēr parlamentārās saziņas situācijā nominalizācija nav vērtējama tikai kā negatīva parādība. Tādas parlamentā bieži dzirdamas vārdformas kā *lasīt/lasījums, grozīt/grozījumi, oponēt/opozīcija, ierosināt/ierosinājums* ir tipiski parlamentārās saziņas elementi – *lasījums, balsojums, balsošana, steidzamība, (iz)skatīšana, sasaukums*, tādēļ parlamenta debašu kontekstā nominalizācijas procesu nevar vērtēt tikai kā negatīvu parādību vairāku apsvērumu dēļ:

1) Nominalizācija nodrošina efektīvu parlamentāro procedūru. Ir virkne lietvārdu, kas nodrošina efektīvu komunikāciju parlamentā – *izskatīšana, lasījums, grozījums, opozīcija, virzība, balsojums, labojums*. Minētie lietvārdi pieder pie specifiskas parlamentārās leksikas, bez kuras parlamentārā saziņa vispār nebūtu iespējama;

2) Nominalizācija ļauj uzsvērt objektīvo, vispārīgo, piešķirot saziņai oficiālu ietvaru. Lietvārds parasti veido teikuma semantisko centru. Izvairīšanās no personas un laika norādēm ļauj „apturēt laiku”, akcentējot pašu problēmu ārpus laika. Stenogrammās redzams, ka nominalizētie verbi piešķir īpašu nozīmi apspriestajai problēmai, kas nebūtu iespējams, ja tiktu saglabāta verba konstrukcija;

3) Būtisks ieguvums parlamentārajā saziņā ir palielināts teksta leksiskais blīvums. Nominalizācija ļauj palielināt teksta leksisko piesātinātību – pret kopējo vārdu skaitu ir vairāk lietvārdu, tātad vairāk patstāvīgu vārdu, mazāk palīgvārdu, kas nepieciešami, veidojot teikumu ar darbības vārda palīdzību (saliktos laikus). Teikuma konstrukcijas kļūst vienkāršākas, un vēstījums tiek pārraidīts efektīvāk;

4) Lietvārda vārdkopa ir semantiski ietilpīgāka, to var paplašināt, piešķirot papildu vērtību – ar lietvārdu izteiktus jēdzienus var paskaidrot, aprakstīt, klasificēt, saskaitīt, un veikt citas darbības, kas nav attiecināmas uz jēdzieniem, ko izsaka darbības vārds.

Tāpat nominalizācijas process parlamenta saziņā funkcionē divējādi – teikums bez darītāja kļūst bezpersonisks. Mazinot subjektīvo līdzatbildību, tiek akcentēta visu saziņas dalībnieku atbildība. Vienlaikus priekšmetiskie prekonstrukti ļauj veidot lakonisku saziņu.

4.3.5. Darbības vārda izteiksme un teikuma funkcionālā struktūra

Kā rāda nominalizācijas piemēri, gramatiski pārveidojot teikumu, tas var iegūt citu nozīmes nokrāsu, tāpat arī gramatikai piemīt spēja izteikt nozīmi. J. Rozenbergs norāda, ka valodas stilistisko dažādību var noteikt arī sintakses līmenī, kur tā var izpausties kā noteikts sintaktiskais saistījums starp teikuma komponentiem (Rozenbergs 1995, 32). SFV skatījumā sociālo hierarhiju diskursā komunicē teikuma struktūra, kuras komponents ir gramatiskā izteiksme (Halliday, Matthiessen 2004). Minētais apliecina gramatiskās formas ciešo saistību ar valodas lietojuma funkcionalitāti. Atšķirīgus valodas funkcionālos paveidus iespējams šķirt, nosakot raksturīgākos sintaktiskā saistījuma veidus attiecīgajā tekstā. Pamatojoties uz latviešu valodas izteiksmes kategorizāciju un SFV teikuma struktūras funkcionālo modeli (Fawcett 2005, 2010), turpmāk aplūkota teikuma gramatiskās izteiksmes mijiedarbība ar tā funkcionālo realizāciju konsituācijā. Uzmanība pievērsta sēdes vadītāja izteikumu gramatiskajai un funkcionālajai struktūrai.

No korpusa materiāla atlasīti sēdes vadītājas izteikumi, par izteikumu uzskatot tekstu, kas atdalīts no pārējā teksta ar punktu, izsaukuma zīmi, jautājuma zīmi vai daudzpunkti. Analīze veikta, lai noteiktu sakarību starp sēdes vadītājas izteikumu gramatisko izteiksmi un izteikumu struktūras funkcionālo realizāciju sēdes laikā. Teikumu sintaktiskā (gramatiskā) izteiksme noteikta pēc darbības vārda, savukārt funkcionālās izteiksmes analīze balstīta uz teikuma struktūras funkcionālo paradigmu (Fawcett 2005, 2010). 13. tabulā atspoguļoti Saeimas sēdes fragmenta analīzes rezultāti, kur noteikta katra sēdes vadītājas izteikuma gramatiskā un funkcionālā realizācija.

13. tabula. Teikuma struktūra un funkcionalitāte konsituācijā

1.	2.	3.	4.	5.
Nr. p.k.	Izteikums	Teikuma struktūra	Gramatiskā izteiksme	Funkcionālā realizācija
1.	<i>Cienījamie kolēģi!</i>	Vienkopas teikums	-	Informācijas apmaiņa/Sniegums
2.	<i>Lūdzu, ieņemiet vietas!</i>	Vienkopas teikums	Pavēles	Darbības piedāvājums / Adresātam
3.	<i>Sākam Saeimas 9. decembra sēdi.</i>	Divkopu teikums (ietvertais teikuma priekšmets)	Īstenības	Informācijas apmaiņa / Sniegums
4.	<i>Lūdzu [...]** kungu un [...] kundzi... Lūdzu premjeru un visus pārējos ieņemt vietas!</i>	Divkopu teikumi (ietvertais teikuma priekšmets)	Īstenības	Darbības piedāvājums / Adresātam
5.	<i>Es jūs informēšu par to, kādā veidā notiks budžeta paketes skatīšana...</i>	Divkopu teikums	Īstenības	Informācijas apmaiņa / Sniegums
6.	<i>[...] kungs, lūdzu, apsēdieties!</i>	Vienkopas teikums	Pavēles	Darbības piedāvājums / Adresātam
7.	<i>Tātad es jūs informēšu par to, kādā veidā šodien tiks skatīta budžeta pakete</i>	Divkopu teikums	Īstenības	Informācijas apmaiņa / Sniegums
8.	<i>Vispirms es gribu jūs informēt par to, ko Saeimas Prezidijs lēma..</i>	Divkopu teikums	Īstenības	Informācijas apmaiņa / Sniegums
9.	<i>Tātad sākam izskatīt apstiprināto sēdes darba kārtību.</i>	Divkopu teikums (ietvertais teikuma priekšmets)	Īstenības	Informācijas apmaiņa / Sniegums vai Darbības piedāvājums/Sev un adresātam
10.	<i>Par Juridiskās komisijas pārraudzībā esošajiem likumprojektiem Juridiskās komisijas vārdā ziņos deputāte [...]</i>	Divkopu teikums	Īstenības	Darbības piedāvājums / Trešai personai
11.	<i>Paldies!</i>	Bezkopas teikums	-	Informācijas apmaiņa/Sniegums
12.	<i>Budžeta un finanšu (nodokļu) komisijas vārdā – deputāts [...]</i>	Divkopu teikums (darbības vārda izlaidums)	Īstenības	Darbības piedāvājums / Trešai personai
13.	<i>Paldies!</i>	Bezkopas teikums	-	Informācijas apmaiņa/Sniegums
14.	<i>Mums tagad ir jābalso par steidzamības piešķiršanu katram likumprojektam atsevišķi..</i>	Divkopu teikums	Vajadzības	Darbības piedāvājums / Sev un adresātam

15.	<i>Tātad lūdzu zvanu!</i>	Divkopu teikums (ietvertais teikuma priekšmets)	Īstenības	Darbības piedāvājums / Adresātam
16.	<i>Balsosim par likumprojektu..!</i>	Divkopu teikums (ietvertais teikuma priekšmets)	Pavēles	Darbības piedāvājums / Sev un adresātam
17.	<i>Lūdzu balsošanas režīmu!</i>	Divkopu teikums (ietvertais teikuma priekšmets)	Īstenības	Darbības piedāvājums / Adresātam
18.	<i>Lūdzu rezultātu!</i>	Divkopu teikums (ietvertais teikuma priekšmets)	Īstenības	Darbības piedāvājums / Adresātam
19.	<i>Likumprojekts par steidzamu atzīti.</i>	Divkopu teikums	Īstenības	Informācijas apmaiņa / Sniegums
20.	<i>Tā, paldies, cienījamie kolēģi!</i>	Vienkopas teikums	-	Informācijas apmaiņa / Sniegums
21.	<i>Tātad mums būtu jāuzsāk debates par likumprojektu pirmajā lasījumā, / bet, tā kā ir pienācis laiks pārtraukumam, es lūdzu zvanu klātbūtnes reģistrācijai.</i>	Divkopu teikums	Vēlējuma Īstenības	Informācijas apmaiņa / Sniegums Darbības piedāvājums / Adresātam
22.	<i>Lūdzu zvanu!</i>	Divkopu teikums (ietvertais teikuma priekšmets)	Īstenības	Darbības piedāvājums / Adresātam
23.	<i>Lūdzu rezultātu!</i>	Divkopu teikums (ietvertais teikuma priekšmets)	Īstenības	Darbības piedāvājums / Adresātam
24.	<i>Kamēr tiek gatavoti reģistrācijas rezultāti, dodu vārdu paziņojumam deputātam [...]</i>	Divkopu teikums	Īstenības	Darbības piedāvājums / Trešai personai
25.	<i>Vārds paziņojumam deputātei [...]</i>	Divkopu teikums (darbības vārda izlaidums)	Īstenības	Darbības piedāvājums / Trešai personai
26.	<i>Paldies!</i>	Bezkopas teikums	-	Informācijas apmaiņa / Sniegums
27.	<i>Vārds Saeimas sekretāram [...] reģistrācijas rezultātu nolasīšanai.</i>	Divkopu teikums (darbības vārda izlaidums)	Īstenības	Darbības piedāvājums / Trešai personai
28.	<i>Paldies!</i>	Bezkopas teikums	-	Informācijas apmaiņa / Sniegums

29.	<i>Pārtraukums līdz pulksten 11.00.</i>	Divkopu teikums (darbības vārda izlaidums)	Īstenības	Informācijas apmaiņa / Sniegums
30.	<i>Tā, cienījamie kolēģi!</i>	Vienkopas teikums	-	Informācijas apmaiņa / Sniegums
31.	<i>Cienījamie kolēģi!</i>	Vienkopas teikums	-	Informācijas apmaiņa / Sniegums
32.	<i>Lūdzu, ieņemiet vietas!</i>	Vienkopas teikums	Pavēles	Darbības piedāvājums / Adresātam
33.	(atk.) <i>Lūdzu, ieņemiet vietas!</i>	Vienkopas teikums	Pavēles	Darbības piedāvājums / Adresātam
34.	<i>Arī [...] kundze!</i>	Vienkopas teikums	-	Darbības piedāvājums / Trešai personai
35.	<i>Un tātd turpinām 9.decembra sēdi, kurā mēs izskatām 2011.gada budžetu un to pavadošo dokumentu paketi.</i>	Divkopu teikums (ietvertais teikuma priekšmets)	Īstenības	Informācijas apmaiņa / Sniegums
36.	<i>Tagad sākam debates par visu likumprojektu paketi kopumā</i>	Divkopu teikums (ietvertais teikuma priekšmets)	Īstenības	Informācijas apmaiņa / Sniegums
37.	<i>Tātd pirmajam dodu vārdu Latvijas Republikas Ministru prezidentam [...]</i>	Divkopu teikums (ietvertais teikuma priekšmets)	Īstenības	Informācijas apmaiņa / Sniegums
38.	<i>Es tiešām lūdzu visus apsēsties un ieņemt vietas!</i>	Divkopu teikums	Īstenības	Darbības piedāvājums / Adresātam
39.	<i>Arī [...] kungs, [...] kungs... [...] kungs, varbūt jūs varat savā frakcijā kārtību ieviest?</i>	Divkopu teikums	Īstenības	Darbības Informācijas apmaiņa / Pieprasījums
40.	<i>Paldies!</i>	Bezkopas teikums	-	Informācijas apmaiņa / Sniegums

* [...] - Vārda, uzvārda izlaidums

13.tabulā atspoguļota sēdes vadītāja izteikumu dinamika, analizējot sēdes fragmentu. Atsevišķi analizēti bezkopas teikumi (pateicības), kā arī vienkopas teikumi (uzrunas) un divkopu teikumi. Teikuma struktūras analīze veikta, lai noteiktu sēdes vadītājas institucionālās lomas izpaudumu tekstā, proti, kā teikuma formulējums saistās ar sēdes vadītājas varas pozīcijām. Kā liecina rezultāti, sēdes vadītājas retorikā atrasts tikai viens informācijas pieprasījuma gadījums, informācija tiek pārsvarā sniegta norādījuma, rīkojuma, lūguma veidā. Informācijas pieprasījuma gadījumā (39. izteikums: *Arī [...] kungs, [...] kungs... [...] kungs, varbūt jūs varat savā frakcijā kārtību*

ieviest) izteikuma būtība ir retorisks jautājums, kas ir netieši izteikts norādījums. Tāpat izteikumi, kas funkcionē kā darbības piedāvājums, tiek attiecināti pārsvarā uz adresātu vai trešo personu, tikai atsevišķos gadījumos darbība attiecas arī pašu runātāju, izsakot to daudzskaitļa pirmās personas formā (piemēram, 14. izteikums: *Mums tagad ir jābalso par steidzamības piešķiršanu katram likumprojektam atsevišķi...*). Minētais apliecina sēdes vadītājas autoritāro izteiksmes stilu, kas ir izteikti asimetrisks, proti, sēdes vadītāja vienpersoniski nosaka sēdes gaitu, nominē runātājus, izsaka norādījumus un aizrādījumus. Atsevišķos gadījumos sēdes vadītāja signalizē solidaritāti (*lūdzu, paldies, kolēģi*), tomēr pārsvarā šis dalībnieks pastāvīgi apliecina savu autoritāti un saziņas noteicēja statusu. Gramatiskās izteiksmes un teikuma funkcionālās struktūras mijiedarbība parāda, ka starp analizētajiem teikuma struktūras parametriem nepastāv tieša sakarība. Piemēram, darbības piedāvājums tiek pausts ar īstenības, vajadzības un pavēles izteiksmes palīdzību. Funkcionālās struktūras un gramatiskās izteiksmes savstarpēji papildinoša analīze ir būtiska gadījumos, kad izteikumi gramatiskās formas ziņā ir identiski, taču funkcionē atšķirīgi.

V. PĒTĪJUMA REZULTĀTU APKOPOJUMS UN IZVĒRTĒJUMS

Promocijas darba mērķis sniegt Latvijas parlamentārās saziņas kā funkcionāla valodas paveida – reģistra raksturojumu ietver virkni uzdevumu – teorētisko nostādņu izvērtējumu, to sintēzi, izstrādājot analīzes parametrus, valodas datu empīrisku izpēti. Pētījuma gala rezultāts – valodas reģistra raksturojums ir komplekss, tas aptver valodas formas aspektu raksturojumu sasaistē ar tās funkcionalitāti. Tas arī ietver kvalitatīvās un kvantitatīvās pieejas savstarpēji papildinošu izmantojumu. Šajā nodaļā sniegts pārskats par pētījuma gaitu un galvenajām atziņām, apkopoti un izvērtēti rezultāti. Balstoties uz empīriskajiem novērojumiem, sniegts parlamentārās valodas funkcionāla paveida – reģistra raksturojums.

5.1. Teorētiskie jautājumi

Valodas reģistra jēdziens

Promocijas darbā valodas lietojums parlamenta analizēts no sistēmiski funkcionālās valodniecības (SFV) reģistra teorijas perspektīvas (Eggins 2004; Halliday, Webster 2002, 2005, 2009a, 2009b). Sistēmiskajā modelī valodas sistēmas morfoloģiskie, leksiski semantiskie un sintaktiskie resursi ir saistīti ar noteiktu nozīmes segmentu – noteikta realitātes aspekta atspoguļojumu. Valodas reģistrs ir metafunkcionālās realizācijas princips – valodas resursu mērķtiecīgs lietojums noteikta nozīmes aspekta paušanai. Darbā iztirzāti reģistram radniecīgi jēdzieni, to interpretācija latviešu valodniecībā – valodas funkcionālais stils, paveids, runas žanrs. Kā norāda latviešu valodnieki, funkcionālais aspekts ir valodu paveidu un to tipu klasifikācija atkarībā no valodas sociālajām funkcijām – cilvēka darbību dažādās sabiedriskās dzīvēs sfērās. Konstatēts, ka reģistram vistuvākā ir funkcionālā paveida izpratne, kas latviešu valodnieku skatījumā ir no saziņas sfēras (vai funkcionālas situācijas) atkarīgs valodas lietojums (Rozenbergs 1995; Nītiņa 2001, 2007; Nītiņa et al. 2008; Kalnača 2011; Lokmane 2005, 2009; Valdmanis 1999, 2002). Parlamentāro saziņu var uzskatīt par stilu sajaukumu, tajā ir gan oficiālās un politiski ideoloģiskās runas, gan lietišķās rakstu valodas un juridiskās dokumentācijas elementi, reizēm sastopama arī kāda ikdienišķa frāze.

Teksts un konteksts

Valodas dažādu lietojumu izpētē no stilistikas viedokļa pietrūkst valodas elementu sistēmiska saistījuma ar konkrētiem situācijas aspektiem, proti, valodas lietojuma aprakstā nav ietverts situācijas komponentu apraksts, kas risināts sistēmiski funkcionālajā valodniecībā (SFV). SFV reģistra teorijā akcentēta valodiskās un ārpus valodiskās jomas savstarpējā atkarība. Valodas resursu izvēli (tekstveidi) vispirms nosaka institucionālais mērķis un uzdevumi, tā ietvaros teksts pielāgojas konkrētās situācijas nosacījumiem – runas brīdī aktuālajam apstākļu salikumam (Malinowski 1944; Matthiessen 2009; Frawley 2003). Pamatojoties uz šo nostādni, promocijas darbā analīze tika veikta, šķirot trīs saziņas segmentus: 1) teksta parametri, kas ietver morfoloģisko, leksiski semantisko un sintaktisko elementu kvantitatīvu un kvalitatīvu analīzi, 2) konsituatīvie aspekti, kas ietver šo elementu izpēti un interpretāciju situatīvā kontekstā, 3) institucionālie aspekti, kas traktēti kā ārpus teksta pastāvošs institucionāls ietvars. Datu empīriskā analīze parādīja, ka šāds dalījums ir ļoti nosacīts. Kā tika konstatēts, saziņas analīzē valodiskie un ārpus valodiskie aspekti ir skatāmi kopsakarā, jo tie pastāv ciešā mijiedarbībā.

Institucionālais konteksts

Institūcija ir saziņas oficiālais ietvars – uzdevumi un kārtība, dalībnieku statuss un lomas, kas nosaka valodas līdzekļu atlasī. Latvijas parlamenta institucionālo ietvaru veido tādi dokumenti kā Saeimas Kārtības rullis un Deputāta Ētikas kodekss, tomēr valodas lietojums tajos ir ļoti maz apspriests. Līdz ar to var teikt, ka Latvijas parlamentārā saziņa nav lingvistiski reglamentēta, valodas lietojums ir pakļauts nerakstītiem likumiem un izteiksmes tradīcijām, kas veidojušās laika gaitā. Institucionālo aspektu analīzē tuvāk aplūkots sabiedriskais statuss un ar to saistītās saziņas lomas (Merton, Sztompka 1996). Noteiktas 7 statusu grupas, kas izriet no parlamenta darbību reglamentējošajiem dokumentiem: Valsts prezidents, Saeimas deputāts, Ministru prezidents, Ministru prezidenta biedrs, valsts ministrs, ministrijas parlamentārais sekretārs, ārvalstu un starptautisko organizāciju amatpersonas, citas amatpersonas. No institūcijas perspektīvas analizēta statusa un lomu mijiedarbība un to pārklāšanās. Konstatēts, ka tikai Saeimas deputāta statuss pieļauj lomu dažādību. Tas ietver virkni lomu, kas praktiski izpaužas kā ieņemamais amats likumdevēja institūcijas struktūrā – komisijas priekšsēdētājs, komisijas priekšsēdētāja biedrs, komisijas sekretārs, frakcijas vadītājs u.c. Pārējo dalībnieku statuss pieļauj ļoti ierobežotu lomu

dažādību. Debatēs loma un statuss ir lingvistiski konstrukti, atkarībā no tā, kā runātāju uzrunā vai piesaka sēdes vadītājs vai kā runātājs pats sevi pozicionē. Sociālās lomas un statuss ir iekodēti uzrunas formās, kas semiotiski pozicionē dalībniekus sociālajā hierarhijā. Tādējādi institucionālo aspektu izvērtējums uzsver teksta nozīmi sociālo lomu veidošanā un plašāk – teksta un konteksta pastāvīgo un ciešo mijiedarbību.

Valodas forma un funkcija

Pētījuma pamatā ir sistēmiski funkcionālais skatījums uz valodu, ko raksturo valodas formas un funkcijas nedalāmība – tiek uzskatīts, ka gramatikas elementi un to paradigmātiskās attieksmes (dzimte, locījums, kārtā, skatlis, u.c.) saistās ar noteiktu nozīmes segmentu realitātes atspoguļojumā (Halliday, Matthiessen 2004; Halliday Webster 2003). Valodas formas jēga ir tās funkcionalitātē, kas piemīt arī tiem gramatiskās formas elementiem, kas atrodas viszemākajā valodas hierarhiskās sistēmas līmenī – fonēmām un morfēmām. Sistēmiski funkcionālajā skatījumā valoda ir resurss nozīmes paušanai, savukārt nozīme ir valodas funkcionalitāte kontekstā (Eggins 2004; Sampson 1980). Līdz ar to valodas forma pelna ievēriību tikai tiktāl, cik tā atklāj valodas funkcionālo izpausmi reālajā pasaulē (Berry et al. 1996). Valodas formas iezīmes ļauj raksturot arī valodas funkcionālo dažādību atkarībā no sociālās darbības jomas – reģistrus (Halliday, Webster 2009a; Halliday, Webster 2005). Arī latviešu valodniecībā valodas formas aspekti saistīti ar tās funkcionalitāti. Tiek atzīts, ka valodas funkcionālo paveidu īpatnības atklājas dažādos valodas formas līmeņos – no fonēmas līdz sintaksei. Tiek norādīts, ka formas elementiem piemīt sava gramatiska nozīme, kas bez pamatinformācijas var izteikt arī papildinformāciju (Rozenbergs 1995; Nītiņa et al. 2008; Kalnača 2001). Balstoties uz SFV, kā arī latviešu valodnieku atziņām, pētījumam izstrādāts saziņas analīzes modelis, kurā tuvāk analizēti morfoloģijas, leksiskās semantikas un sintakses aspekti – vārdu saknes, to nozīmes, vārdu šķiras, to kvantitatīvie rādītāji, gramatiskā izteiksme – un to funkcionālā realizācija parlamenta situācijā.

5.2. Empīriskā valodas datu izpēte

Metafunkcionālās realizācijas princips

SFV reģistra teorija ir balstīta uz valodas metafunkcionālās realizācijas principu – valodas resursi diskursā īsteno trīs metafunkcijas - idejisko (realitātes nosaukšana un raksturošana), starppersonisko (realitātes subjektivizācija) un tekstuālo (realitātes strukturēšana). Valodas metafunkcionālās realizācijas princips izsaka valodas resursu mērķtiecīgu lietojumu sasaistē ar konkrētu saziņas uzdevumu, piemēram, lietvārds lielākoties īsteno idejisko metafunkciju – tas nosauc personas, priekšmetus, parādības, savukārt vietniekvārds īsteno tekstuālo metafunkciju – tas ļauj ļauj veidot loģisku teksta saistījumu, atsaucoties uz iepriekš nosauktām personām, priekšmetiem, parādībām. Darbā padziļināti analizēta parlamentārās saziņas starppersoniskā dimensija – aplūkoti valodas elementi, kas vispilgtāk izpaužas un lielākoties tiek lietoti starppersoniskajā plāksnē, izsakot runātāja attieksmi pret izteiktā saturu vai adresātu. Izmantojot kvalitatīvās un kvantitatīvās metodes, veikta integrēta teksta, konsituācijas un institucionālo aspektu analīze. No kvantitatīvā skatupunkta analizēts lietvārds, vietniekvārds un partikula, skatot tos kopsakarā ar patstāvīgo un palīgvārdu attiecību un vārdšķiru lietojumu. Kvalitatīvi analizēts teikums un darbības vārds kā galvenais operacionālais elements tajā. Teikuma līmenī analizēta gramatiskā izteiksme un teikuma funkcionālā struktūra.

Sistēmiski funkcionālais analīzes modelis

Lai raksturotu valodas reģistra pazīmes, ir nepieciešams aptvert pēc iespējas plašu funkcionālas ievirzes valodas materiālu, noteikt minimālo valodas raksturīgo pazīmju kopu un kombinēt kvalitatīvo un kvantitatīvo analīzes metodi. Izstrādātajā modelī aptverts valodas morfoloģijas, leksiskās semantikas un sintakses līmenis – vārda sakne, lietvārds, vietniekvārds, partikula, darbības vārds un teikuma struktūra. Valodas vienības tekstā saistītas ar to konsituatīvo realizāciju. Aplūkota valodas parametru realizācija tekstā kā valodas elementu denotatīvā jeb pamatnozīme – valodas satura un formas pamatkomponents, kas nepakļaujas interpretācijai. Realizācija konsituācijā analizēta kā doto elementu papildu konotatīvā nozīme – valodas formas un satura papildu komponents, kas tiek iegūts noteiktā situatīvā kontekstā.

Valodas kvantitatīvā izpēte

Reģistrs ir noteiktu lingvistisku izvēļu sistemātisks lietojums, tāpēc tieši kvantitatīvie leksikas un gramatikas rādītāji ļauj spriest par attiecīgā reģistra īpatnībām (Halliday, Webster 2005). Arī latviešu valodniecībā atzīts, ka valodas paveidu diferenciacijā svarīgas ir ne tikai kvalitatīvās, bet arī kvantitatīvās atšķirības, proti, attiecīgo izteiksmes līdzekļu relatīvais lietojuma biežums un blīvējumi (Rozenbergs 1995). Kvantitatīvi novērotas tendences leksikas un gramatikas resursu izvēlē (morfoloģisko, leksiski semantisko un sintaktisko formu blīvējumi) relatīvi vienveidīgās situācijās ļauj šķirt noteiktas funkcionālas ievirzes valodas lietojumu – reģistru. Promocijas darbā veikta Saeimas stenogrammu korpusa izpēte ar mērķi noteikt kvantitatīvās likumsakarības valodas lietojumā likumdošanas procesā. Uzsākot pētījumu, tika izvērtēts, kāds materiāls ir uzskatāms par pietiekamu, lai vispusīgi raksturotu pētamo objektu. Pētījumam tika izveidots reprezentatīvs tekstu korpus – vairāk nekā 1 milj. vārdlietojumu. Korpusa kvantitatīvā analīze veikta trīs etapos, pamatojoties uz statistiskās analīzes pamatprincipiem: 1) veicot datu mērījumus; 2) sniedzot datu aprakstu un skaidrojot atrastās sakarības; 3) izsakot pieņēmumus jeb prognozējot datu iespējamās izmaiņas. Nosakot lingvistisko pazīmju sastopamību analizētajā stenogrammu korpusā (paraugkopā), izdarīti secinājumi par to sastopamības varbūtību parlamentārajā saziņā (ģenerālkopā).

Biežuma rādītāji

Korpusa analīzē veikta vārdu biežuma analīze un vārdu kopu analīze, aptverot korpusa leksisko dažādību matemātiskā skatījumā. Biežuma analīzē noteikta valodas pazīmju absolūtā un relatīvā regularitāte. Balstoties uz novērojumiem izlases materiālā jeb paraugkopā (pētītajā stenogrammu korpusā), izteikti pieņēmumi attiecībā uz pazīmju statistisko varbūtību visā pētāmajā materiālā jeb ģenerālkopā (parlamenta saziņā). Biežuma analīzē tika izšķirtas vārdformas ar augstāko sastopamības rādītāju korpusā, kas uzskatāmas par parlamentārās leksikas pamafondu, tie ir vārdi, kurus visplašāk izmanto Saeimas deputāti. Analizējot vārdformu sakārtojumu, konstatēts, ka visbiežāk sastopami vārdi, kam ir būtiska loma teksta saistījuma nodrošināšanā – saikļi *un, ka*, prievārdi *par, ar*; vietniekvārdi *es, to*, partikula *arī*. Šeit jāmin arī darbības vārda *būt* formas *ir, nav*, kā arī vārds *lūdzu* – darbības vārds vai izsaukmes vārds atkarībā no konteksta. 10 biežāk lietotās vārdformas ir: *un, ir, par, ka, lūdzu, ar, es, nav, to, arī*, tās veido ap 14% no kopējā vārdlietojumu skaita. Izvērtētas vārdšķiru proporcijas 100

biežāk lietoto vārdu sarakstā, kas veido parlamentārās saziņas pamatfondu. Noteikta vārdšķiru secība pēc sastopamības biežuma, kas ir šāda: lietvārds, saiklis, darbības vārds, vietniekvārds, prievārds, partikula, apstākļa vārds, izsaukmes vārds, īpašības vārds, skaitļa vārds. Minētā secība liecina, ka saziņā galvenā loma ir lietvārdam, tādā dominē priekšmetiskie nojēgumi. Interesanti, ka darbības vārdu un saikļu lietojuma īpatsvars ir ļoti līdzīgs (katrs aptuveni 7% no kopējā apjoma). Tas liecina, ka darbības vārds lielākoties ir sastopams teikuma sakārtojuma un pakārtojuma konstrukcijās. Palīgvārdi veido aptuveni 35% no kopējā vārdlietojumu skaita, minēto nosaka saikļa un prievārds biežs lietojums. Partikulas lietojuma īpatsvars nav vērtējams kā augsts, bet tās lietojumā spilgti iezīmējas subjektīvā attieksme.

Patstāvīgie vārdi analizēti sīkāk, jo tie atklāj korpusa leksiski tematisko uzbūvi. Visbiežāk lietoti lietvārdi un darbības vārdi, tajos ietverta saziņas galvenā tematika – saziņas aktori un to darbības. Salīdzinot ar lietvārdu, ļoti zems ir īpašības un apstākļa vārdu īpatsvars. Priekšmeti un procesi pārsvarā tiek tikai nosaukti, nevis raksturoti. Apzīmētāja funkcijas teikumā veic lietvārdi vai darbības vārdi, kas tikai pieblīvē tekstu ar jauniem priekšmetiem un procesiem. Pie lietvārdiem pieder parlamentārajā saziņā tieši un netieši iesaistītus dalībniekus nosaucoši apzīmējumi, kas labi raksturo galvenos šīs institucionālās saziņas aktorus, to sociāli semiotiskās attieksmes. Biežuma saraksta atrastās lietvārdu formas *priekšlikums, deputāti, komisijas, valsts, Saeimas, priekšlikumu, darba, Latvijas, komisija, likumprojektu, likumprojekts, kolēģi, lasījumā, grozījumi, rezultātu, zvanu, režīmu, ministru* nosaka parlamentārās saziņas tematiku, kas, spriežot pēc biežuma saraksta, ir priekšlikumi, likums, likumprojekti, grozījumi, finanses, budžets, nodokļi, Latvija, Eiropa. Biežāk lietoto patstāvīgo vārdu vidū mazāks ir darbības vārdu īpatsvars un tiem ir diezgan šaura, parlamentāra semantika – *atbalstīts, balsosim, atturas, aicinu, piekrist*. Darbības vārdi nosauc parlamentā realizētās galvenās darbības – balsot, atbalstīt, piekrist, atturēties. Īpašības vārdu un apstākļa vārdu salīdzinoši zemais īpatsvars liecina par izteiksmes vienvērtību un valodas līdzekļu vienpusīgumu.

Vārdu kopu analīze

Kopu analīze ļauj noteikt korpusa leksiskās struktūras formālos elementus un to funkcionalitāti. Vārdformu grupēšana pēc atvasināšanas principa atklāj vienas saknes vārdformu daudzveidību. Lai veiktu kopu analīzi, no biežuma saraksta tika ekscerpētas vārdu saknes, kas ir vārddarināšanas ligzdu pamatā un veido kopu tematisko kodolu. Sakne ir morfēmiski tālāk nedalāms segments, kas ir kopīgs radniecīgu vārdu saimei. Izveidojot vienas saknes vārdformu kopas, iespējams noteikt korpusa leksisko kompozīciju, t.i., pastāvīgo leksēmu skaitu korpusā, katras leksēmas dominējošo vārdformu un tās nozīmi. Nosakot katrā kopā biežāk sastopamo vārdšķiru, iespējams izdarīt secinājumus par konkrētās nozīmes, ko izsaka vārda sakne, dominējošo nesēju. Izveidotas 147 vārdu kopas, iekļaujot tajās vienas saknes radniecīgas nozīmes vārdformas. Rezultāti liecina, ka parlamentā aptuveni ceturtdaļa no izmantotās leksikas ir latīņu, franču, grieķu cilmes svešvārdi – *deputāts, ministrs, kolēģis, juridisks, finanses, politika, debates, ekonomika, parlaments, kandidāts, reģistrācija, nacionāls, informācija, u.c.* Sastopamas vienas un tās pašas vai tuvas nozīmes mantotās un aizgūtās leksikas formas – *tiesas/juridiskā, likums/regulējums, valsts/nacionāls, normēt/regulēt/noteikt* (atvasin. *noteikumi*), tomēr biežuma ziņā neliels pārsvars ir mantotajai leksikai, kas apliecina latviešu valodas potenciālu sarežģītajā likumdošanas jomā.

Kopu analīzē atklātas vārdšķiru lietojuma tendences, kas saskan ar biežuma saraksta analīzē izdarīto novērojumu. 147 kopās 70 gadījumos vārda sakne realizēta kā lietvārds, 41 gadījumā – kā darbības vārds, 16 – īpašības vārds, 13 – apstākļa vārds, 3 – cita vārdforma. Kopu analīze arī parādīja, ka gandrīz visās vārddarināšanas ligzdās ir atrodamī lietvārdi, kas veidoti uz citas vārdšķiras bāzes (*droš – drošība, drošums, nodrošināšana, nodrošinājums; skaidr – skaidrība, skaidrojums, paskaidrojums, neskaidrības; skat – izskatīšana, skatīšana, skatījums, uzskats, skatpunkts; snieg – iesniegšana, iesniegums, iesniedzējs, sniegšana, sasniegšana*). Tātad arī šādā rakursā ir konstatējams, ka parlamentārā saziņa balstās uz priekšmetiskām konstrukcijām. Ar lietvārdu paustos priekšmetiskos nojēgumus var sadalīt piecās grupās: sociālās lomas un statusu, sabiedrības pastāvēšanas formas raksturojoši apzīmējumi, ar likumdevēja darbību saistītie jēdzieni, tautsaimniecības jomas un apakšnozares, subjektīvu vai institucionālu pieredzi raksturojoši apzīmējumi, abstrakti nojēgumi. Kopu analīze atklāja, ka visvairāk tiek lietoti sabiedrību, tas pastāvēšanas formas raksturojoši apzīmējumi, kas faktiski ir šīs saziņas galvenās darbojošas personas – *deputāts,*

ministrs, kandidāts, kolēģis, vadītāja, speciālisti, cilvēki, parlaments, institūcija, organizācija, sabiedrība, pilsēta, valsts, tauta. Var teikt, ka visi parlamentārās saziņas aktori ir raksturojami attiecībā pret deputātu – deputāts, komisija (daži deputāti), Saeima (visi deputāti), Saeimas priekšsēdētājs („galvenais” deputāts), Latvija (deputāti un to pārstāvētie vēlētaji), kolēģis (deputāti attiecībā cits pret citu), ministrs (deputāts, kas uz laiku nolīcis mandātu). Darbības vārdi sadalīti trīs grupās: vispārīgas nozīmes, ar likumdevēja darbu saistītas nozīmes, ar subjektīvo pieredzi, uztveri saistītas nozīmes. Vairumā gadījumu lietoti vispārīgas nozīmes verbi, tostarp ar spēka un cīņas semantiku – *cīnīties, stiprināt, aizstāvēt*, kā arī verbi, kas pauž proaktīvu pozīciju – *mainīt, veicināt, rīkoties, mēģināt, radīt u.c.*

Valodas formas funkcionalitāte

Valodas formas elementi analizēti kvantitatīvi, atklājot to konsituatīvo realizāciju. Konsituatīvi valodas elementi realizējas kā atkārtošana (pamatnozīmes atkārtošana, veidojot vienas saknes vārdformas), atsaukšanās (netieša, vispārināta norāde uz situācijas dalībniekiem, tos pozicionējot institūcijas kontekstā); identifikācija (tieša norāde uz situācijas dalībniekiem, nosaucot to statusu un lomu); distancēšanās (darbības, procesa iniciators, virzītājs tiek neutralizēts); subjektīvizācija (runātāja subjektīvās attieksmes pastiprinājums); hierarhija (vēstījumā ietvertās norādes uz saziņā pastāvošajām varas pozīcijām). Konstatēts, ka galvenās personas, kas tiek pozicionētas kā institūcijas dalībnieki ir *es, mēs* un *jūs*. *Es* un *mēs* kā biežāk lietotie personas vietniekvārdi Saeimas saziņā norāda uz individuālās un institucionālās identitātes ciešo mijiedarbību. Subjektīvais *es* galvenokārt ir saistīts ar apziņas, gribas procesu, kā arī verbālo, runas procesu semantiku. Individuālā identitāte ir pasīvi reflektējoša, ne aktīvu darbību izsakoša, tā galvenokārt saistās ar pārdomu, viedokļa izpaudumu, nevis rīcību. *Es* lielākoties pauž domas, vēlmi, cerību, uzskatus, apņemšanos, izpratni. *Es* atvainojas, lūdz, cer, vēlas. Minētas formas pārsvarā lietotas tagadnē, ļoti maz ir gadījumu, kuros pausta nākotnes apņemšanās kaut ko paveikt vai apspriesta rīcība pagātnē. *Mēs* lietojumā iezīmējas nedaudz aktīvāka pozīcija – *mēs* var, runā, sāk, turpina, piedāvā, atbalsta. Tomēr kvantitatīvie rezultāti rāda, ka *mēs* aktīva darbība ir saistīta ar parlamentārā darba specifiku (balsošana, reģistrēšanās), kas runas situācijā notiek lielākoties pēc sēdes vadītājas iniciatīvas. Izvērtējot *jūs* apkaime, secināts, ka dominē kognitīvos procesus un verbālu darbību raksturojoši darbības vārdi, tātad pamatā tiek apspriests *jūs* kā klausītāja domu gājiens, viedoklis, pārliecība, kā arī izteiktās atziņas

un spriedumi. No visām personām tieši *jūs* visvairāk izpelnās negācijas un pārmetumus, *jūs* faktiski funkcionē kā oponents runātājam. Atsauksšanās uz *viņiem* konsituācijā ir ļoti nenozīmīga, kvantitatīvie dati parāda trešo personu nosaukšanas biežumu saziņā, tomēr neatklāj to identitāti.

Statusa un lomu dinamika

Pētījumā sniegts parlamentārās saziņas dalībnieku institucionālo attiecību raksturojums, ko nosaka saziņā lietotie personas nosaucošie apzīmējumi un uzrunas formas. Identificētas apzīmējumu 7 grupas, kurās tiek nosaukts personas statuss un/vai loma. 1. grupā apkopotas neitrālas uzrunas, kurās nosaukts personas vārds, uzvārds. 2. grupu veido leksēma *deputāts*, tajā iekļautas deputāta statusu nosaucošas uzrunas. 3. grupu veido leksēma *kolēģis*, to ietverošas uzrunas, kas ir parlamentā ierastas, solidaritāti un vienlīdzību signalizējošas uzrunas formas. 4. grupā iekļauti apzīmējumi, kuros ietverta informācija par deputāta lomu kādā struktūrvienībā, visbiežāk komisijas referents jeb ziņotājs par likumprojektu un priekšsēdētājs. 5. grupā ir apzīmējumi, kas attiecināti uz Ministru kabineta locekļiem, kuri regulāri piedalās sēdēs. 6. grupā iekļauti Prezidija locekļu apzīmējumi. 7. grupu veido retāk sastopami apzīmējumi, kuros statuss un loma netiek pausti vai tiek pausti netieši. Kā liecina analīze, tekstā praktiski nav sastopamas uzrunas formas, kurās ietverta norāde gan uz statusu, gan lomu vienlaicīgi. Visvairāk variantu atrasts apzīmējumos attiecībā uz parlamenta deputātiem. Attiecībā uz valdības pārstāvjiem dominē statusu identificējoši apzīmējumi, savukārt uzrunās attiecībā uz Prezidija locekļiem ietverta konkrētās lomas norāde, nevis statusa apzīmējums.

Uzrunas formas

Kvantitatīvajā pētījumā pamatā pievērsta uzmanība uzrunas formām vokatīvā, kas ir tieša vēršanās pie sarunas biedra, tā iesaistīšana saziņā. Atsevišķos gadījumos uzmanība pievērsta arī apzīmējumiem, kas tikai nosauc (identificē) personu. Saeimas saziņā pie lielākoties sastopami personu uzvārdu nosaucoši apzīmējumi, kas ir stilistiski neitrāli un kuros netiek iekļauts subjektīvais vērtējums. Burtkopa *kung* tekstā fiksēta ievērojami biežāk kā *kundz*, kas liecina par vīriešu skaitlisku pārsvaru parlamentā, kā arī, iespējams, lielāku vīriešu aktivitāti debatēs. No subjektīvi marķētiem apzīmējumiem visbiežāk ir sastopami savienojumi ar lietvārdiem *deputāts*, *kolēģis*, ko papildina īpašības vārdi *cienījamais*, *godātais*, *godājamais*.

Visbiežāk tiek lietota leksēma *deputāts* ar vīriešu dzimtes galotni, pārsvarā savienojumos ar *cienījamais*, *godājamais*, *godātais*. Tādējādi tiek uzsvērts dalībnieku statuss. Savstarpējās semiotiskās attieksmes izsakošais *kolēģis* tiek lietots retāk nekā sociālo statusu nosaucošais *deputāts*. Leksēma *kolēģis*, kam ir solidaritātes un kopības implikācija, korpusā pārsvarā fiksēta savienojumos ar apzīmējumiem *godātais*, *godājamais*, *cienītais*, *cienījamais*. Tādās uzrunās kā *Kolēģi un kolēģes!*, diferencējot sieviešu un vīriešu dzimtes galotni, tiek respektēta sieviešu dzimtas parlamentāriešu klātbūtne. Atrasti arī citi uzrunu varianti – *Ļoti cienījamās deputātes kundzes! Augstā Saeima! Mīļie kolēģi! Dārgie kolēģi!*.

Nominalizācija

Distancēšanos no izteikumā paustā nodrošina nominalizācija – vēstījuma „priekšmetiskošana”, darbības vārdu vai citu vārdšķiru morfoloģiski pārveidojot par lietvārdu. Rezultātā notiek izteikuma fokusa nobīde no darbības vai notikuma aktora uz pašu darbību vai notikumu, un darbības aktors (iniciators, darītājs) tiek neitralizēts. Runātājs var distancēties no notiekošā un novelt atbildību uz abstraktiem un šķietami nekontrolējamiem procesiem. Kvantitatīvi skatot Saeimas tekstu, identificēti divi galvenie nominalizācijas gadījumi – vārdu pārveidošana ar galotni *-šana* un *-jums*. Saraksta augšgalā šajā sadaļā ir *balsošana*, *iesniegšana* un *vēlēšanas*, ievērojams pārsvars ir arī lietvārdiem *atbalstīšana* un *izskatīšana*. Daudz lietoti lietvārdi *grozījums*, *lasījums*, *jautājums*, *gadījums*, *balsojums*. Analizējot nominalizācijas lietojumu, tika konstatēts, ka vairākums gadījumu sastopami teikumos, kas saistīti ar parlamentāro procedūru, piemēram, *Lūdzu, balsošanas režīmu*, kas lika pievērst uzmanību nominalizācija realizācijai parlamenta darba nodrošināšanā. Konstatēts, ka nominalizācija ir neatņemama likumdošanas procesa sastāvdaļa, proti, ir virkne elementu, kurus nav iespējams realizēt citādi kā ar lietvārds palīdzību – *grozījums*, *lasījums*, *balsošana*. Nominalizācijas pozitīvā ietekme ir saziņas lakoniska organizācija, oficiālā ietvara nodrošināšana, teksta leksiskās piesātinātības veicināšana.

Darbības vārda izteiksme un teikuma struktūra

Atšķirīgus valodas funkcionālos paveidus iespējams šķirt, nosakot raksturīgākos sintaktiskā saistījuma veidus attiecīgajā tekstā. Analizējot teikuma struktūru, pētīts, kā darbības vārdu gramatiskās izteiksmes (īstenības, atstāstījuma, pavēles, vajadzības, vēlējuma) formas korelē ar teikuma funkciju konsituācijā, īstenojot noteiktus saziņas

uzdevumus – izsakot darbības piedāvājumu vai apmainoties ar informāciju. Teikuma funkcionālās realizācijas analīzē izmantota SFV izteiksmes funkcionālā paradigma (Fawcett 2005, 2010). No korpusa materiāla ekscerpēti sēdes vadītājas izteikumi, fiksējot gramatiskās un funkcionālās izteiksmes dinamiku. Sēdes vadītājas retorikā atrasts tikai viens informācijas pieprasījuma gadījums, informācija tiek pārsvarā sniegta norādījuma, rīkojuma, lūguma veidā. Informācijas pieprasījuma gadījumā izteikuma būtība ir retorisks jautājums, kas ir netieši izteikts norādījums. Tāpat izteikumi, kas funkcionē kā darbības piedāvājums, tiek attiecināti pārsvarā uz adresātu vai trešo personu. Minētais apliecina sēdes vadītājas autoritāro izteiksmes stilu, kas ir izteikti asimetrisks, proti, sēdes vadītāja vienpersoniski nosaka sēdes gaitu, nominē runātājus, nosaka runātāju lingvistiskās brīvības robežas. Atsevišķos gadījumos sēdes vadītāja signalizē solidaritāti (*lūdzu, paldies, kolēģi*), tomēr pārsvarā šis dalībnieks pastāvīgi apliecina savu autoritāti un saziņas noteicēja statusu. Gramatiskās izteiksmes un teikuma funkcionālās struktūras mijiedarbība parāda, ka starp analizētajiem parametriem nepastāv tieša sakarība. Funkcionālās struktūras un gramatiskās izteiksmes savstarpēji papildinoša analīze ir būtiska gadījumos, kad izteikumi gramatiskās formas ziņā ir identiski, taču funkcionē atšķirīgi.

5.3. Valodas reģistrs parlamentā

Empīriskajā izpētē tika izmantots reprezentatīvs valodas materiāls, tāpēc var pieņemt, ka novērotās likumības valodas līdzekļu izvēlē ir attiecināmas uz parlamentāro saziņu. Balstoties uz kvantitatīvajiem novērojumiem izlases materiālā, var sniegt **šādu Latvijas parlamentārās valodas reģistra raksturojumu**: vārdu krājumā visbiežāk ir sastopami palīgvārdi – saikļi, prievārdi un partikulas, kā arī darbības vārda *būt* formas. 10 biežāk lietotās vārdformas ir: *un, ir, par, ka, lūdzu, ar, es, nav, to, arī*, tās veido ap 14% no kopējā vārdlietojumu skaita. Prognozējamā vārdšķiru attiecība pēc lietojuma relatīvā biežuma ir šāda: lietvārds (26,25%), saiklis (18,19%), darbības vārds (18,09%), vietniekvārds (15,73%), prievārds (11,98%), partikula (3,75%), apstākļa vārds (2,83%), izsaukmes vārds (1,63%), īpašības vārds (1,18%), skaitļa vārds (0,38)%. Palīgvārdu kopējais īpatsvars ir vairāk nekā 30%, no tiem visaugstākais sastopamības rādītājs ir saiklim, kas nodrošina saistījuma attiecības, kas nepieciešams saliktās sakārtotās un pakārtotās teikuma konstrukcijās.

Saziņa balstās uz priekšmetiskiem nojēgumiem, kas pārsvarā tiek tikai nosaukti, nevis raksturoti. Saziņas tematiku veido lietvārdi *priekšlikumi, likums, likumprojekti, grozījumi, finanses, budžets, nodokļi, Latvija, Eiropa*. Darbības vārdi nosauc parlamentā realizētās galvenās aktivitātes, tiem lielākoties ir šaura parlamentāra semantika – *balsot, atbalsīt, piekrist, atturēties*. No vietniekvārdiem visbiežāk lietoti *es* un *mēs*, tādējādi institucionālā identitāte ir duāla, to veido *es* un *mēs* pretmets. Parlamentārajai saziņai ir raksturīga izteiksmes vienveidība un valodas līdzekļu vienusīgums, par to liecina apstākļa vārda un īpašības vārda zemais īpatsvars. Galvenos saziņas dalībniekus var raksturot attiecībā pret deputāta funkciju – deputāts, komisija (daži deputāti), Saeima (visi deputāti), Latvija (deputāti un to pārstāvētie vēlētajī), kolēģis (deputāti attiecībā cits pret citu), ministrs (deputāts, kas uz laiku nolīcis mandātu).

Kopu analīzē, grupējot leksikas materiālu pēc atvasināšanas sakarībām un reducējot līdz vārdu saknēm, tiek atklāts saziņas lingvistiskais kods – informācija, kas tiek pavairota vārdu atvasināšanas procesā. Parlamentārās saziņas kodu veido vārdu saknes šādā sakārtojumā: *lik, de putare, lūg, vien, latv, valst, bals, darb, minus, būt, groz, snieg, nāk, teik, ņem, ties, liet, jaut, com legare, vald, skat, bij, ius, run, vēl, lēm, god, cit, polis, dot, finis, laik, dom, lab, redz*, u.c. Visplašākais izmantojums saziņā ir mantotās leksikas resursiem – analīze parāda, ka mantotās leksikas formas tiek daudzveidīgāk atvasinātas. Svešvārdu morfoloģiskās modifikācijas ir ierobežotākas. Kopējais atvasinājumu skaits ir 4021, vidēji katrai vārda saknei ir 27 atvasinājumi. Visbiežāk atvasināšanas procesā tiek izmantots lietvārds un darbības vārds.

Ar lietvārdu veidotie atvasinājumi nosauc parlamentārās saziņas aktorus, likumdošanas procesa jēdzienus, nozares, subjektīvo pieredzi un abstraktas idejas. Parlamentārās saziņas aktori ir *deputāts, ministrs, kandidāts, kolēģis, vadītāja, speciālisti, cilvēki, parlaments, institūcija, organizācija, sabiedrība, pilsēta, valsts, tauta, Latvija, Eiropa*. Likumdošanas procesu izsaka *lēmums, norma, regulējums, grozījumi, debates, balsošana, iesniegšana, vēlēšanas, plānošana, ziņojums, izpilde, reģistrācija*. Apsprietās nozares ir *finanses, ekonomika, zinātne, aizsardzība, būvniecība, veselība, plašsaziņas (līdzekļi, telpa)*. Pieredzi izsaka *zaudējums, solījums, palīdzība, iespēja, risinājums, intereses, prasības, pārkāpums*. Darbības vārdi pauž vispārīgas nozīmes – *izskatīt, izstrādāt, noteikt, sākt, turpināt, iekļaut, ierosināt, virzīt, izvirzīt, sagatavot, ieviest*, likumdošanas nozīmes – *izskatīt, izstrādāt, noteikt, sākt, turpināt, iekļaut, ierosināt, virzīt, izvirzīt, sagatavot, ieviest*, ar subjektīvo pieredzi un uztveri saistītas nozīmes – *domāt, aicināt, gribēt, redzēt, minēt, dzirdēt*.

SECINĀJUMI

- Valodas reģistra analīzē sistēmiski funkcionālajā valodniecībā situācijas komponentu apraksts ir daļa no valodas lietojuma apraksta. Balstoties uz sistēmiski funkcionālo teoriju, iespējams ģenerēt teksta analīzes modeļus valodas daudzveidīgā izmantojuma izpētei. Nosakot trīs galvenās situatīvā konteksta vērtības (saziņas joma, saziņas dalībnieks un saziņas veids) un saistot tās ar izvēlēm valodas sistēmā, valodas procesi tiek skaidroti kopsakarā ar ārpusvalodiskajām reālijām.
- Reģistru raksturo pazīmju regularitāte – lingvistisku elementu blīvējumi funkcionālā kontekstā (atvasināšanas principu vienveidība, noteiktu vārdšķiru pārsvars, specializētas leksikas izvēle, sintakses struktūru atkārtotāšanās). Lai gan kvantitatīvās un kvalitatīvās metodes darbojas savstarpēji papildinoši, valodas reģistra izpētē nozīmīgākas ir kvantitatīvās metodes. Kvantitatīvi novērotas tendences valodas lietojumā izlases materiālā ļauj sniegt pētāmā valodas reģistra raksturojumu.
- Biežāk lietotie valodas elementi veido saziņas pamatu, taču vienlaikus nozīmes ziņā tie ir mazāk ietilpīgi vārdi. Palīgvārdi pieder pie biežāk lietotajiem vārdiem, tie nodrošina teksta loģisko saistījumu un gramatiskās attieksmes, taču to semantiskā slodze ir minimāla. Šo novērojumu var attiecināt arī uz patstāvīgajiem vārdiem. Bieži lietoti patstāvīgie vārdi zaudē savu stilistisko ekspresivitāti un iemanto palīgvārda funkcijas, jo to loma teksta saistījumā kļūst būtiskāka par patstāvīgo nozīmi. Pie šādiem vārdiem Saeimas saziņā pieder lietvārdi *priekšlikums*, *grozījums*, *deputāts*, *komisija*, *likumprojekts*, darbības vārdi *atbalstīt*, *piekrist*, *balsot*, *atturēties*, īpašības vārdi *cienījamais*, *godātais*, *dārgie*, kam ir nozīmīga loma sēdes gaitas nodrošināšanā, noteiktu komunikatīvu struktūru veidošanā. Sistēmiski funkcionālā analīzes modelī ir iekļaujami gan palīgvārdi, gan patstāvīgie vārdi, jo ikvienam no šiem elementiem ir patstāvīga situatīva nozīme. Tādējādi funkcionālā valodas izpētē patstāvīgo un palīgvārdu gramatisks šķīrums kļūst nebūtisks.
- Kopu analīzē nav būtisks vārdu lineārais sakārtojums pēc biežuma, bet gan to realizācijas daudzveidība. Vienas saknes vārdu kopu jeb vārddarināšanas ligzdu analīze raksturo datu materiāla morfoloģisko un leksiski semantisko kompozīciju. Katrai vārda saknei tās pamatnozīmes ietvaros ir plaša horizontālās realizācijas iespēja, tomēr no semiotikas viedokļa, neatkarīgi no dažādu atvasinājumu variantiem, atvasināšanas procesā tiek atkārtota vārda pamatnozīme. Tā visas vārdformas, kas atvasinātas no *valst*,

pauž valsts, nācijas kopības ideju, vārdformas, kas veidotas no saknes *ties*, ietver tiesas, tātad taisnīguma ideju, vārdi *labklājība, uzlabot, labojums* saistās ar labo un pareizo.

▪ Latvijas parlamentāro saziņu veido vārdu saknes *lik, de putare, lūg, vien, latv, valst, bals, darb, minus, būt, groz, snieg, nāk, teik, ņem, ties, liet, jaut, com legare, vald, skat, bij, ius, run, vēl, lēm, god, cit, polis, dot, finis, laik, dom, lab, redz*, utt. Var uzskatīt, ka ekscerpētās vārdu saknes tieši šādā secībā ir parlamentārās saziņas kods – noteiktu lingvistisku zīmju kopums. Viss parlamentārās saziņas universs (ģenerālkopa) atbilst šādam zīmju sakārtojumam un to var atpazīt pēc šo pamatelementu sakārtojuma. Šeit arī slēpjas valodas semiotiskā daba. Svarīgi, ka vārdu sakņu sakotnējā nozīme var atšķirties no to lietojuma mūsdienu saziņā. Vārdu nozīmes, kas laika gaitā ir mainījušās vai ieguvušas jaunu nokrāsu, tiek atklātas vārddarināšanas izpētē.

▪ Aptuveni ceturtdaļa Latvijas parlamentā lietotās leksikas ir latīņu, franču, grieķu cilmes svešvārdi. Attiecīgi var prognozēt, ka visā parlamentārajā saziņā svešvārdi veido apmēram ceturto daļu. Tomēr šāds pieņēmums ir jāuztver kritiski, jo šajā darbā atsevišķi ir izcelti tikai svešvārdi – internacionālismi, kuru cilme meklējama senajās Eiropas valodās – latīņu un grieķu. Ir nepieciešama atsevišķa, padziļināta izpēte, lai atklātu asimilētās leksikas slāni, kas latviešu valodā savstarpējās ietekmēšanās procesā ir mantots no ģermāņu, slāvu, somugru un citām valodu saimēm.

▪ Analizējot parlamenta stenogrammas morfoloģijas un vārdšķiru aspektā ir akcentējams lietvārdu, tostarp nominalizēto konstrukciju, un darbības vārdu pārsvars pār citām vārdšķirām, kas liecina par tendenci veidot saziņu priekšmetu un procesu kategorijās. Palīgvārdu salīdzinoši augsts rādītājs attiecībā pret patstāvīgajiem vārdiem (vairāk nekā trešdaļa) liecina, ka saziņā dominē sarežģītas teikuma pakārtojuma un sakārtojuma konstrukcijas. Personas vietniekvārdu *es, man, mēs, mums* un piederības vietniekvārda *mūsu* biežs lietojums nosaka institucionālās identitātes duālismu. Vienskaitļa un daudzskaitļa vīriešu dzimtes galotņu pārsvars pār sieviešu dzimtes galotnēm uzrunas formās (*kungs*) un personas identificējošos apzīmējumos (*deputāts, deputātam, deputāti*) norāda uz tendenci lingvistiski ignorēt klātesošās sievietes.

▪ Parlamentārajā saziņā subjektīvais *es* galvenokārt ir saistīts ar apziņas, gribas procesu, kā arī verbālo, runas procesu semantiku. *Es* lielākoties pauž domas, vēlmi, cerību, uzskatus, apņemšanos, izpratni. Debašu dalībnieku individuālā identitāte ir pasīvi reflektējoša, ne aktīvu darbību izsakoša, tā pamatā saistās ar pārdomu, viedokļa izpaudumu, nevis rīcību. Institucionālais *mēs* parlamentārajā saziņā ieņem nedaudz aktīvāku pozīciju. *Mēs* redz, runā, var, zina, piedāvā, atbalsta. Vienlaikus *mēs* īsteno ar

parlamentārā darba specifiku saistītas darbības, ko verbalizē sēdes vadītāja – uzsāk, turpina sēdi, reģistrējas, balso. Nominalizācija darbojas kā subjektīvo identitāti neitralizējoša stratēģija, priekšplānā izvirzot institucionālo identitāti, kas ir *mēs* visi kopā un vienlaikus neviens konkrēti.

- Latvijas parlamenta situācijā salīdzinoši nemainīgs ir statusa un lomu sadalījums, ko nosaka Latvijas Republikas Satversme, Saeimas Kārtības rullis un Deputāta Ētikas kodekss. Parlamenta saziņas dalībniekus, ko izsaka lietvārdi, var raksturot attiecībā pret deputāta statusu – deputāts, komisija (daži deputāti), Saeima (visi deputāti), Latvija (deputāti un to pārstāvētie vēlētāji), kolēģis (deputāti attiecībā cits pret citu), ministrs (deputāts, kas uz laiku nolīcis mandātu).

- Izvērtējot Saeimas darbu reglamentējošos dokumentus, konstatēts, ka parlamentārā saziņa Latvijā nav lingvistiski normēta. Latvijā pagaidām vēl nevar runāt par parlamenta kultūru, ar šo vārdu saprotot darbības jomas kvalitāti un pilnīgumu. Kultūras trūkums izskaidrojams ar to, ka pagaidām Latvijā nav izstrādāts parlamentārās valodas standarts, kas kalpotu kā parlamentārās saziņas kvalitātes mēraukla. Latvijas parlaments tikai iegūtu, ja līdztekus likumprojektu izskatīšanas procedūrai tiktu iedibināta likumdošanas lingvistiskā kārtība. Pārdomāts izteiksmes līdzekļu klāsts ļautu mērķtiecīgi veidot parlamentārās valodas reģistru, izkopt parlamentārās saziņas kultūru un veicināt parlamenta institūcijas atpazīstamību pēc tās lingvistiskās formas.

- Darbā veiktā analīze ir iezīmējusi virzienus turpmākai parlamentārās valodas pētniecībai. Izmantojot korpusa statistiskās analīzes datus, ir iespējams veikt detalizētākus statistiskos mērījumus, piemēram, izveidojot vairākas reprezentatīvas un savstarpēji salīdzināmas izlases, var noteikt relatīvā biežuma stabilitāti. Salīdzinot dažādu situatīvi nosacītu valodas lietojumu izlases, piemēram, Saeimā un Ministru kabinetā lietoto valodu, ir iespējams noteikt šo valodas paveidu diferenciālās pazīmes. Pētījuma mērķis ir sasniegts, jo, balstoties uz izstrādāto saziņas sistēmiski funkcionālas analīzes modeli, ir izdevies identificēt sistēmiskās pazīmes pētītajā valodas materiālā un izstrādāt parlamentārās valodas reģistra raksturojumu, kas ir izmantojams par pamatu turpmākā likumdošanas valodas pētniecībā.

TĒZES

- Sistēmiski funkcionālo skatījumu uz valodu izsaka formas un funkcijas nedalāmība. Valodas formas elementi un to paradigmātiskās attieksmes saistās ar noteikta realitātes aspekta atspoguļojumu.
- Reģistrs ir valodas lietojums, kuru raksturo pazīmju regularitāte – lingvistisku elementu blīvējumi, kas ir konstatējami kvantitatīvi.
- Sistēmiski funkcionālā analīzes modelī ir iekļaujami gan palīgvārdi, gan patstāvīgie vārdi, jo ikvienam no šiem elementiem ir patstāvīga situatīva nozīme. Tādējādi funkcionālā valodas izpētē patstāvīgo un palīgvārdu gramatisks šķērums kļūst nebūtisks.
- Atsevišķu morfoloģijas un leksiskās semantikas struktūru biežs lietojums Latvijas parlamentā liecina, ka šajā saziņā ir sistēmisma elementi, ko var uzskatīt par funkcionāla valodas paveida – reģistra iezīmēm.
- Lietvārdu un darbības vārdu ievērojamais pārsvars pār citām vārdšķirām liecina, ka parlamentārā saziņa tiek īstenota priekšmetu un procesu kategorijās. Īpašības vārdu un apstākļa vārdu īpatsvars liecina par izteiksmes daudzveidības trūkumu.
- Parlamenta saziņas dalībniekus, ko izsaka lietvārdi, var raksturot attiecībā pret deputāta statusu – deputāts, komisija (daži deputāti), Saeima (visi deputāti), Latvija (deputāti un to pārstāvētie vēlētāji), kolēģis (deputāti attiecībā cits pret citu), ministrs (deputāts, kas uz laiku nolīcis mandātu).
- Norādījumi attiecībā uz valodas lietojumu Latvijas parlamentā ir ļoti vispārīgi. Saeimas deputātu valodu lielā mērā nosaka katra individuālais kultūras līmenis un subjektīvā izpratne par to, kas ir korekta oficiālā saziņa.
- Latvijas parlaments daudz iegūtu, ja līdztekus likumprojektu izskatīšanas kārtībai tiktu izstrādāts un ievērots arī parlamentārās valodas standarts. Tas ļautu ieturēt stingrāku saziņas formātu un veidot augstāku parlamentārās saziņas kultūru.

IZMANTOTĀ LITERATŪRA UN AVOTI

Literatūra

1. Auziņa, I. (2007) LR Saeimas sēžu stenogrammu datorizēta apstrāde un analīze. Rozenvalds, J. (sast.) *Parlamentārais diskurss Latvijā. Saeimas plenārsēžu stenogrammu datorizēta analīze*. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds.
2. Auziņa, I. (2010) *Runas datu transkribēšana un marķēšana*. [tiešsaiste]. Latvijas Universitātes Mākslīgā intelekta laboratorija. [skatīts 2012.gada 30.oktobrī] Pieejams:
[//www.clarin.lv/materiali/Runas_seminars_2/SEMINARS_runas%20datu%20transkrib.pdf](http://www.clarin.lv/materiali/Runas_seminars_2/SEMINARS_runas%20datu%20transkrib.pdf).
3. Auziņa, I. (red.) (2012) *Latviešu valoda digitālajā vidē: datorlingvistika*. Rīga: Latviešu valodas institūts
4. Baldunčiks, J., Bušs, I., Pūtele, I., Zuicena, I. (eds) (2013) *Aktuālas tendences terminoloģijas teorijā un praksē*. Rīga: LU Latviešu valodas institūts.
5. Bayley, P. (2004) *Cross-Cultural Perspectives on Parliamentary Discourse*. Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
6. Berry, M., Butler, C., Fawcett, R., Huang, G. (eds) (1996) *Meaning and Form: Systemic Functional Interpretations*. New Jersey: Alex Publishing Corporation.
7. Biber, D., Conrad, S. (2009) *Register, Genre and Style*. Cambridge: Cambridge University Press.
8. Catford, I.C. (1965) *A Linguistic Theory of Translation: An Essay in Applied Linguistics*. Oxford: Oxford University Press.
9. Chojnicka, J. (2012) *Linguistic Markers of Stance in Latvian Parliamentary Debates. A Study Based on Recordings of Sitzings of the Latvian Parliament*. Colne: LAP Lambert Academic Publishing
10. Cloran, C. (2010) Rhetorical unit analysis and Bakhtin's chronotype. In *Functions of Language*. International Journal of Linguistics, 17:1, John Benjamins Publishing Company, 29-70.
11. Druviete, I. (2001). *Valoda un sievietes, sievietes un valoda*. Feministica Lettica. Rīga : Latvijas Universitāte, 2. laid., 174.–186.
12. Eggins, S., Martin, J.R. (1997) *Genres and Registers of Discourse*. In Van Dijk, T. (Ed) *Discourse as Structure and Process*. (pp. 230 – 256) London: Sage Publications.
13. Eggins, S. (2004) *An Introduction to Systemic Functional Linguistics*. London: Continuum International Publishing Group.
14. Fawcett, R. (2000) *A Theory of Syntax for Systemic Functional Linguistics*. Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
15. Fawcett, R. (2005) *Invitation to Systemic Functional Linguistics: the Cardiff Grammar as an Extension and Simplification of Halliday's Systemic Functional Grammar*. Sheffield: Equinox Publishing.
16. Fawcett, R. (2010) *A Semantic System Network for MOOD in English (and Some Complementary System Networks)*. *Work in progress*. (Nepublicēti manuskripts).
17. Firth, J. R. (1957) *Studies in Linguistic Analysis*. Oxford: Basil Blackwell.
18. Frawley, J. W. (Ed) (2003) *International Encyclopaedia of Linguistics*. Oxford: Oxford University Press.
19. Ghadessy, M (Ed.) (1998) *Text and Context in Functional Linguistics*. Amsterdam: John Benjamins B.V.

20. Golubeva, M., Rožukalne, A., Kažoka, I. (2007) *Izaicinājums pilsoniskajai līdzdalībai. Analītisks ziņojums par Saeimas un mediju monitoringu*. [tiešsaiste]. [skatīts 2011.gada 11.maijā] Pieejams: <http://www.providus.lv/public/27121.html>
21. Gries, S.T. (2009) *Statistics for Linguistics with R: A Practical Introduction*. Berlin: Walter de Gruyter.
22. Halliday, M.A.K. (1973) *Explorations in the Functions of Language*. London: Edward Arnold.
23. Halliday, M.A.K., Hasan, R. (1991) *Language, Context and Text*. Oxford: Oxford University Press.
24. Halliday, M. A. K. (2009) Methods - techniques - problems. In M.A. K. Halliday and J.J.Webster (eds) *Continuum Companion to Systemic Functional Linguistics*, 59 - 86. London and New York: Continuum.
25. Halliday, M.A.K., Matthiessen, C.M.I.M. (2004) *An Introduction to Functional Grammar*. London: Arnold.
26. Halliday, M.A.K., Matthiessen, C.M.I.M. (1999) *Construing Experience Through Meaning: A Language-Based Approach To Cognition*. London: Continuum.
27. Halliday, M.A.K., Webster, J. (sast.) (2002) *Linguistic Studies of Text and Discourse*. London; New York : Continuum.
28. Halliday, M.A.K., Webster, J. J. (sast.) (2003) *On Grammar*. London: Continuum International Publishing Group.
29. Halliday, M.A.K., Webster, J. J. (sast.) (2005) *Computational and Quantitative Studies*. London: Continuum International Publishing.
30. Halliday, M.A.K., Webster, J. (sast.) (2009a) *The Essential Halliday*. London: Continuum International Publishing Group.
31. Halliday, M.A.K., Webster, J. (sast.) (2009b) *Continuum Companion to Systemic Functional Linguistics*. London: Continuum International Publishing Group.
32. Hasan, R. (2009) The place of context in a systemic functional model. In Halliday, M.A.K., Webster, J. (sast.) (2009b) *Continuum Companion to Systemic Functional Linguistics*. London: Continuum International Publishing Group.
33. Ilie, C. (2003) *Discourse and metadiscourse in parliamentary debates*. Journal of Language and Politics 1(2): 269-291.
34. Ilie, C. (2006). *Parliamentary Discourses*. In Keith Brown (ed.) *Encyclopedia of Language and Linguistics 2nd Edition*, Vol. 9, 188-197. Oxford: Elsevier.
35. Jakubaitis, T.A. (1981) *Vārdšķiras un tekstu tipi (krievu val.)* Rīga: Zinātne.
36. Johnson, R.A. (2010) *Statistics: Principles and Methods*. New Jersey: John Wiley & Sons, Inc.
37. Juzefovičs, J. (2007) Politiskais diskurss Saeimā: bēgšana no atbildības. Rozenvalds, J. *Parlamentārais diskurss Latvijā*. Rīga : LU Akadēmiskais apgāds, 106. - 119. lpp.
38. Kalnača, A. (2011) *Morfoloģijas stilistika*. Rīga: LU Akad. apgāds.
39. Kalnača, A. (2012) *Darbības vārda izteiksmes un modalitāte*. Vārds un tā pētīšanas aspekti: rakstu krājums, 16(1). Liepāja : LiePA, 122.-129.lpp.
40. Kalnača, A. (2001) *Gramatisko formu polisēmija, sinonīmija un homonīmija – izpausme un attieksmes latviešu valodā*. *Linguistica Lettica*. 9. Rīga, 176.-186.lpp.

41. Karapetjana, I. (2007) Promocijas darbs *Language in Bachelor Papers as a Result of the Development of Linguo-Functional Research Competence*. Rīga: LU.
42. Kļaviņa, S. (1980) *Statistika valodniecībā*. Rīga: P.Stučkas Latvijas Valsts Universitāte.
43. Kļaviņa, S. (1968) *Statistiskās metodes valodniecībā: mācību palīglīdzeklis*. Rīga: P.Stučkas Latvijas Valsts Universitāte.
44. Kruks, S. (2008) *Kokaina valsts valoda: Saeima runā par pilsonisko sabiedrību*. [tiešsaiste]. [skatīts 2011.gada 11.maijā] Pieejams: http://rsu.lv/academia.edu/SergeiKruk/Papers/283156/Kokaina_valsts_valoda_Saeima_runa_par_pilsonisko_sabiedrību
45. Liepa, D. (2010) Promocijas darbs *Latvijas preses valoda valstiskās neatkarības atjaunošanas procesā: sociolingvistiskais aspekts*. Rīga: LU.
46. Lokmane, I. (2005) Promocijas darbs *Konsituatīvo saistījumu tipi mūsdienu latviešu valodā*. Rīga: LU.
47. Lokmane, I. (sast.) (2009) *Valoda: nozīme un forma. Plašsaziņas līdzekļu valoda*. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds.
48. LR Saeimas Kārtības rullis (2012). Rīga: LR Saeima.
49. Lukin, A., Moore, A., Herke, M., Wegener, R., Wu, C. (2008) *Halliday's Model of Register Revisited and Explored*. *Equinox Journal of Linguistics and Human Sciences*, Vol. 4, No. 2.
50. Matthiessen, C.M.I.M. (2009) Ideas and new directions. In Halliday, M. A. K., Webster, J.J. (eds) *Continuum Companion to Systemic Functional Linguistics*. London and New York: Continuum. pp. 12 – 58.
51. Matthiessen, Ch.M.I.M., Teruya, K., Lam, M. (2010) *Key Terms in Systemic Functional Linguistics*. London: Continuum International Publishing Group.
52. Malinowski, B. (1923) The Problem of Meaning in Primitive Languages. In C.K. Ogden and I.A.Richards (eds) *The Meaning of Meaning*. New York: Harcourt, Brace and World, Inc.
53. Malinowski, B. (1944) *A Scientific Theory of Culture and Other Essays*. Chapel Hill: University of North Carolina Press.
54. McEnery, T., Wilson, A. (2004) *Corpus Linguistics. An Introduction*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
55. Merton, R. K., Sztompka, P. (Ed) (1996) *On Social Structure and Science*. Chicago, London: University of Chicago Press.
56. Nītiņa, D. (1991) *Ievads valodniecībā*. Rīga: LU
57. Nītiņa, D. (2001) *Latviešu valodas morfolģija*. Konspektīvs lokāmo vārdšķiru apskats. Mācību līdzeklis. Rīga: RTU.
58. Nītiņa, D. (2007) *Valodniecības jautājumi*. Rīga: RTU Izdevniecība.
59. Nītiņa, D., Iljinska, L., Platonova, M. (2008) *Nozīme valodā: lingvistiskie un ekstralingvistiskie aspekti*. Rīga: RTU Izdevniecība.
60. Odiņa, A. (2009) *Etīkete un protokols*. Rīga : Apgāds „Zelta grauds”.
61. Poynton, C. (1989) *Language and Gender: Making the Difference*. Geelong, Vic.: Deakin University Press.
62. Popescu, I., Altmann, G. (2009) *Word Frequency Studies*. Berlin; New York: Mouton de Gruyter.
63. Rasinger, S.M. (2008) *Quantitative Research in Linguistics: An Introduction*. London; New York: Continuum International Publishing Group.
64. Rozenbergs, J. (1986) *Teksta lingvistika un valodas prakse*. Rīga: LVKJ, 36. – 51.lpp.

65. Rozenbergs, J. (1995) *Latviešu valodas stilistika*. Rīga: Zvaigzne ABC.
66. Rozenvalds, J. (sast.) (2007) *Parlamentārais diskurss Latvijā. Saeimas plenārsēžu stenogrammu datorizēta analīze*. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds.
67. Sampson, G. (1980) *Schools of Linguistics*. Stanford: Stanford University Press.
68. Seile, D. (2012) Bakalaura darbs “Metateksti un to struktūra lingvistiskā aspektā”. Rīga: Latvijas Universitāte.
69. Skeat, W. W. (1993) *The Concise Dictionary of English Etymology*. Hertfordshire: Wordsworth Editions Ltd.
70. Skeat, W. W. (2005) *A Concise Etymological Dictionary of the English Language*. New York: Cosimo Inc.
71. Skujiņa, V. (2002) *Latviešu terminoloģijas izstrādes principi*. Rīga: LU Latviešu valodas institūts.
72. Sūna, L. (2005) Bakalaura darbs *Statistika valodniecībā*. Rīga: Latvijas Universitāte.
73. Těšitelová, M. (1992) *Quantitative Linguistics*. Amsterdam: John Benjamins Company.
74. Thompson, G. (2004) *Introducing Functional Grammar*. London: Hodder Education.
75. Valdmanis, J. (1999) *Tonis valodas lietojuma reģistrā*. *Linguistica Lettica* Nr.5, 180-185.
76. Valdmanis, J. (2002) *Register of Language Use in Source and Target Language*. *Contrastive and Applied Linguistics* Nr. 11, 63-71.
77. Van Dijk, T.A. (2004) Text and Context of Parliamentary Debates. In Bayley, P. (ed.), (2004) *Cross-Cultural Perspectives on Parliamentary Discourse*. (pp. 339 – 372) Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
78. Vinčela, Z. (2011) Leksikas un gramatisko formu lietojuma īpatnības studentu elektroniskajos tekstos angļu valodā. *Vārds un tā pētīšanas aspekti: Rakstu krājums*, 15 (2). Liepāja: LiepA, 352-360.
79. Woods, A., Fletcher, P., Hughes, A. (1986) *Statistics in Language Studies*. Cambridge: Cambridge University Press.

Avoti

1. AkadTerm - Latvijas Zinātņu akadēmijas Akadēmisko terminu datu bāze [tiešsaiste]. [skatīts 2013.gada 20.maijā]. Pieejams: <http://termini.lza.lv>
2. EST - Electronic Statistics Textbook. [tiešsaiste]. [skatīts 2012.gada 30.oktobrī]. Pieejams: <http://www.statsoft.com/solutions/cross-industry/sas-alternative>.
3. Etymonline – Online Etymology Dictionary. [tiešsaiste]. [skatīts 2012.gada 15.janvārī]. Pieejams: <http://www.etymonline.com>.
4. Letonika - Interneta enciklopēdija. [tiešsaiste]. [skatīts 2011.gada 11.maijā]. Pieejams: <http://www.letonika.lv>.
5. LEV 1992 - Karulis, K. (1992) *Latviešu etimoloģijas vārdnīca*. Rīga: Avots
6. LR Saeima [tiešsaiste]. [skatīts 2013.gada 20.maijā]. Pieejams: <http://www.saeima.lv>
7. LVV - Latviešu valodas vārdnīca. [tiešsaiste]. [skatīts 2011.gada 11.maijā]. Pieejams: <https://www.tezaurs.lv/>.
8. LU MII – Latviešu valodas resursi. [tiešsaiste]. [skatīts 2012.gada 30.oktobrī]. Pieejams: <http://www.valoda.ailab.lv>.

9. VPSV 2007 - *Valodniecības pamatterminu skaidrojošā vārdnīca*. (2007) Rīga: LU Latviešu valodas institūts.
10. VTV 1963 - *Valodniecības terminu vārdnīca*. (1963) Rīga: Latvijas Valsts izdevniecība.
11. Voyant Tools 2014 – *Voyant Cirrus*. [tiešsaiste]. [skatīts 2014. gada 3.jūlijā]. Pieejams: <http://www.voyant-tools.org/tool/Cirrus/>.

1. pielikums. Teorētiskie materiāli

TABULAS

1.tabula. Institūcija un situācija SFV valodas analīzes modelī

Instantiation/Stratification matrix (Halliday, Webster 2009a, 241)

<i>Stratification</i>	<i>Instantiation system</i>	<i>Subsystem/Instance type</i>	<i>Instance</i>
Context	Culture	Institution/Situation type	Situation
Semantics	Semantic system	Register/Text type	Text as meaning
Lexico-grammar	Grammatical system	Register/Text type	Text as wording

2.tabula. Metafunkcionālās realizācijas princips

Function/rank matrix for the grammar of English (Halliday, Webster 2009b, 85)

<i>Rank</i>	<i>Class</i>	<i>Ideational</i>		<i>Interpersonal</i>	<i>Textual</i>	
clause			Transitivity	Mood Modality Polarity	Theme Culmination Voice	Cohesive relations
phrase			Minor transitivity (circumstance type)	Minor mood (adjunct type)	Conjunction	
group	verbal	Tense	Event type aspect (non-finite)	Finiteness	Voice Deicticity	Reference Ellipsis Substitution
	nominal	Modification	Thing type classification	Person Attitude	Determination	
	adverbial	Modification	Quality circumstance	Comment (adjunct type)	Conjunction	Conjunction
word		Derivation	Denotation	Connotation		

3.tabula. **Dalībnieku savstarpējo attiecību aspekti konsituācijā**

Register plane: tenor (Poynton 1989, 77)

Tenor	Power	Equal		
		Unequal	Force	
			Authority	
			Status	
			Expertise	
	Contact	Frequency	Seldom	
			Daily	
		Extent	Episode	
			Extended	
		Role diversification	Uniplex	
			Multiplex	
		Orientation	Task-oriented	
			Person-oriented	
		Affect	Marked	Positive
				Negative
Unmarked				

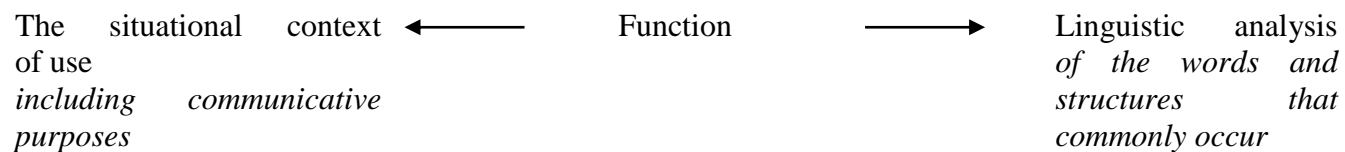
5.tabula.. **Teikuma izteiksmes funkcionalitāte konsituācijā**

Semantics of mood

Information	Information seeker
	Information giver
	Exclamation
	Confirmation seeker
Proposal for action	By self
	By self and addressee
	By addressee
	Other person

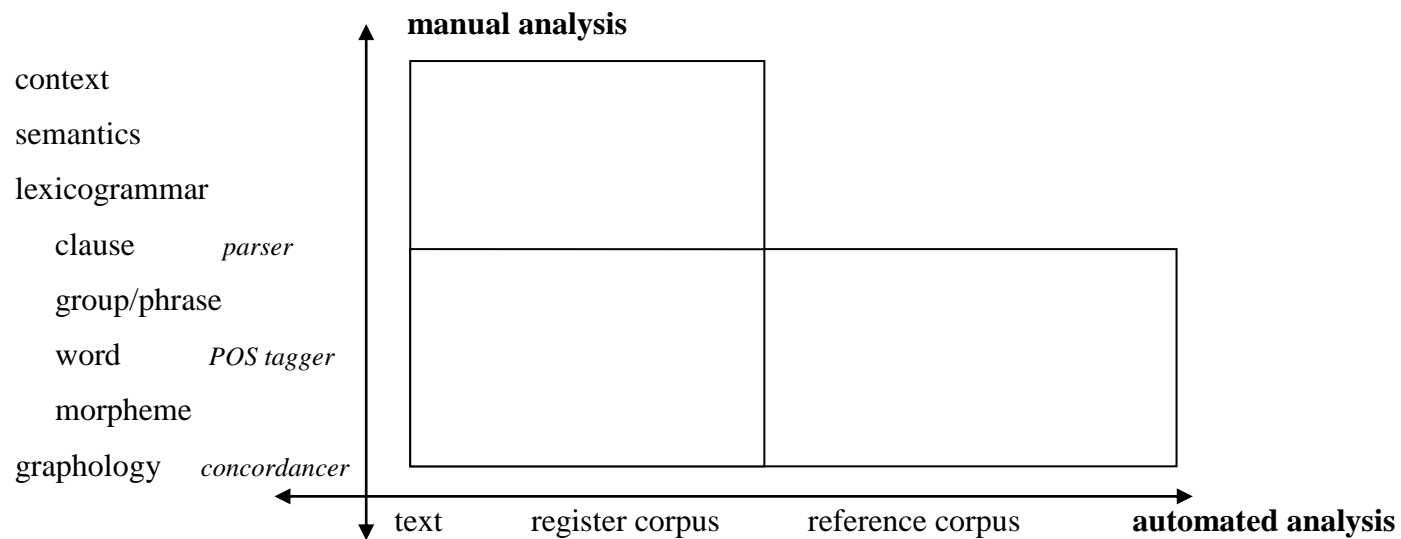
ATTĒLI

Components in a register analysis (Biber, Conrad 2009, 6)

1.attēls. **Valodas reģistra analīzes komponenti**

Modes of text analysis – manual and automated analysis in relation to level and sample size (Mathiessen 2009, 53)

2. attēls. **Manuālas un automatizētas teksta analīzes iespējas**

2.pielikums. Terminu vārdnīca

AFFECT	Emocijas
Situācijas dalībnieka subjektīvā, pamatā emocionālā attieksme pret parādību.	
<i>If affect is present, the primary choice is between positive and negative.</i> (Poynton 1989,78)	
AFFECTIVE INVOLVEMENT	Emocionālā iesaiste
Valodas dimensija, kas atspoguļo emocionālās līdzdalības pakāpi situācijā.	
<i>A formal situation would be one where the power between the interactants is not equal, the contact is infrequent, and the affective involvement is low.</i> (Eggins 2004, 100)	
ANCILLARY VERBAL ACTION	Valoda kā papilddarbība
Valodas loma sociālajā procesā, kur tā funkcionē kā sociālo darbību papildinošs elements.	
<i>It follows from this discussion that ancillary verbal action will occur only if a material action is present.</i> (Ghadessy 1998, 277)	
CONSTRUE	Traktēt*
Izskaidrot vai traktēt, sniegt kā interpretāciju.	
<i>We should stress, I think, that the grammar is not merely annotating experience; it is construing experience - theorizing it, in the form that we call "understanding".</i> (Halliday, Webster 2009a, 263)	
* Latviešu valodas vārdnīcās piedāvātais atveidojums <i>iztulkot, izskaidrot</i> nav pietiekoši precīzs SFV kontekstā.	
CENTRAL ENTITY	Galvenais elements
Retorikas vienības elements, ko parasti izsaka teikuma priekšmets.	
<i>The different values of the two semantic features - central entity and event orientation - identify different classes of rhetorical units.</i> (Cloran 2010, 40)	
CONSTITUTIVE VERBAL ACTION	Valoda kā pamatdarbība
Valodas loma sociālajā procesā, kur tā funkcionē kā sociālās darbības galvenais elements.	
<i>With absent material action, the constitutive verbal action must be conceptual as when one is writing an exam paper.</i> (Ghadessy 1998, 278)	
CONTEXT OF SITUATION	Situatīvais konteksts, konsituācija
Augstākās pakāpes semiotiska sistēma – semiotiska abstrakcija, ko teksts konstruē un vienlaikus atspoguļo.	
<i>(...) instances of language in use - specific texts and their component parts - are to be related to their context of situation.</i> (Halliday, Webster 2009a, 66)	
CONTEXTUAL CONFIGURATION	Konteksta konfigurācija
Ar valodas lietojumu saistītā situatīvā konteksta elementu kombinācija.	

<i>A set of values specific to a relevant context has been referred to as a contextual configuration. (Halliday, Webster 2009b, 178)</i>	
CO-TEXT	Koteksts
Teksta lingvistiskā apkaime – valodas iekšējie faktori, kas veido pētāmās valodas iezīmes tekstuālo vidi.	
<i>It is quite helpful to investigate the environment of the co-text in which the given term occurs. (Halliday, Matthiessen 2004, 17)</i>	
DELICACY	Detalizācijas pakāpe
Paradigmatiskās sistēmas detalizācijas pakāpe, nosakot gramatiskas pazīmes kā iespējamās izvēles gramatikas sistēmā.	
<i>In a system network, delicacy corresponds to the ordering of systems from left to right by means of entry conditions. (Matthiessen et.al. 2010, 80)</i>	
ENACT	Realizēt, īstenot
<i>In SFL we often talk about the power of language to enact social relations (..). (Ghadessy 1998, 256)</i>	
EVENT ORIENTATION	Notikuma orientācija
Ar izteicēju paustā notikuma orientācija laikā attiecībā pret izteikuma brīdi.	
<i>The rhetorical units constituting a text may be of different classes depending on the configuration of the two (typically) crucial vectors – the spoken-about or central entity and the event orientation. (Cloran 2010, 43)</i>	
FUNCTION-RANK MATRIX	Funkcijas - pakāpesmatrica
Teksta analīzes modelis, kurā atspoguļota valodas morfoloģisko, leksiski semantisko un sintaktisko resursu saikne noteiktas pragmatiskas funkcijas īstenošanai situatīvā kontekstā.	
<i>Halliday's function-rank matrix is a detailed claim about the realizational relation between the stratum of lexicogrammar and that of the 'components' of the semantic system. (Lukin et.al. 2008, 193)</i>	
FIELD	Saziņas joma, nozare
Viens no situatīvā konteksta komponentiem. Sociālās darbības joma un temats.	
<i>Field is concerned with what is going on in context. (Matthiessen et al. 2010, 95)</i>	
GRAMMATICAL METAPHOR	Gramatiskā metafora
Nozīmes pārnēsums ar gramatiskas transformācijas palīdzību, kur viena gramatikas sistēma tiek aizstāta citu, saglabājot izteikuma jēgu.	
<i>Nominalization is one type of what Halliday identifies as grammatical metaphor, situations where meanings typically (congruently) realized by one type of language pattern get realized by other less typical (incongruent) linguistic choices. (Egins 2004, 99)</i>	
GRAMMATICAL INTRICACY	Gramatiskā sarežģītība
Teikuma daļu (<i>clauses</i>) skaits attiecībā pret kopējo teikumu skaitu tekstā.	
<i>Gramatical intricacy is the measure of tactic complexity in the clause complex. (Halliday, Webster 2009b, 76)</i>	
GRAMMATICS	Gramatikas teorija

Mācība par gramatiku kā valodas zinātņi, kas nav pati valodas gramatika.	
<i>But this grammatics is itself a designed system, another scientific metalanguage.</i> (Halliday, Webster 2009a, 40)	
IDEATIONAL METAFUNCTION	Idejiskā metafunkcija
Valodas resursi objektīvās realitātes (īstenības) atspoguļošanai. Idejiskā metafunkcija nosauc faktus, lietas, parādības, to īpašības, kādas tās ir realitātē.	
<i>The ideational metafunction provides the resource for construing our experience of the world around us and inside us as meaning.</i> (Matthiessen et al. 2010, 92)	
INDIVIDUATION	Individualizācija
Valodas līdzekļu izvēle, kas iezīmē diskursa pāreju no kolektīvā uz individuālo. Valodas pazīmju sašaurināšanās - no valodas lietojuma, kas raksturīgs sabiedrības grupām, līdz atsevišķiem indivīdiem raksturīgiem valodas paradumiem.	
<i>Cline extended from collective to individual. Within the order of social systems, the cline of individuation extends from society via different forms of social groups to persons and their personae, or social roles, enacted in acts of social behaviour.</i> (Matthiessen et.al. 2010, 117)	
INTERPERSONAL metafunction	STARPPERSONISKĀ metafunkcija
Valodas resursi realitātes subjektīvam attainojumam - attieksmes, emociju, vērtējuma paušanai un savstarpējo attiecību veidošanai.	
<i>This is language in its interpersonal function, which includes those meanings that are more onesidedly personal: expressions of attitude and appraisal, pleasure and displeasure, and other personal states.</i> (Halliday, Webster 2009a, 263)	
LEXICAL DENSITY	Leksiskais blīvums
Teksta leksiskā piesātinātība, ko nosaka pēc patstāvīgo (nozīmi nesošu) vārdu lietojuma.	
<i>Written language generally has a much higher rate of lexical density than does spoken text.</i> (Eggins 2004, 97)	
LEXICOGRAMMAR	Leksika un gramatika
Valodas leksiskie un gramatiskie līdzekļi nozīmes paušanai.	
<i>It is the probabilistic model of lexicogrammar that enables us to explain register variation.</i> (Halliday, Webster 2009c, 60)	
MAJOR CLAUSE	Divkopu teikums
Teikums vai tā daļa, kurā ietilpst predikāts.	
<i>Major clauses can take a mood selection as a realization of speech function, whereas minor clauses cannot.</i> (Matthiessen et.al. 2010, 134)	
MINOR CLAUSE	Bezkopas teikums
Teikums vai tā daļa, kurā neietilpst predikāts vai ir tikai viens, piemēram, izsaukums, uzruna, sveiciens, pateicība.	
<i>Minor clauses do not make a mood selection but realize a minor speech function such as exclamations, calls, greetings and alarms.</i> (Matthiessen et. al.2010, 140)	
MATERIAL SITUATIONAL SETTING	Materiālā vide
Konteksta daļa, ko veido materiāla situācija, personas, lietas, kas ir netieši saistītas ar	

valodas lietojumu un var nebūt atspoguļotas tekstā.	
<i>I referred to the material situational setting as a 'dormant force'. Elements of this dormant force enjoy the possibility of impinging on the ongoing parole. (Halliday, Webster 2009b, 177)</i>	
MODE	Saziņas veids
Viens no situatīvā konteksta komponentiem. Saziņas veids, kas ietver teksta retorisko organizāciju.	
<i>The symbolic organization of the text - mode - is involved in the selection of options in textual systems (...)</i> (Halliday, Webster 2009a, 55)	
SYSTEM NETWORK	Shēma, sistēmisks atspoguļojums
Valodas sistēmas komponentu paradigmatiskais sakārtojums.	
<i>System networks are a kind of theoretical representation: they represent the systemic theory of paradigmatic organization (of language)</i> (Matthiessen et.al. 2010, 213)	
POLARITY	Polaritāte
Teikuma formulējuma veids, kur izvēle ir starp apgalvojuma un nolieguma formu.	
<i>Polarity is an interpersonal system assigning the values of positive or negative to the clause or other unit.</i> (Matthiessen et.al. 2010, 24)	
MEANING POTENTIAL	Nozīmes potenciāls
Iespējamo valodas nozīmju spektrs pretstatā konkrētajai komunikētajai nozīmei.	
<i>This meaning potential is a reservoir of meanings of a given society; and the personal repertoires of meanings are drawn from this reservoir.</i>	
PROBABILISTIC GRAMMAR	Varbūtības gramatika
Skatījums uz valodas sistēmu, kur noteikta gramatikas elementa izvēli nosaka gadījums - matemātiski nosakāma varbūtība.	
<i>My own view of grammar has always been that it is to be treated as inherently probabilistic (...).</i> (Halliday, Webster 2009c, 80)	
PROPOSAL FOR ACTION	Darbības piedāvājums
Izteikums, kas ir vērts uz kādas darbības īstenošanu nākotnē. Tā autors paustās darbības, notikuma, procesa iniciators vai izpildītājs.	
<i>[Proposal for action] is concerned with assigning communication roles to the Performer and the Addressee in 'proposals' for 'events' that are 'actions' (in a broad sense of the term 'proposal').</i> (Fawcett 2010, 24)	
RANK (SCALE)	Rangs, pakāpe
Pozīcija valodas elementu hierarhiskajā organizācijā viena valodas līmeņa ietvaros.	
<i>The locations along the hierarchy of rank are clause – group/phrase – word – morpheme.</i> (Matthiessen et.al. 2010, 38)	
RHETORICAL UNIT	Retorikas vienība
Semantiska vienība, kas izsaka noteiktu vēstījumu. Veids, kādā leksikogramatiskie elementi tiek organizēti, lai izteiktu vēstījumu.	
<i>Rhetorical units are conceptualized as an intermediate unit of a text.</i> (Cloran 2010, 63)	

REGISTER	Valodas funkcionāls paveids, reģistrs
Valodas funkcionāls paveids, ko nosaka specifiska situācijas elementu konfigurācija.	
<i>Functional variation, or register, on the other hand, is typically variation in the content (semantic) space. (Halliday, Webster 2009a, 430)</i>	
RELEVANT CONTEXT	Konteksts, kas attiecas uz saziņu
Konteksta daļa, kas ir tieši saistīta ar valodas lietojumu un ir atspoguļota tekstā.	
<i>If relevant context is that which is based on the interpretation of the language of the text, then, clearly, it is (...) a semiotic construct. (Halliday, Webster 2009b, 177)</i>	
ROLE-SET	Lomu kopums
Sociālās lomas, kas saistītas ar vienu statusu, ko indivīds ieņem situācijā.	
<i>By role-set I mean that complement of role relationships in which persons are involved by virtue of occupying a particular social status. (Merton, Sztompka 1996, 113)</i>	
STATUS-SET	Statusu kopums
Atšķirīgi sociālie statusi, ko indivīds ieņem dažādos institucionālos kontekstos.	
<i>This complement of distinct statuses of a person, each with its own role-set, is a status-set. (Merton, Sztompka 1996, 113)</i>	
SUBJECTIVIZATION	Subjektivizācija
Izteikuma sasaiste ar autoru, no kuras perspektīvas tiek pausts vēstījums, tajā tieši vai netieši ietverot autora personisko pieredzi, uzskatus, sajūtas, kas saistās ar izteikuma saturu.	
SYMMETRIC linguistic behaviour	Simetriska lingvistiska uzvedība
Diskursa struktūra, kas liecina par vienlīdzīgām attiecībām.	
<i>The greater the equality between interactants, the more likely they are to behave linguistically in parallel or symmetrical ways. (Poynton 1989, 79)</i>	
TENOR	Dalībnieks
Viens no situatīvā konteksta komponentiem. Saziņā iesaistīto personu, identitāte, attiecības un lomu sadalījums starp runas situācijas dalībniekiem, to izpaušme tekstā.	
<i>Tenor is the role relationships entered into by the interactants taking part in the given context. (Matthiessen et.al. 2010, 217)</i>	
TEXTUAL metafunction	Tekstuālā metafunkcija
Valodas resursi vēstījuma izteikšanai loģiskā veselumā – tekstā.	
<i>There is also a third metafunction, the textual, whereby the grammar gives substance to the other two. (Halliday, Webster 2009a, 272)</i>	

3.pielikums. Kvantitatīvās analīzes rezultāti

Nr.p.k.	Kopas sakne	Vārdformu skaits ligzdā	Vārdlietojumu skaits korpusā	Lietojuma īpatsvars korpusā %	Vārdforma	Vārdšķiras vērtība
1.	aic	22	1649	0,1474%	aicinu	2
			98	0,0088%	aicināt	2
			79	0,0071%	aicinām	2
			50	0,0045%	aicinājums	1
			44	0,0039%	aicināti	2
			37	0,0033%	aicināja	2
			35	0,0031%	aicinātu	2
			22	0,0020%	izaicinājums	1
			21	0,0019%	uzaicināt	2
			18	0,0016%	aicināšu	2
			17	0,0015%	aicinājumu	1
			15	0,0013%	aicinot	2
			13	0,0012%	izaicinājumu	1
			12	0,0011%	izaicinājumiem	1
			10	0,0009%	pieaicināt	2
			10	0,0009%	izaicinājumi	1
			10	0,0009%	aicināju	2
			8	0,0007%	uzaicināti	2
			8	0,0007%	jāaicina	2
			8	0,0007%	aicinājām	2
			7	0,0006%	pieaicināti	2
			7	0,0006%	aicināsim	2
	Kopā		2178	0,1947%	Moda	2
2.	bals	45	2567	0,2294%	balsošanas	1
			2490	0,2225%	balsosim	2
			406	0,0363%	balsot	2
			345	0,0308%	balsojums	1
			308	0,0275%	balsojumu	1
			153	0,0137%	balsojot	2
			141	0,0126%	jābalso	2
			123	0,0110%	balsojumā	1
			62	0,0055%	balsis	1
			52	0,0046%	balsoja	2
			48	0,0043%	balsojumi	1
			47	0,0042%	balsošu	2
			46	0,0041%	nobalsot	2
			44	0,0039%	balsojuma	1
			42	0,0038%	balsošana	1
			38	0,0034%	nobalšošanu	1
			37	0,0033%	nobalsoja	2
			36	0,0032%	balsojam	2
			35	0,0031%	balso	2
			31	0,0028%	balsos	2
			30	0,0027%	balsojams	2
			28	0,0025%	balsošanu	1

			28	0,0025%	balsojumiem	1
			20	0,0018%	balsojis	2
			19	0,0017%	pārbalsot	2
			17	0,0015%	balsš	1
			17	0,0015%	balsīm	1
			17	0,0015%	nobalsots	2
			16	0,0014%	balsi	1
			16	0,0014%	balsoju	2
			16	0,0014%	balsojuši	2
			15	0,0013%	balsojumam	1
			15	0,0013%	nobalsojām	2
			14	0,0013%	nobalsosim	2
			14	0,0013%	nobalsos	2
			14	0,0013%	balsošanā	1
			13	0,0012%	balsotu	2
			13	0,0012%	balsots	2
			12	0,0011%	balsojām	2
			11	0,0010%	balsojumos	1
			10	0,0009%	balsojāt	2
			9	0,0008%	balsojiet	2
			9	0,0008%	nobalsojuši	2
			8	0,0007%	balsosiet	2
			8	0,0007%	pārbalsošanu	1
	Kopā		7456	0,6662%	Moda	2
3.	biedr	36	482	0,0431%	sabiedrības	1
			386	0,0345%	sabiedrisko	3
			169	0,0151%	sabiedrību	1
			162	0,0145%	sabiedrība	1
			155	0,0139%	sabiedrībai	1
			116	0,0104%	sabiedrībā	1
			53	0,0047%	biedrībai	1
			45	0,0040%	sabiedriskā	3
			41	0,0037%	sabiedriskajām	3
			40	0,0036%	sabiedriskās	3
			36	0,0032%	arodbiedrības	1
			34	0,0030%	kapitālsabiedrību	1
			30	0,0027%	biedru	1
			29	0,0026%	biedrs	1
			28	0,0025%	biedrības	1
			28	0,0025%	biedrībām	1
			28	0,0025%	biedrību	1
			26	0,0023%	komerksabiedrību	1
			25	0,0022%	biedriem	1
			25	0,0022%	biedrība	1
			24	0,0021%	biedri	1
			23	0,0021%	biedra	1
			23	0,0021%	biedram	1
			19	0,0017%	arodbiedrību	1
			19	0,0017%	sabiedrotajiem	1
			16	0,0014%	sabiedriskajā	3

			14	0,0013%	sabiedriskais	3
			13	0,0012%	kapitālsabiedrībām	1
			12	0,0011%	sabiedrotie	1
			12	0,0011%	arodbiedrībām	1
			10	0,0009%	kapitālsabiedrībās	1
			10	0,0009%	kapitālsabiedrības	1
			10	0,0009%	sabiedroto	1
			9	0,0008%	arodbiedrība	1
			9	0,0008%	sabiedrotos	1
			8	0,0007%	kapitālsabiedrība	1
	Kopā		2169	0,1940%	Moda	1
4.	brīv	22	185	0,0165%	brīvībai	1
			85	0,0076%	brīvības	1
			60	0,0054%	atbrīvošanu	1
			52	0,0046%	atbrīvošana	1
			35	0,0027%	brīvi	4
			12	0,0016%	brīvi	3
			36	0,0032%	brīvību	1
			25	0,0022%	brīvas	3
			20	0,0018%	atbrīvot	2
			20	0,0018%	brīvo	3
			19	0,0017%	brīvu	3
			18	0,0016%	brīvība	1
			17	0,0015%	atbrīvojot	2
			16	0,0014%	brīvā	3
			15	0,0013%	pamatbrīvību	1
			13	0,0012%	brīvprātīgi	4
			12	0,0011%	brīvais	3
			11	0,0010%	brīva	3
			10	0,0009%	atbrīvošanas	1
			10	0,0009%	brīvprātīgo	3
			9	0,0008%	brīvistās	1
			9	0,0008%	brīvās	3
			18	0,0016%	brīvs	3
	Kopā		707	0,0632%	Moda	3
5.	bij	14	2643	0,2362%	bija	2
			332	0,0297%	bijis	2
			327	0,0292%	nebija	2
			194	0,0173%	bijusi	2
			142	0,0127%	bijuši	2
			106	0,0095%	biju	2
			86	0,0077%	bijušas	2
			50	0,0045%	bijām	2
			23	0,0021%	bijāt	2
			22	0,0020%	bijušais	2
			16	0,0014%	bijušā	2
			15	0,0013%	nebiju	2
			13	0,0012%	bijušo	2
			9	0,0008%	bijušās	2
	Kopā		3978	0,3556%	Moda	2

6.	bū	23	1898	0,1696%	būtu	2			
			1855	0,1658%	būs	2			
			946	0,0845%	būt	2			
			309	0,0276%	būtības	1			
			219	0,0196%	būtiski	4			
					būtiski	3			
			182	0,0163%	būtība	1			
			114	0,0102%	būsim	2			
			112	0,0100%	būtību	1			
			108	0,0097%	būtisks	3			
			88	0,0079%	būtībā	1			
			55	0,0049%	būtiska	3			
			46	0,0041%	būtisku	3			
			39	0,0035%	būtiskas	3			
			39	0,0035%	būdams	2			
			22	0,0020%	būšu	2			
			15	0,0013%	būtiskus	3			
			14	0,0013%	būtiskiem	3			
			10	0,0009%	būdami	2			
			9	0,0008%	būtiskākais	3			
			8	0,0007%	būtiskām	3			
			8	0,0007%	būtībai	1			
			8	0,0007%	būdama	2			
8	0,0007%	būtiskā	3						
	Kopā		6112	0,5463%	Moda	2			
7.	būv	11	159	0,0142%	būvniecības	1			
			32	0,0029%	būvniecību	1			
			21	0,0019%	būvēt	2			
			20	0,0018%	būvniecība	1			
			18	0,0016%	būvatļaujas	1			
			13	0,0012%	būves	1			
			10	0,0009%	būvniecībā	1			
			9	0,0008%	būvju	1			
			9	0,0008%	būvniecībai	1			
			8	0,0007%	būvniekiem	1			
			7	0,0006%	būvnieku	1			
				Kopā		306	0,0274%	Moda	1
			8.	cel	36	170	0,015200%	iecelšanu	1
58	0,005200%	iecelšana				1			
32	0,002900%	atcelt				2			
31	0,002800%	izcelsmes				1			
29	0,002600%	celt				2			
22	0,002000%	iecelt				2			
21	0,001900%	kancelejas				1			
34	0,003100%	atcelšanu				1			
19	0,001700%	pacelt				2			
19	0,001700%	celšanu				1			
16	0,001400%	pārcelt				2			
14	0,001300%	atcelšana				1			
14	0,001300%	atcelta				2			

			12	0,001100%	kanceleja	1
			10	0,000900%	izcelt	2
			9	0,000800%	celtniecību	1
			9	0,000800%	pacelts	2
			8	0,000700%	izcelsmi	1
			8	0,000700%	atcelts	2
			163	0,014600%	ceļu	1
			54	0,004800%	ceļš	1
			51	0,004600%	autoceļu	1
			43	0,003800%	ceļā	1
			31	0,002800%	ceļa	1
			26	0,002300%	dzelzceļa	1
			23	0,002100%	ceļiem	1
			22	0,002000%	ceļi	1
			21	0,001900%	autoceļa	1
			19	0,001700%	ceļus	1
			14	0,001300%	autoceļiem	1
			13	0,001200%	ieceļ	2
			7	0,001000%	ceļam	2
			4		ceļam	1
			10	0,000900%	ceļot	2
			9	0,000800%	paceļot	2
			9	0,000800%	autoceļiem	1
			9	0,000800%	jāceļ	2
	Kopā		1063	0,0955%	Moda	1
9.	cien	17	1036	0,0926%	cienījamie	3
			499	0,0446%	cienījamā	3
			104	0,0093%	cienījamās	3
			68	0,0061%	cienījamais	3
			49	0,0044%	cienītā	3
			31	0,0028%	cienītie	3
			18	0,0016%	cienījamo	3
			15	0,0013%	cienītās	3
			14	0,0013%	cienu	2
			9	0,0008%	cienīgs	3
			9	0,0008%	cienītais	3
			8	0,0007%	cienīgi	4
			8	0,0007%	cienot	2
			8	0,0007%	cienījami	4
			67	0,006000%	cieņu	1
			18	0,001600%	cieņas	1
			9	0,000800%	cieņa	1
	Kopā		1970	0,1761%	Moda	3
10.	cieš	16	431	0,0385%	nepieciešams	3
			152	0,0136%	nepieciešama	3
			91	0,0081%	nepieciešamību	1
			87	0,0078%	nepieciešami	4
			51	0,0046%	nepieciešamas	3
			47	0,0042%	nepieciešamo	3
			36	0,0032%	cieši	4

			35	0,0031%	nepieciešamība	1
			21	0,0019%	nepieciešamības	1
			21	0,0019%	nepieciešamos	3
			20	0,0018%	nepieciešamās	3
			18	0,0016%	cieš	2
			14	0,0013%	nepieciešamu	3
			14	0,0013%	izciešanai	1
			10	0,0009%	nepieciešamajām	3
			9	0,0008%	nepieciešamais	3
	Kopā		1057	0,0946%	Moda	3
11.	cilv	10	602	0,0538%	cilvēki	1
			431	0,0385%	cilvēkiem	1
			426	0,0381%	cilvēku	1
			369	0,0330%	cilvēktiesību	1
			256	0,0229%	cilvēks	1
			186	0,0166%	cilvēkus	1
			107	0,0096%	cilvēkam	1
			77	0,0069%	cilvēka	1
			29	0,0026%	cilvēktiesības	1
			20	0,0018%	cilvēktiesībām	1
	Kopā		2503	0,2238%	Moda	1
12.	cit	21	1345	0,1202%	citu	3
			213	0,0190%	citas	3
			212	0,0189%	citi	1
			207	0,0185%	citiem	1
			175	0,0156%	cita	3
			173	0,0155%	citām	3
			142	0,0127%	cits	3
			131	0,0117%	citās	3
			113	0,0101%	citā	3
			80	0,0071%	citus	1
			68	0,0061%	citādi	4
			58	0,0052%	citur	4
			54	0,0048%	citādāk	4
			53	0,0047%	citos	3
			29	0,0026%	citam	1
			23	0,0021%	citai	3
			13	0,0012%	citādā	3
			10	0,0009%	citādāks	3
			9	0,0008%	citāda	3
			8	0,0007%	citreiz	4
			8	0,0007%	citreiz	4
	Kopā		3124	0,2791%	Moda	3
13.	cīn	12	59	0,0053%	cīnīties	2
			26	0,0023%	cīnījās	2
			19	0,0017%	jācīnās	2
			17	0,0015%	cīnās	2
			8	0,0007%	cīnāties	2
			8	0,0007%	cīnījušies	2
			8	0,0007%	cīņai	1

			33	0,0029%	cīņa	1
			25	0,0022%	cīņā	1
			24	0,0021%	cīņu	1
			9	0,0008%	cīņas	1
			8	0,0007%	cīnos	1
	Kopā		244	0,0216%	Moda	2
14.	dal	42	132	0,0118%	piedalīties	2
			114	0,0102%	dalībvalstīm	1
			58	0,0052%	piedalījās	2
			54	0,0048%	piedalās	2
			46	0,0041%	dalībvalstu	1
			44	0,0039%	līdzdalību	1
			36	0,0032%	dalību	1
			36	0,0032%	dalībvalsts	1
			32	0,0029%	pārdalei	1
			25	0,0022%	dalība	1
			24	0,0021%	līdzdalība	1
			24	0,0021%	dalībniekiem	1
			24	0,0021%	piedaloties	2
			24	0,0021%	dalībnieku	1
			22	0,0020%	dalībvalstis	1
			22	0,0020%	dalībvalstīs	1
			21	0,0019%	sadalīt	2
			19	0,0017%	piedalīšanās	1
			18	0,0016%	līdzdalības	1
			18	0,0016%	dalībnieki	1
			15	0,0013%	dalībvalstī	1
			15	0,0013%	dalīt	2
			15	0,0013%	piedalījos	2
			14	0,0013%	pārdale	1
			14	0,0013%	piedalījušies	2
			13	0,0012%	pārdaļīt	2
			13	0,0012%	jāpiedalās	2
			12	0,0011%	sadalījums	1
			12	0,0011%	piedalījies	2
			11	0,0010%	dalīties	2
			11	0,0010%	nepiedalījās	2
			10	0,0009%	piedalīsies	2
			10	0,0009%	pārdali	1
			10	0,0009%	sadali	1
			9	0,0008%	piedalījusies	2
			9	0,0008%	piedalītos	2
			9	0,0008%	dalības	1
			8	0,0007%	dalīšanas	1
			8	0,0007%	dalībnieks	1
			8	0,0007%	dalībnieka	1
			8	0,0007%	piedalīšanos	1
			8	0,0007%	sadalījumu	1
	Kopā		1035	0,0924%	Moda	1
15.	dar		392	0,0350%	izdarīt	2

			70	0,0063%	izdarīts	2
			31	0,0028%	izdarījuši	2
			25	0,0022%	izdarījusi	2
			22	0,0020%	izdarītu	2
			21	0,0019%	izdarījis	2
			19	0,0017%	izdarīja	2
			13	0,0012%	izdarīšanu	1
			12	0,0011%	izdarīti	2
			11	0,0010%	izdara	2
			9	0,0008%	izdarāms	2
			9	0,0008%	izdarīsim	2
			9	0,0008%	izdarīta	2
			8	0,0007%	izdarām	2
			8	0,0007%	izdarot	2
			271	0,0242%	dara	2
			140	0,0125%	darām	2
			48	0,0043%	darāmā	2
			41	0,0037%	darāt	2
			39	0,0035%	dariet	2
			37	0,0033%	darīja	2
			22	0,0020%	darījām	2
			20	0,0018%	daru	2
			19	0,0017%	darījis	2
			19	0,0017%	darījuma	1
			15	0,0013%	darījumiem	1
			15	0,0013%	darījumi	1
			14	0,0013%	darījums	1
			11	0,0010%	darījumu	1
			11	0,0010%	darījusi	2
			10	0,0009%	darījuši	2
			9	0,0008%	darīs	2
			8	0,0007%	darīsim	2
			8	0,0007%	darīt	2
			8	0,0007%	darīts	2
			7	0,0006%	darītu	2
	Kopā		1431	0,1280%	Moda	2
16.	darb	36	4570	0,4084%	darba	1
			406	0,0363%	darbu	1
			355	0,0317%	darbības	1
			208	0,0186%	darbs	1
			176	0,0157%	darbību	1
			172	0,0154%	darbā	1
			136	0,0122%	darbinieku	1
			96	0,0086%	darbojas	2
			65	0,0058%	darbība	1
			58	0,0052%	darboties	2
			57	0,0051%	darbam	1
			53	0,0047%	darbībām	1
			52	0,0046%	darbiniekiem	1
			40	0,0036%	darbiem	1

			40	0,0036%	darbinieki	1
			28	0,0025%	darbus	1
			23	0,0021%	darbaspēka	1
			21	0,0019%	darbos	1
			45	0,0040%	darbībā	1
			18	0,0016%	darbi	1
			18	0,0016%	darbiniekus	1
			17	0,0015%	darbībai	1
			16	0,0014%	darbinieks	1
			13	0,0012%	darbiniekam	1
			12	0,0011%	darbotos	2
			9	0,0008%	darbinieka	1
			8	0,0007%	darbojās	2
			8	0,0007%	darbosies	2
			7	0,0006%	darbspējas	1
	Kopā		6727	0,6012%	Moda	1
17.	daudz	17	931	0,0832%	daudz	4
			220	0,0197%	daudzi	3
			185	0,0165%	nedaudz	4
			118	0,0105%	daudzas	3
			75	0,0067%	daudziem	3
			61	0,0055%	daudzus	3
			44	0,0039%	daudzās	3
			40	0,0036%	daudzu	3
			33	0,0029%	daudzām	3
			32	0,0029%	daudzos	3
			26	0,0023%	daudzbērnu	1
			22	0,0020%	daudzdzīvokļu	1
			19	0,0017%	daudzgadu	1
			18	0,0016%	daudzums	1
			14	0,0013%	daudzkārt	4
			10	0,0009%	daudzumu	1
			7	0,0006%	daudzveidība	1
	Kopā		1855	0,1658%	Moda	3
18.	daž	20	132	0,0118%	daži	3
			90	0,0080%	dažādi	3
			85	0,0076%	dažas	3
			79	0,0071%	dažādu	3
			70	0,0063%	dažādas	3
			70	0,0063%	dažiem	3
			65	0,0058%	dažus	3
			50	0,0045%	dažādās	3
			50	0,0045%	dažādiem	3
			49	0,0044%	dažādām	3
			45	0,0040%	dažu	3
			44	0,0039%	dažkārt	4
			40	0,0036%	dažām	3
			37	0,0033%	dažādus	3
			32	0,0029%	dažādos	3
			24	0,0021%	dažreiz	4

			23	0,0021%	dažāda	3
			22	0,0020%	dažos	3
			10	0,0009%	dažās	3
			8	0,0007%	dažs	3
	Kopā		1025	0,0918%	Moda	3
19.	dāv	25	155	0,013900%	piedāvā	2
			90	0,008000%	piedāvāts	2
			59	0,005300%	piedāvāt	2
			56	0,005000%	piedāvājums	1
			47	0,004200%	piedāvājam	2
			47	0,004200%	piedāvāto	2
			45	0,004000%	piedāvājumu	1
			35	0,003100%	piedāvātais	2
			30	0,002700%	piedāvāju	2
			30	0,002700%	piedāvāja	2
			25	0,002200%	piedāvātā	2
			25	0,002200%	piedāvātie	2
			21	0,001900%	piedāvātajā	2
			16	0,001400%	piedāvāta	2
			16	0,001400%	piedāvājuma	1
			14	0,001300%	piedāvājat	2
			12	0,001100%	piedāvāti	2
			12	0,001100%	piedāvās	2
			11	0,001000%	dāvā	1
			10	0,000900%	jāpiedāvā	2
			9	0,000800%	piedāvājusi	2
			8	0,000700%	piedāvātu	2
			8	0,000700%	piedāvātos	2
			8	0,000700%	piedāvājuši	2
			8	0,000700%	dāvanas	1
	Kopā		797	0,071200%	Moda	2
20.	de + batre (fr.)	10	1142	0,1020%	debates	1
			188	0,0168%	debatēs	1
			75	0,0067%	debatēt	2
			72	0,0064%	debatēm	1
			51	0,0046%	debašu	1
			29	0,0026%	debatējot	2
			16	0,0014%	debatējām	2
			14	0,0013%	debatējam	2
			9	0,0008%	debatētāji	1
			8	0,0007%	debatētājiem	1
	Kopā		1604	0,1433%	Moda	1
21.	de + putare (lat.)	12	6429	0,5745%	deputāti	1
			2479	0,2215%	deputātiem	1
			1695	0,1515%	deputātam	1
			1541	0,1377%	deputāts	1

			1351	0,1207%	deputāta	1
			1130	0,1010%	deputātu	1
			427	0,0382%	deputātei	1
			338	0,0302%	deputātes	1
			308	0,0275%	deputāte	1
			167	0,0149%	deputātus	1
			10	0,0009%	deputāšu	1
			7	0,0006%	deputāt	1
	Kopā		15882	1,4192%	Moda	1
22.	dis+ quaterē (lat.)	17	129	0,011500%	diskusijas	1
			109	0,009700%	diskusija	1
			79	0,007100%	diskusiju	1
			78	0,007000%	diskutēt	2
			50	0,004500%	diskusijās	1
			33	0,002900%	diskusijām	1
			28	0,002500%	diskutējām	2
			26	0,002300%	diskutēts	2
			19	0,001700%	diskusijā	1
			17	0,001500%	jādiskutē	2
			14	0,001300%	diskutējot	2
			13	0,001200%	izdiskutēt	2
			12	0,001100%	diskutējam	2
			12	0,001100%	diskutējuši	2
			8	0,000700%	diskusijai	1
			8	0,000700%	izdiskutēts	2
			8	0,000700%	izdiskutētu	2
	Kopā		643	0,057500%	Moda	2
23.	dom	43	1002	0,089500%	domāju	2
			364	0,032500%	padomes	1
			132	0,011800%	domāt	2
			105	0,009400%	jādomā	2
			81	0,007200%	padomāt	2
			79	0,007100%	padome	1
			76	0,006800%	padomju	1
			68	0,006100%	padomē	1
			50	0,004500%	domā	2
			49	0,004400%	doma	1
			48	0,004300%	domu	1
			44	0,003900%	nedomāju	2
			40	0,003600%	domas	1
			39	0,003500%	padomi	1
			37	0,003300%	domes	1
			36	0,003200%	domāts	2
			35	0,003100%	domājam	2
			32	0,002900%	iedomāties	2
			31	0,002800%	pārdomāt	2
			30	0,002700%	domājat	2
			29	0,002600%	domājot	2

			25	0,002200%	padomājiet	2
			24	0,002100%	domstarpības	1
			24	0,002100%	aizdomas	1
			22	0,002000%	jāpadomā	2
			22	0,002000%	padomei	1
			20	0,001800%	domāsim	2
			19	0,001700%	domās	1
			19	0,001700%	padomāsim	2
			15	0,001300%	domām	1
			15	0,001300%	dome	1
			14	0,001300%	domstarpību	1
			13	0,001200%	domē	1
			13	0,001200%	domājis	2
			12	0,001100%	nodomu	1
			11	0,001000%	jāpārdomā	2
			11	0,001000%	apdomāt	2
			10	0,000900%	domāti	2
			9	0,000800%	domāja	2
			9	0,000800%	domāta	2
			9	0,000800%	iedomājieties	2
			9	0,000800%	pārdomāts	2
			9	0,000800%	nedomā	2
	Kopā		2741	0,2451%	Moda	2
24.	dot	45	786	0,070200%	nodot	2
			747	0,066800%	nodots	2
			237	0,021200%	dot	2
			95	0,008500%	nodotu	2
			53	0,004700%	dotu	2
			46	0,004100%	uzdot	2
			40	0,003600%	pārdot	2
			39	0,003500%	dots	2
			36	0,003200%	dota	2
			32	0,002900%	izdot	2
			31	0,002800%	dotācijas	1
			30	0,002700%	doto	2
			23	0,002100%	atdot	2
			22	0,002000%	dodot	2
			19	0,001700%	uzdots	2
			18	0,001600%	nodotās	2
			17	0,001500%	doties	2
			17	0,001500%	dotas	2
			15	0,001300%	iedot	2
			14	0,001300%	nenodot	2
			13	0,001200%	padotībā	1
			13	0,001200%	nodota	2
			12	0,001100%	dotā	2
			12	0,001100%	uzdoti	2
			10	0,000900%	dotāciju	1
			10	0,000900%	doti	2
			9	0,000800%	mērķdotācijas	1

			9	0,000800%	nodotas	2
			8	0,000700%	dotācijām	1
			8	0,000700%	nodoti	2
			8	0,000700%	dotos	2
			7	0,000600%	aizdot	2
			109	0,009700%	pieņemiet	2
			108	0,009700%	dod	2
			48	0,004300%	jādod	2
			26	0,002300%	nedod	2
			25	0,002200%	dodu	2
			24	0,002100%	pārdod	2
			22	0,002000%	dodot	2
			15	0,001300%	dodam	2
			15	0,001300%	dodas	2
			13	0,001200%	jāatdod	2
			9	0,000800%	izdodas	2
			9	0,000800%	nododams	2
			8	0,000700%	izdod	2
	Kopā		2867	0,2563%	Moda	2
25.	droš	34	365	0,032600%	drošības	1
			252	0,022500%	droši	3
			241	0,021500%	nodrošināt	2
			123	0,011000%	nodrošinātu	2
			115	0,010300%	drošību	1
			88	0,007900%	apdrošināšanas	1
			79	0,007100%	nodrošina	2
			102	0,009100%	apdrošināšanu	1
			50	0,004500%	jānodrošina	2
			46	0,004100%	nodrošināšanai	2
			45	0,004000%	nodrošinot	2
			40	0,003600%	drošība	1
			37	0,003300%	nodrošinātās	2
			37	0,003300%	nodrošināta	2
			33	0,002900%	nodrošinās	2
			28	0,002500%	nodrošināšanu	1
			21	0,001900%	ugunsdrošības	1
			21	0,001900%	nodrošināšana	1
			21	0,001900%	nodrošinājuma	1
			17	0,001500%	nodrošināšanas	1
			17	0,001500%	drošībai	1
			16	0,001400%	nodrošināšanā	1
			15	0,001300%	nodrošinājumu	1
			13	0,001200%	drošuma	1
			12	0,001100%	nodrošināsim	2
			12	0,001100%	kodoldrošību	1
			11	0,001000%	nenodrošina	2
			11	0,001000%	nodrošinātas	2
			11	0,001000%	nodrošināts	2
			10	0,000900%	drošībā	1
			9	0,000800%	drošu	3

			9	0,000800%	nodrošināja	2
			9	0,000800%	droša	3
			9	0,000800%	nodrošinājums	1
	Kopā		1925	0,1721%	Moda	1
26.	dzim	11	45	0,0040%	dzimšanas	1
			19	0,0017%	dzimstības	1
			17	0,0015%	dzimtsarakstu	1
			11	0,0010%	dzimtā	3
			10	0,0009%	dzimstību	1
			10	0,0009%	dzimtajā	3
			10	0,0009%	dzimteni	1
			9	0,0008%	dzimst	2
			9	0,0008%	dzimtās	3
			9	0,0008%	dzimuma	1
			8	0,0007%	dzimto	3
	Kopā		157	0,0140%	Moda	1
27.	dzird	11	58	0,0052%	dzirdēt	2
			42	0,0038%	dzirdējām	2
			34	0,0030%	dzirdējis	2
			28	0,0025%	dzirdam	2
			27	0,0024%	dzirdēju	2
			19	0,0017%	dzirdējuši	2
			14	0,0013%	dzirdu	2
			11	0,001000%	nedzirdēju	2
			11	0,0010%	dzirdējāt	2
			10	0,0009%	dzird	2
			9	0,0008%	dzirdot	2
	Kopā		263	0,0236%	Moda	2
28.	dzīv	42	414	0,0370%	iedzīvotāju	1
			189	0,0169%	iedzīvotājiem	1
			138	0,0123%	dzīvo	2
			97	0,0087%	iedzīvotāji	1
			90	0,0080%	dzīvot	2
			77	0,0069%	dzīves	1
			73	0,0065%	dzīvnieku	1
			69	0,0062%	dzīvi	1
			55	0,0049%	dzīvē	1
			50	0,0045%	dzīvokļa	1
			46	0,0041%	dzīvojam	2
			42	0,0038%	dzīvokļu	2
			34	0,0030%	dzīvojamo	2
			33	0,0029%	iedzīvotājus	1
			29	0,0026%	dzīvojamās	2
			27	0,0024%	iedzīvotāja	1
			24	0,0021%	iedzīvotājam	1
			23	0,0021%	dzīvesvietas	1
			22	0,0020%	dzīve	1
			22	0,0020%	daudzdzīvokļu	1
			19	0,0017%	apdzīvoto	2
			17	0,0015%	dzīvoju	2

			17	0,0015%	iedzīvotājs	1
			15	0,0013%	dzīvību	1
			15	0,0013%	dzīvokļiem	1
			14	0,0013%	dzīvokļi	1
			13	0,0012%	izdzīvot	2
			13	0,0012%	dzīvos	2
			11	0,0010%	dzīvotu	2
			11	0,0010%	dzīvokļus	1
			11	0,0010%	dzīvoklis	1
			11	0,0010%	nedzīvo	2
			10	0,0009%	pie dzīvot	2
			10	0,0009%	dzīvokli	1
			10	0,0009%	dzīvesvietu	1
			9	0,0008%	dzīvoklī	1
			9	0,0008%	pie dzīvojuši	2
			9	0,0008%	dzīvoja	2
			8	0,0007%	pārdzīvot	2
			8	0,0007%	dzīvojamām	2
			7	0,0006%	dzīvosim	2
			7	0,0006%	dzīvokļos	1
	Kopā		1808	0,1616%	Moda	1
29.	ex+facere (lat.)	12	54	0,0048%	efektīvu	3
			34	0,0030%	efektīvi	4
			26	0,0023%	efektivitātes	1
			22	0,0020%	efekts	1
			15	0,0013%	efektivitāti	1
			15	0,0013%	efektīvāk	3
			14	0,0013%	efektu	1
			11	0,0010%	efektīva	3
			11	0,0010%	efektīvas	3
			10	0,0009%	efektīvāku	3
			8	0,0007%	efekta	1
			8	0,0007%	efektīvs	3
	Kopā		228	0,0203%	Moda	3
30.	oikonomi a (gr.)	18	703	0,0628%	ekonomikas	1
			165	0,0147%	ekonomiskās	3
			141	0,0126%	ekonomiku	1
			133	0,0119%	ekonomisko	3
			82	0,0073%	ekonomika	1
			81	0,0072%	ekonomiskā	3
			74	0,0066%	ekonomikā	1
			37	0,0033%	ekonomiski	4
			35	0,0031%	ekonomikai	1
			27	0,0024%	ekonomisku	3
			24	0,0021%	ekonomiskajā	3
			16	0,0014%	ekonomiskais	3
			14	0,0013%	ekonomiskajai	3
			13	0,0012%	ekonomiskajiem	3

			12	0,0011%	ekonomiskie	3
			11	0,0010%	ekonomiskajās	3
			10	0,0009%	ekonomiskajām	3
			10	0,0009%	ekonomisks	3
	Kopā		1588	0,1418%	Moda	3
31.	elektrum (lat., gr.)	15	152	0,013600%	elektronisko	3
			83	0,007400%	elektroenerģijas	1
			56	0,005000%	elektroniski	4
			32	0,002900%	elektroniskās	3
			30	0,002700%	elektroenerģiju	1
			26	0,002300%	atomelektrostacijas	1
			24	0,002100%	elektroniskā	3
			19	0,001700%	elektrības	1
			14	0,001300%	elektroenerģijai	1
			13	0,001200%	elektrību	1
			9	0,000800%	elektrībai	1
			9	0,000800%	elektrība	1
			9	0,000800%	atomelektrostacija	1
			8	0,000700%	elektroenerģija	1
			8	0,000700%	atomelektrostaciju	1
	Kopā		492	0,044000%	Moda	1
32.	es	21	1052	0,0940%	esam	2
			558	0,0499%	esmu	2
			203	0,0181%	esat	2
			115	0,0103%	esošo	2
			89	0,0080%	esot	2
			69	0,0062%	esošā	2
			60	0,0054%	esošās	2
			37	0,0033%	esošajā	2
			32	0,0029%	esošajiem	2
			30	0,0027%	esošais	2
			26	0,0023%	esiet	2
			23	0,0021%	esi	2
			14	0,0013%	esamību	1
			14	0,0013%	esošu	2
			11	0,0010%	esošajai	2
			11	0,0010%	esošajām	2
			11	0,0010%	esošajos	2
			11	0,0010%	esošie	2
			9	0,0008%	esošām	2
			9	0,0008%	esošos	2
			8	0,0007%	esošas	2
	Kopā		2392	0,2141%	Moda	2
33.	factum (lat.)	11	424	0,0379%	faktiski	4
			44	0,0039%	faktu	1
			40	0,0036%	fakts	1
			19	0,0017%	fakti	1
			15	0,0013%	faktors	1

			13	0,0012%	faktus	1
			12	0,0011%	faktiem	1
			9	0,0008%	faktoriem	1
			8	0,0007%	faktam	1
			8	0,0007%	faktisko	3
			7	0,0006%	faktiskās	3
	Kopā		599	0,0535%	Moda	1
34.	finis (lat.)	15	2396	0,214100%	finanšu	1
			87	0,007800%	finansēšanas	1
			75	0,006700%	finansējumu	1
			67	0,006000%	finansējums	1
			49	0,004400%	finansējuma	1
			22	0,002000%	finansiāli	4
			20	0,001800%	finansiālo	3
			18	0,001600%	finanses	1
			15	0,001300%	finansiālā	3
			13	0,001200%	finansiālās	3
			13	0,001200%	finansēšanu	1
			11	0,001000%	līdzfinansējumu	1
			10	0,000900%	finansēšanā	1
			9	0,000800%	finansēt	2
			8	0,000700%	finansēm	1
	Kopā		2813	0,2515%	Moda	1
35.	forma (lat.)	30	209	0,018700%	informācijas	1
			201	0,018000%	reformu	1
			141	0,012600%	reformas	1
			140	0,012500%	informāciju	1
			116	0,010400%	informēt	2
			115	0,010300%	informēju	2
			99	0,008800%	informācija	1
			60	0,005400%	informēti	2
			60	0,005400%	reforma	1
			56	0,005000%	reformām	1
			36	0,003200%	formā	1
			36	0,003200%	formāli	3
			26	0,002300%	formulējums	1
			22	0,002000%	formu	1
			18	0,001600%	forma	1
			15	0,001300%	informēja	2
			15	0,001300%	formas	1
			14	0,001300%	formālu	3
			14	0,001300%	formātā	1
			14	0,001300%	formula	1
			12	0,001100%	reformēt	2
			12	0,001100%	informācijai	1
			12	0,001100%	formāls	3
			12	0,001100%	informē	2
			11	0,001000%	formulēt	2

			11	0,001000%	transformācijas	1
			11	0,001000%	formulu	1
			11	0,001000%	formulējumu	1
			10	0,000900%	informēšanas	1
			9	0,000800%	informēts	2
	Kopā		1518	0,1360%	Moda	1
36.	galv	18	174	0,0155%	galvenais	3
			51	0,0046%	galvenokārt	4
			48	0,0043%	galvenā	3
			36	0,0032%	apgalvot	2
			32	0,0029%	galvenie	3
			31	0,0028%	galvu	1
			25	0,0022%	galveno	3
			23	0,0021%	galvenajiem	3
			23	0,0021%	galvenās	3
			13	0,0012%	galvas	1
			13	0,0012%	galvenajām	3
			13	0,0012%	apgalvo	2
			13	0,0012%	apgalvojums	1
			11	0,0010%	galva	1
			10	0,0009%	apgalvoja	2
			10	0,0009%	galvenos	3
			8	0,0007%	apgalvojumam	1
			8	0,0007%	apgalvojumi	1
	Kopā		542	0,0487%	Moda	3
37.	gat	25	127	0,011300%	gatavi	3
			77	0,006900%	sagatavots	2
			62	0,005500%	sagatavoto	2
			53	0,004700%	sagatavojusi	2
			47	0,004200%	sagatavot	2
			38	0,003400%	gatava	3
			37	0,003300%	gatavs	3
			33	0,002900%	gatavoti	2
			29	0,002600%	sagatavoja	2
			21	0,001900%	sagatavoti	2
			19	0,001700%	izgatavotas	2
			17	0,001500%	sagatavojuši	2
			16	0,001400%	sagatavotais	2
			15	0,001300%	sagatavošanu	1
			15	0,001300%	gatavojot	2
			12	0,001100%	gatavojas	2
			12	0,001100%	sagatavošanas	1
			12	0,001100%	sagatavošanā	1
			12	0,001100%	sagatavotu	2
			12	0,001100%	sagatavotos	2
			8	0,000700%	sagatavotie	2
			8	0,000700%	jāsagatavo	2
			8	0,000700%	sagatavojis	2
			8	0,000700%	sagatavotajiem	2
			8	0,000700%	sagatavojot	2

	Kopā		706	0,0629%	Moda	2
38.	god	18	1630	0,1457%	godātie	3
			447	0,0399%	godājamie	3
			251	0,0224%	godprātīgi	4
			223	0,0199%	godātais	3
			180	0,0161%	godātā	3
			150	0,0134%	godīgi	4
			136	0,0122%	godājamā	3
			45	0,0040%	godājamais	3
			35	0,0031%	gods	1
			30	0,0027%	godīgu	3
			18	0,0016%	goda	1
			15	0,0013%	godu	1
			14	0,0013%	godīga	3
			14	0,0013%	godīgiem	3
			13	0,0012%	godīgas	3
			13	0,0012%	godam	1
			12	0,0011%	godīgs	3
			9	0,0008%	negodīgi	4
	Kopā		3235	0,2892%	Moda	3
39.	grib	18	989	0,0884%	gribu	1
			339	0,0303%	gribētu	2
			189	0,0169%	gribam	2
			139	0,0124%	grib	2
			65	0,0058%	gribat	2
			60	0,0054%	negribu	2
			56	0,0050%	negrib	2
			55	0,0049%	gribētos	2
			53	0,0047%	gribas	2
			37	0,0033%	gribēju	2
			34	0,0030%	negribētu	2
			31	0,0028%	griba	1
			28	0,0025%	gribēja	2
			20	0,0018%	negribam	2
			15	0,0013%	gribēs	2
			13	0,0012%	negribētos	2
			10	0,0009%	negribas	2
			10	0,0009%	negribat	2
	Kopā		2143	0,1915%	Moda	2
40.	groz	21	3061	0,2735%	grozījumi	1
			916	0,0819%	grozījums	1
			339	0,0303%	grozīta	2
			323	0,0289%	grozījumi	1
			282	0,0252%	grozījumus	1
			240	0,0214%	grozījumiem	1
			209	0,0187%	grozījumu	1
			188	0,0168%	grozīt	2
			57	0,0051%	grozīto	2
			50	0,0045%	grozījums	1
			34	0,0030%	grozījumos	1

			28	0,0025%	groza	2
			16	0,0014%	grozītu	2
			14	0,0013%	grozījuma	1
			12	0,0011%	grozīšanai	1
			11	0,0010%	grozot	2
			10	0,0009%	grozīšanai	1
			9	0,0008%	jāgroza	2
			9	0,0008%	apgrozījums	1
			8	0,0007%	grozīts	2
			8	0,0007%	apgrozījumu	1
	Kopā		5824	0,5205%	Moda	1
41.	griez	13	64	0,0057%	atgriezties	2
			18	0,0016%	griezumā	1
			15	0,0013%	atgriezīsimies	2
			12	0,0011%	jāatgriežas	2
			12	0,0011%	atgriezušies	2
			11	0,0010%	atgrieztos	2
			11	0,0010%	atgriezt	2
			11	0,0010%	atgriešanos	1
			10	0,0009%	atgriežamies	2
			9	0,0008%	pagrieziena	1
			9	0,0008%	atgriežas	2
			9	0,0008%	atgriežos	2
			9	0,0008%	atgriežoties	2
	Kopā		200	0,0179%	Moda	2
42.	gūt	28	96	0,0086%	iegūt	2
			48	0,0043%	iegūtu	2
			26	0,0023%	iegūst	2
			17	0,0015%	iegūs	2
			15	0,0013%	ieguvums	1
			15	0,0013%	ieguvuši	2
			15	0,0013%	ieguvuši	2
			14	0,0013%	iegūšanu	1
			13	0,0012%	iegūvis	2
			13	0,0012%	iegūšanas	1
			13	0,0012%	iegūta	2
			12	0,0011%	ieguvumi	1
			10	0,0009%	iegūstam	2
			9	0,0008%	ieguvusi	2
			8	0,0007%	ieguvēji	1
			8	0,0007%	iegūti	2
			44	0,0039%	guvis	2
			26	0,0023%	apgūt	2
			24	0,0021%	atgūšanas	1
			19	0,0017%	gūt	2
			17	0,0015%	neguva	2
			15	0,0013%	atgūt	2
			14	0,0013%	gūst	2
			12	0,0011%	guva	2
			11	0,0010%	apguvei	1

			8	0,0007%	apguvi	1
			8	0,0007%	guvuši	2
			7	0,0006%	apgaves	1
	Kopā		537	0,0479%	Moda	2
43.	ilg	18	91	0,0081%	ilgi	4
			77	0,0069%	ilgtermiņa	1
			46	0,0041%	ilgtermiņā	1
			31	0,0028%	ilgs	3
			29	0,0026%	ilgtspējīgas	3
			28	0,0025%	ilgu	3
			23	0,0021%	ilgtspējīgu	3
			22	0,0020%	ilgstošī	4
			20	0,0018%	ilgāk	4
			16	0,0014%	ilgtspējas	1
			13	0,0012%	ilga	2
			13	0,0012%	ilgtspēju	1
			12	0,0011%	ilgus	3
			11	0,0010%	ilgāku	3
			11	0,0010%	ilgtspējīga	3
			10	0,0009%	ilgā	3
			8	0,0007%	ilgtspēja	1
			7	0,0006%	ilgstošā	3
	Kopā		468	0,0420%	Moda	3
44.	in+statuer e (lat.)	10	144	0,0129%	institūciju	1
			95	0,0085%	institūcijas	1
			61	0,0055%	institūcijām	1
			44	0,0039%	institūcija	1
			15	0,0013%	institūcijās	1
			15	0,0013%	institūts	1
			15	0,0013%	institūtu	1
			13	0,0012%	institūcijai	1
			13	0,0012%	institūta	1
			10	0,0009%	institūcijā	1
	Kopā		425	0,0380%	Moda	1
45.	inter esse (lat.)	15	279	0,024900%	intereses	1
			193	0,017200%	interesešu	1
			149	0,013300%	interesēm	1
			97	0,008700%	interesēs	1
			40	0,003600%	interesanti	3
			37	0,003300%	interesē	2
			26	0,002300%	interese	1
			26	0,002300%	interesanta	3
			24	0,002100%	neinteresē	2
			20	0,001800%	ieinteresēti	3
			17	0,001500%	interesants	3
			16	0,001400%	interesi	1
			13	0,001200%	interesantas	3

			12	0,001100%	ieinteresēta	3
			8	0,000700%	ieinteresētās	3
	Kopā		957	0,0854%	Moda	3
46.	īpaš	22	356	0,0318%	īpaši	4
			266	0,0238%	īpašuma	1
			129	0,0115%	īpašumu	1
			62	0,0055%	īpašnieku	1
			40	0,0036%	īpašniekiem	1
			40	0,0036%	īpašu	3
			37	0,0033%	īpašumā	1
			36	0,0032%	īpašnieki	1
			34	0,0030%	īpaša	3
			33	0,0029%	īpašums	1
			28	0,0025%	īpašnieks	1
			25	0,0022%	īpašumiem	1
			22	0,0020%	īpašumus	1
			16	0,0014%	īpašnieka	1
			15	0,0013%	īpašumi	1
			15	0,0013%	īpašas	3
			14	0,0013%	īpašniekam	1
			14	0,0013%	īpašs	3
			12	0,0011%	īpašniekus	1
			11	0,0010%	īpašā	3
			10	0,0009%	īpašumos	1
			9	0,0008%	īpašumam	1
	Kopā		1224	0,1093%	Moda	1
47.	īst	17	141	0,0126%	īstenībā	1
			77	0,0069%	īstenot	2
			31	0,0028%	īstenošanu	1
			37	0,0033%	īstenošanai	1
			25	0,0022%	īstais	3
			25	0,0022%	īstenošana	1
			20	0,0018%	īstajā	3
			20	0,0018%	īsteno	2
			20	0,0018%	īstenošanā	1
			18	0,0016%	īstenošana	2
			17	0,0015%	īstā	3
			17	0,0015%	īstenojot	2
			14	0,0013%	īstenošanas	1
			13	0,0012%	īstenošanu	2
			11	0,0010%	īstenošana	2
			8	0,0007%	īstam	3
			8	0,0007%	īstas	3
	Kopā		502	0,0449%	Moda	1
48.	jaun	40	211	0,0189%	jaunu	3
			116	0,0104%	jauna	3
			90	0,0080%	jaunas	3
			84	0,0075%	jaunā	3
			64	0,0057%	jauno	3
			63	0,0056%	jauns	3

			63	0,0056%	jaunais	3
			52	0,0046%	jauni	3
			51	0,0046%	jaunās	3
			46	0,0041%	atjaunošanas	1
			41	0,0037%	atjaunot	2
			38	0,0034%	jaunus	3
			37	0,0033%	atjaunošanu	1
			36	0,0032%	jaunajā	3
			32	0,0029%	jaunieši	3
			28	0,0025%	jauniem	3
			26	0,0023%	atjaunojamo	3
			25	0,0022%	jauniešu	1
			24	0,0021%	jaunajiem	3
			23	0,0021%	jaunie	3
			20	0,0018%	jauniešiem	1
			19	0,0017%	jaunajai	3
			18	0,0016%	jaunajām	3
			15	0,0013%	atjaunošanai	1
			15	0,0013%	jaunām	3
			14	0,0013%	jauniešus	1
			14	0,0013%	jaunajam	3
			14	0,0013%	jaunā	3
			13	0,0012%	atjaunota	2
			12	0,0011%	jaunatnes	1
			12	0,0011%	atjaunojamās	2
			12	0,0011%	atjaunotās	2
			11	0,0010%	atjaunojamiem	2
			11	0,0010%	atjaunotā	2
			10	0,0009%	jaunos	3
			9	0,0008%	atjaunojamās	2
			8	0,0007%	jaunam	3
			8	0,0007%	atjaunošana	1
			7	0,0006%	atjaunojamos	2
			7	0,0006%	jaunības	1
	Kopā		1399	0,1251%	Moda	3
49.	jaut	12	2341	0,2092%	jautājums	1
			830	0,0742%	jautājumu	1
			326	0,0291%	jautājumiem	1
			287	0,0256%	jautājumi	1
			190	0,0170%	jautājumus	1
			159	0,0142%	jautājumā	1
			135	0,0121%	jautājuma	1
			95	0,0085%	jautājumos	1
			43	0,0038%	jautājumam	1
			10	0,0009%	pajautāt	2
			9	0,0008%	jautāju	2
			8	0,0007%	jājautā	2
	Kopā		4433	0,3961%	Moda	1
50.	ius (lat.)	12	2056	0,1837%	juridiskā	3
			1216	0,1087%	juridiskās	3

			239	0,0214%	juridiskajai	3
			145	0,0130%	juridiskajā	3
			90	0,0080%	juridiskais	3
			89	0,0080%	juridisko	3
			58	0,0052%	juridiski	4
			16	0,0014%	juridiskajām	3
			13	0,0012%	juridiska	3
			11	0,0010%	juridisku	3
			9	0,0008%	juridiskajam	3
			9	0,0008%	juridiskas	3
	Kopā		3951	0,3532%	Moda	3
51.	candidus (lat.)	12	263	0,0235%	kandidātu	1
			131	0,0117%	kandidātiem	1
			98	0,0088%	kandidāti	1
			92	0,0082%	kandidāts	1
			71	0,0063%	kandidātus	1
			64	0,0057%	kandidatūru	1
			37	0,0033%	kandidāta	1
			33	0,0029%	kandidatūras	1
			28	0,0025%	kandidātam	1
			23	0,0021%	kandidatūra	1
			11	0,0010%	kandidāte	1
			8	0,0007%	kandidatūrām	1
	Kopā		859	0,0767%	Moda	1
52.	com+legare (lat.)	11	3550	0,3172%	kolēģi	1
			139	0,0124%	kolēģiem	1
			112	0,0100%	kolēģis	1
			89	0,0080%	kolēģus	1
			56	0,0050%	kolēģes	1
			55	0,0049%	kolēģa	1
			43	0,0038%	kolēģe	1
			42	0,0038%	kolēģim	1
			40	0,0036%	kolēģu	1
			18	0,0016%	kolēģija	1
			11	0,0010%	kolēģijas	1
	Kopā		4155	0,3713%	Moda	1
53.	concretus (lat.)	18	132	0,0138%	konkrēti	4
			24		konkrēti	3
			106	0,0095%	konkrētu	3
			93	0,0083%	konkrēto	3
			59	0,0053%	konkrētajā	3
			51	0,0046%	konkrētā	3
			44	0,0039%	konkrētas	3
			41	0,0037%	konkrētiem	3
			38	0,0034%	konkrētais	3
			37	0,0033%	konkrēts	3
			35	0,0031%	konkrētus	3

			27	0,0024%	konkrēta	3
			21	0,0019%	konkrētie	3
			20	0,0018%	konkrētās	3
			16	0,0014%	konkrētam	3
			15	0,0013%	konkrētām	3
			9	0,0008%	konkrētai	3
			9	0,0008%	konkrētos	3
	Kopā		777	0,0693%	Moda	3
54.	com quaerere (lat.)	11	71	0,0063%	konkurētspējas	1
			49	0,0044%	konkurētspēju	1
			35	0,0031%	konkurences	1
			29	0,0026%	konkurenci	1
			26	0,0023%	konkurēt	2
			11	0,0010%	konkurētspēja	1
			11	0,0010%	konkurētspējīga	3
			10	0,0009%	konkurence	1
			10	0,0009%	konkurētspējīgi	3
			8	0,0007%	konkurencē	1
			7	0,0006%	konkurētspējīgāki	3
	Kopā		267	0,0238%	Moda	1
55.	kāp	21	283	0,025300%	pārkāpumu	1
			52	0,004600%	pakāpeniski	4
			49	0,004400%	pārkāpumiem	1
			35	0,003100%	pārkāpums	1
			29	0,002600%	pārkāpuma	1
			28	0,002500%	pakāpēm	1
			18	0,001600%	pārkāpumi	1
			16	0,001400%	pārkāpts	2
			15	0,001300%	pārkāpt	2
			15	0,001300%	kāpu	1
			12	0,001100%	pārkāpumus	1
			11	0,001000%	pārkāpj	2
			11	0,001000%	kāpt	2
			11	0,001000%	pakāpenisku	3
			10	0,000900%	pakāpi	1
			9	0,000800%	pārkāpis	2
			9	0,000800%	pārkāpjot	2
			8	0,000700%	pārkāpšanu	1
			8	0,000700%	kāpumu	1
			8	0,000700%	pakāpē	1
			8	0,000700%	pārkāptas	2
	Kopā		645	0,0575%	Moda	1
56.	kop	28	354	0,031600%	kopumā	1
			294	0,026300%	kopā	4
			65	0,005800%	kopējā	3
			55	0,004900%	kopējo	3
			50	0,004500%	kopprodukta	1
			43	0,003800%	kopīgi	4

			40	0,003600%	kopienu	1
			38	0,003400%	kopējās	3
			26	0,002300%	kopienas	1
			23	0,002100%	kopīgu	3
			23	0,002100%	kopējais	3
			22	0,002000%	kopīgiem	3
			18	0,001600%	kopīga	3
			18	0,001600%	kopīgo	3
			16	0,001400%	kopbudžeta	1
			15	0,001300%	kopīgas	3
			15	0,001300%	kopēju	3
			14	0,001300%	kopējas	3
			12	0,001100%	kopšanas	1
			11	0,001000%	kopējiem	3
			10	0,000900%	kopīgā	3
			9	0,000800%	kopprodukts	1
			9	0,000800%	kopīgs	3
			9	0,000800%	kopsakarā	1
			9	0,000800%	kopuma	1
			8	0,000700%	kopums	1
			8	0,000700%	kopproduktu	1
			8	0,000700%	kopienām	1
	Kopā		1222	0,109200%	Moda	3
57.	kļaut	14	739	0,0660%	iekļauts	2
			346	0,0309%	iekļaut	2
			52	0,0046%	iekļaujot	2
			30	0,0027%	iekļauti	2
			29	0,0026%	iekļautu	2
			26	0,0023%	iekļaušanu	1
			22	0,0020%	iekļauta	2
			11	0,0010%	iekļautas	2
			11	0,0010%	pakļauta	2
			10	0,0009%	iekļauto	2
			8	0,0007%	pakļautībā	1
			8	0,0007%	pakļaut	2
			8	0,0007%	iekļauj	2
			7	0,0006%	iekļautais	2
	Kopā		1307	0,1167%	Moda	2
58.	credere	13	45	0,0040%	kredītu	1
			38	0,0034%	kredītiestāžu	1
			23	0,0021%	kredītus	1
			17	0,0015%	kredīti	1
			15	0,0013%	kreditēšanas	1
			15	0,0013%	kredītreitingu	1
			14	0,0013%	kredīta	1
			12	0,0011%	kreditoru	1
			9	0,0008%	kredītiem	1
			9	0,0008%	kredītreitinga	1
			8	0,0007%	kreditoriem	1
			8	0,0007%	kredītreitings	1

			7	0,0006%	kredītiestādes	1
	Kopā		220	0,0196%	Moda	1
59.	lab	46	588	0,0525%	labi	4
			404	0,0361%	labu	3
			250	0,0223%	labākās	3
			182	0,0163%	labklājības	1
			162	0,0145%	labāk	4
			132	0,0118%	labs	3
			102	0,0091%	laba	3
			89	0,0080%	labā	4
			73	0,0065%	labas	3
			71	0,0063%	uzlabot	2
			40	0,0036%	labprāt	4
			38	0,0034%	labāku	3
			33	0,0029%	labot	2
			32	0,0029%	labklājību	1
			32	0,0029%	labo	2
			29	0,0026%	labumu	1
			29	0,0026%	labāks	3
			27	0,0024%	uzlabošanai	1
			26	0,0023%	labuma	1
			26	0,0023%	uzlabošanu	1
			24	0,0021%	labākais	3
			23	0,0021%	labāko	3
			18	0,0016%	labās	3
			18	0,0016%	labāka	3
			18	0,0016%	labus	3
			17	0,0015%	uzlabotu	2
			16	0,0014%	labiem	3
			16	0,0014%	labums	1
			15	0,0013%	labākajā	3
			15	0,0013%	labākā	3
			15	0,0013%	labos	3
			15	0,0013%	labad	4
			14	0,0013%	labklājība	1
			14	0,0013%	uzlabošanas	1
			13	0,0012%	vislabāk	4
			13	0,0012%	labāki	3
			12	0,0011%	labumam	1
			11	0,0010%	labojums	1
			11	0,0010%	jālabo	2
			11	0,0010%	uzlabojumi	1
			10	0,0009%	labojumi	1
			10	0,0009%	uzlabo	2
			9	0,0008%	uzlabojot	2
			9	0,0008%	labākas	3
			8	0,0007%	uzlabosim	2
			8	0,0007%	labākos	3
	Kopā		2728	0,2437%	Moda	3
60.	laik	14	1193	0,1066%	laikā	1

			608	0,0543%	laiku	1
			293	0,0262%	laiks	1
			278	0,0249%	laika	1
			128	0,0114%	laikam	4
			39	0,0035%	laikos	1
			38	0,0034%	laikus	4
			26	0,0023%	laikiem	1
			19	0,0017%	laikrakstā	1
			16	0,0014%	laiki	1
			67	0,006000%	vienlaicīgi	4
			33	0,002900%	savlaicīgi	4
			12	0,001100%	priekšlaicīgi	4
			10	0,000900%	laicīgi	4
	Kopā		2760	0,2466%	Moda	1
61.	latv	14	4273	0,3818%	latvijas	1
			921	0,0823%	latvijā	1
			847	0,0757%	latviešu	1
			735	0,0657%	latvijai	1
			636	0,0568%	latviju	1
			423	0,0378%	latvija	1
			74	0,0066%	latvieši	1
			48	0,0043%	latviešiem	1
			45	0,0040%	latviski	4
			19	0,0017%	latvietis	1
			12	0,0011%	latviešus	1
			10	0,0009%	latvieti	1
			9	0,0008%	latvejis	1
			8	0,0007%	latvietim	1
	Kopā		8060	0,7202%	Moda	1
62.	lēm	20	1641	0,1466%	lēmuma	1
			776	0,0693%	lēmums	1
			457	0,0408%	lēmumu	1
			94	0,0084%	lēmumus	1
			73	0,0065%	lēmumi	1
			67	0,0060%	lemt	2
			39	0,0035%	lēmumam	1
			30	0,0027%	lēmumiem	1
			22	0,0020%	lemj	2
			15	0,0013%	lems	2
			15	0,0013%	lēma	2
			14	0,0013%	lemjot	2
			14	0,0013%	lemsim	2
			14	0,0013%	lēmumos	1
			13	0,0012%	lemjam	2
			12	0,0011%	lemts	2
			12	0,0011%	lēmumā	1
			10	0,0009%	lemtu	2
			10	0,0009%	lēmusi	2
			9	0,0008%	lēmām	2
	Kopā		3337	0,2983%	Moda	2

63.	liec	21	122	0,010900%	liecina	2
			81	0,007200%	pārliecināts	2
			43	0,003800%	apliecināt	2
			42	0,003800%	pārliecība	1
			41	0,003700%	pārliecību	1
			39	0,003500%	apliecina	2
			28	0,002500%	apliecinājums	1
			27	0,002400%	pārliecības	1
			27	0,002400%	pārliecināta	2
			26	0,002300%	pārliecināt	2
			23	0,002100%	pārliecināti	2
			21	0,001900%	apliecinošu	2
			16	0,001400%	pārliecinoši	2
			12	0,001100%	pārliecināja	2
			12	0,001100%	pārliecināties	2
			11	0,001000%	liecinieki	1
			11	0,001000%	apliecināja	2
			9	0,000800%	neliecina	2
			9	0,000800%	apliecinās	2
			9	0,000800%	apliecību	1
			8	0,000700%	pārliecinošu	2
	Kopā		617	0,0552%	Moda	2
64.	liel	46	214	0,0191%	liela	3
			181	0,0162%	liels	3
			175	0,0156%	lielā	3
			174	0,0155%	lielu	3
			129	0,0115%	lielākā	3
			98	0,0088%	lielāku	3
			85	0,0076%	lielas	3
			68	0,0061%	lielāka	3
			50	0,0045%	lielo	3
			48	0,0043%	lielāks	3
			41	0,0037%	lielākas	3
			38	0,0034%	lieli	3
			34	0,0030%	lielāko	3
			32	0,0029%	lielus	3
			28	0,0025%	lielākoties	4
			27	0,0024%	lielāki	3
			25	0,0022%	lielajiem	3
			25	0,0022%	lielām	3
			24	0,0021%	lielos	3
			23	0,0021%	lielākais	3
			22	0,0020%	lielās	3
			20	0,0018%	lielais	3
			17	0,0015%	lielajām	3
			17	0,0015%	lielie	3
			16	0,0014%	lielākās	3
			15	0,0013%	lielākie	3
15	0,0013%	lielākus	3			
13	0,0012%	lieliem	3			

			13	0,0012%	lielums	1
			12	0,0011%	lielākai	3
			11	0,0010%	lielai	3
			11	0,0010%	lielākajai	3
			10	0,0009%	lielajā	3
			10	0,0009%	lielajās	3
			9	0,0008%	lielākajiem	3
			9	0,0008%	lielākiem	3
			9	0,0008%	lielumu	1
			8	0,0007%	lielākajām	3
			7	0,0006%	lielākajā	3
			102	0,009100%	palielināt	2
			9	0,000800%	palielināti	2
			9	0,000800%	palielinājuma	1
			8	0,000700%	palielinātas	2
			8	0,000700%	lielveikalu	1
			8	0,000700%	vislielākā	3
			7	0,000600%	palielināšanos	1
	Kopā		1914	0,1709%	Moda	3
65.	liet	30	1085	0,097000%	lietu	1
			779	0,069600%	ārlietu	1
			666	0,059500%	tieslietu	1
			570	0,050900%	iekšlietu	1
			472	0,042200%	lietas	1
			330	0,029500%	lieta	1
			172	0,015400%	lietām	1
			109	0,009700%	mazliet	4
			53	0,004700%	lietā	1
			42	0,003800%	lietošanas	1
			36	0,003200%	lietot	2
			36	0,003200%	lietošanu	1
			28	0,002500%	lietderīgi	3
			26	0,002300%	lieto	2
			25	0,002200%	lietās	1
			19	0,001700%	lietderīgu	3
			16	0,001400%	jūrlietu	1
			16	0,001400%	lietai	1
			16	0,001400%	lietošana	1
			14	0,001300%	mazlietiņ	4
			12	0,001100%	lietots	2
			12	0,001100%	krimināllietās	1
			10	0,000900%	lietotāju	1
			10	0,000900%	nelietošanu	1
			9	0,000800%	lietota	2
			9	0,000800%	izlietot	2
			8	0,000700%	lietošanai	1
			8	0,000700%	lietotājiem	1
			8	0,000700%	lietoto	2
			7	0,000600%	jālieto	2
	Kopā		4603	0,4112%	Moda	1

66.	lik	25	4324	0,3864%	likumā	1
			3734	0,3337%	likumprojektu	1
			3686	0,3294%	likumprojekts	1
			2040	0,1823%	likumprojekta	1
			967	0,0864%	likuma	1
			218	0,0195%	likumprojektā	1
			197	0,0176%	likumprojektam	1
			104	0,0093%	likumprojektiem	1
			89	0,0080%	likumdošanas	1
			82	0,0073%	likumprojektus	1
			66	0,0059%	likumiem	1
			59	0,0053%	likumprojekti	1
			53	0,0047%	likumos	1
			52	0,0046%	likumam	1
			52	0,0046%	likumi	1
			45	0,0040%	likumdevējs	1
			42	0,0038%	likumdošanu	1
			37	0,0033%	likumdošanā	1
			35	0,0031%	likumdevēja	1
			28	0,0025%	likumdošana	1
			26	0,0023%	likumdevējam	1
			10	0,0009%	likumdevēju	1
			10	0,0009%	likumību	1
			10	0,0009%	likumprojektos	1
			8	0,0007%	likumīgās	3
	Kopā		15974	1,4274%	Moda	1
67.	līdz	58	294	0,026300%	līdzekļu	1
			185	0,016500%	līdzekļus	1
			141	0,012600%	palīdzību	1
			134	0,012000%	palīdzības	1
			123	0,011000%	līdzekļi	1
			111	0,009900%	līdzekļiem	1
			73	0,006500%	atlīdzības	1
			64	0,005700%	transportlīdzekļu	1
			57	0,005100%	palīdzēt	2
			52	0,004600%	līdzīga	3
			52	0,004600%	uzturlīdzekļu	1
			51	0,004600%	salīdzinājumā	4
			46	0,004100%	līdzīgu	3
			45	0,004000%	salīdzinot	2
			44	0,003900%	līdzdalību	1
			43	0,003800%	tamlīdzīgi	4
			37	0,003300%	palīdzība	1
			35	0,003100%	līdzatbildīgajai	3
			32	0,002900%	salīdzināt	2
			30	0,002700%	līdzšinējā	3
			29	0,002600%	transportlīdzekļa	1
			26	0,002300%	līdzīgs	3
			24	0,002100%	salīdzinoši	4
			22	0,002000%	līdzekļos	1

			22	0,002000%	atlīdzināšanas	1
			20	0,001800%	līdzīgas	3
			20	0,001800%	palīdzēs	2
			19	0,001700%	līdzšinējo	3
			19	0,001700%	līdzeklis	1
			17	0,001500%	palīdzēja	2
			28	0,002500%	līdzekļiem	1
			16	0,001400%	palīdzētu	2
			16	0,001400%	palīdz	2
			14	0,001300%	izlīdzināšanas	1
			13	0,001200%	vienlīdzīgu	3
			12	0,001100%	līdzās	4
			12	0,001100%	līdzatbildīgo	3
			11	0,001000%	līdzsvaru	1
			11	0,001000%	salīdzinājums	1
			11	0,001000%	palīdzēsīm	2
			11	0,001000%	vienlīdzīgi	3
			11	0,001000%	atlīdzināšanu	1
			11	0,001000%	līdzfinansējumu	1
			10	0,000900%	transportlīdzeklis	1
			10	0,000900%	līdzīgus	3
			10	0,000900%	vienlīdzības	1
			9	0,000800%	atlīdzība	1
			9	0,000800%	salīdzinām	2
			9	0,000800%	līdzekli	1
			8	0,000700%	atlīdzību	1
			8	0,000700%	salīdzina	1
			8	0,000700%	vienlīdzību	1
			8	0,000700%	palīdzot	2
			8	0,000700%	līdzsvara	1
			8	0,000700%	nesalīdzināmi	4
			8	0,000700%	izlīdzināt	2
			8	0,000700%	jāpalīdz	2
			7	0,000600%	nepalīdzēs	2
	Kopā		2172	0,1940%	Moda	1
68.	lūg	14	10166	0,9084%	lūdzu	5
					lūdzu	2
			479	0,0428%	lūdz	2
			444	0,0397%	lūgumu	1
			245	0,0219%	lūgums	1
			61	0,0055%	lūdzam	2
			52	0,0046%	lūgt	2
			47	0,0042%	lūguši	2
			46	0,0041%	lūgusi	2
			32	0,0029%	lūdza	2
			29	0,0026%	lūdzis	2
			15	0,0013%	lūguma	1
			11	0,0010%	lūgts	2
			10	0,0009%	lūgtu	2
			8	0,0007%	lūgšu	2

	Kopā		11645	1,0406%	Moda	2
69.	main	17	89	0,008000%	mainīt	2
			29	0,002600%	mainās	2
			29	0,002600%	jāmaina	2
			25	0,002200%	mainīta	2
			23	0,002100%	mainījies	2
			23	0,002100%	mainījusies	2
			19	0,001700%	mainīts	2
			17	0,001500%	mainīsies	2
			17	0,001500%	mainot	2
			16	0,001400%	mainītu	2
			14	0,001300%	maina	2
			13	0,001200%	mainīties	2
			11	0,001000%	nemainās	2
			10	0,000900%	nomainītu	2
			9	0,000800%	nemainīsies	2
			8	0,000700%	nomainīt	2
			8	0,000700%	mainoties	2
	Kopā		360	0,0323%	Moda	2
70.	maks	51	107	0,0096%	maksājumu	1
			101	0,0090%	maksā	2
			69	0,0062%	maksāt	2
			61	0,0055%	neapmaksātu	2
			60	0,0054%	izmaksas	1
			50	0,0045%	jāmaksā	2
			47	0,0042%	izmaksu	1
			43	0,0038%	maksātnespējas	1
			40	0,0036%	samaksāt	2
			39	0,0035%	maksājumus	1
			37	0,0033%	nemaksā	2
			36	0,0032%	maksājumiem	1
			35	0,0031%	maksas	3
			34	0,0030%	bezmaksas	3
			34	0,0030%	maksās	2
			30	0,0027%	maksājumi	1
			30	0,0027%	iemaksu	1
			29	0,0026%	maksātāju	1
			28	0,0025%	iemaksas	1
			19	0,0017%	samaksas	1
			18	0,0016%	piemaksas	1
			18	0,0016%	izmaksā	2
			18	0,0016%	maksu	1
			17	0,0015%	maksa	1
			17	0,0015%	maksātāji	1
			16	0,0014%	maksātājiem	1
			16	0,0014%	maksājam	2
			16	0,0014%	maksāšanas	1
			15	0,0013%	nemaksāšanas	1
			14	0,0013%	samaksu	1
			13	0,0012%	samaksā	2

			12	0,0011%	maksāja	2
			12	0,0011%	samaksa	1
			12	0,0011%	izmaksām	1
			12	0,0011%	maksātu	2
			11	0,0010%	samaksās	2
			11	0,0010%	maksājums	1
			10	0,0009%	izmaksāt	2
			10	0,0009%	izmaksās	2
			9	0,0008%	atmaksas	1
			8	0,0007%	atmaksāt	2
			8	0,0007%	tiešmaksājumu	1
			8	0,0007%	izmaksai	1
			8	0,0007%	maksājuma	1
			8	0,0007%	samaksai	1
			8	0,0007%	maksāsim	2
			8	0,0007%	maksājumos	1
			8	0,0007%	apmaksā	2
			7	0,0006%	pašizmaksu	1
			7	0,0006%	nomaksāt	2
			7	0,0006%	neapmaksāta	2
	Kopā		1291	0,1153%	Moda	2
71.	mant	24	174	0,015500%	izmantot	2
			64	0,005700%	izmanto	2
			60	0,005400%	izmantojot	2
			60	0,005400%	izmantošanu	1
			44	0,003900%	mantiskā	3
			43	0,003800%	mantas	1
			28	0,002500%	izmantošanas	1
			27	0,002400%	izmantošana	1
			23	0,002100%	izmantota	2
			22	0,002000%	izmantots	2
			19	0,001700%	jāizmanto	2
			18	0,001600%	izmantoti	2
			18	0,001600%	izmantotas	2
			13	0,001200%	manta	1
			13	0,001200%	bezmantinieka	1
			12	0,001100%	izmantoja	2
			11	0,001000%	izmantošu	2
			11	0,001000%	izmantoju	2
			11	0,001000%	mantu	1
			11	0,001000%	izmantotu	2
			11	0,001000%	mantojumu	1
			9	0,000800%	izmantos	2
			9	0,000800%	neizmantot	2
			7	0,000600%	mantisko	3
	Kopā		718	0,0643%	Moda	2
72.	mat	37	122	0,010900%	pamatā	1
			89	0,008000%	pamata	1
			73	0,006500%	pamatoti	3
			71	0,006300%	pamats	1

			67	0,006000%	pamatu	1
			47	0,004200%	pamatojoties	2
			39	0,003500%	nepamatoti	3
			34	0,003000%	pamatot	2
			32	0,002900%	pamatiem	1
			32	0,002900%	pamatotas	3
			30	0,002700%	pamatots	3
			28	0,002500%	pamatojums	1
			28	0,002500%	materiāliem	1
			22	0,002000%	pamatota	3
			21	0,001900%	pamatotu	3
			20	0,001800%	pamatojumu	1
			18	0,001600%	materiālu	1
			17	0,001500%	nepamatotas	3
			15	0,001300%	pamatīgi	4
			15	0,001300%	pamatbrīvību	1
			13	0,001200%	nepamatotu	3
			13	0,001200%	materiāli	1
			12	0,001100%	pamatos	1
			11	0,001000%	materiālus	1
			11	0,001000%	pamatkapitāla	1
			11	0,001000%	pamatprincipiem	1
			10	0,000900%	pamatprincipus	1
			10	0,000900%	pamatbudžeta	1
			9	0,000800%	pamattiesības	1
			9	0,000800%	pamati	1
			8	0,000700%	pamatotību	1
			8	0,000700%	pamatnostādnes	1
			8	0,000700%	pamatus	1
			8	0,000700%	pamatojuma	1
			7	0,000600%	pamatprincipi	1
			7	0,000600%	pamatnācijas	1
			7	0,000600%	nepamatotām	3
	Kopā		982	0,0878%	Moda	1
73.	mēģ	13	65	0,0058%	mēģina	2
			48	0,0043%	mēģināt	2
			41	0,0037%	mēģināšu	2
			35	0,0031%	mēģināja	2
			26	0,0023%	mēģinājums	1
			26	0,0023%	mēģinām	2
			18	0,0016%	mēģināsim	2
			17	0,0015%	mēģinātu	2
			16	0,0014%	mēģinājumi	1
			16	0,0014%	mēģinās	2
			12	0,0011%	mēģinot	2
			12	0,0011%	jāmēģina	2
			11	0,0010%	mēģināju	2
	Kopā		343	0,0306%	Moda	2
74.	mēr	30	540	0,048300%	piemēram	4
			260	0,023200%	mērā	1

			209	0,018700%	apmēram	4
			198	0,017700%	apmērā	1
			107	0,009600%	piemērs	1
			75	0,006700%	piemēru	1
			43	0,003800%	piemērot	2
			41	0,003700%	piemērošanas	1
			33	0,002900%	piemērošanu	1
			30	0,002700%	apmēru	1
			29	0,002600%	samērā	4
			27	0,002400%	mēroga	1
			23	0,002100%	nesamērīgi	4
			22	0,002000%	mērogā	1
			22	0,002000%	piemērus	1
			19	0,001700%	piemēri	1
			17	0,001500%	apmērs	1
			17	0,001500%	apmēra	1
			16	0,001400%	piemērots	3
			15	0,001300%	piemērošana	1
			15	0,001300%	piemērojamiem	3
			13	0,001200%	piemēriem	1
			13	0,001200%	piemērojot	2
			11	0,001000%	piemēro	2
			11	0,001000%	piemērota	2
			10	0,000900%	samērīgi	4
			8	0,000700%	samērīgumu	1
			8	0,000700%	nesamērīgas	3
			8	0,000700%	piemērotas	2
			8	0,000700%	samērīguma	1
	Kopā		1848	0,1652%	Moda	1
75.	min	22	288	0,0257%	minēto	2
			106	0,0095%	minēja	2
			82	0,0073%	minētā	2
			62	0,0055%	minēt	2
			54	0,0048%	minētais	2
			44	0,0039%	minētās	2
			43	0,0038%	minēts	2
			42	0,0038%	minēju	2
			36	0,0032%	minētajiem	2
			35	0,0031%	pieminēja	2
			33	0,0029%	minētie	2
			29	0,0026%	minēšu	2
			28	0,0025%	minētajā	2
			22	0,0020%	minētajam	2
			21	0,0019%	minētajām	2
			21	0,0019%	minēti	2
			21	0,0019%	minētos	2
			20	0,0018%	pieminēts	2
			14	0,0013%	pieminekļa	1
			12	0,0011%	jāmin	2
			10	0,0009%	minētas	2

	Kopā		9 1032	0,0008% 0,0922%	minējāt Moda	2 2
76.	minus+ter os (lat.)	26	2105 1151 840 346 306 289 185 164 152 143 132 129 83 72 45 39 35 23 22 22 11 8 8 8 8 8	0,188100% 0,102900% 0,075100% 0,030900% 0,027300% 0,025800% 0,016500% 0,014700% 0,013600% 0,012800% 0,011800% 0,011500% 0,007400% 0,006400% 0,004000% 0,003500% 0,003100% 0,002100% 0,002000% 0,002000% 0,001000% 0,000700% 0,000700% 0,000700% 0,000700% 0,000700%	ministru ministra ministrijas ministrija administratīvo ministrs ministram administratīvās ministriju ministres ministri ministrijai ministrijā administratīvā ministriem ministre administratīvajā ministrijām ministrei administratīvi administratīvajai administrēšanas ministrus administratīvos administratīvais ministrijās	1 1 1 1 3 1 1 3 1 1 1 1 1 1 3 1 1 3 1 1 4 3 1 1 3 3 1 1
	Kopā		6334	0,5660%	Moda	1
77.	maz	63	197 133 109 101 77 70 64 48 45 44 44 44 34 33 32 32 28 28 28	0,017600% 0,011900% 0,009700% 0,009000% 0,006900% 0,006300% 0,005700% 0,004300% 0,004000% 0,003900% 0,003900% 0,003900% 0,003000% 0,002900% 0,002900% 0,002900% 0,002500% 0,002500% 0,002500%	mazāk samazināt mazliet nemaz maz mazākumtautību samazināšanu maza samazinās samazināts samazinājums samazinot samazināšana samazināšanas mazināt mazāks samazinājumu samazinātu mazinātu	4 2 4 4 4 1 1 3 2 2 1 2 1 1 2 3 1 2 2

			27	0,002400%	mazākumtautībām	1
			26	0,002300%	mazs	3
			26	0,002300%	mazāka	3
			22	0,002000%	mazās	3
			22	0,002000%	mazu	3
			22	0,002000%	mazo	3
			20	0,001800%	jāsamazina	2
			19	0,001700%	pamazām	4
			19	0,001700%	samazinājies	2
			17	0,001500%	mazie	3
			16	0,001400%	mazajiem	3
			15	0,001300%	mazas	3
			14	0,001300%	samazināsies	2
			14	0,001300%	mazlietiņ	4
			14	0,001300%	samazinām	2
			13	0,001200%	samazināti	2
			13	0,001200%	mazāki	3
			13	0,001200%	mazi	3
			13	0,001200%	samazina	2
			13	0,001200%	samazinātās	2
			12	0,001100%	mazā	3
			12	0,001100%	samazināta	2
			12	0,001100%	samazinātā	2
			12	0,001100%	mazāku	3
			12	0,001100%	samazināšanai	1
			11	0,001000%	samazinājuma	1
			11	0,001000%	mazām	3
			11	0,001000%	mazākās	3
			10	0,000900%	mazākumā	1
			10	0,000900%	mazākumtautības	1
			10	0,000900%	samazinātas	2
			9	0,000800%	mazinās	2
			9	0,000800%	vismazāk	4
			9	0,000800%	mazāko	3
			9	0,000800%	maziem	3
			8	0,000700%	mazināšanai	1
			8	0,000700%	samazināsim	2
			8	0,000700%	mazbērniem	1
			8	0,000700%	samazinājās	2
			8	0,000700%	mazākas	3
			8	0,000700%	samazinātos	2
			8	0,000700%	mazākā	3
			8	0,000700%	mazais	3
			7	0,000600%	samazinājumi	1
	Kopā		1779	0,1592%	Moda	2
78.	natio (lat.)	12	406	0,0363%	nacionālās	3
			152	0,0136%	nacionālā	3
			133	0,0119%	nacionālo	3
			24	0,0021%	nacionālajā	3

			23	0,0021%	nacionālajām	3
			22	0,0020%	nacionālajai	3
			20	0,0018%	nacionālas	3
			14	0,0013%	nacionālais	3
			10	0,0009%	nacionāla	3
			10	0,0009%	nacionālisms	1
			13	0,0012%	nacistiskajā	3
			8	0,0007%	nacionāli	4
	Kopā		835	0,0748%	Moda	3
79.	nāk	90	1469	0,131300%	nākamais	3
			656	0,058600%	pienākumus	1
			345	0,030800%	nākamā	3
			214	0,019100%	nākamajā	3
			202	0,018100%	ienākuma	1
			177	0,015800%	nākotnē	1
			143	0,012800%	pienākums	1
			123	0,011000%	panākt	2
			122	0,010900%	nākamo	3
			121	0,010800%	pienākumu	1
			108	0,009700%	nāk	2
			73	0,006500%	nākt	2
			72	0,006400%	nākotni	1
			67	0,006000%	nākotnes	1
			63	0,005600%	nākamās	3
			53	0,004700%	nonākuši	2
			57	0,005100%	pienācis	2
			51	0,004600%	nākamgad	1
			50	0,004500%	nāks	2
			48	0,004300%	sanāk	2
			39	0,003500%	nāca	2
			33	0,002900%	iznāk	2
			32	0,002900%	nākamajam	3
			30	0,002700%	nākotne	1
			29	0,002600%	jāpanāk	2
			29	0,002600%	ienākumu	1
			29	0,002600%	ienākumus	1
			28	0,002500%	nāksies	2
			26	0,002300%	nākošais	3
			26	0,002300%	nākas	2
			24	0,002100%	ienākumi	1
			24	0,002100%	nonāksim	2
			24	0,002100%	ienākumiem	1
			22	0,002000%	pienākumi	1
			22	0,002000%	nonāk	2
			22	0,002000%	panāktu	2
			20	0,001800%	sanācis	2
			20	0,001800%	nāciet	2
			20	0,001800%	nākamajai	3
			20	0,001800%	nonākt	2
			20	0,001800%	panākta	2

19	0,001700%	sanākt	2
19	0,001700%	atnākt	2
19	0,001700%	nācās	2
19	0,001700%	nonāca	2
18	0,001600%	pienākumiem	1
18	0,001600%	pienākas	2
17	0,001500%	nonākam	2
17	0,001500%	jānāk	2
16	0,001400%	panākumus	1
16	0,001400%	nākamie	3
15	0,001300%	nākusi	2
15	0,001300%	sanāksmē	1
15	0,001300%	sanāca	2
15	0,001300%	panāca	2
14	0,001300%	nonāks	2
14	0,001300%	nākamajiem	3
14	0,001300%	nonāktu	2
14	0,001300%	nākamos	3
14	0,001300%	atnāk	2
13	0,001200%	ienākums	1
13	0,001200%	nākotnei	1
13	0,001200%	sanāksme	1
12	0,001100%	sanāks	2
12	0,001100%	pienākumos	1
11	0,001000%	nākamajām	3
11	0,001000%	panākts	2
10	0,000900%	nākuši	2
10	0,000900%	nonākusi	2
10	0,000900%	nākamajos	3
10	0,000900%	panākot	2
10	0,000900%	atnācis	2
9	0,000800%	ienāk	2
9	0,000800%	nākot	2
9	0,000800%	nenāk	2
8	0,000700%	panākuši	2
8	0,000700%	pienākuma	1
8	0,000700%	panākums	1
8	0,000700%	panāksim	2
8	0,000700%	sanāksmi	1
8	0,000700%	ienākt	2
7	0,000600%	sanākusi	2
7	0,000600%	panākumu	1
14	0,001300%	nonācām	2
13	0,001200%	nonācis	2
12	0,001100%	nācis	2
11	0,001000%	atnāca	2
11	0,001000%	pienācīgi	4
9	0,000800%	pienācīgu	3
8	0,000700%	nācies	2
Kopā	5363	0,479500% Moda	2

80.	norma	18	248	0,022200%	normas	1			
			198	0,017700%	normu	1			
			189	0,016900%	norma	1			
			55	0,004900%	normām	1			
			54	0,004800%	normāli	4			
			53	0,004700%	normatīvo	3			
			29	0,002600%	normatīvajos	3			
			25	0,002200%	normatīvajiem	3			
			24	0,002100%	normāla	3			
			23	0,002100%	normālā	3			
			21	0,001900%	normālu	3			
			19	0,001700%	normatīvos	1			
			18	0,001600%	normai	1			
			11	0,001000%	normatīvais	3			
			11	0,001000%	normatīvā	3			
			9	0,000800%	normatīvie	3			
			8	0,000700%	normatīvajā	3			
				Kopā		995	0,088900%	Moda	3
			81.	ņem	83	1209	0,108000%	pieņemts	2
315	0,028100%	ņemot				2			
300	0,026800%	pieņemt				2			
252	0,022500%	uzņemoties				2			
237	0,021200%	apņemos				2			
198	0,017700%	pieņemšanu				1			
166	0,014800%	saņemts				2			
164	0,014700%	saņemti				2			
147	0,013100%	ieņemiet				2			
140	0,012500%	saņemt				2			
118	0,010500%	saņem				2			
116	0,010400%	jāpieņem				2			
79	0,007100%	pieņemot				2			
75	0,006700%	pieņemsim				2			
71	0,006300%	pieņemšanas				1			
66	0,005900%	ieņemt				2			
62	0,005500%	uzņemties				2			
61	0,005500%	jāņem				2			
54	0,004800%	pieņemti				2			
46	0,004100%	saņemta				2			
43	0,003800%	ņemt				2			
41	0,003700%	pieņem				2			
37	0,003300%	pieņemtu				2			
36	0,003200%	pārņemšanas				1			
36	0,003200%	pieņemto				2			
36	0,003200%	pieņemam				2			
35	0,003100%	izņemot				2			
35	0,003100%	saņemtu				2			
32	0,002900%	pieņemšana				1			
29	0,002600%	pieņemšanā				1			
28	0,002500%	izņemt				2			
28	0,002500%	pieņems				2			

27	0,002400%	jāuzņemas	2
25	0,002200%	atņemšanu	1
24	0,002100%	pieņemams	2
24	0,002100%	pieņemšanai	1
24	0,002100%	pārņemšanu	1
24	0,002100%	atņemt	2
23	0,002100%	pieņemta	2
23	0,002100%	saņemšanas	1
23	0,002100%	paņemt	2
22	0,002000%	saņemot	2
20	0,001800%	izņemtas	2
19	0,001700%	saņems	2
19	0,001700%	aizņemties	2
18	0,001600%	atņemšanas	1
17	0,001500%	pārņemt	2
17	0,001500%	ņemsim	2
17	0,001500%	pieņemami	2
16	0,001400%	nesaņem	2
15	0,001300%	saņemšanu	1
15	0,001300%	noņemt	2
14	0,001300%	pieņemu	2
14	0,001300%	ņemti	2
13	0,001200%	ņem	2
13	0,001200%	ņemts	2
13	0,001200%	ņemtas	2
13	0,001200%	ņemam	2
12	0,001100%	nepieņemt	2
12	0,001100%	pieņemama	2
12	0,001100%	apņemšanas	1
12	0,001100%	nepieņemami	2
12	0,001100%	jāsaņem	2
12	0,001100%	atņemta	2
11	0,001000%	saņemam	2
11	0,001000%	pieņemtā	2
10	0,000900%	atņemts	2
10	0,000900%	uzņemas	2
10	0,000900%	saņemšanai	1
9	0,000800%	pieņemtais	2
9	0,000800%	nepieņemams	2
9	0,000800%	pieņemtie	2
9	0,000800%	apņemšanās	1
8	0,000700%	izņemta	2
8	0,000700%	saņemto	2
8	0,000700%	ņems	2
8	0,000700%	ņemiet	2
8	0,000700%	neņem	2
8	0,000700%	paņemsim	2
8	0,000700%	pārņemtu	2
8	0,000700%	ieņem	2
7	0,000600%	noņemti	2

			7	0,000600%	atpakaļuzņemšanu	1
	Kopā		5022	0,4486%	Moda	2
82.	organ (lat.)	12	130	0,0116%	organizācijas	1
			127	0,0113%	organizāciju	1
			88	0,0079%	organizācijām	1
			20	0,0018%	organizācijās	1
			18	0,0016%	organizācija	1
			15	0,0013%	organizēšanu	1
			12	0,0011%	organizēt	2
			11	0,0010%	organizē	2
			10	0,0009%	organizācijā	1
			8	0,0007%	organizētajās	1
			8	0,000700%	reorganizāciju	1
			7	0,000600%	reorganizācijas	1
	Kopā		454	0,0405%	Moda	1
83.	parler (fr.)	11	256	0,022900%	parlamentārās	3
			187	0,016700%	parlamenta	1
			174	0,015500%	parlamentārā	3
			105	0,009400%	parlamentā	1
			92	0,008200%	parlamentu	1
			59	0,005300%	parlaments	1
			39	0,003500%	parlamentam	1
			25	0,002200%	parlamentārais	3
			16	0,001400%	parlamentāro	3
			15	0,001300%	parlamentārajam	3
			15	0,001300%	parlamentārajā	3
	Kopā		983	0,0877%	Moda	1
84.	pild	32	294	0,026300%	pildīt	2
			206	0,018400%	papildu	3
			147	0,013100%	izpildes	1
			132	0,011800%	papildināt	2
			129	0,011500%	papildus	4
			100	0,008900%	izpildi	1
			94	0,008400%	pilda	2
			35	0,003100%	izpildītāju	1
			31	0,002800%	pildīšanas	1
			28	0,002500%	izpildīt	2
			24	0,002100%	izpildītāja	1
			24	0,002100%	jāpilda	2
			22	0,002000%	papildināts	2
			22	0,002000%	papildina	2
			22	0,002000%	izpildīts	2
			22	0,002000%	izpildvara	1
			22	0,002000%	izpildvaras	1
			22	0,002000%	izpildītu	2
			18	0,001600%	izpilde	1
			14	0,001300%	nepilda	2
			14	0,001300%	papildinājumiem	1

			13	0,001200%	pildīts	2
			13	0,001200%	papildinot	2
			13	0,001200%	papildinājums	1
			11	0,001000%	pildot	2
			10	0,000900%	jāizpilda	2
			10	0,000900%	izpildīšanu	1
			8	0,000700%	izpildei	1
			8	0,000700%	pildītu	2
			8	0,000700%	papildinājumu	1
			8	0,000700%	izpilda	2
			8	0,000700%	papildprotokols	1
	Kopā		1532	0,1371%	Moda	2
85.	persona (lat.)	17	276	0,024700%	personu	1
			241	0,021500%	personas	1
			231	0,020700%	amatpersonu	1
			133	0,011900%	personām	1
			104	0,009300%	persona	1
			81	0,007200%	amatpersonas	1
			70	0,006300%	personīgi	4
			61	0,005500%	personai	1
			60	0,005400%	amatpersonām	1
			43	0,003800%	amatpersona	1
			23	0,002100%	personāla	1
			16	0,001400%	personīgo	3
			12	0,001100%	amatpersonai	1
			12	0,001100%	personisko	3
			11	0,001000%	personiski	4
			8	0,000700%	personības	1
			8	0,000700%	privātpersonas	1
	Kopā		1390	0,1244%	Moda	1
86.	piln	21	497	0,044400%	pilnīgi	1
			207	0,018500%	pilnvaru	1
			154	0,013800%	pilnībā	1
			68	0,006100%	pilnvaras	1
			49	0,004400%	pilnā	3
			35	0,003100%	pilnveidot	2
			28	0,002500%	pilnu	3
			27	0,002400%	pilnīgu	3
			16	0,001400%	pilnvērtīgi	4
			15	0,001300%	pilnīga	3
			13	0,001200%	nepilnības	1
			13	0,001200%	pilnveidošanu	1
			12	0,001100%	pilnīgas	3
			11	0,001000%	pilnveidošana	1
			10	0,000900%	pilnīgā	3
			9	0,000800%	pilnvarām	1
			9	0,000800%	pilns	3
			9	0,000800%	pilna	3
			8	0,000700%	pilnīgs	3

			8	0,000700%	nepilnībām	1
			7	0,000600%	pilnas	3
	Kopā		3985	0,3565%	Moda	3
87.	pils	26	313	0,028000%	pilsētas	1
			146	0,013000%	pilsonības	1
			120	0,010700%	pilsoņu	1
			68	0,006100%	pilsoņiem	1
			68	0,006100%	pilsoņi	1
			57	0,005000%	pilsētās	1
			34	0,003000%	pilsētu	1
			33	0,002900%	pilsonību	1
			32	0,002900%	nepilsoņiem	1
			26	0,002300%	pilsoņus	1
			43	0,003800%	pilsoniskās	3
			25	0,002200%	ventspils	1
			23	0,002100%	pilsonis	1
			21	0,001900%	mālpils	1
			19	0,001700%	pilsētā	1
			18	0,001600%	pilsonība	1
			16	0,001400%	daugavpils	1
			15	0,001300%	nepilsoņu	1
			13	0,001200%	pilsētām	1
			13	0,001200%	dubultpilsonības	1
			11	0,001000%	pilsētai	1
			11	0,001000%	pilsoņa	1
			10	0,000900%	pilsoniskā	3
			10	0,000900%	dubultpilsonību	1
			9	0,000800%	pilsonim	1
			8	0,000700%	priekšpilsētas	1
	Kopā		1162	0,1037%	Moda	1
88.	planum (lat.)	22	122	0,010900%	plānošanas	1
			54	0,004800%	plānots	2
			53	0,004700%	plāns	1
			48	0,004300%	plānu	1
			43	0,003800%	plāna	1
			36	0,003200%	plāno	2
			25	0,002200%	plānojam	2
			22	0,002000%	plānā	1
			20	0,001800%	plānot	2
			12	0,001100%	plānošanu	1
			12	0,001100%	plānoti	2
			11	0,001000%	plānotajiem	2
			11	0,001000%	plānošana	1
			9	0,000800%	plānotais	2
			9	0,000800%	plānoto	2
			9	0,000800%	jāplāno	2
			9	0,000800%	plānota	2
			9	0,000800%	plāniem	1
			8	0,000700%	plānotie	2

			8	0,000700%	plāni	1
			8	0,000700%	plānotā	2
			7	0,000600%	ieplānoti	2
	Kopā		545	0,048600%	Moda	2
89.	plaš	11	124	0,0111%	plašsaziņas	1
			46	0,0044%	plaši	4
			43	0,0038%	plašas	3
			39	0,0035%	plašāk	4
			22	0,0020%	plašu	3
			19	0,0017%	plaša	3
			14	0,0013%	plašākas	3
			14	0,0013%	plašākā	3
			10	0,0009%	plašā	3
			9	0,0008%	plašāku	3
			8	0,0007%	plašāka	3
			3		plaši	3
	Kopā		351	0,0315%	Moda	3
90.	polis (gr.)	46	829	0,074100%	politikas	1
			379	0,033900%	politisko	3
			223	0,019900%	politiku	1
			155	0,013900%	politika	1
			128	0,011400%	ārpolitikas	1
			115	0,010300%	politiski	4
			114	0,010200%	politiskās	3
			91	0,008100%	politikā	1
			81	0,007200%	politiķi	1
			81	0,007200%	politiskā	3
			72	0,006400%	policijas	1
			47	0,004200%	ārpolitiku	1
			45	0,004000%	ārpolitika	1
			43	0,003800%	politiķiem	1
			41	0,003700%	ārpolitikā	1
			40	0,003600%	politiķu	1
			39	0,003500%	politiskajām	3
			35	0,003100%	politisku	3
			31	0,002800%	politiķis	1
			28	0,002500%	politikai	1
			25	0,002200%	policija	1
			25	0,002200%	polijas	1
			23	0,002100%	politiskajā	3
			23	0,002100%	politiskie	3
			20	0,001800%	politiskajiem	3
			20	0,001800%	politiskais	3
			17	0,001500%	politiskos	3
			15	0,001300%	politisks	3
			14	0,001300%	politiskajai	3
			14	0,001300%	polijā	1
			14	0,001300%	politiķa	1
			13	0,001200%	iekšpolitikas	1

			13	0,001200%	politiska	3
			11	0,001000%	politiskas	3
			10	0,000900%	politiskajam	3
			10	0,000900%	politiskajās	3
			10	0,000900%	politiskiem	3
			10	0,000900%	ārpolitisko	3
			10	0,000900%	policiju	1
			9	0,000800%	policijā	1
			9	0,000800%	politiķim	1
			9	0,000800%	politiķus	1
			8	0,000700%	policijai	1
			8	0,000700%	ārpolitikai	1
			8	0,000700%	policisti	1
			8	0,000700%	policistiem	1
	Kopā		2973	0,2658%	Moda	1
91.	pras	26	255	0,022800%	pieprasījumu	1
			186	0,016600%	prasības	1
			114	0,010200%	prasa	2
			100	0,008900%	pieprasījums	1
			94	0,008400%	prasību	1
			92	0,008200%	prasībām	1
			47	0,004200%	prasīt	2
			47	0,004200%	prasība	1
			42	0,003800%	pieprasījuma	1
			41	0,003700%	pieprasīt	2
			23	0,002100%	pieprasa	2
			18	0,001600%	prasījumu	1
			17	0,001500%	prasīs	2
			17	0,001500%	prasīja	2
			16	0,001400%	neprasa	2
			16	0,001400%	pieprasījumā	1
			15	0,001300%	prasīta	2
			13	0,001200%	pieprasījumus	1
			11	0,001000%	pieprasījumam	1
			11	0,001000%	jāprasa	2
			9	0,000800%	pieprasot	2
			9	0,000800%	pieprasījumi	1
			9	0,000800%	pieprasīja	2
			9	0,000800%	prasījuma	1
			9	0,000800%	prasītu	2
			7	0,000600%	prasām	2
	Kopā		1227	0,1096%	Moda	1
92.	pre caedere (lat.)	19	137	0,012200%	precīzi	4
			122	0,010900%	precizē	2
			87	0,007800%	precizējot	2
			83	0,007400%	precizēts	2
			68	0,006100%	precizējums	1
			65	0,005800%	precizēt	2

			36	0,003200%	precizējošs	2
			29	0,002600%	precīzāk	4
			29	0,002600%	precizēta	2
			21	0,001900%	precizējumi	1
			19	0,001700%	precīzs	3
			16	0,001400%	precīzu	3
			11	0,001000%	precizēti	2
			10	0,000900%	precīza	3
			8	0,000700%	neprecīzi	3
			8	0,000700%	precīzus	3
			8	0,000700%	precizējoši	2
			8	0,000700%	neprecizitātes	1
			8	0,000700%	precizētas	2
	Kopā		773	0,0690%	Moda	2
94.	pro fateri (lat.)	20	123	0,0110%	profesionālās	3
			48	0,0043%	profesijām	1
			39	0,0035%	profesionālo	3
			37	0,0043%	profesionāli	4
			23	0,0021%	profesiju	1
			19	0,0017%	profesors	1
			17	0,0015%	profesionāļi	1
			15	0,0013%	profesijas	1
			15	0,0013%	profesionālā	3
			14	0,0013%	profesionalitāti	1
			13	0,0012%	profesionālu	3
			13	0,0012%	profesionāļu	1
			13	0,0012%	profesore	1
			11	0,0010%	profesijā	1
			10	0,0009%	profesionalitāte	1
			9	0,0008%	profesionāls	3
			8		profesionāli	3
			8	0,0007%	profesijās	1
			8	0,0007%	profesionālismu	1
			8	0,0007%	profesori	1
			7	0,0006%	profesionāļiem	1
			3		profesionāli	1
	Kopā		461	0,0027%	Moda	1
95.	ras	13	121	0,0108%	atrast	2
			34	0,003000%	ierasties	2
			15	0,0013%	atradīs	2
			13	0,0012%	atrasties	2
			13	0,0012%	atrasts	2
			13	0,0012%	atradās	2
			12	0,0011%	atrada	2
			11	0,0010%	atradīsies	2
			10	0,0009%	atraduši	2
			9	0,0008%	atradu	2
			8	0,0007%	atrastu	2

			8	0,0007%	atrstos	2
			7	0,000600%	nerastos	2
	Kopā		274	0,0245%	Moda	2
96.	rad	34	101	0,009000%	rada	2
			76	0,006800%	radīt	2
			42	0,003800%	radās	2
			31	0,002800%	radītu	2
			27	0,002400%	radusies	2
			17	0,001500%	radīsim	2
			16	0,001400%	radies	2
			15	0,001300%	atradīs	2
			15	0,001300%	radušies	2
			14	0,001300%	radot	2
			13	0,001200%	radīsies	2
			13	0,001200%	radīs	2
			13	0,001200%	radīja	2
			13	0,001200%	atradās	2
			12	0,001100%	atrada	2
			12	0,001100%	radījusi	2
			12	0,001100%	nerada	2
			11	0,001000%	atradīsies	2
			11	0,001000%	radušās	2
			11	0,001000%	ieradās	2
			11	0,001000%	radījis	2
			10	0,000900%	atraduši	2
			10	0,000900%	radīts	2
			9	0,000800%	radām	2
			9	0,000800%	atradu	2
			9	0,000800%	neatradu	2
			8	0,000700%	jārada	2
			8	0,000700%	radinieki	1
			8	0,000700%	radīta	2
			8	0,000700%	ieradies	2
			8	0,000700%	neradītu	2
			8	0,000700%	radītas	2
			7	0,000600%	radījuši	2
			7	0,000600%	neatradās	2
	Kopā		595	0,0533%	Moda	2
97.	rād	55	138	0,012300%	parādnieka	1
			125	0,011200%	parāda	1
			91	0,008100%	parādu	1
			69	0,006200%	norāda	2
			68	0,006100%	parādās	2
			65	0,005800%	otrādi	4
			65	0,005800%	norādīts	2
			61	0,005500%	pierādīt	2
			56	0,005000%	strādāja	2
			52	0,004600%	norādīja	2
			50	0,004500%	norādīt	2
			49	0,004400%	parādniekam	1

			46	0,004100%	parādīt	2
			42	0,003800%	parādi	1
			41	0,003700%	izrādās	2
			40	0,003600%	parādnieks	1
			39	0,003500%	parādījās	2
			38	0,003400%	parādīja	2
			36	0,003200%	parāds	1
			33	0,002900%	rāda	2
			31	0,002800%	parādus	1
			28	0,002500%	norādīto	2
			28	0,002500%	izstrādē	1
			26	0,002300%	izstrādāti	2
			25	0,002200%	pierāda	2
			23	0,002100%	rādītājiem	1
			19	0,001700%	rādītāji	1
			19	0,001700%	izrādījās	2
			19	0,001700%	parādīs	2
			18	0,001600%	jāpierāda	2
			18	0,001600%	norādot	2
			17	0,001500%	pierādīja	2
			16	0,001400%	parādnieku	1
			16	0,001400%	rādītājs	1
			16	0,001400%	norādījusi	2
			15	0,001300%	jānorāda	2
			15	0,001300%	parādiem	1
			14	0,001300%	parādīsies	2
			14	0,001300%	norādījis	2
			12	0,001100%	norādīti	2
			12	0,001100%	pierādījumu	1
			11	0,001000%	parādniekiem	1
			11	0,001000%	pierādījis	2
			11	0,001000%	parādā	1
			11	0,001000%	parādība	1
			11	0,001000%	rādītājus	1
			11	0,001000%	parādnieki	1
			10	0,000900%	pierādījums	1
			9	0,000800%	pierādītu	2
			9	0,000800%	rādītāju	1
			9	0,000800%	pierādījumus	1
			8	0,000700%	pierādīts	2
			8	0,000700%	parādīts	2
			8	0,000700%	uzrāda	2
			8	0,000700%	parādītu	2
	Kopā		2490	0,2225%	Moda	2
98.	redz	48	608	0,054300%	paredz	2
			261	0,023300%	redzam	2
			249	0,022300%	acīmredzot	4
			170	0,015200%	paredzēts	2
			106	0,009500%	redziet	2
			96	0,008600%	redzēt	2

			94	0,008400%	pieredze	1
			92	0,008200%	paredzēta	2
			70	0,006300%	redzams	2
			69	0,006200%	pieredzi	1
			66	0,005900%	redzat	2
			53	0,004700%	paredzot	2
			49	0,004400%	redzu	2
			46	0,004100%	pieredzes	1
			46	0,004100%	neredzu	2
			43	0,003800%	paredzēt	2
			39	0,003500%	neparedzētiem	2
			39	0,003500%	paredzēti	2
			38	0,003400%	paredzēja	2
			30	0,002700%	redzējām	2
			29	0,002600%	redz	2
			25	0,002200%	neparedz	2
			24	0,002100%	redzējums	1
			23	0,002100%	paredzētas	2
			23	0,002100%	redzēsim	2
			23	0,002100%	redzami	2
			21	0,001900%	redzējumu	1
			20	0,001800%	redzētu	2
			18	0,001600%	redzama	2
			17	0,001500%	redzēju	2
			17	0,001500%	redzēsiet	2
			16	0,001400%	paredzēto	2
			15	0,001300%	neredzam	2
			15	0,001300%	redzot	2
			13	0,001200%	neredz	2
			12	0,001100%	paredzētie	2
			12	0,001100%	paredzētās	2
			12	0,001100%	redzējuši	2
			11	0,001000%	jāparedz	2
			11	0,001000%	paredzētu	2
			10	0,000900%	redzējāt	2
			9	0,000800%	paredzējuši	2
			9	0,000800%	paredzētajiem	2
			9	0,000800%	paredzėjusi	2
			9	0,000800%	paredzētajā	2
			9	0,000800%	redzėjis	2
			8	0,000700%	redzēs	2
			8	0,000700%	redzes	1
			2692	0,240700%	Moda	2
99.	regula (lat.)	21	99	0,008800%	regulējums	1
			79	0,007100%	regulējumu	1
			41	0,003700%	regulē	2
			37	0,003300%	regulējuma	1
			35	0,003100%	regulēšanas	1
			33	0,002900%	regulatora	1

			31	0,002800%	regulēt	2
			23	0,002100%	regulāri	4
			16	0,001400%	regulators	1
			14	0,001300%	noregulēt	2
			14	0,001300%	regulas	1
			12	0,001100%	regulatoru	1
			12	0,001100%	regulējumā	1
			11	0,001000%	regula	1
			9	0,000800%	noregulēts	2
			9	0,000800%	regulēta	2
			9	0,000800%	regulējumam	1
			9	0,000800%	neregulārie	3
			8	0,000700%	regulēšanu	1
			8	0,000700%	neregulārajiem	3
			8	0,000700%	regulatoriem	1
	Kopā		517	0,0463%	Moda	1
100.	re gerere (lat.)	16	362	0,0323%	reģistrācijas	1
			144	0,0129%	reģistrējušies	2
			77	0,0069%	reģistrējamies	2
			72	0,0064%	reģistra	1
			36	0,0032%	reģistrā	1
			30	0,0027%	reģistrācijai	1
			20	0,0018%	reģistrāciju	1
			20	0,0018%	reģistru	1
			13	0,0012%	reģistrēti	2
			11	0,0010%	reģistrēts	2
			11	0,0010%	reģistrs	1
			10	0,0009%	reģistrētas	2
			9	0,0008%	reģistrē	2
			9	0,0008%	reģistrēta	2
			8	0,0007%	reģistrējies	2
			7	0,0006%	reģistrācija	1
	Kopā		839	0,0750%	Moda	1
101.	ris	26	92	0,008200%	risinājumu	1
			79	0,007100%	risinājums	1
			71	0,006300%	risināt	2
			52	0,004600%	atrisināt	2
			47	0,004200%	jārisina	2
			35	0,003100%	risinājumus	1
			31	0,002800%	risinājumi	1
			43	0,003800%	risināšanā	1
			17	0,001500%	risināšanu	1
			15	0,001300%	atrisināta	2
			14	0,001300%	risināts	2
			14	0,001300%	risina	2
			14	0,001300%	risinājuma	1
			13	0,001200%	atrisinās	2
			13	0,001200%	risinājumiem	1
			13	0,001200%	jāatrisina	2

			12	0,001100%	atrisinātu	2
			12	0,001100%	atrisināšanu	1
			11	0,001000%	atrisināts	2
			10	0,000900%	risinātu	2
			9	0,000800%	risināšanas	1
			8	0,000700%	neatrisinās	2
			8	0,000700%	risināšanai	1
			8	0,000700%	nerisina	2
			8	0,000700%	risināti	2
			7	0,000600%	risināsim	2
	Kopā		656	0,0587%	Moda	2
102.	rīk	11	82	0,0073%	rīkoties	2
			31	0,002800%	jārīkojas	2
			23	0,0021%	rīkojumu	1
			20	0,0018%	rīkojas	2
			12	0,0011%	rīkojuma	1
			11	0,0010%	rīkosies	2
			11	0,0010%	rīkot	2
			10	0,0009%	rīkojums	1
			9	0,0008%	rīkojamies	2
			8	0,0007%	rīkojoties	2
			8	0,0007%	rīkosimies	2
	Kopā		225	0,0202%	Moda	2
103.	run	53	784	0,070100%	runāt	2
			470	0,042000%	runa	1
			379	0,033900%	runājam	2
			238	0,021300%	runājot	2
			209	0,018700%	runā	1
			145	0,013000%	runāja	2
			104	0,009300%	runāju	2
			87	0,007800%	pretrunā	1
			87	0,007800%	runāts	2
			79	0,007100%	runājis	2
			78	0,007000%	jārunā	2
			77	0,006900%	runāšu	2
			60	0,005400%	runās	2
			59	0,005300%	runas	1
			51	0,004600%	runājām	2
			51	0,004600%	runāsim	2
			50	0,004500%	sarunas	1
			37	0,003300%	sarunās	1
			37	0,003300%	runājat	2
			35	0,003100%	nerunāšu	2
			33	0,002900%	runātāji	1
			33	0,002900%	sarunu	1
			28	0,002500%	uzrunā	1
			22	0,002000%	runājuši	2
			21	0,001900%	saruna	1
			21	0,001900%	runātāju	1
			20	0,001800%	runātu	2

			20	0,001800%	runu	1
			19	0,001700%	uzrunāt	2
			19	0,001700%	nerunā	2
			19	0,001700%	nerunājam	2
			17	0,001500%	nesarunājieties	2
			17	0,001500%	nerunājot	2
			16	0,001400%	runātājs	1
			15	0,001300%	nerunāju	2
			14	0,001300%	uzrunu	1
			14	0,001300%	sarunāties	2
			13	0,001200%	runājusi	2
			13	0,001200%	sarunām	1
			13	0,001200%	pretrunas	1
			13	0,001200%	runājiet	2
			13	0,001200%	runājāt	2
			11	0,001000%	pretrunu	1
			10	0,000900%	parunāt	2
			9	0,000800%	nerunāt	2
			9	0,000800%	uzrunas	1
			8	0,000700%	runājošo	2
			8	0,000700%	runātājam	1
			8	0,000700%	atrūna	1
			8	0,000700%	runām	1
			8	0,000700%	runātāja	1
			8	0,000700%	pretrūna	1
			7	0,000600%	pārrūnas	1
	Kopā		3624	0,3244%	Moda	2
104.	rob	22	93	0,008300%	robežas	1
			42	0,003800%	ierobežojuma	1
			40	0,003600%	ierobežot	2
			39	0,003500%	ierobežojumi	1
			38	0,003400%	ierobežojumus	1
			34	0,003000%	ierobežojumiem	1
			32	0,002900%	ierobežojumu	1
			28	0,002500%	robežu	1
			24	0,002100%	robežām	1
			18	0,001600%	robežās	1
			17	0,001500%	ierobežošanas	1
			17	0,001500%	robeža	1
			16	0,001400%	ierobežošanu	1
			16	0,001400%	ierobežotas	2
			15	0,001300%	ierobežojums	1
			14	0,001300%	ierobežotu	2
			14	0,001300%	pierobežā	1
			13	0,001200%	ierobežo	2
			13	0,001200%	pārrobežu	1
			11	0,001000%	pierobežas	1
			9	0,000800%	ierobežojot	2
			7	0,000600%	robežkontroles	1
	Kopā		550	0,0492%	Moda	1

105.	ros	16	706	0,063100%	ierosina	2
			53	0,004700%	ierosinājumu	1
			44	0,003900%	ierosinājums	1
			31	0,002800%	ierosināt	2
			26	0,002300%	ierosinu	2
			21	0,001900%	ierosināšanu	1
			20	0,001800%	ierosinām	2
			18	0,001600%	ierosināts	2
			18	0,001600%	ierosināja	2
			18	0,001600%	rosināt	2
			13	0,001200%	rosinu	2
			10	0,000900%	ierosinājumi	1
			10	0,000900%	rosina	2
			9	0,000800%	ierosināta	2
			9	0,000800%	ierosinātais	2
			8	0,000700%	ierosināšanas	1
				Kopā		1014
106.	saist	26	279	0,024900%	saistībā	1
			275	0,024600%	saistīts	2
			159	0,014200%	saistīti	2
			71	0,006300%	saistīta	2
			59	0,005300%	saistības	1
			42	0,003800%	saistītas	2
			37	0,003300%	iesaistīties	2
			30	0,002700%	piesaistīt	2
			29	0,002600%	saistību	1
			25	0,002200%	piesaisti	1
			22	0,002000%	iesaistīti	2
			18	0,001600%	iesaistītajām	2
			15	0,001300%	saistībām	1
			14	0,001300%	iesaiste	1
			14	0,001300%	iesaistīt	2
			13	0,001200%	saistās	2
			13	0,001200%	piesaistes	1
			12	0,001100%	saistīto	2
			12	0,001100%	iesaistās	2
			11	0,001000%	iesaistīto	2
			11	0,001000%	iesaistot	2
			11	0,001000%	saistītie	2
			11	0,001000%	piesaistot	2
			11	0,001000%	saistītās	2
			9	0,000800%	iesaisti	1
			8	0,000700%	saistītiem	2
	Kopā		1211	0,1085%	Moda	2
107.	sarg	16	850	0,076000%	aizsardzības	1
			70	0,006300%	aizsardzību	1
			52	0,004600%	aizsargjoslu	1
			31	0,002800%	aizsargājamām	3
			29	0,002600%	aizsargājamās	3
			34	0,003000%	aizsardzība	1

			22	0,002000%	aizsardzībai	1
			22	0,002000%	aizsargāt	2
			17	0,001500%	aizsargātu	2
			15	0,001300%	aizsargāta	2
			15	0,001300%	zemessardzes	1
			13	0,001200%	aizsargā	2
			13	0,001200%	aizsargājamo	3
			13	0,001200%	aizsargjoslā	1
			11	0,001000%	pasargāt	2
			9	0,000800%	jāaizsargā	2
	Kopā		1216	0,1088%	Moda	1
108.	sauk	43	94	0,008400%	atsaukšanu	1
			89	0,008000%	saukšanai	1
			66	0,005900%	nosaukumu	1
			48	0,004300%	nosaukt	2
			40	0,003600%	atsaukts	2
			38	0,003400%	saukto	2
			37	0,003300%	nosaukums	1
			27	0,002400%	sasaukta	2
			27	0,002400%	saukšanu	1
			25	0,002200%	saukt	2
			23	0,002100%	sasaukt	2
			19	0,001700%	atsaukt	2
			18	0,001600%	sauktā	2
			17	0,001500%	nosaukuma	1
			16	0,001400%	sauktie	2
			14	0,001300%	atsauksmes	1
			14	0,001300%	sasaukuma	1
			14	0,001300%	sauktās	2
			14	0,001300%	piesaukt	2
			12	0,001100%	sauktajā	2
			12	0,001100%	sasaukumā	1
			12	0,001100%	nesaukšu	2
			11	0,001000%	atsaukti	2
			11	0,001000%	sauktais	2
			11	0,001000%	atsaukties	2
			10	0,000900%	sasauks	2
			9	0,000800%	nosaukumā	1
			9	0,000800%	nosaukumi	1
			8	0,000700%	saukts	2
			8	0,000700%	sauksim	2
			7	0,000600%	nosaukti	2
			7	0,000600%	nosaukumus	1
			27	0,002400%	sauc	2
			18	0,001600%	saucas	2
			16	0,001400%	nosauca	2
			13	0,001200%	starpsaucieni	1
			13	0,001200%	atsauc	2
			11	0,001000%	atsaucu	2
			9	0,000800%	atsaucās	2

			9	0,000800%	atsauces	1
			8	0,000700%	atsauci	1
			8	0,000700%	atsaucoties	2
			7	0,000600%	sauca	2
	Kopā		906	0,081200%	Moda	2
109.	sāk	42	537	0,048000%	sākam	2
			110	0,009800%	sākt	2
			105	0,009400%	sācumā	1
			89	0,008000%	pasākumu	1
			82	0,007300%	pasākumi	1
			80	0,007200%	pasākumiem	1
			68	0,006100%	sākot	2
			63	0,005600%	sākotnēji	4
			62	0,005500%	pasākumus	1
			54	0,004800%	sāk	2
			49	0,004400%	sāka	2
			47	0,004200%	jāsāk	2
			44	0,003900%	sākuma	1
			38	0,003400%	sākas	2
			38	0,003400%	uzsākt	2
			36	0,003200%	sāksim	2
			30	0,002700%	sāktu	2
			28	0,002500%	sākās	2
			28	0,002500%	pasākums	1
			25	0,002200%	uzsākam	2
			25	0,002200%	uzsākta	2
			23	0,002100%	sāksies	2
			23	0,002100%	uzsākts	2
			22	0,002000%	pasākuma	1
			21	0,001900%	sāks	2
			19	0,001700%	sākām	2
			17	0,001500%	sākums	1
			14	0,001300%	uzsākšanai	1
			13	0,001200%	sākotnējā	3
			13	0,001200%	iesākto	2
			13	0,001200%	pasākumos	1
			13	0,001200%	sākšu	2
			12	0,001100%	uzsākuši	2
			12	0,001100%	sākusi	2
			11	0,001000%	sāku	2
			10	0,000900%	uzsāktas	2
			10	0,000900%	sākuši	2
			9	0,000800%	sākotnējo	3
			9	0,000800%	uzsākot	2
			9	0,000800%	sākšanu	1
			9	0,000800%	sākusies	2
			8	0,000700%	pasākumā	1
	Kopā		1928	0,1726%	Moda	2
110.	skaidr	26	340	0,030400%	skaidri	3
			296	0,026500%	skaidrs	3

			58	0,005200%	skaidra	3
			57	0,005100%	paskaidrot	2
			56	0,005000%	skaidru	3
			28	0,002500%	noskaidrot	2
			25	0,002200%	skaidras	3
			22	0,002000%	paskaidrošu	2
			18	0,001600%	skaidrās	3
			15	0,001300%	skaidrībā	1
			15	0,001300%	skaidrā	3
			13	0,001200%	izskaidrot	2
			13	0,001200%	skaidrot	2
			12	0,001100%	skaidrojumu	1
			12	0,001100%	skaidrību	1
			11	0,001000%	paskaidrojumus	1
			10	0,000900%	skaidro	2
			9	0,000800%	paskaidrojumu	1
			9	0,000800%	skaidroja	2
			9	0,000800%	skaidrus	3
			8	0,000700%	skaidrāk	3
			8	0,000700%	jāskaidro	2
			8	0,000700%	neskaidrības	1
			8	0,000700%	skaidrojums	1
			7	0,000600%	paskaidrojums	1
			7	0,000600%	paskaidroju	2
	Kopā		1074	0,0960%	Moda	3
111.	skat	59	665	0,0594%	izskatīt	2
			416	0,0371%	izskatīšana	1
			302	0,0270%	uzskatu	1
			271	0,0242%	izskatīti	2
			224	0,0200%	izskatīja	2
			196	0,0175%	izskatīšanai	1
			164	0,0147%	izskatīšanas	1
			152	0,0136%	uzskata	2
			136	0,0122%	izskatīts	2
			121	0,0108%	izskatījusi	2
			102	0,0091%	uzskatām	2
			94	0,0084%	skatīt	2
			83	0,0074%	skatījumā	1
			82	0,0073%	izskatīšanu	1
			78	0,0070%	skatīts	2
			59	0,0053%	skatāmies	2
			50	0,0045%	skatīties	2
			50	0,0045%	skatoties	2
			47	0,0042%	izskatīsim	2
			43	0,0038%	skatījām	2
			43	0,0038%	izskatot	2
			39	0,0035%	skatām	2
			37	0,0033%	uzskatīt	2
			36	0,0032%	izskatījām	2
			33	0,0029%	uzskatīja	2

			31	0,0028%	skatās	2
			30	0,0027%	skatot	2
			29	0,0026%	skatīsim	2
			24	0,0021%	izskatījuši	2
			23	0,0021%	uzskatiem	1
			21	0,0019%	izskatīta	2
			17	0,0015%	uzskatāmi	4
			17	0,0015%	uzskatāms	3
			16	0,0014%	skatos	2
			15	0,0013%	skatīšanai	1
			14	0,0013%	uzskatīts	2
			14	0,0013%	uzskatāt	2
			14	0,0013%	skatāms	2
			13	0,0012%	uzskatāma	3
			13	0,0012%	uzskatīta	2
			13	0,0012%	skatīja	2
			13	0,0012%	izskatītas	2
			12	0,0011%	uzskati	1
			12	0,0011%	skatīsimies	2
			12	0,0011%	izskatītu	2
			10	0,0009%	skatīšanu	1
			10	0,0009%	skatīti	2
			10	0,0009%	skatpunkta	1
			10	0,0009%	skatītos	2
			10	0,0009%	izskatīto	3
			9	0,0008%	uzskatus	1
			9	0,0008%	uzskatīti	2
			9	0,0011%	skata	2
			8	0,0007%	uzskats	1
			8	0,0007%	uzskatot	2
			8	0,0007%	uzskatījusi	2
			8	0,0007%	skatījums	1
			8	0,0007%	izskatīs	2
			8	0,0007%	izskatīties	2
			3		skata	1
	Kopā		4004	0,3580%	Moda	2
112.	snieg	68	2006	0,1793%	iesniegšanas	1
			1000	0,0894%	iesniegto	2
			647	0,0578%	iesniegumu	1
			143	0,0128%	iesniegt	2
			120	0,0107%	iesniedzis	2
			106	0,0095%	iesniegti	2
			103	0,0092%	iesniegts	2
			102	0,0091%	sniegt	2
			97	0,0087%	iesniegtais	2
			89	0,0080%	iesniegusi	2
			69	0,0062%	iesniedza	2
			68	0,0061%	iesniegšana	1
			68	0,0061%	iesniegums	1
			52	0,0046%	iesnieguši	2

46	0,0041%	sniedz	2
45	0,0040%	sasniegt	2
43	0,0038%	iesniegtajiem	2
36	0,0032%	iesniedzēji	1
34	0,0030%	iesniegtā	2
33	0,0029%	iesniedzēju	1
33	0,0029%	sniegšanas	1
30	0,0027%	iesniegtie	2
30	0,0027%	iesniegumi	1
28	0,0025%	sasniegts	2
27	0,0024%	iesniedzējus	1
27	0,0024%	iesniegtos	2
26	0,0023%	iesniegumus	1
26	0,0023%	sniegšanu	1
24	0,0021%	iesniegšanai	1
21	0,0019%	iesniedz	2
21	0,0019%	sniedz	2
20	0,0018%	sniegšana	1
20	0,0018%	sasniedzšanu	1
19	0,0017%	iesniedzām	2
19	0,0017%	iesniedzot	2
19	0,0017%	iesnieguma	1
17	0,0015%	sniegto	2
17	0,0015%	sniedzējiem	1
17	0,0015%	sniegta	2
16	0,0014%	sasniegtu	2
15	0,0013%	sniegts	2
15	0,0013%	sniegtas	2
15	0,0013%	sasniesim	2
14	0,0013%	iesniedzšanu	1
14	0,0013%	sniegšanai	1
13	0,0012%	iesniegumiem	1
13	0,0012%	sniegusi	2
13	0,0012%	sniegšanā	1
13	0,0012%	sniegtu	2
13	0,0012%	sasniedz	2
13	0,0012%	sasniedzšanai	1
12	0,0011%	sniegts	2
12	0,0011%	sasnieguši	2
11	0,0010%	iesniedzami	2
11	0,0010%	iesniedz	2
11	0,0010%	sniedzot	2
10	0,0009%	iesniegs	2
10	0,0009%	sasniedz	2
9	0,0008%	iesniegtajā	2
9	0,0008%	sniedzēju	1
9	0,0008%	sniedzēji	1
8	0,0007%	iesniedzēja	1
8	0,0007%	iesniegta	2
8	0,0007%	sniedzējs	1

			8	0,0007%	sasniegšanas	1
			8	0,0007%	sasniegto	2
			8	0,0007%	sasniegumiem	1
			7	0,0006%	snieguši	2
	Kopā		5674	0,5071%	Moda	2
113.	sol	13	177	0,0158%	solījumu	1
			73	0,0065%	solu	2
			25	0,0022%	solīja	2
			18	0,0016%	solījums	1
			15	0,0013%	solījumus	1
			11	0,0010%	solījumiem	1
			11	0,0010%	solīts	2
			11	0,0010%	solījām	2
			9	0,0008%	solījis	2
			9	0,0008%	solījumi	1
			9	0,0008%	solījuši	2
			8	0,000700%	izsolē	1
			7	0,000600%	izsoles	1
	Kopā		383	0,0341%	Moda	1
114.	specialis (lat.)	10	44	0,0039%	speciālisti	1
			31	0,0028%	speciālistu	1
			28	0,0025%	speciālo	3
			28	0,0025%	speciālajām	3
			23	0,0021%	speciāli	4
			20	0,0018%	speciālistiem	1
			10	0,0009%	speciālists	1
			9	0,0008%	speciālā	3
			9	0,0008%	speciālas	3
			8	0,0007%	speciālajās	3
	Kopā		210	0,0188%	Moda	3
115.	spēj	34	480	0,042900%	iespējams	3
			412	0,036800%	iespēju	1
			400	0,035700%	iespējas	1
			382	0,034100%	iespēja	1
			74	0,006600%	iespējamo	3
			74	0,006600%	iespējamām	3
			62	0,005500%	spēj	2
			54	0,004800%	nespēj	2
			50	0,004500%	iespējami	3
			47	0,004200%	spēju	1
			44	0,003900%	iespējama	3
			39	0,003500%	iespējām	1
			36	0,003200%	spējīgi	3
			30	0,002700%	spējīgs	3
			28	0,002500%	iespējamiem	3
			28	0,002500%	nespēja	1
			27	0,002400%	spēja	1
			23	0,002100%	spējas	1
			22	0,002000%	spējīga	3

			21	0,001900%	jāspēj	2
			21	0,001900%	spējuši	2
			19	0,001700%	nespēju	2
			17	0,001500%	iespējamās	3
			17	0,001500%	spējām	1
			16	0,001400%	iespējamais	3
			15	0,001300%	iespējamās	3
			14	0,001300%	spējusi	2
			14	0,001300%	iespējamie	3
			13	0,001200%	iespējamās	3
			13	0,001200%	spējam	1
			9	0,000800%	spējai	1
			9	0,000800%	nespējam	2
			9	0,000800%	iespējai	1
			8	0,000700%	iespējamā	3
	Kopā		2527	0,2258%	Moda	3
116.	spēk	14	428	0,038200%	spēkā	1
			129	0,011500%	spēku	1
			51	0,004600%	spēkiem	1
			37	0,003300%	spēki	1
			34	0,003000%	spēks	1
			24	0,002100%	spēka	1
			20	0,001800%	spēkus	1
			14	0,001300%	spēkos	1
			10	0,000900%	spēkam	1
			10	0,000900%	karaspēks	1
			10	0,000900%	karaspēka	1
			18	0,001600%	spēcīgu	3
			15	0,001300%	spēcīgs	3
			11	0,001000%	spēcīgi	3
	Kopā		811	0,072400%	Moda	1
117.	starp	29	478	0,042700%	starp	5
			101	0,009000%	starptautiskā	3
			83	0,007400%	starptautisko	3
			75	0,006700%	starpā	4
			70	0,006300%	starptautiskās	3
			50	0,004500%	starptautiskajiem	3
			49	0,004400%	starptautiskajās	3
			38	0,003400%	tostarp	5
			34	0,003000%	starptautiskajā	3
			33	0,002900%	starptautiskajām	3
			31	0,002800%	savstarpēji	4
			25	0,002200%	starptautiski	3
			24	0,002100%	domstarpības	1
			20	0,001800%	savstarpējo	3
			18	0,001600%	starptautiskie	3
			17	0,001500%	starpība	1
			14	0,001300%	starpvalstu	1
			14	0,001300%	domstarpību	1
			13	0,001200%	starpšaucieni	1

			13	0,001200%	starptautisku	3
			12	0,001100%	starptautiskajos	3
			11	0,001000%	starpību	1
			10	0,000900%	starptautiskos	3
			10	0,000900%	starpniecību	1
			10	0,000900%	savstarpējas	3
			9	0,000800%	starptautiskais	3
			9	0,000800%	starpvaldību	1
			8	0,000700%	savstarpēju	3
			7	0,000600%	starptautiskas	3
	Kopā		1286	0,1150%	Moda	3
118.	stāt	39	36	0,0032%	iestāties	2
			30	0,0027%	iestājas	2
			14	0,0013%	iestāšanās	1
			13	0,0012%	iestājās	2
			13	0,0012%	iestājušies	2
			11	0,0010%	iestājamies	2
			9	0,0008%	iestājoties	2
			9	0,0008%	iestājusies	2
			9	0,0008%	iestāšanos	1
			8	0,0007%	iestātos	2
			33	0,002900%	aizstāt	2
			33	0,002900%	atstāt	2
			18	0,001600%	uzstāties	2
			15	0,001300%	stātos	2
			13	0,001200%	nostāties	2
			11	0,001000%	aizstāts	2
			11	0,001000%	stāties	2
			9	0,000800%	apstāties	2
			42	0,003800%	stājas	1
			30	0,002700%	iestājas	2
			30	0,002700%	nostāju	1
			21	0,001900%	jāstājas	2
			21	0,001900%	nostāja	1
			15	0,001300%	uzstājās	2
			13	0,001200%	iestājušies	2
			13	0,001200%	uzstājoties	2
			13	0,001200%	iestājās	2
			12	0,001100%	atstāj	2
			12	0,001100%	atstājot	2
			12	0,001100%	stājās	2
			11	0,001000%	jāatstāj	2
			11	0,001000%	iestājamies	2
			10	0,000900%	stājies	2
			9	0,000800%	iestājusies	2
			9	0,000800%	aizstājot	2
			9	0,000800%	uzstāj	2
			9	0,000800%	iestājoties	2
			8	0,000700%	atstājis	2
			8	0,000700%	uzstājos	2

	Kopā		613	0,055100%	Moda	2
119.	stāv	62	334	0,029800%	aizstāvēt	2
			183	0,016400%	pārstāvji	1
			117	0,010500%	pastāv	2
			73	0,006500%	stāv	2
			72	0,006400%	pārstāvjiem	1
			67	0,006000%	sastāvā	1
			63	0,005600%	stāvokļa	1
			48	0,004300%	pārstāvis	1
			47	0,004200%	aizstāv	2
			43	0,003800%	pārstāv	2
			36	0,003200%	pārstāvju	1
			35	0,003100%	sastāvu	1
			33	0,002900%	pārstāvjus	1
			32	0,002900%	pārstāvja	1
			30	0,002700%	stāvokli	1
			27	0,002400%	sastāva	1
			26	0,002300%	stāvoklī	1
			25	0,002200%	patstāvīgo	3
			24	0,002100%	pastāvīgā	3
			22	0,002000%	civilstāvokļa	1
			21	0,001900%	pārstāvi	1
			21	0,001900%	pastāvot	2
			21	0,001900%	sastāvdaļa	1
			20	0,001800%	pastāvēt	2
			19	0,001700%	aizstāvētu	2
			18	0,001600%	jāaizstāv	2
			17	0,001500%	stāvoklis	1
			17	0,001500%	pārstāvim	1
			16	0,001400%	sastāv	2
			16	0,001400%	pastāvīgo	3
			16	0,001400%	pārstāvēt	2
			16	0,001400%	pastāvīgi	4
			15	0,001300%	sastāvs	1
			14	0,001300%	aizstāvēja	2
			13	0,001200%	pastāvēšanu	1
			12	0,001100%	aizstāvēsim	2
			12	0,001100%	pastāvīgās	3
			11	0,001000%	aizstāvība	1
			11	0,001000%	aizstāvībā	1
			11	0,001000%	aizstāvību	1
			11	0,001000%	pārstāves	1
			11	0,001000%	pārstāvniecības	1
			11	0,001000%	patstāvīgais	3
			11	0,001000%	priekšstāvjiem	1
			11	0,001000%	stāvēja	2
			10	0,000900%	aizstāvjiem	1
			10	0,000900%	aizstāvot	2
			10	0,000900%	pārstāvu	2
			10	0,000900%	pārstāvētas	2

			10	0,000900%	pastāvēja	2
			9	0,000800%	aizstāvji	1
			9	0,000800%	sastāvā	1
			9	0,000800%	pastāvēšanas	1
			9	0,000800%	nepastāv	2
			9	0,000800%	pastāvošo	2
			9	0,000800%	sastāvdaļu	1
			9	0,000800%	pastāvīgu	3
			8	0,000700%	aizstāvībai	1
			8	0,000700%	pastāvēs	2
			8	0,000700%	pārstāvētās	2
			8	0,000700%	stāvēt	2
			7	0,000600%	aizstāvības	1
	Kopā		1861	0,166200%	Moda	1
120.	stipr	36	416	0,037200%	apstiprināšanu	1
			279	0,024900%	stiprināt	2
			151	0,013500%	apstiprināto	2
			119	0,010600%	apstiprināt	2
			58	0,005200%	apstiprināšana	1
			55	0,004900%	stipri	3
			35	0,003100%	apstiprināšanai	1
			34	0,003000%	apstiprina	2
			32	0,002900%	apstiprinātu	2
			30	0,002700%	nostiprināt	2
			29	0,002600%	apstiprināts	2
			26	0,002300%	apstiprinātas	2
			23	0,002100%	stiprināšanu	1
			20	0,001800%	apstiprināšanas	1
			18	0,001600%	apstiprināta	2
			16	0,001400%	stiprinātu	2
			16	0,001400%	nostiprināšanu	1
			14	0,001300%	apstiprinās	2
			13	0,001200%	nostiprināšana	1
			13	0,001200%	apstiprināja	2
			11	0,001000%	stiprināšana	1
			11	0,001000%	nostiprinātu	2
			11	0,001000%	apstiprināti	2
			10	0,000900%	stipra	3
			10	0,000900%	stiprināsim	2
			9	0,000800%	stipras	3
			9	0,000800%	stiprināšanā	1
			9	0,000800%	apstiprinājām	2
			9	0,000800%	apstiprinot	2
			9	0,000800%	jāstiprina	2
			9	0,000800%	pastiprinātu	2
			8	0,000700%	stiprināšanai	1
			8	0,000700%	stiprinām	2
			8	0,000700%	jāapstiprina	2
			8	0,000700%	stiprinot	2
			7	0,000600%	nostiprināts	2

	Kopā		1543	0,1379%	Moda	2
121.	strād	43	312	0,027900%	strādāsim	2
			288	0,025700%	strādāt	2
			184	0,016400%	strādā	2
			109	0,009700%	izstrādāto	2
			93	0,008300%	izstrādāts	2
			65	0,005800%	strādājam	2
			63	0,005600%	jāstrādā	2
			56	0,005000%	strādāja	2
			54	0,004800%	strādājot	2
			44	0,003900%	izstrādājusi	2
			43	0,003800%	izstrādāt	2
			36	0,003200%	strādās	2
			30	0,002700%	strādātu	2
			28	0,002500%	izstrādē	1
			26	0,002300%	strādājis	2
			26	0,002300%	izstrādāti	2
			25	0,002200%	izstrādi	1
			25	0,002200%	izstrādes	1
			23	0,002100%	strādājuši	2
			22	0,002000%	strādājošo	2
			22	0,002000%	izstrādāja	2
			22	0,002000%	iestrādāt	2
			20	0,001800%	nestrādā	2
			18	0,001600%	strādāju	2
			18	0,001600%	strādājusi	2
			17	0,001500%	iestrādāts	2
			16	0,001400%	strādājošajiem	2
			16	0,001400%	izstrādājot	2
			15	0,001300%	izstrādāta	2
			13	0,001200%	izstrādā	2
			12	0,001100%	izstrāde	1
			12	0,001100%	izstrādājumu	1
			11	0,001000%	strādāts	2
			11	0,001000%	jāizstrādā	2
			10	0,000900%	strādājām	2
			9	0,000800%	izstrādātais	2
			9	0,000800%	nepārstrādātās	2
			9	0,000800%	iestrādātas	2
			8	0,000700%	piestrādāt	2
			8	0,000700%	iestrādāta	2
			8	0,000700%	izstrādei	1
			7	0,000600%	izstrādās	2
			7	0,000600%	strādājošie	2
	Kopā		1850	0,1650%	Moda	2
122.	šķir	21	138	0,012300%	piešķirt	2
			78	0,007000%	piešķiršanu	1
			51	0,004600%	atšķirībā	1
			48	0,004300%	piešķirts	2
			47	0,004200%	atšķiras	2

			28	0,002500%	atšķirība	1
			18	0,001600%	atšķirības	1
			18	0,001600%	piešķir	2
			16	0,001400%	izšķiršanās	1
			15	0,001300%	atšķirīgi	3
			15	0,001300%	atšķirīgas	3
			14	0,001300%	piešķirti	2
			12	0,001100%	atšķirīgs	3
			11	0,001000%	piešķirtu	2
			11	0,001000%	piešķirta	2
			10	0,000900%	atšķirīga	3
			9	0,000800%	izšķirties	2
			9	0,000800%	jāizšķir	2
			8	0,000700%	atšķirību	1
			8	0,000700%	izšķiram	2
			8	0,000700%	piešķiršanai	1
	Kopā		572	0,0511%	Moda	2
123.	svār	24	310	0,027700%	svārīgi	4
			94	0,008400%	svārīgs	3
			93	0,008300%	svārīga	3
			56	0,005000%	pārsvārā	4
			44	0,003900%	svārīgu	3
			40	0,003600%	svārīgākais	3
			29	0,002600%	īpatsvār	1
			23	0,002100%	svārīgas	3
			18	0,001600%	svārīgākajiem	3
			15	0,001300%	svārīgāk	3
			15	0,001300%	svārīgiem	3
			13	0,001200%	īpatsvār	1
			13	0,001200%	svārīgāks	3
			12	0,001100%	svārīgākajām	3
			12	0,001100%	pārsvār	1
			12	0,001100%	svārīgus	3
			11	0,001000%	līdzsvār	1
			9	0,000800%	svārīgāka	3
			8	0,000700%	uzsvār	1
			8	0,000700%	svārīgo	3
			8	0,000700%	līdzsvār	1
			8	0,000700%	svārīgā	3
			8	0,000700%	uzsvār	1
			8	0,000700%	svārīgos	3
	Kopā		867	0,0775%	Moda	3
124.	struktus (lat.)	15	42	0,003800%	struktūrfondu	1
			32	0,002900%	struktūru	1
			32	0,002900%	infrastruktūras	1
			30	0,002700%	strukturālo	3
			25	0,002200%	restrukturizācijas	1
			24	0,002100%	struktūras	1
			21	0,001900%	struktūra	1

			17	0,001500%	infrastruktūru	1
			17	0,001500%	strukturālās	3
			15	0,001300%	strukturālajām	3
			14	0,001300%	infrastruktūra	1
			11	0,001000%	strukturām	1
			10	0,000900%	konstruktīvu	3
			9	0,000800%	strukturās	1
			8	0,000700%	strukturālā	3
	Kopā		307	0,0275%	Moda	1
125.	taut	16	721	0,0644%	tautas	1
			664	0,0593%	tautsaimniecības	1
			127	0,0113%	tauta	1
			93	0,0083%	tautai	1
			77	0,0069%	tautu	1
			30	0,0027%	tautības	1
			26	0,0023%	tautsaimniecību	1
			23	0,0021%	tautā	1
			21	0,0019%	tautsaimniecībai	1
			18	0,0016%	tautsaimniecībā	1
			13	0,0012%	tautību	1
			10	0,0009%	tautieši	1
			10	0,0009%	tautiešiem	1
			8	0,0007%	tautsaimniecība	1
			8	0,0007%	tautām	1
			7	0,0006%	cittautiešiem	1
	Kopā		1856	0,1658%	Moda	1
126.	teik	80	1076	0,096200%	noteikt	2
			564	0,050400%	teikt	2
			379	0,033900%	noteikti	2
			331	0,029600%	teiksim	2
			328	0,029300%	pateikt	2
			167	0,014900%	noteikts	2
			113	0,010100%	noteiktu	2
			107	0,009600%	noteikumu	1
			98	0,008800%	noteikumi	1
			94	0,008400%	noteikumus	1
			89	0,008000%	izteikt	2
			82	0,007300%	noteikumiem	1
			74	0,006600%	noteikta	2
			70	0,006300%	teikto	2
			60	0,005400%	pieteikusies	2
			59	0,005300%	noteiktās	2
			57	0,005100%	teikts	2
			56	0,005000%	atteikties	2
			55	0,004900%	noteikto	2
			51	0,004600%	izteikšana	1
			50	0,004500%	pateikts	2
			49	0,004400%	noteiktajā	2
			48	0,004300%	noteikšanu	1
			47	0,004200%	teiktu	2

44	0,003900%	noteiktā	2
42	0,003800%	noteiktas	2
41	0,003700%	pateikties	2
34	0,003000%	teikšu	2
32	0,002900%	pateikšu	2
32	0,002900%	noteiks	2
32	0,002900%	noteikumos	1
31	0,002800%	teiks	2
29	0,002600%	izteikties	2
27	0,002400%	teiktajam	2
25	0,002200%	pieteikties	2
24	0,002100%	teiktais	2
23	0,002100%	pieteikušies	2
22	0,002000%	teikuši	2
22	0,002000%	izteikts	2
22	0,002000%	pateiktu	2
18	0,001600%	izteikšanu	1
18	0,001600%	teikusi	2
17	0,001500%	noteiktos	2
17	0,001500%	priekšnoteikums	1
17	0,001500%	teiktā	2
16	0,001400%	teikumu	1
15	0,001300%	teiktajā	2
14	0,001300%	izteikti	2
14	0,001300%	atteikšanas	1
13	0,001200%	ieteiktu	2
13	0,001200%	noteikšanas	1
13	0,001200%	pateiks	2
13	0,001200%	izteikusi	2
12	0,001100%	noteiktiem	2
12	0,001100%	pieteikumu	1
12	0,001100%	noteiktajām	2
12	0,001100%	noteikšanai	1
11	0,001000%	noteikusi	2
11	0,001000%	izteikumi	1
10	0,000900%	ieteikums	1
10	0,000900%	noteiksim	2
10	0,000900%	izteiksmē	1
10	0,000900%	teiksiet	2
10	0,000900%	teikums	1
9	0,000800%	noteikšana	1
9	0,000800%	pieteikums	1
9	0,000800%	noteiktajam	2
9	0,000800%	ieteikt	2
9	0,000800%	atteikšanās	1
9	0,000800%	pašnoteikšanās	1
9	0,000800%	izteikta	2
9	0,000800%	izteiktos	2
9	0,000800%	atteikušies	2
8	0,000700%	noteiktajiem	2

			8	0,000700%	noteiktais	2
			8	0,000700%	izteikumus	1
			8	0,000700%	ieteikumiem	1
			8	0,000700%	pateikuši	2
			8	0,000700%	pateiksim	2
			7	0,000600%	izteikušies	2
	Kopā		5040	0,451100%	Moda	2
127.	ties	46	680	0,0608%	tiesas	1
			666	0,0595%	tieslietu	1
			529	0,0473%	tiesības	1
			385	0,0344%	tiesību	1
			303	0,0271%	tiesu	1
			250	0,0223%	tiesneša	1
			173	0,0155%	tiesnešu	1
			129	0,0115%	tiesībsarga	1
			107	0,0113%	tiesa	1
			22		tiesa	4
			417	0,0373%	tiesnesi	1
			124	0,0111%	tiesībām	1
			109	0,0099%	tiesā	1
			2		tiesā	2
			75	0,0067%	tiesiskuma	1
			69	0,0062%	tiesībsargs	1
			62	0,0055%	tiesnešiem	1
			51	0,0046%	tiesiskumu	1
			45	0,0040%	tiesnesis	1
			42	0,0038%	tiesneši	1
			42	0,0038%	tiesisko	3
			36	0,0032%	tiesiskās	3
			33	0,0029%	tiesiskā	3
			27	0,0024%	tiesnesim	1
			27	0,0024%	tiesnešus	1
			25	0,0022%	tiesvedības	1
			21	0,0019%	tiesiskums	1
			21	0,0019%	tiesai	1
			20	0,0018%	tiesībsargam	1
			18	0,0017%	tiesās	1
			1		tiesās	2
			18	0,0016%	tiesām	1
			18	0,0016%	tiesiskais	3
			17	0,0015%	tiesībsargu	1
			15	0,0013%	tiesīgs	3
			15	0,0013%	tiesisku	3
			14	0,0013%	tiesīga	3
			14	0,0013%	tiesiskas	3
			14	0,0013%	tiesāšanās	1
			11	0,0010%	tiesībsargājošajām	3
			11	0,0010%	tiesībsargājošo	3
			10	0,0009%	tiesiski	4
			10	0,0009%	tiesvedība	1

			10	0,0009%	tiesnese	1
			9	0,0008%	tiesneses	1
			9	0,0008%	tiesiska	3
			8	0,0007%	tiesībās	1
			8	0,0007%	tiesiskajā	3
			8	0,0007%	tiesvedību	1
	Kopā		4730	0,4226%	Moda	1
128.	turp	24	378	0,033800%	turpināt	2
			220	0,019700%	turpmāk	4
			216	0,019300%	turpinām	2
			147	0,013100%	turpināsim	2
			107	0,009600%	turpinās	2
			65	0,005800%	turpina	2
			61	0,005500%	jāturpina	2
			48	0,004300%	turpināts	2
			41	0,003700%	turpinātu	2
			34	0,003000%	turpmāko	3
			30	0,002700%	turpiniet	2
			27	0,002400%	turpināsies	2
			24	0,002100%	turpināta	2
			19	0,001700%	turpinot	2
			19	0,001700%	turpmākajos	3
			24	0,002200%	turpināšanu	1
			13	0,001200%	turpmākos	3
			12	0,001100%	turpinājums	1
			12	0,001100%	turpmākā	3
			11	0,001000%	turpināja	2
			11	0,001000%	turpmāku	3
			9	0,000800%	turpmākajā	3
			9	0,000800%	neturpināt	2
			8	0,000700%	turpmākās	3
	Kopā		1545	0,1383%	Moda	2
129.	vad	31	120	0,010700%	vadītāja	1
			82	0,007300%	vadītājs	1
			77	0,006900%	vadību	1
			74	0,006600%	vadības	1
			62	0,005500%	vadītāju	1
			51	0,004600%	autopārvadājumu	1
			33	0,002900%	vada	2
			32	0,002900%	vadoties	2
			30	0,002700%	vadītāj	1
			28	0,002500%	vadītājam	1
			27	0,002400%	vadītājiem	1
			27	0,002400%	vadība	1
			25	0,002200%	vadītāji	1
			23	0,002100%	vadīt	2
			22	0,002000%	vadīja	2
			19	0,001700%	pārvadātāji	1
			18	0,001600%	pārvadājumus	1
			16	0,001400%	vadībā	1

			16	0,001400%	pārvadājumiem	1
			14	0,001300%	pārvadājumu	1
			12	0,001100%	pārvadātājiem	1
			12	0,001100%	vadītā	2
			11	0,001000%	vadītās	2
			10	0,000900%	pavadošo	2
			10	0,000900%	vadītājā	2
			9	0,000800%	vadīties	2
			8	0,000700%	vadītājus	1
			8	0,000700%	pārvadātāju	1
			8	0,000700%	vadītājai	2
			8	0,000700%	vadā	2
			7	0,000600%	vadīs	2
	Kopā		899	0,0803%	Moda	1
130.	vaj	17	344	0,030700%	vajadzētu	2
			232	0,020700%	vajag	2
			132	0,011800%	nevajag	2
			127	0,011300%	vajadzīgs	3
			123	0,011000%	nevajadzētu	2
			83	0,007400%	vajadzīga	3
			71	0,006300%	vajadzībām	1
			69	0,006200%	vajadzēja	2
			55	0,004900%	vajadzīgi	3
			36	0,003200%	vajadzības	1
			35	0,003100%	vajadzēs	2
			28	0,002500%	vajadzīgas	3
			15	0,001300%	vajadzību	1
			12	0,001100%	vajadzība	1
			12	0,001100%	nevajadzēja	2
			11	0,001000%	vajadzīgu	3
			8	0,000700%	nevajadzēs	2
	Kopā		1393	0,1243%	Moda	2
131.	vald	29	749	0,066900%	valdības	1
			633	0,056600%	pārvaldes	1
			629	0,056200%	pašvaldības	1
			475	0,042400%	pašvaldību	1
			466	0,041600%	valdība	1
			186	0,016600%	valdībai	1
			180	0,016100%	valdību	1
			183	0,016300%	pašvaldībām	1
			87	0,007800%	valdībā	1
			58	0,005200%	pārvaldē	1
			49	0,004400%	valdes	1
			49	0,004400%	pārvaldības	1
			37	0,003300%	pašvaldība	1
			33	0,002900%	pašvaldībās	1
			32	0,002900%	pārvaldi	1
			29	0,002600%	pārvaldību	1
			28	0,002500%	pārvalde	1
			26	0,002300%	pašvaldībai	1

			26	0,002300%	valdošās	1
			24	0,002100%	valdošā	1
			20	0,001800%	pašvaldībā	1
			18	0,001600%	pārvaldei	1
			11	0,001000%	valdībām	1
			11	0,001000%	valdošajai	3
			9	0,000800%	starpvaldību	1
			8	0,000700%	pārvaldīt	2
			8	0,000700%	pārvaldīšanas	1
			8	0,000700%	pārvaldība	1
			8	0,000700%	pārvalda	2
	Kopā		4080	0,3644%	Moda	1
132.	valst	14	5300	0,4736%	valsts	1
			496	0,0443%	valsti	1
			427	0,0382%	valstī	1
			293	0,0262%	valstij	1
			293	0,0262%	valstu	1
			281	0,0251%	valstīm	1
			185	0,0165%	valstīs	1
			165	0,0147%	valstis	1
			85	0,0076%	brīvvalsts	1
			20	0,0018%	valstisko	3
			14	0,0013%	valstiskuma	1
			14	0,0013%	valstiski	4
			13	0,0012%	valstiskās	3
			8	0,0007%	valstsvīrs	1
	Kopā		7594	0,6787%	Moda	1
133.	veic	11	64	0,0057%	veicināt	2
			43	0,0038%	veicinātu	2
			27	0,0024%	veicina	2
			27	0,0024%	veicinās	2
			21	0,0019%	veicinot	2
			16	0,0014%	veicināšanai	1
			13	0,0012%	veicināšana	1
			10	0,0009%	veicināta	2
			9	0,0008%	veicināšanu	1
			9	0,0008%	veicināsim	2
			8	0,0007%	veicināšanas	1
	Kopā		247	0,0220%	Moda	2
134.	veid	41	686	0,0613%	veidā	4
			168	0,0150%	veida	1
			98	0,0088%	veidot	2
			71	0,0063%	izveidot	2
			67	0,0060%	izveidi	1
			65	0,0058%	izveidota	2
			56	0,0050%	veido	2
			44	0,0039%	izveidojusies	2
			43	0,0038%	veidošanas	1
			37	0,0033%	veidojot	2
			34	0,0030%	izveidots	2

			33	0,0029%	veidošanā	1
			28	0,0025%	izveidošanu	1
			28	0,0025%	veidošanu	1
			28	0,0025%	veidots	2
			26	0,0023%	veidojas	2
			23	0,0021%	veidos	2
			22	0,0020%	veidošana	1
			18	0,0016%	izveidojusi	2
			18	0,0016%	veidota	2
			17	0,0015%	veidi	1
			16	0,0014%	veidiem	1
			15	0,0013%	izveidoja	2
			15	0,0013%	veidojam	2
			14	0,0013%	izveidotas	2
			13	0,0012%	izveidošanas	1
			13	0,0012%	veidosim	2
			12	0,0011%	izveidojās	2
			11	0,0010%	izveide	1
			11	0,0010%	izveides	1
			11	0,0010%	veidotu	2
			10	0,0009%	izveidosim	2
			9	0,0008%	izveidotās	2
			9	0,0008%	izveidotu	2
			9	0,0008%	veidotas	2
			9	0,0008%	veidoja	2
			8	0,0007%	izveidojies	2
			8	0,0007%	izveidojot	2
			8	0,0007%	izveidošana	1
			8	0,0007%	veidoties	2
			8	0,0007%	veidoti	2
	Kopā		1827	0,1631%	Moda	2
135.	veik	42	211	0,018900%	veikt	2
			95	0,008500%	veiksmīgi	4
			40	0,003600%	veikšanai	1
			37	0,003300%	veikta	2
			32	0,002900%	veiktu	2
			29	0,002600%	veikuši	2
			28	0,002500%	veikti	2
			27	0,002400%	veiksmi	1
			20	0,001800%	veikšanu	1
			20	0,001800%	veiks	2
			18	0,001600%	paveikto	2
			18	0,001600%	veiktas	2
			18	0,001600%	veikto	2
			17	0,001500%	veikts	2
			17	0,001500%	veiksmīga	3
			14	0,001300%	veiksmīgs	3
			13	0,001200%	veikusi	2
			12	0,001100%	veiksmes	1
			12	0,001100%	paveikt	2

			11	0,001000%	veiksmīgu	3
			8	0,000700%	veikšanas	1
			75	0,006700%	veic	2
			65	0,005800%	jāveic	2
			64	0,005700%	veicināt	2
			52	0,004600%	veicot	2
			43	0,003800%	veicinātu	2
			27	0,002400%	veicina	2
			27	0,002400%	veicinās	2
			21	0,001900%	veicinot	2
			20	0,001800%	veica	2
			16	0,001400%	veicināšanai	1
			13	0,001200%	veicama	2
			13	0,001200%	veicināšana	1
			12	0,001100%	jāveicina	2
			11	0,001000%	veicam	2
			11	0,001000%	neveic	2
			10	0,000900%	veicis	2
			10	0,000900%	veicināta	2
			10	0,000900%	veicas	2
			9	0,000800%	veicināšanu	1
			9	0,000800%	veicināsim	2
			8	0,000700%	veicināšanas	1
	Kopā		1223	0,1095%	Moda	2
136.	ves	10	152	0,0136%	veselības	1
			47	0,0042%	vesela	3
			35	0,0031%	veselu	3
			16	0,0014%	veselību	1
			14	0,0013%	veselā	3
			10	0,0009%	vesels	3
			10	0,0009%	veselībai	1
			8	0,0007%	veselība	1
			8	0,0007%	veselais	3
			8	0,0007%	veselo	3
	Kopā		308	0,0275%	Moda	3
137.	vēl	58	611	0,054600%	vēlēšanu	1
			324	0,029000%	vēlos	2
			249	0,022300%	vēlas	2
			243	0,021700%	ievēlēšanu	1
			244	0,021800%	vēlēšanām	1
			178	0,015900%	priekšvēlēšanu	1
			114	0,010200%	vēlētāju	1
			114	0,010200%	vēlēšanās	1
			103	0,009200%	vēlēšanas	1
			74	0,006600%	ievēlētie	2
			73	0,006500%	vēlamies	2
			73	0,006500%	vēlētājiem	1
			72	0,006400%	ievēlētām	2
			71	0,006300%	ievēlēts	2
			63	0,005600%	ievēlēšana	1

			58	0,005200%	vēlmi	1
			52	0,004600%	vēlme	1
			47	0,004200%	vēlētos	2
			46	0,004100%	vēlētāji	1
			45	0,004000%	nevēlas	2
			41	0,003700%	izvēli	1
			41	0,003700%	izvēlēties	2
			36	0,003200%	izvēle	1
			36	0,003200%	izvēles	1
			34	0,003000%	ievēlētais	2
			31	0,002800%	ievēlot	2
			30	0,002700%	ievēlēti	2
			30	0,002700%	novēlu	2
			28	0,002500%	ievēlēšanas	1
			23	0,002100%	ievēlēta	2
			22	0,002000%	vēlaties	2
			21	0,001900%	ievēlēt	2
			21	0,001900%	novēlēt	2
			18	0,001600%	vēlētājus	1
			18	0,001600%	vēlētājs	1
			18	0,001600%	vēlējās	2
			17	0,001500%	ievēlēja	2
			17	0,001500%	ievēlētu	2
			16	0,001400%	vēlmes	1
			15	0,001300%	ievēlē	2
			14	0,001300%	jāievēlē	2
			13	0,001200%	vēlētājam	1
			13	0,001200%	vēlēt	2
			13	0,001200%	izvēlas	2
			13	0,001200%	vēlams	3
			12	0,001100%	vēlētu	2
			11	0,001000%	ievēlēto	2
			11	0,001000%	ievēlēšanai	1
			11	0,001000%	izvēlēts	2
			11	0,001000%	izvēlējušies	2
			11	0,001000%	izvēlējās	2
			11	0,001000%	pirmsvēlēšanu	1
			8	0,000700%	ievēlētā	2
			8	0,000700%	izvēloties	2
			8	0,000700%	vēlējums	1
			8	0,000700%	jāizvēlas	2
			8	0,000700%	vēlamo	3
			7	0,000600%	vēlēta	2
	Kopā		3558	0,3181%	Moda	2
138.	vēr	20	468	0,041800%	vērā	1
			280	0,025000%	ievērot	2
			44	0,003900%	ievērojami	4
			31	0,002800%	ievērojot	2
			16	0,001400%	jāievēro	2
			15	0,001300%	neievērošanu	1

			15	0,001300%	vērojama	2
			15	0,001300%	ievērošanu	1
			14	0,001300%	ievērojiet	2
			14	0,001300%	ievērots	2
			12	0,001100%	ievērojamus	3
			10	0,000900%	ievērota	2
			10	0,000900%	vērot	2
			10	0,000900%	ievērojams	3
			9	0,000800%	ievērojama	3
			9	0,000800%	ievērošanas	1
			8	0,000700%	ievērotas	2
			8	0,000700%	vērojot	2
			8	0,000700%	ievēroti	2
			7	0,000600%	ievērotu	2
	Kopā		1003	0,089500%	Moda	2
139.	vērt	32	76	0,0068%	vērtību	1
			59	0,0053%	vērtība	1
			50	0,0045%	vērts	4
			40	0,0036%	vērtībām	1
			36	0,0032%	izvērtējot	2
			35	0,0031%	vērtēt	2
			31	0,0028%	vērtē	2
			29	0,0026%	novērtējums	1
			25	0,0023%	novērtējumu	1
			24	0,0021%	izvērtēja	2
			23	0,0021%	izvērtējusi	2
			22	0,0020%	vērtējot	2
			21	0,0019%	vērtējumu	1
			18	0,0016%	novērtēt	2
			18	0,0016%	izvērtē	2
			15	0,0013%	izvērtēšanas	1
			14	0,0013%	izvērtētu	2
			13	0,0012%	vērtēja	2
			13	0,0012%	vērtēs	2
			13	0,0012%	vērtējums	1
			13	0,0012%	vērtēts	2
			12	0,0011%	vērtējams	2
			11	0,0010%	izvērtēti	2
			11	0,0010%	vērtējam	2
			10	0,0009%	novērtējuma	1
			10	0,0009%	vērtēju	2
			10	0,0009%	vērtēta	2
			9	0,0008%	izvērtēšana	1
			9	0,0008%	vērtspapīru	1
			8	0,0007%	vērtējumam	1
			8	0,0007%	vērtējām	2
			7	0,0006%	izvērtēšanu	1
	Kopā		1703	0,1524%	Moda	2
140.	vien	95	964	0,086100%	viens	5
			924	0,082500%	savienības	1

702	0,062700%	vienu	5
653	0,058400%	vienkārši	4
602	0,053800%	apvienības	1
582	0,052000%	viena	5
376	0,033600%	neviens	1
275	0,024600%	vienīgo	3
210	0,018700%	vienotība	1
179	0,016000%	savienībā	1
179	0,016000%	vienas	5
170	0,015200%	vienā	5
158	0,014100%	vienotības	1
131	0,011700%	apvienība	1
139	0,012400%	savienība	1
121	0,010800%	savienību	1
115	0,010300%	vienīgi	4
114	0,010200%	nevienu	1
113	0,010100%	pievienotās	2
107	0,009600%	vienīgais	3
89	0,008000%	vienīgā	3
81	0,007200%	neviena	1
74	0,006600%	nevienam	1
72	0,006400%	vienam	5
66	0,005900%	vienošanās	1
63	0,005600%	ikvienam	1
62	0,005500%	vienošanos	1
57	0,005100%	vienai	5
44	0,003900%	ikviens	1
43	0,003800%	vienkārša	3
43	0,003800%	vienoties	2
39	0,003500%	nevienā	1
38	0,003400%	vieni	1
37	0,003300%	vienreiz	4
35	0,003100%	vienotu	3
33	0,002900%	apvienoto	3
31	0,002800%	vienota	3
30	0,002700%	vienādi	4
29	0,002600%	savienībai	1
29	0,002600%	savienotajām	3
29	0,002600%	vienkāršs	3
27	0,002400%	vienotas	3
27	0,002400%	pievienoties	2
25	0,002200%	ikvienu	1
33	0,003000%	vienotību	1
23	0,002100%	vienoti	3
22	0,002000%	vienkāršu	3
22	0,002000%	vienojušies	2
21	0,001900%	vienotā	3
21	0,001900%	apvienot	2
20	0,001800%	ikviena	1
19	0,001700%	vienojāmie	2

			18	0,001600%	pievienoto	2
			18	0,001600%	pievienojos	2
			18	0,001600%	vienprātīgi	4
			17	0,001500%	apvienībai	1
			17	0,001500%	apvienību	1
			16	0,001400%	vienojās	2
			15	0,001300%	vieno	2
			15	0,001300%	vienus	1
			13	0,001200%	savienotajās	3
			13	0,001200%	vienīgās	3
			13	0,001200%	nevienas	1
			13	0,001200%	vienlīdzīgu	3
			13	0,001200%	pievienošanos	1
			12	0,001100%	vienkāršāk	4
			12	0,001100%	vienisprātis	4
			12	0,001100%	vienotībai	1
			12	0,001100%	vienīgie	3
			11	0,001000%	apvienībā	1
			11	0,001000%	vienlīdzīgi	3
			11	0,001000%	vienots	3
			11	0,001000%	vieniem	1
			10	0,000900%	apvienošanos	1
			10	0,000900%	apvienotajos	3
			10	0,000900%	vienlīdzības	1
			10	0,000900%	apvienoties	2
			10	0,000900%	savienotās	3
			10	0,000900%	jāvienojas	2
			9	0,000800%	apvienojot	2
			9	0,000800%	vienlīdz	4
			9	0,000800%	vienādas	3
			9	0,000800%	pievienots	2
			9	0,000800%	vienotajā	3
			9	0,000800%	savienoto	3
			8	0,000700%	apvienotas	2
			8	0,000700%	vienlīdzību	1
			8	0,000700%	vienotās	3
			8	0,000700%	vienības	1
			8	0,000700%	vienāds	3
			8	0,000700%	pievienot	2
			8	0,000700%	pievienota	2
			8	0,000700%	vienādu	3
			7	0,000600%	vienīgajā	3
			7	0,000600%	vienprātīgo	3
	Kopā		8581	0,7667%	Moda	1
141.	vies	12	97	0,0087%	ieviest	2
			62	0,0055%	ieviešanu	1
			34	0,0030%	ieviešana	1
			27	0,0024%	ieviešanas	1
			23	0,0021%	ieviesta	2
			23	0,0021%	ieviests	2

			23	0,0021%	ieviešot	2
			20	0,0018%	ieviestu	2
			15	0,0013%	ieviešanai	1
			10	0,0009%	ieviesīsim	2
			8	0,0007%	ieviesa	2
			7	0,0006%	ieviestas	2
	Kopā		349	0,0312%	Moda	2
142.	viet	19	315	0,028100%	vietas	1
			233	0,020800%	vietā	1
			209	0,018700%	vietu	1
			73	0,006500%	vietā	1
			57	0,005100%	vietās	1
			46	0,004100%	vietām	1
			23	0,002100%	dzīvesvietas	1
			14	0,001300%	pārvietoties	2
			13	0,001200%	vietējo	3
			13	0,001200%	vietējās	3
			12	0,001100%	pārvietojamām	2
			12	0,001100%	vietnieku	1
			12	0,001100%	izvietot	2
			11	0,001000%	vietējie	3
			11	0,001000%	nevietā	4
			11	0,001000%	izvietošanas	1
			10	0,000900%	vietējiem	3
			10	0,000900%	dzīvesvietu	1
			9	0,000800%	pārvietošanās	1
	Kopā		1094	0,0980%	Moda	1
143.	virz	35	97	0,008700%	virzīt	2
			89	0,008000%	virzienā	1
			39	0,003500%	virzību	1
			33	0,002900%	virzīts	2
			28	0,002500%	izvirzījis	2
			25	0,002200%	izvirzīja	2
			25	0,002200%	izvirzīt	2
			24	0,002100%	virzīties	2
			24	0,002100%	virza	2
			24	0,002100%	virzīšanu	1
			19	0,001700%	novirzīt	2
			15	0,001300%	izvirzīto	2
			15	0,001300%	virzīti	2
			14	0,001300%	virzienu	1
			14	0,001300%	izvirzījusi	2
			14	0,001300%	izvirzīts	2
			13	0,001200%	izvirzīti	2
			13	0,001200%	izvirzītajiem	2
			13	0,001200%	virziens	1
			11	0,001000%	izvirza	2
			11	0,001000%	izvirzītas	2
			10	0,000900%	nevirzīt	2
			10	0,000900%	virzās	2

			10	0,000900%	izvirzīšanu	1
			9	0,000800%	virzīsimies	2
			9	0,000800%	virzieniem	1
			9	0,000800%	virzīja	2
			9	0,000800%	virzīta	2
			9	0,000800%	izvirzīta	2
			9	0,000800%	virzot	2
			9	0,000800%	jāvirza	2
			8	0,000700%	virzīšanai	1
			8	0,000700%	virzāms	2
			8	0,000700%	izvirzīšanas	1
			8	0,000700%	izvirzījuši	2
	Kopā		685	0,0612%	Moda	2
144.	zaud	13	42	0,0038%	zaudējumus	1
			36	0,0032%	zaudējumu	1
			27	0,0024%	zaudē	2
			25	0,0022%	zaudējumi	1
			17	0,0015%	zaudēs	2
			16	0,0014%	zaudējumiem	1
			14	0,0013%	zaudējusi	2
			13	0,0012%	zaudējuma	1
			12	0,0011%	zaudēt	2
			12	0,0011%	zaudējam	2
			11	0,0010%	zaudējums	1
			9	0,0008%	zaudēja	2
			8	0,0007%	zaudējuši	2
	Kopā		242	0,0217%	Moda	2
145.	zīm	29	345	0,030800%	nozīmē	2
			93	0,008300%	zīmes	1
			55	0,004900%	nozīme	1
			51	0,004600%	viennozīmīgi	4
			46	0,004100%	nenozīmē	2
			45	0,004000%	nozīmes	1
			39	0,003500%	nozīmīgs	3
			38	0,003400%	zīme	1
			37	0,003300%	atzīmēt	2
			30	0,002700%	atzīmējamām	2
			29	0,002600%	nozīmi	1
			27	0,002400%	nozīmīga	3
			23	0,002100%	nozīmīgu	3
			21	0,001900%	jāatzīmē	2
			17	0,001500%	nozīmīgi	3
			17	0,001500%	atzīmes	1
			15	0,001300%	zīmēm	1
			15	0,001300%	nozīmētu	2
			14	0,001300%	nozīmēs	2
			13	0,001200%	nozīmīgas	3
			12	0,001100%	zīmīgi	4
			12	0,001100%	atzīmēja	2
			11	0,001000%	pazīmes	1

			11	0,001000%	atzīmē	2
			9	0,000800%	atzīme	1
			8	0,000700%	piezīmes	1
			8	0,000700%	zīmi	1
			8	0,000700%	nozīmīgo	3
			8	0,000700%	iezīmēt	2
	Kopā		1057	0,0945%	Moda	1
146.	zin	59	347	0,031000%	zinātnes	1
			225	0,020100%	zinām	2
			166	0,014800%	zināt	2
			136	0,012200%	zināms	3
			121	0,010800%	nezinu	2
			118	0,010500%	zināšanas	1
			97	0,008700%	zina	2
			90	0,008000%	zināmā	3
			81	0,007200%	zinu	2
			80	0,007100%	ziniet	2
			66	0,005900%	zināmu	3
			59	0,005300%	jāzina	2
			49	0,004400%	atzinumu	1
			45	0,004000%	nezina	2
			43	0,003800%	zināmas	3
			40	0,003600%	zināma	3
			38	0,003400%	apzināti	4
			33	0,002900%	zināšanām	1
			32	0,002900%	atzina	2
			32	0,002900%	zinātniskās	3
			32	0,002900%	zināšanu	1
			29	0,002600%	zināmi	3
			29	0,002600%	jāapzinās	2
			26	0,002300%	nezinām	2
			25	0,002200%	apzināties	2
			23	0,002100%	atzinums	1
			23	0,002100%	iepazinās	2
			22	0,002000%	nezin	2
			22	0,002000%	zinot	2
			20	0,001800%	iepazinusies	2
			19	0,001700%	uzzināt	2
			18	0,001600%	zinātņu	1
			18	0,001600%	zinātnē	1
			17	0,001500%	apzinos	2
			16	0,001400%	apzinoties	2
			16	0,001400%	atzinumus	1
			16	0,001400%	zinātu	2
			15	0,001300%	iepazinušies	2
			14	0,001300%	apzināties	2
			12	0,001100%	zinātne	1
			11	0,001000%	nezināja	2
			11	0,001000%	zinātnieki	1
			11	0,001000%	zināmus	3

			11	0,001000%	zinātnieku	1
			10	0,000900%	apzinās	2
			10	0,000900%	atzinumā	1
			9	0,000800%	zināmām	3
			9	0,000800%	iepazīnies	2
			9	0,000800%	zināja	2
			9	0,000800%	zinātnisko	3
			9	0,000800%	pārzina	2
			9	0,000800%	atzinumiem	1
			9	0,000800%	zinās	2
			9	0,000800%	atzinusi	2
			8	0,000700%	pārzināt	2
			8	0,000700%	nezināmu	3
			8	0,000700%	nezināt	2
			8	0,000700%	atzinumi	1
			8	0,000700%	atzinību	1
	Kopā		2486	0,222100%	Moda	2
147.	ziņ	36	235	0,021000%	apziņas	1
			221	0,019700%	ziņā	1
			127	0,011300%	paziņojumam	1
			124	0,011100%	plašsaziņas	1
			92	0,008200%	ziņojumu	1
			70	0,006300%	ziņojums	1
			59	0,005300%	ziņojumā	1
			52	0,004600%	sirdsapziņas	1
			49	0,004400%	paziņojumu	1
			47	0,004200%	paziņojums	1
			45	0,004000%	ziņu	1
			42	0,003800%	paziņojumus	1
			40	0,003600%	ziņos	2
			38	0,003400%	ziņot	2
			38	0,003400%	ziņas	1
			35	0,003100%	ziņojuma	1
			31	0,002800%	paziņojumiem	1
			26	0,002300%	ziņotāja	1
			22	0,002000%	ziņotājs	1
			19	0,001700%	ziņa	1
			19	0,001700%	paziņojumi	1
			36	0,003200%	ziņojumi	1
			16	0,001400%	paziņot	2
			16	0,001400%	paziņojumā	1
			15	0,001300%	paziņojuma	1
			15	0,001300%	jāziņo	2
			14	0,001300%	ziņoja	2
			13	0,001200%	izziņas	1
			13	0,001200%	sirdsapziņa	1
			13	0,001200%	sirdsapziņu	1
			13	0,001200%	paziņoja	2
			12	0,001100%	ziņo	2
			11	0,001000%	paziņošanas	1

		9	0,000800%	saziņas	1
		9	0,000800%	ziņām	1
		8	0,000700%	ziņojumiem	1
	Kopā	1644	0,147000%	Moda	1